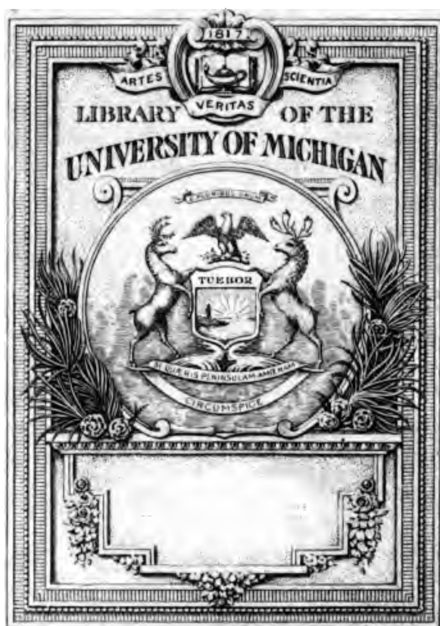

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

Öfversigt af Finlands litteratur

ifrån år 1542 till 1770.

Akademisk afhandling

hvilken

med tillstånd af historisk-filologiska fakulteten
vid K. Alexanders-universitetet i Finland

till offentlig granskning framställes

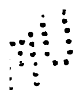
af

Sven Gabriel Elmgren,
hist.-filol. doktor, amanuens vid univ. bibliothek,

i hist.-filolog. lärosalen den 18 september 1861

p. v. t. f. m.

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1861.

Innehåll:

Inledning . . . . sid. 1.
1. Reformationsperioden . . . . » 21.
2. Astrologiska perioden . . . . » 29.
3. Orthodoxins peried . . . . » 45.
4. Gezeliska perioden . . . . » 80.
5. Ekonomiska perioden . . . . » 119.

Öfversigt af Finlands litteratur.

Inledning.

En *nations* litteratur innefattar i trängre mening egentligen blott skrifter på dess eget språk, i vidsträcktare mening derjemte äfven skrifter af samma nations medlemmar på något allmänt verldsspråk, t. ex. i äldre tider på Latin, hvilket språk flere sekler igenom var organ för olika nationers samtliga meddelanden i skrift. I nationens litteraturhistoria ingår då gerna äfven språkets utvecklingshistoria, såsom dermed nära sammanhängande, ehuru icke just nödvändig beståndsdel af den förra. Men ett *lands* litteratur har icke samma begränsning efter språket och sammanfaller icke med nationens i annat fall, än om alla landets inbyggare tillhöra samma nation och tala samma språk. Om man med ordet *folk* förstår samtliga inbyggarne i ett gemensamt fädernesland, huru många olika nationer de än må tillhöra, så får ett folks litteratur i det närmaste lika omfång med ett lands; dock så att till det sednare otvunget kan och bör hänföras äfven skrifter utgifna i främmande land af några det folkets medlemmar. *Finlands* litteratur innebär derföre mycket mera än *Finsk* litteratur, ty den dithörande Latinska och Svenska litteraturen äro hvar för sig åtminstone jemnstarka med denna, och man kan med skäl derunder förstå all den litteratur Finlands folk frambragt, vare sig i eget eller främmande land.

En sådan flerspråkig litteraturs historia är i många afseenden upplysande, om den ock måste sakna organisk enhet eller sträng sammanhållighet. Utan denna jemförande sammanställning af och liktidiga uppmärksamhet på alla landets litterära alster, huru divergerande i språkligt afseende de än må vara, kan man icke rätt förstå landets ståndpunkt i kultur på någon viss tid, icke heller göra full rättvisa åt alla inbyggarnes litterära sträfvan till det gemensamma fäderneslandets fromma. Ty skrifterna på ett enda språk uttrycka i sådant fall den litterära kulturens beskaffenhet blott i en större eller mindre bråkdel af det hela. Isynnerhet är en total öfverblick så mycket angelägnare om bildningens språk en lång tid varit eller är annat än majoritetens af befolkningen, emedan denna sednare då nödgats hemta sin upplysning ifrån den till antal underlägsna delen af folket hvars språk var bildningens. Man gör då lika orätt uti att förbise minoritetens som majoritetens litteratur. En förmedlande länk och ett neutralt område har den kosmopolitiska Latinska litteraturen vanligen utgjort vid sådana förhållanden, isynnerhet i tider då nationalitetsbegreppet ännu var outveckladt hos folken. Men öfversigten af det brokiga hela har sina många svårigheter, särdeles vid bestämmandet af den inhemska litteraturens omfång och gränsor. Ty ett till nationaliteten homogent, sjelfständigt och inom sitt eget land slutet folk har i språket och utgifningsorten en tydlig stämpel på sin litteratur, hvilken genom dessa enkla kännetecken kan med lätthet skiljas ifrån hvarje främmande litteratur; men för att igenkänna ett flere nationaliteter inom sig slutande blandfolks litteratur, är anförda bestämning icke tillräcklig, utan man måste

för detta ändamål rådfråga författarenas biografi, och likväl ofta stanna i ovisshet om huru arfvet rätteligen bör skiftas.

Finlands litteraturhistoria besväras i rikt mått af nyssnämnda olägenheter. Befolkningen talar två modersmål, lärdomen ett tredje eller ännu flera, och fordom visste man icke ens att något Finland fanns till, annorlunda än såsom en bråkdel af Sverige. Litteraturen på nationens språk, Finskan, har just för sin egenskap att vara nationell, all rätt till den noggrannaste uppmärksamhet, men skulle ensam och afsöndrad från den öfriga inhemska litteraturen gifva en alldeles oriktig, bruten bild af Finlands kulturtillstånd, emedan Finskan icke har varit bildningens språk, än mindre lärdomens. Större delen af vår gedignaste och i kulturhistoriskt afseende vigtigaste litteratur är skrifven i äldre tider på Latin, i nyare på Svenska, och båda dessa språk böra derföre tillerkännas hvar sin hedersplats i Finlands litteraturhistoria. Likaså blefve bilden af vårt lands tankearbete, så vidt det har sitt uttryck i litteraturen, ofullständig om man lemnade allt som af Finsk man blifvit utgifvet utom Finlands gränsor utan uppmärksamhet, emedan det fädernesland som bidragit till en författares utbildning väl med allt skäl bör tillegna sig hans verk och taga del i hedern eller skammen af detsamma, och emedan dessutom i äldre tider ingen enda bok kunde utgifvas i Finland af det enkla skäl att intet tryckeri fanns inom dess landamären, utan all Finsk litteratur såg dagen i Sverige. Men bestämmandet af hvad med Finsk man eller qvinna skall förstås, utgör härvid största svårigheten; ty nationaliteten kan icke ensam utgöra bestämningsgrunden, icke heller medborgarerätten, emedan

Finlands ställning före 1809 var den af blott en provins jemte många andra i Svenska riket. En mängd tjenstemän öfverkommo hit ifrån Sverige, verkade här en tid och återgingo icke sällan ånyo till sin utgångspunkt; å andra sidan öfverflyttade äfven en och annan Finne till Sverige och verkade der under större delen af sin lefnad, utan att någondera hade mer än på sin höjd någon dunkel aning om att de gått öfver sitt egentliga fäderneslands gräns. Svenskar som största delen af sin lefnad verkade i Finland och uppträdde som författare, måste dock anses hafva förvärfvat sig medborgarerätt inom landets litteratur, emedan i deras skrifter oftast afspegla sig Finska folkets opinioner och föreställningssätt, mer eller mindre troget, fastän aldrig oblandadt återgifna. Såsom regel bör derföre gälla att de personers verk, som tillhörde både Sverige och Finland, räknas till det landets litteratur, inom hvilket de tillbragte sin bästa och verksammaste ålder samt åt hvilket de företrädesvis egnat sina krafter. Sträng konseqvens är likväl häri nästan omöjlig, emedan uppskattandet af den till ena eller andra landet hörande andelen af deras verksamhet måste bli mer eller mindre godtyckligt; men också ligger ingen synnerlig vigt på noggrannheten i detta afseende, emedan medvetandet hos Finlands befolkning af att utgöra ett slutet helt för sig, icke fanns till i äldre tider, icke hade vaknat till full klarhet, förrän efter skilsmessan från Sverige. All Finlands litteratur före 1809 sammanblandades, utan gensägelse från någondera parten, med Sveriges, och måste nu mödosamt urskiljas och sammanletas ifrån den sednares rika samlingar. Jemförelsevis sällan hände det att en litteraturprodukt, som egentligen för författarens

skull borde räknas till Sveriges eller annat lands litteratur, trycktes i Finland. Just för dessa produkters fåtalighets skull kan man, utan att göra synnerligen betydligt afsteg från den allmänna grundsatsen, hänföra dem till Finlands litteratur, såsom varande åtminstone Finska bokpressens alster.

Såsom reglor för urskiljandet af Finlands litteratur ifrån hvarje annat lands, anse vi således följande böra gälla: 1. Skrifter på Finska språket tillhöra vår litteratur, hvarhelst de än må hafva blifvit tryckta; 2. Skrifter på hvad språk som helst utgångna från inhemska bokpressar, hänföras till Finlands litteratur; till densamma räknas ock 3. alla skrifter, hvarhelst de än utkommit, som blifvit författade af personer, hvilka i Finland tillbragt antingen hela sin lefnad, eller åtminstone sin verksammaste ålder, vare sig att de tillhörde den Svenska, Finska, eller någon annan nation. Enligt dessa grunder hafva vi hopsamlat det bibliografiska materialet i här nedan försökta öfversigt af Finlands litteratur.

Orsaken hvarföre vi hellre valt Finlands litteratur, än Finska litteraturen till föremål för denna framställning är den, att en historia om den till språket Finska litteraturen icke med utsigt till framgång kan försökas, innan en allmännare öfversigt af den litterära odlingens i hela landet gradvisa framsteg föregått. Ty endast derigenom kan Finska litteraturens rätta betydenhet och relativa värde sanningsenligt uppskattas, att den jemföres med den öfriga inom landet uppvuxna eller gängse litteraturens beskaffenhet, således med den Svenska och Latinska. Utan att känna den lärda bildningens ståndpunkt för en viss tid i landet, kan man icke nöjaktigt förklara Finskans ställning i förhållande till densamma;

men den lärda bildningens språk var i lång tid Latinet, och dess litteratur kan derföre icke utan skada ignoreras. Likaså nödvändig blir kännedomen af den medborgerliga bildningens i Finland språk, Svenskan, och dess litteratur, för att rätt förstå de egentliga Finnarnes själsarbete på litteraturens fält. Men om ock således den till ämnet vidsträcktare afhandlingen om landets litterära odling måste föregå den till omfång vida inskränktare om nationens, så kan likväl ingalunda förnekas att ju Finska litteraturen härvid är den ojemförligt vigtigaste, emedan den ensam har för sig utsigt till framtida utveckling, då deremot Latinet redan nästan afträdt från skådeplatsen och Svenskan äfven småningom alltmera träder tillbaka, samt emedan de Finska skrifterna kunde inverka på det ojemförligt största antalet af landets invånare. Likväl göres lätt den observation att Finskan, inom hela den tidrymd detta utkast omfattar, ännu icke hunnit tillkämpa sig någon öfvervigt, eller ens något synnerligen betydande rum ibland landets samtliga litteratur.

Den blott *handskrifna* litteraturen har icke samma vigt och rätt till uppmärksamhet i historien, som den tryckta, emedan den förra meddelade kunskaper eller intryck blott åt några fåtaliga läsare och vanligtvis afundsamt gömdes undan verldens ögon i medeltidens kloster eller nutidens arkiver; den tryckta litteraturen deremot lästes och begrundades af ett ojemförligt större antal vettgiriga själar, samt kunde derföre utöfva ett mångfalt större inflytande. Men såsom vittnen om författarenas åsigter, upplysningsgrad och litterära ståndpunkt, således såsom upplysande skriftställarebiografin, äga handskrifterna värde för litteraturhistorien och försvara sin plats i

densamma; ehuru visserligen en blott underordnad betydenhet kan dem tillerkännas i bredd med den egentliga litteraturen, den tryckta. Handskrifter, hvilkas enda och egentliga betydelse är att vara historiska urkunder, kunna rättast få sin plats ibland källorna till allmänna historien, emedan i alla fall ingen litteraturhistorias utrymme vore tillräckligt att upptaga en förteckning öfver den tallösa mängden af smärre handskrifter, som förvaras i publika och privata arkiver samt af historikern måste rådfrågas.

Källor och förarbeten till en Finlands litteraturhistoria förefinnas i mängd, men ingen sammanfattning af desamma till ett helt. De små försök som på detta fält blifvit gjorda och i titeln antyda sin afsigt att redogöra för litteraturen, hafva förirrat sig till en redogörelse för landets undervisningsverk i fordna tider och till biografiska uppgifter om lärarne vid detsamma; så t. ex. *Specimen historiae litterariae Fennicae* af P. J. Alopæus och *Fata qvae fuerunt litterarum in Fennia medio aevo*, af J. Hällsten. Derföre är af dessa föregångare föga eller nästan intet att inhemta för den egentliga litteraturhistorien, men väl åtskilligt för skolverkens historia och biografin. Ännu mindre är något till ämnet hörande att inhemta af F. Poléns disputation: *Johdanto Suomen kirjallishistoriaan*, Helsingfors 1858. Likaledes upptaga de biografiska uppgifterna och historien om Åbo akademi en betydlig del af A. A. Stiernmans *Aboa literata*, hvilken likväl derjemte innehåller ganska goda och rika bidrag till litteraturhistorien för de 72 åren emellan 1640 och 1712, om än ingen redogörelse för de uppräknade skrifternas innehåll der blifvit försökt. Samma utomordentligt flitiga författares *Finlandia literata*, som enligt samma plan in-

nehåller bokförteckningar och biografiska notiser, har förblifvit otryckt och förvaras såsom handskrift i Upsala universitets bibliotek, utgörande sjette delen af Stiernmans *Bibliotheca Sviogothica.* Företaget att gifva en öfversigt af Finlands samtliga litteratur, i sig sjelft redan svårt nog, hade blifvit ännu mera vidtutseende och afskräckande genom föreställningen att i den nödvändigt borde ingå ej blott bibliografi, utan äfven biografi, skol- och universitets-historia, kulturhistoria m. m., hvilket allt knappast står i en mans förmåga att utföra i ett förstlingsarbete på detta fält, hvarföre det äfven hittills förblifvit outfördt. Misslyckandet af föregångares försök ådagalägger nödvändigheten att noga frånskilja dylika utvexter och till en del så främmande elementer, som skolverkets historia och biografin, samt att inskränka afhandlingens ämne till en "historia litterarum stricte sic dicta", eller öfversigt af Finlands tryckta litteratur, emedan denna i alla fall erbjuder ett nog tillräckligt, till och med alltför vidsträckt, ja nästan oöfverskådligt ämne för hvarje äfven den lärdaste författares utläggning. Äfven detta försök att öfverskåda Finlands litteratur nödgas vi något inskränka till tiden och kunna ej föra öfversigten fram till våra dagar, så gerna vi än önskat det. Såsom det första i sitt slag, gör det anspråk på läsarens öfverseende.

Källor för denna korta öfversigt äro förnämligast följande, som omfatta större perioder eller litteraturgrenar:

1. *F. W. Pipping, Förteckning öfver i tryck utgifna skrifter på Finska,* Helsingfors 1856—57. Utgör en i det närmaste fullständig samling af titlar på allt Finskt tryck under hela tidrymden från 1542

till 1855, och är enda källan för öfversigten af Finska litteraturen.

2. *F. W. Pipping*, *Bidrag till en historia om gymnasii boktryckeriet i Wiborg*, Helsingfors 1859. Upplyser om det jemförelsevis sällsynta Wiborgska trycket 1689—1709.

3. —— *Några historiska underrättelser om boktryckeriet i Finland*, st. 1—5, i Acta soc. scient. Fenn. Tom. 1, 2, 3, H:fors 1842—52. Innehåller åtskilligt hithörande för åren 1641—1728.

4. *A. A. Stiernman*, *Aboa literata*, Holmiae 1719. Är det tidigaste bland denna författares många arbeten och grundar sig till stor del på presidenten, friherre Gustaf Rålambs samlingar af Åbotryck. Är hufvudkällan för åren 1640—1712. Skada blott att den stundom är vilseledande, beträffande böcker på Svenska, emedan nästan alla boktitlar förekomma öfversatta till Latin och antydning att boken ändock är Svensk ofta saknas. Rätta titeln måste derföre sökas i andra källor. Vi hafva begagnat ett interfolieradt exemplar med handskrifna anteckningar af Jak. Tengström.

5. —— *Bibliotheca Svio-Gothica*, *Utdrag rörande Finland ur de otryckta delarna* etc., meddeladt i *Suomi för 1844* af J. J. Tengström. Är af vigt för tiden före universitetets inrättande, men sträcker sig mycket längre, ända inpå 1730-talet, och supplerar Aboa literata. Några anmärkningar och tillägg till detsamma, gjorda af J. J. Tengström, finnas i Åbo Underrättelser för 1824, N:o 37—57.

6. *C. G. Warmholtz*, *Bibliotheca historica Sveo-Gothica*, del. 1—15, Stockholm 1782—1817. Ett utmärkt rikhaltigt repertorium för all litteratur, som

på något sätt kan gifva ljus i Svenska historien, denna tagen i nog vidsträckt betydelse; hvarföre det äfven är upplysande om Finlands litteratur under hela nu ifrågavarande tidrymd.

7. *J. H. Lidén* och *G. Marklin*, Catalogus disputationum Sveciae, Upsaliae 1778—1820. Är förnämsta källan beträffande akademisk litteratur för hela tidrymden.

8. *C. H. Strandberg*, *Åbo stifts herdaminne*, Åbo 1832—34. Uppger i noterna de skrifter, som utgifvits af prester i Åbo stift.

9. *J. Schefferi Svecia literata*, *opus postumum hypomnematis hist. illustratum a J. Mollero*, Hamburg 1698. Innehåller ett ”Appendix, in qua exhibentur Fennicae gentis scriptores nonnulli.” Upplyser om i Sverige utgifna skrifter af Finnar till år 1679. Är dock till det mesta gjord öfverflödig genom Stiernmans ofvannämnda arbeten.

10. *L. Hammarsköld*, *Förteckning på de i Sverige utkomna schole- och undervisnings-böcker*, Stockholm 1817. En god källa äfven för kunskapen om Finlands skolböcker.

11. —— *Svenska vitterheten*, andra upplagan med tillägg af *P. A. Sondén*, Stockholm 1833. Det som för vårt ämne kan hemtas derifrån är dock jemförelsevis ringa.

12. *P. Wieselgren*, *Sveriges sköna litteratur*, del. 1—5, Lund 1833— Upsala 1849. Innehåller åtskilligt hithörande om det som utgifvits på Svenska.

13. *C. J. Lénström*, *Sveriges litteratur- och konsthistoria*, Upsala 1841. Är den enda någorlunda fullständiga litteraturhistoria som i Sverige hittills utkommit, och upptager äfven Finlands litteratur;

dess uppgifter äro dock ej noggranna eller pålitliga och uppställningen otillfredsställande. G. H. Mellins Lärobok i Svenska litteraturhistorien innehåller intet brukbart för vårt ämne.

14. *L. Salvius, Lärda tidningar*, Stockholm 1745—70. En god källa för nyssnämnda år, emedan de innehålla talrika notiser ifrån Åbo.

15. *Biographiskt lexikon öfver namnkunnige Svenska män* (utgifvet af *F. W. Palmblad* och *P. Wieselgren*), Upsala 1835— Örebro 1857, ny följd, Örebro 1857—60, band. 1—26. Rikhaltig källa, ehuru litteraturförteckningarne icke äro fullständiga.

16. *Finlands minnesvärda män*, Helsingfors 1853—57, band. 1, 2.

17. *W. G. Lagus, Åbo hofrätts historia*, Helsingfors 1834. Upplyser om skrifter som utgifvits af Åbo hofrätts ledamöter under hela tidrymden.

18. *J. J. Tengström, Chronologiska anteckningar om Finska universitetet*, Helsingfors 1836. Innehåller korta bedömmanden öfver skrifter utgifna af universitets-medlemmar.

19. —— *J. Gezelii den äldres minne*, Åbo 1825. Meddelar en fullständig förteckning öfver böcker som utgifvits genom Gezelii försorg och från hans tryckeri i Åbo.

20. —— *De viris in Fennia peritia litterarum Graecarum claris*, disp. Åbo 1814—21. Ofulländad, slutar med Petr. Bång.

21. *G. Rein, Bidrag till Finska häfdateckningens historia*, i Suomi för 1841—43.

22. *J. O. I. Rancken, De litteris historicis et geographicis Fennorum*, disp. H:fors 1851. Går till

år 1722 och innehåller äfven en kort inledning om Finlands litteraturhistoria i allmänhet.

23. *E. M. Fant*, *Annales typographici seculi XVI in Svecia*, disp. Upsala 1793—1800.

24. *G. Sommelius*, *Academiae Dorpato-Pernaviensis historia*, disp. Lund 1790—96. Upptar i Dorpat vistande Finnars der utgifna skrifter.

Öfriga källor af speciellare art, som innehålla någon enstaka biografi eller blott en och annan hithörande notis, skola längre fram hvar på sitt ställe omnämnas.

Finlands litteraturhistoria går icke synnerligen långt tillbaka i tiden, utan kan lämpligast anses taga sin början med den första Finska bok som blifvit tryckt, således med år 1542. Hvad derförinnan kommit i dagen af sådant, som i ett eller annat afseende kan anses för Finlands litteraturprodukt, är jemförelsevis så obetydligt att det hellre må hänföras till inledningen och betraktas såsom sporadiska förelöpare till den kommande litteraturen. Ty forntida folksånger och folksagor kunna väl, i bredd med antiqvariska fynd och andra forntida minnesmärken, bilda utgångspunkten för en historia om nationens allmänna kultur, men för litteratur kunna de icke anses sålänge de bevaras endast genom muntlig tradition, utan att vara upptecknade i skrift, "litteris traditae." Sin plats i litteraturen intaga de först då, när de genom skrifkonsten och tryckpressen blifvit räddade undan förgängelsen och tillgängliga för efterverlden. Hela den Finska forntiden ligger således utom vårt ämnes område, ty några inskrifter från den förhistoriska tiden hafva icke blifvit uppdagade.

Under medeltiden tillkommo väl inom Finland åtskilliga småskrifter, till någon del af religiöst, men mest af officielt och praktiskt-juridiskt innehåll, isynnerhet köpebref, fastebref för jordegendom och dylikt; en stor mängd sådana förefinnas, daterade i Finland, äfvensom några legender om S:t Henrik m. m. Men dylika, ehuru visserligen i historiskt afseende upplysande småskrifter, kunna icke utgöra material för en litteraturhistoria, emedan deras syftemål och innehåll icke är litterärt, utan ekonomiskt och officielt. De voro dessutom alla skrifna på Latin eller Svenska, ty från medeltiden har man hittills icke kunnat upptäcka något enda permbref på Finska, och att tillskapa en period i vår litteraturhistoria inom hvilken Finskan allsicke vore representerad, skulle svårligen låta försvara sig. Nästan den enda skriftställare i Finland från medeltiden som kan namngifvas, är munken *Jöns Budde* i Nådendals kloster, och han var dock blott öfversättare. Han öfversatte till Svenskan 1480 helgonet Mechtilds legend, *Liber gratiae spiritualis sanctae Mechtildis* och "S:te Brigittes yrtagarder", *Viridarium sancte Birgitte*, hvilka funnos i handskrift i Åbo akademis bibliotek *); likaledes öfversatte han i Nådendal till Svenskan: *Böker Machabeorum*, *Judit*, *Hester och Ruth*, hvaraf någon del är tryckt i Svenska fornskrift-sällsk. samlingar, del. 7, äfvensom *Anshelmi Elucidarius* 1487, *Claustrum animae ällar siälenna andelikit closter* 1480, utgifven under E. S. Brings praesidium af J. E. Rietz i Lund 1844, *Legenda S. Catharinae*, *filiae S. Birgittae*, utgifven i Lund 1847 af J. E. Rietz, *S:ti Bernhardi thenkelsebok* 1491, samt några andra liknande upp-

*) H. G. Porthan, Historia bibliothecae acad. Ab. pag. 184—190.

satser.*) Denna klosterbroders litterära verksamhet var således för den tiden icke obetydlig, och möjligt vore att man framdeles komme att upptäcka flere sådana alster af munkarnes flit i Finland. En handskrift innehållande excerpter ur Nådendals klosterbok om örters egenskaper, uppgifves finnas i behåll. Det så kallade *Palmsköldska fragmentet* om Åbo biskopar, som af Porthan utgafs i *Sylloge monumentorum* och daterar sig från 1400-talet, kan äfven föras hit, liksom flere bland de *Piae cantiones*, hvilka trycktes mot slutet af 1500-talet. Men de förnämsta qvarlefvor från vår medeltid, t. ex. *Åbo domkyrkas copiebok* eller s. k. *Svartboken*, utgöras af officiella dokumenter, och de enda för Finlands behof tryckta böcker man känner, nemligen *Missale Aboense* tr. i Lübeck 1488 och *Manuale Aboense*, tr. 1522 sannolikt i Söderköping, kunna icke egentligen räknas med ibland Finlands litteratur, emedan i dem finnes föga annat Finländskt än titeln.

Vi låta derföre M. Agrikolas Finska Abcbok utgöra begynnelsepunkten för vår öfversigt. Det dröjde ändock ett helt sekel efter densamma innan någon enda bok kunde tryckas i Finland, och ännu längre innan läskunnigheten här blef någorlunda allmänt utbredd. Man har derföre att öfverskåda en tidrymd af ungefär 300 år, och denna kan efter materialets beskaffenhet och vissa inflytelserika tilldragelser afdelas i 7 perioder af ungefärligen ett halfsekels längd, eller i medeltal 43 år. Litteraturens hufvudsakliga riktning, dess för tiden allmännaste tendens bör naturligen tagas till indelningsgrund och bestämma periodernas gränsor; men betydande un-

*) P. Wieselgren, Biografiskt lexicon, ny följd, B. 2, p. 320.

dantag ifrån regeln kunna dock icke undvikas och riktningarna gå ofta nog så inuti och bredvid hvarandra att skarp begränsning icke är möjlig, utan denna måste förstås såsom blott ungefärlig. Ändamålet, att lätta öfversigten, vinnes i alla fall om man antar följande tidsafdelningar:

1. *Reformationsperioden åren 1542—1599*, ifrån Finskans inträde på den litterära arenan till hertig Karls sednare krigståg i Finland och Åbo slotts kapitulation. Genom detta krig bröts fullständigt katolicismens motstånd i Finland, åtminstone i yttre måtto, och kyrkoreformationen kunde anses för genomförd. Öfvergången ifrån den många sekler igenom fast rotade katolicismen till evangelisk-luthersk trosbekännelse och dermed sammanhängande nya åsigter om folkbildning m. m., sysselsatte de bästa krafter i lärdomens verld och fortgick småningom under hela denna period, som omfattar en tid af 58 år. De mest framstående skriftställare voro: *Mikael Agrikola*, *Paul Juusten*, *Jakob Finne.*

2. *Astrologiska perioden åren 1600—1640*, ifrån reformationens obestridda välde i Finland till inrättandet af Åbo akademi. Den frigjorda forskningsandan, som ännu icke hade tillräckligt underlag af faktisk naturkunskap, vände sig till utletande af förborgade ting, menniskors framtida öden och naturens hemligheter, samt hyllade med förkärlek magin och astrologin, hvilka egentligen voro orediga föregångare till de stora upptäckterna i fysik och astronomi under sjuttonde seklet. Såväl ansedda lärda som regerande furstar sysslade nu godtroget med astrologin, hvilken nästan hade blifvit en statsmannavetenskap; man erinre sig blott kung Fredrik II af Danmark och Tycho Brahe, krigaren Wallenstein och

isynnerhet den för astrologin lifligt intagne kejsar Rudolf II af Österrike, samt i Sverige Karl IX och flere i hans omgifning, t. ex. Abraham Brahe, huru horoskopet vid Gustaf Adolfs födelse både rådfrågades och allmänt troddes, huru astrologiska spådomar ansågos nödvändiga i hvarje års almanach, o. s. v. Professorn i fysik och astronomi vid Dorpats universitet P. Schomerus, som utgaf flere almanachor, anklagades 1633 af theol. professorn L. Wallius för hednisk, ogudaktig astrologi, och visserligen icke utan skäl, men frikändes troligen derföre att samma astrologiska tro var högst vanlig. Äfven i Finland hade denna tänkesättets allmänna riktning sina representanter, ehuru man skref ganska ringa och tryckte ännu mindre. Perioden omfattar en tid af 41 år, och motsvarar Messenii och Joh. Rudbecks tidehvarf i Sverige. Dess mest ansedda författare voro: *Sigfrid Forsius*, *Erik Erikson*, *Isak Rothovius*.

3. *Orthodoxins period åren 1641—1668*, ifrån det första tryckeriets inrättande i Finland till biskop Gezelii den äldres nitiska uppträdande såsom bokutgifvare. Den stränga Lutheranismen, nu fullständigt rustad med ett i minsta detalj utarbetadt och fast dogmatiskt system, uppträdde öfvermodigt och fientligt emot all annan vetenskap som visade ringaste skymt af friare tänkesätt. Dogmatisk och polemisk theologi var nästan den enda vetenskap som hade något anseende och uppmuntrades med materiella fördelar, så vidt nemligen aristokratins tryckande välde hade lemnat något qvar att vinna. Hårda strider om renlärighet hörde till ordningen för dagen, t. ex. emellan Terserus och Svenonius 1663, emellan Bång och Miltopaeus 1666; dessa fortforo ock långt inpå följande period, ehuru dåmera allmän-

hetens deltagande för desamma hade förminskats ansenligt och de s. k. verldsliga vetenskaperna kommit mera till heders. Perioden motsvarar ungefär den Stiernhjelmska i Sverige och omfattar en tid af 28 år. Dess mest framstående författare äro: *Johan E. Terserus*, *Mikael Vexionius*, *Enevald Svenonius.*

4. *Gezeliska perioden åren 1669—1721*, ifrån inrättandet af Gezelii tryckeri i Åbo och det dermed sammanhängande nyvaknade lifvet inom litteraturen, till det 7-åriga Ryska öfverväldets slut genom freden i ~~Åbo~~, då en mängd undanflyktade inbyggare återkommo. De båda Gezeliernas, isynnerhet den äldres, öfverlägsna anseende och verksamhet beherrskade hela denna på utgifna böcker synnerligen rika period, hvarföre den med fullt skäl kan bära deras namn. Mot dess slut var dock till följe af krigets förödelser en tid af fullkomligt stillastående, då knappt någon enda bok utkom. Litteraturens riktning var nu långt mera mångsidig än någonsin tillförene, inhemska skolböcker utgåfvos flere än på någon annan tid, folkundervisningen bedrefs med ifver, ehuru inom den lärda verlden Latinet ännu var allena herrskande och något fördröjde kunskapers spridning, de första spåren af renare poesi visa sig och det var i allmänhet en storartad, djerf, kanske öfverspänd verksamhet i litterärt afseende innan kriget tillintetgjorde den. Perioden, motsvarande Olof Rudbecks i Sverige, omfattar en tidrymd af 52 år. Utmärkta skriftställare: *Johan Gezelius* den äldre, *Johan Gezelius* den yngre, *Daniel Achrelius.*

5. *Ekonomiska perioden åren 1722—1770*, ifrån Åbo akademis återställande till Porthans uppträdande såsom författare i Finska ämnen. Theologins öfvervälde har försvunnit, de bästa krafter egna sig

företrädesvis åt ekonomin, naturvetenskaperna, fäderneslandets noggranna kännedom och upphjelpande ur sitt genom krigen vållade lägervall; riktningen är derföre öfvervägande patriotisk och ekonomisk, gerna väljande detaljforskning. Genom denna skingras en mängd fördomar som förut varit gängse, och modersmålets användning i stället för Latin gör vetenskapen mer fruktbringande och populär. Många inhemska afhandlingar offentliggöras i Svenska tidskrifter och akademiers handlingar, ett nu uppkommet nytt slag af tryckpressens alster. Perioden sammanfaller med frihetstiden i Sverige och omfattar en tid af 49 år. Utmärkta författare: *Pehr Kalm*, *Pehr Adrian Gadd*, *Abraham Achrenius.*

6. *Porthanska perioden åren 1771—1809*, ifrån den första tidnings utgifvande i Finland till Borgå landtdag och Finlands fullständiga skilsmessa från Sverige. Bland de många ansedda vetenskapsmän och skriftställare som under denna period gåfvo Åbo akademi glans, står H. G. Porthan främst genom sin verksamhet för Finska historiens grundläggning och Finlands nationella frigörande från sammanblandningen med Sverige, äfvensom genom sin akademiska lärareverksamhet, hvarföre perioden vanligen och med skäl uppkallas efter honom. Riktningen i litteraturen var väl ännu i grunden patriotisk, men mindre ekonomisk och mera rent vetenskaplig än under förra perioden, så att en mångsidig verksamhet ägde rum i de flesta vetenskapsgrenar. Ny var den forskning i Finnarnes arkeologi, språk och fornsång, som nu med ifver begyntes af Chr. Ganander. Perioden sammanfaller med Gustavianska tiden i Sverige och omfattar 39 år. Utmärkta skriftställare: *Henrik Gabriel Porthan*, *Matthias Calonius*, *Frans Mikael Franzén.*

7. *Nyfinskans period åren 1810—1840*, ifrån den första officiella tidnings utgifvande i Finland till de Finska fornsångernas offentliggörande i tryck (Kalevala 1835, Kanteletar 1840) och den första litterära tidskrift på Finska (Mehiläinen 1836—40). Nyssnämnda språk undergick nu genom G. Renvalls, R. v. Beckers och E. Lönnrots grammatikaliska och lexikaliska undersökningar och Finska skriftställeri en grundlig reform, rensades, riktades med större ordförråd och erhöll en någorlunda stadgad orthografi, så att det vid periodens slut bestämdt skiljde sig ifrån den äldre Svetizerande Finskan, som dock ännu en tid bibehöll sig i det asketiska språket. Detta framsteg är väl nog vigtigt att rättfärdiga periodens benämning. Samma rensnings-process fortfor väl ännu länge derefter och fortfar ännu, men 1840 var i många andra afseenden en vändningspunkt, hvarföre perioden lämpligen kan slutas med universitetets andra sekularfest. Hänvisadt på sig sjelft har Finland ifrån 1810 en litteraturhistoria med bestämdare gränsor än förut i förhållande till Sverige. Perioden omfattar 31 år och motsvaras i Sverige af det lysande Tegnérska tidehvarfvet. Skriftställare af öfvervägande anseende voro: *Jakob Tengström*, *Gustaf Gabriel Hällström*, *Gustaf Renvall.*

Den derpå följande perioden, i hvilken vi lefva, utmärker sig framför allt genom *nationalitetsbegreppets* utveckling till full medvetenhet och allmänt erkännande, hvarföre den måhända deraf kunde erhålla sin benämning.

Efter ofvan anförda grunder är ämnet i det följande fördeladt. Inom hvarje period ordnas det bibliografiska materialet alfabetiskt efter författarenas namn, der sådana äro kända, utan afseende på språ-

ket eller årtalet då skriften utkommit. Bibelöfversättningar, äfvensom de äldre katekeserna, föras likväl lämpligast under öfversättarens namn. För de tidigaste perioderna upptagas äfven obetydligare skrifter, emedan de för sin sällspordhet ansetts anmärkningsvärda och förrådet ändock blir ringa, men för senare perioder göres mera urval, isynnerhet beträffande den akademiska litteraturen, emedan dess fullständiga uppräknande skulle erfordra alltför mycket utrymme. Mycken osäkerhet om hvilkendera må hafva författat en disputation, praeses eller respondenten, råder ibland bibliograferna och måste råda, emedan derom i de flesta fall inga pålitliga uppgifter finnas att tillgå; vårt afgörande härutinnan grundar sig merendels blott på gissning och gör för ingen del anspråk på full säkerhet. Vi hänvisa för öfrigt till Lidéns och Marklins noggranna kataloger. Af den Finska litteraturen, öfver hvilken en fullständig förteckning finnes, upptagas här enligt regeln endast skrifter af mer än ett arks omfång, emedan de mindre, på något undantag när, merändels äro af alltför ringa betydelse att här försvara sin plats. Sålunda förbigås här de så kallade *arkkiveisut*, hvilkas antal är ganska ansenligt; ehuru deras inflytande på massan af folket troligen icke varit ringa, såvida de blifvit spridda bland allmogen i otaliga upplagor, är deras innehåll dock i allmänhet ganska betydelselöst och fattigt. Hela den officiella litteraturen, förordningar, riksdagsprotokoller, instruktioner m. m. har här blifvit utesluten, emedan den närmare och egentligen tillhör landets politiska historia, såsom upplysande om regeringsåtgärder. Boktitlarne anföras öfverallt förkortade, så vidt det utan skada för meningen kunnat ske.

I. Reformationsperioden åren 1542—1599.

Michael Agricola, Abckirja (troligen tryckt i Stockholm 1542). —

—— Register öfver räntorne af Åbo domkyrkas prelaturer, canonier och prebenden; handskrift af år 1541 eller 1542, tryckt i "Handlingar till upplysning i Finlands kyrkohistoria, utgifne af W. G. Lagus", ny följd fjerde häftet, Åbo 1839.

—— Catechismus, Stockholm 1543 (rätta titeln okänd, boken helt och hållet förkommen).

—— Rukouskirja Bibliasta, Stockholm 1544, 54 ark 8:o.

—— Se uusi Testamenti, Stockholm 1548, 89 ark 4:o.

—— Käsikiria Castesta ia muista Christikunnan Menoista, Stockholm 1549, 10 ark 4:o.

—— Messu eli Herran Echtollinen, Stockholm 1549, 8 ark 4:o.

—— Se meiden Herran Jesusen Christusen pina, ylösnousemus ia taivaisen astumus, Stockholm 1549, 6 ark 4:o.

—— Siöökort, thet är then högsta elsta sjöörätt och skipmåla lagh, skipat fordom i Visby på Gottlandh, uthdragin af Tydskon anno 1549; handskrift, omnämnes af Hadorph.

—— Davidin psaltari, Stockholm 1551, 30 ark 4:o.

—— Veisut ja ennostuxet Mosesen laista ia Prophetista uloshaetut, Stockholm 1551, 34 ark 4:o.

—— Ne prophetat Haggai, Sacharia, Maleachi; Mutomat lughut Mosen ramatuista, Stockholm 1552, 10 ark 4:o.

Jacobus Petri Finno (J. Suomalainen), Yxi vähä rucous kiria, muista rucous kirioista lisätty, (Stockholm) 1583. Andra upplagan: Stockholm 1615, 17 ark 8:o.

—— Suomenkielinen virsikirja. Intet exemplar finnes vetterligen mera qvar af denna första Finska psalmbok. En förökad upplaga utgafs af Henr. Hemmingius.

—— Catechismus eli sen Christilisen opin pää cappalet. Boken förkommen, en ny upplaga utgafs Stockholm 1615, 4 ark 8:o.

Clas Herm. Fleming till Kaskis, Memoriale chronicum, krönika på Svenska, går till 1591, handskrift; tryckt i Urkunder utgifna af E. Grönblad, 2:a flocken 1:a häft. Helsingfors 1856.

—— Svar till Åbo-biskopen om de genom Upsala möte afskaffade kyrkoceremonier; Vederlägguing af biskopens förklaring om d:o; båda i handskrift, enligt Stiernmans Bibliotheca Sviogothica.

Lars Joh. Frese, öfversatt till Svenskan en bok om krigsväsendet 1563, handskrift.

Marcus Henr. Helsingius, disp. praes. Hastaeo, De rationali hominis anima, Wittenberg 1593.

—— Analysis logica, cum praecipuis locorum doctrinae observationibus epistolae ad Titum, 1596; handskrift.

—— Conciones de passione Christi, 1597, handskrift.

—— Compendium astronomicum, ad calamum tradi inceptum, lib. I. doctrina sphaerica, 1597; handskrift.

Paulus Juusten, Chronicon episcoporum Finlandensium, manuscr.; tryckt i Chr. Nettelbladts Schwedische Bibliothec, Sthm 1728, och af H. G. Porthan med vidlyftiga anmärkningar i Åbo 1784—99.

—— Explicatio vel Analysis evangeliorum dominicalium et praecipuarum feriarum totius anni, 1570; handskrift, förstördes vid Åbo brand 1827.

—— Acta legationis Muscoviticae per P. Juusten breviter comprehensa, msc. utgifna i disp. af H. G. Porthan, Åbo 1775.

—— Capita rerum synodicarum recitata in synodo Aboensi 1573; msc., tryckta i "Samling af domkapitlets i Åbo cirkulärbref ifrån 1564 till 1700", Åbo 1836.

—— Catechismus Somenkielen tulkittus udistettu ja Jumalisten rukoisten cansa enätty, Stockholm 1574.

—— Se pyhä Messu Somen kielen, ei Pavin mutta pyhän Evangeliumin ia Christilisen seuracunnan tavan iälken visusta Somen Turus coottu, Stockholm 1575, 22 ark 4:o.

Carolus Kröpelin, Johanni Hane a Torp Helmstadia discessuro, epistola, Helmstad 1592.

Kungabref på Finska, Helsingfors 1555, öfversatt enligt förmodan af Thure Pehrsson Bjelke, tryckt i "Handlingar etc. utg. af A. I. Arvidsson", del. 3. Sthm 1849; Patent angående åtskilliga mål i lagen den 20 mars 1593, på Finska. Dessa torde vara de första officiella skrifter på Finska språket meddelade, den sednare äfven tryckt.

Nicolaus Magni Viburg. Carelius, oratio de optima republica, Rostock 1599.

Johannes Sv. Raumannus, disp. de providentia Dei, Jena 1596.

Theodoricus Petri Rutha, Piae cantiones ecclesiasticae et scholasticae veterum episcoporum, Greifswald 1582, 13 ark 8:o. En förökad upplaga utgafs 1625 i Rostock. Den första uppl. innehåller en väl skrifven dedication till Christer Classon Horn till Åminne.

Thedoricus Petri Rutha, Carmen elegiacum in discessum Joh. Petri, Rostock 1583.

Petrus Ruthanus, Epicedion in nob. Henrici Ranzovii praefecti mortem, Hamburg 1599.

Valentinus Thomae, Epicedia in obitum Catharinae, reginae Sveciae, in collegio Brunsbergensi conscripta, s. l. 1584.

—— Ser. principi Sigismundo III. regi Poloniae gratulantur adolescentes in academia Vilnensi Soc. Jesu, Vilna 1589; Rhytmi Finlandici et carmen Latinum.

Denna förteckning öfver periodens litteratur ådagalägger att vårt land under första tidrymden var ganska fattigt på skriftställare, och likväl förblef en betydlig del af hvad som skrefs otryckt, exempelvis de flesta Juustens arbeten; hvilket väl närmast föranleddes deraf att boktryckerikonsten ännu icke hunnit utbreda sig till Finland, äfvensom deraf att ingen förläggare kunde erhållas för läsarenas fåtalighets skull. Agrikola yttrar i företalet till den sista bok han utgaf, de mindre profeterna, följande mot hans samtida förebrående ord:

»Vielä Bibliast mwdh tulisit
Ios nemet otoliset olisit
Ostetaisin ia prucataisin
Quin olis kylle mös coctolin.
Sen aian uskon pian tulevan
Ette Somen kiriain ielkin tutketan
Van tuskal ne silloin käsiteteen
Iotca nyt monilda hylieteteen;"

hvaraf synes att icke ens Bibeln den tiden kunde räkna på säker afsättning eller begärliga läsare. Anmärkningsvärdt är att ganska få mot katolicismen bestämdt polemiserande skrifter utkommo under denna brytningsperiod; Juusten var kanske den enda som förde någon skarpare polemik mot katolicismens

bruk och satser. Finlands första evangeliska biskop, Agrikola, tyckes i det afseendet hafva varit nog tolerant och lät många katolska bruk oanmärkta qvarstå, ehuru han ofta i sina företal, liksom blott i förbigående, påpekade några felaktigheter i påfvedömets lära och förnämligast genom sina bibelöfversättningar faktiskt bekämpade den. Deremot finner man här en Jesuit: Valentin Thomasson, åtminstone tvenne andra Finnar: Gregorius Erici och Josephus Jusoilla (Jussila?) studerade vid Jesuit-collegium i Braunsberg, och hos de för öfrigt föga kända Theodorik Rutha, Jakob Finne och Clas Fleming till Kaskis torde man få förutsätta en halfkatolsk, eller åtminstone moderat Luthersk sinnesstämning, emedan deras skrifter icke äro af polemisk halt.

Ibland den fåtaliga litteraturen träffar man likväl flere ej blott för tiden utmärkt goda, utan ock för alltid minnesvärda böcker, nemligen de af Agrikola, Juusten och Finne sammanskrifna, ehuru några bland dem redan helt och hållet utplånats af tidens tärande tand. Ty dessa utgöra Finska litteraturens förstlingar och bilda en solid grundval för den hittills mest odlade kyrkliga litteraturen. Äfven *Piae cantiones ecclesiasticae* äro af ej ringa vigt såsom bevarade poetiska minnen från medeltidens dunkel; man ser der prof på de sånger, ej blott ord utan äfven melodier, som genljödo i Finlands kloster och kyrkor under medeltiden. En ibland dem: "Cum sit omnis caro foenum" är till ord och melodi aftryckt i *Sveriges sköna litteratur*, 1:a band. p. 46; en annan, likaledes der meddelad, "Ramus virens olivarum", är af historiskt innehåll och förtäljer om S:t Eriks och S:t Henriks bedrifter efter de gängse legenderna. Några bland dem bibehöllo sig i skolor-

na nästan ända till vår tid, t. ex. "Ecce novum gaudium, ecce novum mirum" och en, nemligen: "In dulci jubilo", är upptagen i vår ännu gällande Svenska psalmbok. I dedicationen säger utgifvaren Rutha, som var hemma ifrån Nyland, sig hafva låtit rätta melodierna efter den nyare musikens fordringar.

Äfven ifrån hedendomen har ett minne blifvit bevaradt i Agrikolas företal till Psaltaren. Han ger der en uppränning till Finsk mytologi, eller gudaregister, som sedermera ofta blifvit åberopad och omtryckt; fastän ganska knapphändig, var denna öfversigt likväl nästan det enda man före Ganänders tid hade sig bekant om Finnarnes fordna gudalära. Att förse sina böcker med vidlyftiga versifierade företal, hörde till Agrikolas sed; ett sådant innehåller en slags psykologi på vers, med rubrikerna: "Fortune bona", "Corporis bona", "Animae bona". Af Psaltarens indelning i 7 *yölugut* eller *nocturni*, märker man att den utgafs i en halfkatolsk tid; hvar och en bland dessa afdelningar skulle nemligen, enligt medeltidens sed, messas i kyrkorna före dagningen. Ur företalet till Nya Testamentet inhemtar man att detsamma öfversattes till Finskan hufvudsakligen för presternas behof, på det de icke måtte kunna ursäkta sin försumlighet i Guds ords lärande dermed att de ej förstodo hvarken Svenska eller Latin. Andra läskunniga än presterna funnos nemligen på den tiden ganska få. Liksom de Svenska bibelöfversättarena, följde Agrikola till det mesta Luthers Tyska version, såsom den för tiden bästa. Hans *Rukouskirja* är mer en religiös folkbok i allmänhet, än en bönebok, innehållande hvarjehanda, såsom: ett calendarium med astrologiska reglor och tabeller, religiösa sentenser, förteckning på paradisets fröjder

och helvetets plågor, några kapitel ur Nya Testamentet, lofsånger och böner ur bibeln och kyrkofädrens skrifter, isynnerhet sådana som begagnades vid gudstjensten, en syndakatalog för öronbikt, trosbekännelser m. m.

Finska språket i denna periods böcker, särdeles Agrikolas, är öfverhufvudtaget mer genuint och begripligt, än man hade anledning att förmoda när det första gången användes i skrift och tryck. En noggrann jemförelse torde ådagalägga att språket vid den tiden, fastän mindre utveckladt, äfven var mindre Svetizeradt än i 18:de seklet under den ekonomiska perioden, emedan sednare en tätare beröring med Sverige ägde rum och ett större antal inflyttade Svenska tjenstemän inverkade på detsamma. Enligt Agrikolas eget yttrande hade i öfversättningen af Nya Testamentets böcker (utan tvifvel äfven i de öfriga) "Egentliga Finlands språkdialekt mestendels blifvit begagnad, dock så att när behofvet det fordrat äfven de andra provinsernas språk, talesätt och ord blifvit dit inpassade." I sjelfva verket är ock hans ordförråd rikt nog. Men orthografin, som måste skapas ny, är visserligen högst felaktig, ojemn och besvärlig. I alla fall är skillnaden emellan dåtidens och nutidens Finska i skrift mindre, än emellan dåvarande och nuvarande Svenskan; hvilket utvisar att Finskan på dessa 3 sekler utvecklat sig mindre än Svenskan.

Jakob Pehrsson Finne, skolrektor och kyrkoherde i Åbo, erhöll af konung Johan III rika anslag af kronospanmål och prebende, bland annat "för att vända några nyttiga böcker inpå det Finska tungomål", och är minnesvärd isynnerhet för sitt försök att gifva vårt land en Finsk psalmbok, om hvilken likväl intet nu-

mera kan sägas, emedan alla exemplaren försvunnit. Hans bönebok trycktes i en ny upplaga 1615, äfvensom katekesen, hvilket utmärker att han ägde förtroende i församlingen.

Biskop Juusten skref helst på Latin och hörde afgjordt till Wittenbergska skolan i theologin; Luthers, Philippi, Brentii, Crucigeri och Majoris skriftförklaringar rekommenderade han framför andra åt presterna till läsning. Hans *Explicationes evangeliorum* eller analytiska postilla var den första som veterligen af Finsk man sammanskrifvits, och prisas mycket af sednare författare, hvilka läst den numera förstörda handskriften; så yttrar Rhyzelius 1752 i sin *Episcoposcopia* att den "förtjenade komma ut af trycket, på det deraf må ses huru latinus, laboriosus och theologus en Finsk biskop månde varit på den tiden, under det svåraste betryck och elände". Den utarbetades nemligen, enligt författarens egen uppgift, under hans fångenskap i Ryssland 1570. Hans messbok öfverensstämmer i mycket med Agrikolas, men åtskilliga afvikelser förekomma dock som tillkännagifva en mer utvecklad reformatorisk anda, i öfverensstämmelse med kyrkoordningen af 1571. Den biskopskrönika Juusten, med ledning af äldre uppteckningar, sammanskref och sannolikt lät cirkulera bland stiftets prester jemte andra rundskrifter från domkapitlet i Åbo, är väl mycket knapphändig men utmärker sig för pålitlighet i uppgifter och opartiska omdömen, hvarföre den icke utan skäl genom Porthans åtgörande blifvit laggd till grund för Finlands hela äldre historia. Messenius hade efter all sannolikhet begagnat densamma för sin *Scondia illustrata*, och den utmärkta samlaren El. Brenner hade från Åbo till Stockholm medfört ett exemplar i hand-

skrift, som sedan trycktes af Nettelbladt i hans *Schwedische Bibliothec*, och efter korrektare exemplar af Porthan.

Den andra krönike-författaren under perioden var Clas Hermansson Fleming till Kaskis, hvars minnesbok på Svenska innehåller strödda uppgifter ända ifrån 1380, men blir jemförelsevis utförligare ifrån 1568 framåt, då han berättar om händelser som han sjelf upplefvat. Ehuru ganska knapphändig och ej fullt noggrann i uppgifter, har denna lilla krönika dock vigt och märkvärdighet såsom ett samtida vittne och för historiska anteckningars sällspordhet på den tiden. Författaren deltog i fejden emellan hertig Karl och Sigismundska partiet, men bör icke förblandas med hans motståndare den namnkunnige Clas Fleming till Svidja.

Skolrektorn i Åbo Marcus H. Helsingius (så kallad emedan hans födelseort var Helsinge socken i Nyland), är den andra inom perioden som sammanskrifvit predikningar på Latin. Äfven hans method är analytisk, och han kommenterade Pauli bref till Titus i predikoform, liksom det då i Tyskland var vanligt att i sammanhang predika öfver någon bok af bibeln. Hans påbörjade men afbrutna astronomiska verk utvisar kunnighet i mathematiken; någon böjelse för det mystiska, eljest dåförtiden ganska vanlig, framskymtar deri att han noga uträknat huru Daniels bekanta 70 veckor passa in på Kristi lidandes år. Dessa Helsingii arbeten medförde ringa frukt, emedan de förblefvo otryckta och således föga kända. I ett sednare arbete polemiserade han emot Calvinisterna eller Reformerta församlingen.

2. Astrologiska perioden åren 1600—1640.

Erik Danielsson Achrelius, Öffver then stormechtigste konung Gustaf Adolph then andre klagadhe och än klaghar E. D. A. Upsala s. a. (på Svensk vers).

Gabriel H. Brenner, Brevis dehortatio a detestabili vitio ebrietatis, Upsala 1634, (P. J. Alopaeus, Specimen hist. litt. Fenn. pag. 34.)

Olof Bure, Arithmeticae instrumentalis abacus, ratione nova numerationes etc. explicans, Helmstad 1609.

—— Disp. medica inauguralis de Iliaco affectu cognoscendo et curando, Basel 1611.

Henrik Johansson Careell (Carelius?), Franc. Raguelis Lex politica Dei öfversatt till Svenskan, Rostock 1607, omtryckt Stockholm 1638 och 1651.

Knut Mårtensson Carelius, En liten undervisning huru the skola tröstade varda, som blifva anfäktadhe medh hiertans ångest, Stockholm 1608.

—— Christeligh underviisning hvad man skall döma om them som genom en hastigh brådödh hädan bortryckte varda, Stockholm 1608.

—— Somen kielinen M. Lutherim pienembi catechismus, Saxan kielen jälken ojettu, Stockholm 1628.

Cateches på Finska tryckt med Slavonska bokstäfver (se *Lagus,* Handlingar till kyrkoh. ny följd, häft. I. pag. 6, Åbo 1836).

Ekenberg se *Vigelius.*

Olof Elimaeus, Likpredikan öfver fru Anna Chesnecopherus, född Lonicera, Stockholm 1615.

—— Likpredikan öfver hofrätts-assessorn Michael Olai, Stockholm 1615.

—— Likpredikan öfver Martinus Trautzich, borgare, Stockholm 1617.

—— Likpredikan öfver hustru Margaretha Martini Grönberg, Stockholm 1618.

—— Likpredikan öfver bergmästaren Olai Petri son Petrus Olai, Stockholm 1618.

Evangeliumit ia epistolat, iotca seuracunnas ymbäris aiastaian luctan ía veisatan, Stockholm 1618, nya upplagor: en utan årtal, en 1637 och en 1644.

Erik Eriksson, Catechismus eli christilisen opin pääcappalet lyhykäisen ja yxikerraitsen ulgostoimitoxen cansa, Stockholm 1814, 33 ark 8:o.

Erik Eriksson, Vähä catechismus erinomaisten kysymisten ja vastausten cansa, ulgosvedetty Suomen kielen catechismuxista ensistä oppivaisten tähden, Stockholm 1629, nya upplagor 1630, 1651, 1652, 1654, 1657, 1668, 1670, 1682, 5 ark 12:o.

—— Käsikirja jumalan palveluxesta ja christilisistä kircon menoista, ylidzecadzottu 1549 ja 1608, Stockholm 1614, 13 ark 4:o.

—— Postilla eli ulgostoimitus niinen evangeliumitten päälle, cuin ymbäri ajastajan saarnatan jumalan seuracunasa, 1, 2 osa. Stockholm 1621, 1625. 281 ark 4:o

Johannes Fabricius, disp. praes. M. Pegelius, De corporibus mundi primariis, Rostock 1605.

Henricus Fattbuur, Disp. de animae ortu, Wittenberg 1615.

Clas Hermansson Fleming till Kaskis, Res in Fennia qui mutarint et variarint per octoennium, breviter narratum, Rostock 1603.

—— Chronologia brevis etc. berättelse om det som sig hafver tilldragit sedan kon. Sigismundus blef krönt, 1604, handskrift. Båda dessa uppsatser äro tryckta i "Urkunder m. m. utgifna af E. Grönblad", andra flocken, häft. 1.

Thomas Florinus, Prolixa explicatio minoris b. Lutheri catecheseos, ad rudiorum captum accommodata, Stockholm 1634.

—— disp. synod. de magistratu politico, Stockholm 1629.

Sigfrid Aronus Forsius, Rev. Erico episcopo etc. in futura nuptialia sacra hymenaeo carmine gratulatur S. A. F., Stockholm 1602.

—— Prognosticon astrologicum thet är: naturlige prophetier och gissningar, till år 1606, 1610, 1617, 1618, 1619, 1620 thet undersama förändringsåret, 1622, 1623; den första tr. i Lybeck, de öfriga i Stockholm.

—— Almanach eller dagharäkning, med thes vahl, vederlek samt flere infälle, till år 1608, 1609, 1610, 1613, 1614, 1615, 1617, 1619, 1621, 1622, 1623 (till Åbo horizont), alla med en mindre Prognosticon astrologicum, och tryckta i Stockholm. Skrijfcalender til thet ååret 1623 till Åbo horizont, Stockholm.

—— Een berättelse och eenfaldigt judicium om then cometen som år 1607 syntes, theraff man förnimma kan hvadh cometer äre, Stockholm 1607.

—— Brudpredikan hållen på Hammersudd i Trögden, Stockholm 1608.

—— Underviisningh om the selsame himmelens impressioner, phas-

mata eller underlige figurer, som 13 Junii 1608 seedde äre, Stockholm 1608.

Sigfrid Aronus Forsius, Physica, om alla naturliga tings art och egenskaper, af Latinen på Svenska uttolkat, handskrift.

—— Itt visst åhrtaal ifrå verldennes begynnelse in til året 1613, aff Bibliske och andre chronologier medh flijt uthräknat, Stockholm 1613.

—— Then tridie och fierde boken Esdrae, nu först aff then Latiniske Biblien försvenskade, Stockholm 1613.

—— Om långfredaghen en allmännelig passionspredican, Stockholm 1614.

—— En liten undervijsning och itt enfallighit judicium om någre cometer, som i thenne näst föregångne åären seedde äre, Stockholm 1619.

—— Speculum vitae humanae, om menniskionnes leffuerne, fordom för hundrat åår skriffvit och nu försvenskat, Stockholm 1620 (originalets författare troligen *Thomas Herenthalius*).

—— Minerographia, thet är mineralers, åthskillighe jordeslags, metallers m. m. beskrifvelse; tryckt långt efter författarens död i Stockholm 1643.

Ericus Forthelius, disp. praes. Staleno, de essentia et origine animae rationalis, Upsala 1630.

—— Disp. in synodo Aboensi, de extremo judicio, Upsala 1632.

Johannes Arvidi Frisius, Oratio in laudes concordiae, Upsala 1636.

—— Oratio de linguae usu et abusu, Aboae habita, Upsala 1639.

Martinus Mathiae Gammal, Aurea tabula altaris eller om nattvardens rätta bruk, Upsala 1632.

Gåås kong, een lustig och kortvilig poetisk dicht om Mårtens gåås, försvenskat aff Johanne Sigfridi Vib. Car. Stockholm 1619. 177 pag. 8:o. Denna folksaga finnes äfven bearbetad på Danska af Hans Skaaning.

Marcus Henr. Helsingius, Elenchus seu refutatio thesium Calvinianarum ex ordinantia ecclesiastica ecclesiarum Heidelbergensium decerptarum, Rostock 1603.

Henrik Hemmingius, Yxi vähä Suomenkielinen virsikirja, suomencocouxis Jumalata kijttä Suomenkielellä, tehty M. Jacobilda Suomalaiselda ja muild Suomen papeilda, H. Hemmingin vaival ja culutuxel. Första upplagan, före 1618 tryckt, är okänd.

den andra tr. i Stockholm 1639, mycket sällsynt; tredje uppl. Stockholm 1652 innehåller 16 ark 12:o.

Nic. Hemmingii, Läkedom och tröst emot förtviflan, öfversatt af Canuto Martini Carelio, Stockholm 1608.

Historia Hierusalemin surkiasta hävijtöxest, soomen kielexi käätty Thomas Yriänenpoialda Vib. Car. Stockholm 1616.

Bertuli Hordel, Passio, se on meidän herran Jesuxen Christuxen pijnan historia virdexi sovitettu, Stockholm 1636. Ny upplaga 1690.

Edvard Horn, Oratio qua voluptas svadetur, Rostock 1603.

Svante Horn, Oratio gratulatoria in Reg. Maj. reditum, Upsala 1627.

Mathias Jacobaeus (Tolia), Theses theologicae, Giessen 1619.

Jesuxen Christuxen pijnan historia neliäst evangelisterist coottu, vastwdhest Rodzinkielisen jälken ylidzecadzottu ia oiettu, Thomas Georgin Vib. Car. culutuxella ia vaivalla präntätty, Stockholm 1629.

Andreas Johannis Keckonius, Oratio continens liberalitatis laudem, Upsala 1638.

Henrik Mårtensson Kemner (Chemnerus), Oratio eucharistica de artium liberalium praestantia, Stockholm 1614.

—— Parentalia in obitum Svantonis Sture, comitis de Stegeholm et Vestervik, Stockholm 1616. Innehåller äfven: Epitaphium in sepulturam Claudii Sture.

—— Tabulae XII cum duabus sphaericis figuris, ad cyclum etc. diesque festos inquirendos, conducentes, Stockholm 1619.

—— Trummo slagh uppå Dunae Müntz skantz (predikan om menniskones lifs uselhet), Riga 1629.

—— Concio threnodica, klagho-predican uthöffuer konung Gustavi Adolphi dödh, Dorpat 1634.

Abraham Abr. Kollanius, Oratio de invidia, Upsala 1639.

Karl Kröpelin, Gustavi Adolphi regis in obitum lamentum funebre, Stockholm 1635.

Käsikirja, jossa on käsitetty millätavalla Jumalan palvelus Somen seuracunnis pidhettämän pitä, Thomas Georgin Vib. Car. culutuxella ia vaivalla pränt. Stockholm 1629. 13 ark 4:o.

Johannes Lifmannus, disp. praes. I. Bringius, De magnanimitate et modestia, Upsala 1634.

Johannes Clem. Mentzius, Synopsis rhetoricae A. Tallaei et dialecticae P. Rami, areolis et cancellis distincta, Wittenberg 1600.

Johannes Messenius, Berättelse om några gamla och märkvärdiga Finlands handlingar — krönika med Svenska rim beskrefven, handskrift, tryckt i Åbo 1774 genom J. Bilmarks försorg.

—— Sanfärdigt och rättmätigt geensvar emoot then smädeskrift, som een Dansk man Petrus Parvus Rosefontanus haffuer uthgå låthet; nu på thet Svenska tungemål transfererat aff Heinrico Martini Chemner, Stockholm 1612. Med dedication till grefve Svante Sture m. fl.

—— Pandolatria Sveciae, seu Historia Sveonum ecclesiastica a diluvio, Cajaneburgi 1622, handskrift.

Andreas Laur. Nycopensis, Oratio de stella magorum, Dorpat 1637.

—— Oratio de mansvetudine, Dorpat 1639.

Nicolaus Laur. Nycopensis, Oratio funebris in obitum Johannis Jonae, Dorpat 1636.

—— Oratio funebris in obitum Johannis Skytte, Dorpat 1637.

Aeschillus Petraeus, disp. 1—18, Collegium physicum, Upsala 1625.

—— disp. praes. L. Wallius, de antichristo magno qui est Romanus Pontifex, Upsala 1628. Praesiderat för 15 häften andra dispp. i Upsala.

Jacobus Petrejus (Naguensis, äfven Liljevan), Nagu boars klagevijsa, then the uthi sina gillen sjunga, qvidandes öffver thet kongliga dödzfall, Stockholm 1632. (L. Hammarsköld, Svenska vitterheten pag. 78.)

—— Klagopredikan öfver kon. Gustaf Adolfs död, Stockholm 1634.

Johannes Casp. Rachlitzius, Laus et series ecclesiae et scholae antistitum, qui Viburgi docuere, Riga 1631 (tal på Latinsk vers med eteosticher).

Johannes Sveno Raumannus, Synoptica descriptio et refutatio doctrinae Rob. Bellarmini de peccato, Marburg 1603.

—— disp. praes. Mentzero, de bonis operibus, Marburg 1604.

—— Likpredikan öfver erkebiskop Olaus Martini, Stockholm 1611, ny upplaga Upsala 1643.

—— Likpredikan öfver Nicolaus Rynning till Tyrissö, Stockholm 1611.

—— Theses de praedestinatione filiorum Dei, Upsala 1611.

—— Commentarius in quatuor evangelia, handskrift.

—— Hypotyposes commentariorum in omnes novi foederis libros, handskrift.

Ristist ja kiusauxest P. isäden ja martyritten oppi ja neuvo, Ruodzin kielexi käätty ja coottu a Petro Gotho Norcopensi, ja nyt Suomexi ulos tulkittu a Carolo Pictorio Aboensi, Riga 1622. 7 ark 8:o.

Rodzin valdacunnan maan laki, kun. Christofferilda v. 1442 vahvistettu, kun. Carlein käskyn iälkehen prentissä ulos kännyt. Öfversättning af Ljungo Thomae 1601; 2 ark, innehållande företal och stadfästelse blefvo tryckta 1610, hvarefter tryckningen afstannade.

Isak Birgersson Rothovius, Concio de conciliis, predican om möte och samqvemder, hållen in synodo Strengnensi, Rostock 1616.

—— disp. synod. de Novi testam. sacramento initiationis baptismo, Strengnesiae habita, Stockholm 1617.

—— Likpredikan öfver junker Carl Gyllenhorn, Strengnäs 1624.

—— Likpredikan öfver Elin Pedersdotter, borgmästaren i Nyköping Lars Pederssons maka, Strengnäs 1622.

—— Likpredikan öfver herr Carl Gyllenstjerna, Strengnäs 1622.

—— Predican i hvilken handlas om the Christnas collatz och gestebodh, hållen i Nyköping, Strengnäs 1623.

—— Predikan öfver then merkeliga historiam Joh. 6, huru Christus uti öknene mättade 5000 män, hållen i Nyköping, Strengnäs 1623.

—— Likpredikan öfver Barbro Axelsdotter Bjelke, Stockholm 1624.

—— Oratio synodalis de ministerio ecclesiastico, in synodo Veteris Carleby habita, Upsala 1629.

—— Ärepredikan öfver konung Gustaf Adolf, hållen i Åbo domkyrka, Stockholm 1633.

—— Predikan hållen uti Åbo böndagen d. 20 Maji 1633 om sabbatens rätta helgd, Stockholm 1633.

—— Saarna pidhetty Turusa rucous päivän pälle 20 maji 1833, lepopäivän oikiast pyhittämisest, nytt Somexi cäätty a Jacobo Henrici, Stockholm 1634.

—— Predican öfver then 129 kon. Davids psalm, på böndagen d. 7 sept. 1633 i Åbo, Stockholm 1634.

—— Likpredikan öfver Märta Oxenstjerna, presidenten Jöns Kurcks maka, hållen i Ulfsby, Stockholm 1634.

—— Tacksäijelse predikan hållen i Åbo domkyrkio then 15 julii

1640, på hvilken dagh en k. academia bleff inaugurerat, Upsala 1641.

Birger Rothovius, disp., praes. E. Mylio, metaphysica de potentia et actu, Rostock 1632.

Yxi Rucous yhteisesti tähän aican caikis Christilisis seoracunnis sangen tarpelinen luetta, Stockholm 1626.

Theodoricus Petri Rutha, Cantiones ecclesiasticae et scholasticae veterum episcoporum, primum opera Th. P. R. typis commissae, nunc autem denuo cum quibusdam marginalibus et locis S. Scripturae a viris orthodoxis dioec. Viburg. illustratae prodeunt; his accesserunt cantiones qvaedam novae. Rostock 1625. 15 ark 8:o. Med en dedication till friherre Karl Eriksson Oxenstjerna till Björnö, m. fl., som är undertecknad af Henrik Mårtensson Fattabur och Mathias Jacobaeus. En tredje upplaga utkom i Wisingsborg 1679.

Ericus Thomae Ryttanus, Oratio de natura obedientiae professoribus debitae, Dorpat 1637.

Johan Mattsson Röchman, Miles triumphans, en segersam krijgsmans handbook, på Svenska utgången, Arnstadt s. a. 192 pag. 12:o.

Michael Joh. Savonius, Progymnasma philologico-theologicum philosophiae in theologia usum breviter enucleans, Stockholm 1619. Samma förf. utgaf i Dorpat 8 disputationer.

Ericus Isaci Sill, Progymnasma poeticum de gaudio Christianorum in coelis, Upsala 1628.

Simon Johannis Car. Vib., Synopsis doctrinae de descensu Christi ad inferos, disp. praes. Bacmeister, Rostock 1605.

Mårten Henr. Stodius, disp. synod. de libero arbitrio, in synodo Aboensi, Wittenberg 1633 och Stockholm 1634.

Olaus Georgii Suomalainen, Threnodia in obitum matronae Anna Stutaeus, Wittenberg 1609.

—— Parentatio, qua majoribus suis justa facit, Wittenberg 1613, utg. efter förf:s död.

Sveriges rikes landslag, stadfästad af kon. Christopher 1442, öfversättning på Finska språket (år 1601) af Ljungo Thomae; utgifven af W. G. Lagus, Helsingfors 1852.

Vanhain Suomen maan pijspain, ja kircon esimiesten Latinan kielised laulud, muutamissa Jacobilda Finnolda ojetud, aina Suomen schouluissa veisatud, nyt Suomexi käätyd Hemmingild Ma-

scun kirckoherralda. Stockholm 1616. 8 ark 8:o. Öfversättning från de ofvannämnda *Piae Cantiones 1582.*

Michael Olai Vexionius (Gyllenstolpe), Declamatio in laudem philosophiae, Upsala 1627.

—— Rhapsodia domino Carolo Gyllenhielm contexta, oratio metrica, Upsala 1630.

—— Oratio de Caroli Gyllenhjelmii erga literas munificentia, Upsala 1631.

—— Melos metrico-harmonicum in nuptiis Isr. Bringii, Upsala 1631.

Petrus Laur. Vigelius (Ekenberg), Oratio de regum ac principum liberalitate, Stockholm 1626.

—— disp. praes. B. Crusius, de principe ejusque summa potestate, Upsala 1626.

—— disp. legalis de universa jurisdictionis et imperii materia, Frankfurt 1631.

Christian Olai Winter, disp. praes. I. Bringius, de natura virtutis moralis, Upsala 1634.

Wirsikirja, Soomen cocouxis Jumalata kijttä Soomenkjelellä, tehty M. Jacobilda Soomalaiselda ja muilda Soomen papilda, Stockholm 1621.

Denna periods nu anförda litteratur är väl talrikare än den föregåendes, men företer icke synnerligen många arbeten af betydande vigt, utan det mesta består af obetydliga tal och disputationer, alla offentliggjorda utom Finland. Seden att i tryck utgifva likpredikningar och Latinska tal vid universiteterna begynte nu bli allmänt vedertagen, och fortfor under hela seklets lopp, till och med hvad de förra beträffar långt inpå det följande. Emedan likpredikan ansågs nödvändigt höra till en hederlig begrafning, och något Latinskt tal till en väl genomgången akademisk kurs, så vexte antalet af sådana småskrifter innan kort till hundraden och de upptaga betydligt rum i litteratur-förteckningarne för 1600-talet. Likpredikningarne äro dock ofta af oskattbart

värde såsom historiska källor för de merendels vidfogade personaliernas skull, hvilka ej sällan innehålla biografiska upplysningar af vigt, dem man annorstädes söker förgäfves. Likaledes kan man ofta vid historisk forskning draga nytta af de från denna tid ända till öfverflöd vanliga dedicationerna i disputationer och andra småskrifter, huru smaklösa till sitt innehåll de än må förefalla en nutida läsare. Lusten att skrifva dedicationer stegrades framdeles ännu mer och uppnådde sin kulmination i nästa period. I form af lyckönskan till någon författare eller smicker åt någon gynnare framträdde det mesta af den poesi, som vid denna tid såg dagen.

Främst i ryktbarhet bland periodens författare stod astronomen Sigfrid Forsius, ehuru hans rykte icke var utan sin tvetydighet. Med sin starka forskningsdrift och lifliga fantasi hade han godtroget kastat sig in på den kunskapsgren som dåförtiden mest hyllades, astrologin och den mystiska naturkunskapen öfverhufvud, bearbetade den med svärmisk ifver och icke utan snille, men ägde icke nog tankeskärpa att höja sig öfver tidens grofva fördomar. Såsom en Paracelsi lärjunge lemnade han i naturforskningen alltför fritt spelrum åt fantasin, för litet åt det nyktra, kallblodigt observerande förståndet. Emellertid ägde han för den tiden ovanliga mathematiska och astronomiska kunskaper, hvilka föranledde Messenius att prisande kalla honom: ”incomparabilis regni Sveciae astronomus”. Bevis derpå äro hans almanachor och hans deltagande i de geografiska gradbestämningar, hvilka Karl IX anbefallde i norra Skandinavien, för att utröna rätta gränsen emot Norge och göra noggranna kartor öfver Lappmarken möjliga. Vigtigast bland hans arbeten voro de 11 almanachor han

utgaf, de flesta uträknade efter Stockholms horizont, men den sednaste för 1623 efter Åbo horizont, som sålunda blef den första almanach för Finland. Tidigare hade väl en och annan kalender utgifvits i Sverige, men oregelbundet och strängt följande de Tyska kalendrarne, t. ex. en af Georg Olai för 1588 och 1589 full med astrologiskt svärmeri; efter Forsius blefvo dessa nödvändiga folkskrifter nog vanliga, ehuru ännu icke fullt regelbundet utkommande. De vidlyftiga Prognostiker han utgaf skilda ifrån kalendrarne, ådrogo honom anklagelser ifrån theologernas sida och elakt rykte för vidskepelse; detta visserligen icke utan skäl, ty de äro öfverfyllda af astrologisk galimatias och vidtutseende spådomar, som aldrig slogo in, t. ex. 1620 förespådde han skulle bli ett undersamt förändringsår. Man bör dock ihågkomma att han deruti hade många ansedda föregångare, som uppburos af den efter dylik själaspis begärliga allmänheten; sjelf säger han sig icke hafva ställt mer än några få *nativiteter*, och det mest för nöds skull, för att hafva sin utkomst medan han saknade tjenst. Kometerna beskref han såsom himmelska botpredikanter, hvilka ej blott förebådade, utan äfven åstadkommo krig, farsoter, hetsigt lynne hos jordens mäktiga m. m. På samma sätt äro Forsii *Physica* och *Minerographia* öfverallt späckade med fantasirika mystiska förklaringar om metallernas och jordarternas moraliska inflytande på menniskosjälen; ehuru sagda arbeten derjemte bära vittne om mycken lärdom hos författaren. Forsius, såsom född i en Svensk trakt af Finland (i den s. k. Gammelstaden eller fordna Helsingfors), skref helst på Svenska, men äfven någongång god Latinsk vers, t. ex. i flere dedicationer och ett litet stycke om Finska mytholo-

gin, som finnes tryckt i Åbo Tidningar för 1778 N:o 15, och förmodas hafva ingått i den Finlands krönika, hvilken enligt Messenii berättelse blifvit författad af Forsius men sedermera förkommit. *)

Samma fantastiska riktning i naturforskningen hyllade äfven Mårten Stodius, som också besatt mycken lärdom i dithörande ämnen och lätt hänfördes af en liflig skenande fantasi, men icke hade Forsii djerfhet att offentliggöra sin mening och skref föga. Fromma till lynnet voro dock båda och fingo till större delen oförskyldt mycket lida för sina åsigter om naturen. Med den filosoferande naturvetenskapen sysselsatte sig äfven Eskil Petraeus, hvilken om Finska kyrkan isynnerhet såsom homilet högt förtjente man i Upsala utgaf ett *Collegium physicum* i 18 häften.

Det gedignaste värde bland all periodens litteratur hade kanske biskop Erikssons Postilla och större katekes, af hvilken den i Finska församlingen länge allena brukliga mindre katekesen var ett utdrag. Ty båda utmärkte sig för synnerlig klarhet och tankereda, samt bibehöllo sitt anseende i församlingen hela seklet ut, den förra till och med i två sekler. Hans Postilla var den första predikosamling som skrefs äfven för allmänhetens behof, ty de tidigare Latinska predikningarne hade varit ämnade enkom för presterna; man finner der en både klartänkt och innehållsrik utläggning af evangeliernas andemening, jemte talrika anföranden ur de mest ansedda kyrkofäder på Latin med öfversättning, samt bevisande exempel hemtade ur Grekiska och Romerska forntida författare. Till sin vidd var denna bok

*) Om Forsius se *F. V. Pippings* Calendariografi, första stycket, i Finska vetenskaps-soc. Bidrag, ny följd, häft. 1. H:fors 1858.

ganska betydlig, ty den upptager mer än 2300 pagina i qvart-format och bildar 2 starka band. Katekesen är författad med en för den tiden oväntad sjelfständighet och innehåller flera i pedagogiskt afseende lyckade förändringar, medan alla hans föregångare deremot slafviskt följt Luther i spåren. Från bruket i församlingen utträngdes den först af biskop Gezelii *Lasten paras tavara*, ehuru dessförinnan många andra katekeser utkommit. Finska språket, som nu i förhållande till de två andra språken trädt något i bakgrunden, vann genom Erikssons, Ljungo Thomassons och Hemmingii arbeten en ej ringa utveckling. Den sistnämnda hade genom en ny förökad upplaga af Finska psalmboken gjort sånger på Finska hemmastadda i kyrkorna, i stället för de ända dittills mest brukliga Latinska sångerna, som ännu i Rothovii tid icke voro helt och hållet bortlemnade. Öfvergången från Latinet förberedde den af samma Hemmingius gjorda Finska öfversättningen af *Piae cantiones*, om hvilka i det föregående var fråga och som nu utgåfvos i en något förökad upplaga, hufvudsakligen för skolornas behof.

Vigtigt inflytande skulle utan tvifvel kyrkoherden Ljungo Thomassons företag att öfversätta lagboken på Finska utöfvat, om steget tagits ut och den färdiga öfversättningen blifvit offentliggjord i tryck, såsom ämnadt var. Finnarne hade då fått en tryckt lagbok ungefär samtidigt med Svenskarne, ty på den tiden trycktes äfven de Svenska lagböckerna för första gången. Men tryckningen afbröts med andra arket för det utbrutna Danska krigets skull och Karl IX:s död, hvarefter rikets förstörda finanser och ständigt hotande krig föranledde hela företagets öfvergifvande. Först i våra dagar har samma

handskrift på Finska vetenskaps-societetens bekostnad blifvit utgifven, och bär ett hedrande vittnesbörd om den presterliga öfversättarens förmåga att behandla språket i ett för detsamma nytt ämne.

Biskop Rothovii utgifna skrifter bestå nästan uteslutande af predikningar på Svenska, i hvilka han ådagalade en högt utbildad virtuositet och imponerande energi. Genom sin stränga ifver för orthodoxi, dundrande kraft och nitfulla intolerans står han på gränsen till nästa period, kunde till och med anses hel och hållen tillhöra den. Liksom nästan alla lärda dåförtiden, hade han i Tyskland fått sin theologiska uppfostran, der polemisk dogmatik framförallt inlärdes; men hans håg anslogs dock mindre af dogmernas theoretiska utredning, än af den praktiska tillämpningen i kyrkan. Hans skriftställeri och hela verksamhet var derföre företrädesvis egnad åt församlingens moraliska tukt och kyrkoskickets ordnande, hvarom jemte predikningarne hans på Svenska och i Finsk öfversättning af annan hand utfärdade *Constitutiones* bära vittne, ehuru de troligen icke under hans tid blefvo tryckta. Mest karakteristisk för bedömmandet af hans egendomliga predikosätt är böndagspredikan 1633 om sabbatens helgd, för hvilken han under hela sin lefnad mycket ifrade, men mest högstämd och vältalig är hans predikan vid Åbo akademis invigning 1640.

Stort anseende såsom lärd hade på sin tid Johan Sv. Raumannus, hemma ifrån Raumo, som i Marburg 1604 fick theologiae doktors värdighet (dåförtiden den enda i Sverige med sagda värdighet) och sedermera var ständig rektor eller tillsyningsman vid Upsala akademi, när den enligt regeringens afsigt skulle upphjelpas ur sitt iråkade förfall. Men

Raumanni alltför tidiga död tillintetgjorde de stora förhoppningar man tyckes hafva hyst om honom, och hindrade honom att inom litteraturen intaga något framstående rum. En del af hans skrifter äro otryckta. Anmärkningsvärd såsom populär dogmatik är den af Thomas Florinus för skolornas behof utgifna Latinska förklaringen öfver Luthers katekes, hvilken är utförligare än andra dylika. Såsom kuriositet och för sitt egendomliga syftemål förtjenar den Finska katekesen med Slavonska bokstäfver ihågkommas, hvars äldsta upplaga icke mera står att anträffa, men väl en nyare, tryckt i Stockholm 1644 och således tillhörande nästa period. Svenska regeringen ville nemligen till Lutherska läran omvända de Finnar i Ingermanland och Kexholms län, som tillhörde Grekiska kyrkan och derföre antogos bäst kunna läsa böcker med Slavonsk stil. Man inrättade år 1625 för sagda ändamål till och med ett eget Ryskt tryckeri i Stockholm, hvars föreståndare var van Zelow och från hvilket dessa katekeser jemte några få andra böcker utgått. Biskop Bjugg i Wiborg (1642—57) var ock särdeles nitisk för detta syftemål, men omvändelseverket torde icke haft önskad framgång, emedan år 1643 en för trolldom anklagad prest Terentioff yttrade: "att allmänheten hatade och förföljde honom för det han ville lära dem den rätta tron och Finska katekesen, som på Ryska tryckt är." Innan kort upphörde ock nämnda Ryska tryckeri i Stockholm. *)

Inom Finland lefde och författade en lång tid äfven sekular-snillet Johan Messenius, ehuru blott

*) Handlingar till Finl. kyrkohistoria, ny följd, utgifna af W. G. Lagus, häft. 1 pag. 5.

en ringa del af hans många arbeten kan föras till Finlands litteratur. Han vistades nemligen icke af fri vilja, utan nödtvungen såsom fånge, på Kajana slott, och hans flesta arbeten trycktes i Sverige, hvarföre de måste räknas till Sveriges litteratur. Vi kunna dock tillegna oss ett och annat i Kajaneborg dateradt manuscript, som förblifvit otryckt, samt ett arbete af stort historiskt värde: *Finlands rimkrönika*, hvilken går till år 1628 och halftannat århundrade derefter blef tryckt i Åbo. Dessutom behandlar tionde tomen af samma författares *Scondia illustrata*, likaledes skrifven i Kajana men tryckt i Stockholm 1703, Finlands jemte angränsande östra provinsers historia i krönike-form. Dessa två arbeten utgöra de tidigaste och till innevarande sekel de enda framställningar af Finlands historia, såvida Juusten behandlade blott kyrkohistorien, hvarföre ock Messenius med skäl blifvit kallad Finska historiens fader. De äro likväl för äldre tider högst okritiska, och för sednare tider, med allt sitt rika förråd på sanningsenliga fakta, icke fullt noggranna, utan behöfva kritisk siktning med ledning af i senaste tider uppdagade urkunder. Deras inflytande på vår häfdateckning minskades ock betydligt derigenom att de så sent fingo skåda dagen i tryck. I alla fall har Finlands historia fått mången god belysning af denna rimkrönika, som efter långväga irrfärder slutligen räddades genom professor Bilmarks försorg.

Historiskt värde såsom samtida vittnesbörd hafva de två uppsatserna af Klas H. Fleming, som redogöra för den vigtiga brytningsperioden i slutet af 1500-talet, då hertig Karl med Sigismunds anhängare kämpade om Finlands besittning. Den ena är förut tryckt, men så sällsynt att blott något enda

exemplar numera veterligen finnes till. Till historiska skrifter kan man på sätt och vis äfven räkna det eljest nog besynnerliga talet på Latinsk vers af lektorn i Wiborg Johan C. Rachlitzius, som meddelar ganska välkomna underrättelser om pastorer och skollärare i Wiborg ifrån reformationstiden till 1631, och som af Alopaeus i *Borgå gymnasii historia* blifvit begagnad; äfvensom parentationen öfver grefve Svante Sture af Messenii tacksamma lärjunge, kyrkoherden i Dorpat Henrik M. Kemner, hvilken äfven utgaf en kronografisk bok och för öfrigt hade den svagheten att dedicera hvart och ett af sina arbeten åt en hel mängd personer. *)

En egendomlig företeelse är den af Johannes Sigfridi Viburgo-Carelius på Svensk vers bearbetade folksagan om *Mårtens gås*, hvilken man väl icke torde få tillerkänna egentligt poetiskt värde, men som dock är periodens mest betydande poetiska alster, om man undantager den Finska psalmpoesin och rimkrönikan som svårligen kan räknas dit. Mikael Vexionii metriska tal på Latin utmärkte sig dock i någon mån framför andra dylika; han helsade Finland, vid sin första hitkomst den 31 maj 1640, med följande välklingande verser, som måhända förtjena anföras här såsom prof:

Salve Fennorum gens o fortissima, salve!
Gens durata gelu, gens vix superabilis armis,
Salve terra polo septem subjecta trionis!
Dives agri, dives pecoris, ditissima et undis,
Foedere quae tutus pleno usque es murus ab ortu,

---

*) Om honom se *Pippings* Calendariografi, andra stycket, i Finska vet.-soc. Bidrag, ny följd, häft. 4, H:fors 1861.

Excipe qui Gothicis venit huc novus hospes ab oris.
Non hospes tamen usque vagus: patriota futurus,
Sic nam fata jubent, sic regia sacra majestas
Mandat ut ipse, Gothus licet ortu, sim modo Fennus,
Dicar et hinc habear. Mihi terra laresque favete!
Terra fave, gens ipsa fave, tua commoda vener.

3. Orthodoxins period åren 1641—1668.

Petrus Nicolai Acander, Commendatio Vexioniae, oratio habita 1654, Åbo 1656.

Simon Barth. Achtander, Oratio de incarnatione filii Dei, Åbo 1651

Christian Chr. Agricola, Oratiuncula de occasione non negligenda, Åbo 1644.

—— Likpredikan öfver fru Valborg Collin, född Thuronius, Stockholm 1665.

Georg Chr. Alanus, Fasciculus dissertationum pro Libro concordiae h. 1—12, Åbo 1649. Andra disp. 18 häften.

—— disp. synod. de coenae sacrae mutilatione et conjugio sacerdotum, Stockholm 1641.

—— Likpredikan öfver fru Gieska Hörniks, Åbo 1659.

—— Likpredikan öfver fru Ingeborg Rosencrantz, född Beurrea, Åbo 1660.

—— Likpredikan öfver räntmästaren Balthazar Wernler, Åbo 1657.

—— Likpredikan öfver handlanden Joachim Schult, Åbo 1662.

—— Commentarius in Hoseam, en del tryckt, afbröts genom förf:s död.

—— Likpredikan öfver fru Agneta Kempe, född Holmia, Åbo 1656.

Simon Car. Anglenius, Oratio verae amicitiae encomia exhibens, Åbo 1644.

Gabriel Greg. Arctopolitanus, disp. synod. Propositiones nonnullae in declaratione super catechismum, quae jam in lucem editur, uberius explicatae, Åbo 1660.

—— Likpredikan öfver fru Christina Thuronius, Åbo 1668.

—— Oratiuncula de innata sciendi cupiditate, Åbo 1648.

Olof Månsson Arenius, Likpredikan öfver fru Sophia Kurck, född Delagardie, Åbo 1648.

—— Tacksägelse-predikan öfver Vestphaliska freden, 1649 s. l.

—— Labores catechetici d. ä. enfaldige catechismi förklaringar i 28 predikningar författade, Åbo 1659.

—— Predikan öfver kon. Carl Gustafs död, 1660.

—— Passional-postilla eller 14 st. predikningar öfver Christi pinos historia, Åbo 1661.

—— Likpredikan öfver borgaren i Wasa Herman Jesenhausen, 1667.

Johannes Henr. Aridlander, Oratio de vero Dei timore, Dorpat 1645.

Laurentius Arnerus, Oratio de urbe Norcopia, Åbo 1664.

Axelius Andreae (Kempe), Oratio de ardua et difficultatis plena eruditionis consecutione, Åbo 1643.

Benedictus Joh. Baazius, Oratio de oculo humano, Åbo 1645.

Petrus Andreae Bergius, praesiderat för 10 akad. disp. Enligt Stiernman har han efterlemnat i handskrift: 1. Synopsis theologiae, 2. Juris prudentia, 3. Enchiridion logicae, 4. Physica, 5. Mathesis, 6. Poesis, 7. Metaphysica, 8. Ethica ac politica, 9. Oeconomica, 10. Grammatica Ebraea. Uppgiftens riktighet torde böra betviflas.

Jonas Betulander, Oratio funebris in pompa sepulcrali com. Christinae Brahe, nat. Stenbock, Åbo 1651.

Biblia, se on: Coco Pyhä Ramattu Suomexi, pääramattuiden Hebrean ja Grekan jälken, Stockholm 1642. 371 ark fol. Nya upplagor: 1685 under Gezelii ledning af Florinus, 1758 föranstaltad af Brovallius, 1776 af Mennander.

Erik Joh. Binningius, Oratio de eloquentia, Åbo 1657.

Henrik Laur. Biur, Oratio de liberorum erga parentes pietate, Dorpat 1648.

Trajani Boccalini Lapis Lydius politicus, Amsterdam 1642, öfversatt från Italienskan af Ernst Johan Creutz.

Jakob H. Brenner, Christenhetens allmenne juulefrögd öfver Jesu födelse, Åbo 1666.

Gustaf Er. Brobergh, Oratiuncula complectens descriptionem Sudermanniae, Åbo 1664.

Johan S. Broterus, Lijksermon öfver hustru Brijta Pålsdotter Falck, Åbo 1661.

Johan Brotinus, Likpredikan öfver Brita Pauli, Åbo 1661.

Johan A. Caianus, Likpredikan öfver Dorothea Lång, Åbo 1662.

Calix poetico-feralis in excessum Margaretae Brenner, Åbo 1645.

Stephanus Nic. Callenius, Oratio continens ebrietatis incommoda, Åbo 1652.

Carmina ab amicis decantata in thalamum Erici Justandri et Mariae Hartman, Åbo 1655.

Henrik Carstenius, Tacksäjelses predikan för freden med Danmark, Åbo 1646.

—— Brudpredikan på handelsman Hans Schmidts och Beata Ruutas bröllopsdag, hållen i Wiborg, Åbo 1653.

—— Cantio Cygnaea, thet är Jesu Christi svanesång, eller betrachtelser öfver the siu ord hvilka Jesus taalat på korsset, Stockholm 1656. Nya upplagor: Lund 1718, Jönköping 1742, Stockholm s. a.

—— Cantio Cygnea, se on meidän Herran Jesuxen Christuxen vijmeisest puhest ristin päälle rippuesa, nyt hämen Suomexi käätty ab Andrea M. Pacchalenio, Åbo 1667, 15 ark 8:o.

—— Likpredikan öfver Anna Beurrea till Lepas och Lachtentaka, Åbo 1665.

—— Likpredikan öfver Hebla Johansdotter, Åbo 1667.

—— Likpredikan öfver Anna Hörniks, Åbo 1670.

—— Likpredikan öfver Anna Creutz till Casaritz, Åbo 1674.

Troelius Olai Choraeus, Oratio de summo bono practico, Åbo 1645.

—— Oratio de monarchia, Åbo 1646.

Jakob Pehrsson Chronander, Oratio de Vestrogothia, Åbo 1646.

—— Surge eller Flijt och Oflitighetz skodespegel, författat uthi een lustig comoedia, Åbo 1647.

—— Bele-Snack, eller en ny comoedia, innehållandes om giftermåhl och frijerii åthskillige lustige discurser och domar, Åbo 1649.

—— Fasciculus juridicus, praecipua Digestorum contenta comprehendens, disp. 1—9 praes. M. Vexionio, Åbo 1649—51.

Chronicon Finlandiae incerti auctoris; tryckt i Nettelbladts Schwedische Bibliothec, 1:s Stück, Stockholm 1728. Förmodas vara författad mot slutet af denna period.

Ciceronis Orationum selectarum liber, Åbo 1668. Den första här utgifna klassiska författare.

Johan Nic. Collinus, Oratio de studio pietatis amplectendo, Åbo 1649.

J. A. Comenii Janua linguarum reserata aurea, in Graecum idioma translata, opera Joh. G. Gezelii, Dorpat 1647, ny uppl. 1648.

Confessio fidei, se on Augsburgin uscon tunnustos Suomexi, käätty ia valmistettu a Jacobo Pauli Raumanno, Stockholm 1651. 18 ark.

Johan Henr. Curnovius, oratio successioni electionis fasces submittendos esse demonstrans, Åbo 1644.

Andreas Joh. Dalenius, Oratio metrica in parentationem Joannis Kurck lib. bar. in Lämpälä, Åbo 1652.

Andreas Nic. Enaeus, Encomium liberalitatis, Åbo 1666.

Salomon Enebergh, Oratio emporii Nycopensis encomium adumbrans, Åbo 1660.

—— Oratio commendationem Latinae linguae exhibeus, Åbo 1663.

Johan El. Enholm, Oratio panegyrica de magistratu politico, Åbo 1659.

Epithalamia in festivitatem nuptialem Erici Oxenstierna et Elisabethae Brahe, Åbo 1648.

Erasmi Roterodami Colloquia, cura J. Gezelii, Åbo 1668.

—— Libellus aureus de civilitate morum, cum idiomate svecico, Germanico et Finnonico editus, Åbo 1665. Ny upplaga 1670.

Jakob Eurenius, Pneumate pacifero, praecelso praeside, puro proclamat patriam paradisum etc. Åbo 1653. Tal om paradiset, hvars alla ord ifrån början till slut begynna med bokstafven P.

Eskil Fabricius, Oratio de encomio artium liberalium, Åbo 1653.

Sven Trottesson Fabrinus, Oratio de fugienda superbia, Åbo 1646.

Johannes Falck, Oratio laudem studiorum continens, Åbo 1667.

Johan Greg. Favorin, Ruumin saarna Margarethan Pavalin tyttären hautamises, Åbo 1665.

Jakob Henr. Flachsenius, disp., Institutiones Pneumaticae, de natura spiritus in genere, Aboae 1664.

—— Enchiridion logicum, disp. Ab. 1667.

Johannes Flachsenius, Oratio funebris in obitum Andreae Thuronii, Ab. 1665.

Laurentius J. Folkernius, Oratiuncula gratulatoria ob pacem cum Dano initam, Ab. 1645.

Ericus Math. Florinus, Oratio de modestia, Ab. 1652.

Gabriel Jak. Florinus, Oratio de occasione temporis diligenter servanda, Ab. 1650.

Henrik Math. Florinus, Oratio metrica de poesi, Ab. 1652.

—— Epitome theologiae, e sacris literis, libro concordiae etc. collecta, Ab. 1668, ny upplaga 1682.

—— Disp. synod. de Deo et mysterio trinitatis, Ab. 1660.

Thomas M. Florinus, Oratio de veritate sectanda, Ab. 1655.

Jakob Forladius, Oratiuncula laboris praestantiam demonstrans, Ab. 1651.

Erik Er. Forsing, Nylandus, de Jesu Christi resurrectione, Strengnäs 1668.

Samuel N. Frisius, Metrica oratio de incarnatione Jesu, Ab. 1646.

Andreas Sven. Gallenius, Oratio de Calmaria, Ab. 1658.

Johan M. Gartzius, disp. praes. M. Vexionio, de judiciis, Ab. 1650.

—— disp. Exercitatio 1, 2, ad processum judiciarium directa, Ab. 1652.

—— Discursus civilis de fortitudine, disp., Ab. 1652.

—— Tal om skicklighet och god ordning, Åbo 1650.

—— Discursus de jure sacro, disp. praes. Vexionio, Ab. 1648.

Sven Th. Gelzenius, Brevis declamatio super illum communem locum: per angusta ad augusta, Ab. 1643.

—— Tal på Grekiska om de dödas uppståndelse, Åbo 1650.

Georg Andersson, Likpredikan öfver fogden Johan Bomgard, Åbo 1653.

—— Rwmis-saarna Brahelinnan foudin Johan Bomgardin hautamises, Åbo 1654. Torde vara den första likpredikan på Finska som blifvit tryckt.

Johannes Georgii Gezelius, Disputationes pneumaticae 1—9, et theologicae 1—28, Dorpat 1644—48, alla på Grekiska.

—— Grammatica Graeca, Dorpat 1647. Många nya upplagor i Finland och Sverige, den 16:de uppl. 1813.

—— Grammaticae Trostianae epitome, Dorpat 1647.

—— Lexicon Graeco-Latinum, Dorpat 1649.

—— Disp. praes. L. Stigzelio, de peccato, Upsala 1661.

—— Dispp. synod. de scriptura sacra, de Deo, de creatione, de providentia, Riga 1663, 64.

—— Qvaestiones theologicae selectae, disp. syn., Åbo 1665, 67.

—— Dispositiones homileticae in textus poenitentiales, Ab. 1666—67.

Johannes Georgii Geselius, Likpredikan öfver fru Anna Silfversparre, Åbo 1665.

—— Ett rätt Barna-klenodium, Åbo 1666. En abcbok och katekes, som upplefde många upplagor.

—— Yxi paras lasten tavara, Turusa 1666, sedermera med titeln: Lasten paras tavara; omtryckes i nya upplagor allt ännu, och åtminstone 66 upplagor äro tagna af denna abcbok och katekes.

—— Grammatica Germanica, Ab. 1667.

—— Likpredikan öfver hustru Anna Eliaedotter Reichenbach, Åbo 1668.

Simon Car. Greek, Oratio de angelis, Ab. 1655.

Jakob Joh. Greker, Oratio de philosophiae natura, Ab. 1647.

Michael Sam. Gunnaerus, Oratio de encomio officii sacerdotalis, Ab. 1655.

Petrus M. Gyllenius, Oratio metrica de Christo, Ab. 1652.

—— Oratio de Christi beneficiis, Ab. 1656. Den förras alla rader börja med bokstafven C, den senares alla rader med S.

Gabriel Gyllenstolpe, Panegyricus in honorem Laurentii Creutz, Ab. 1655.

Nils Gyllenstolpe, Declamatio gratulatoria in honorem Erici von der Linde, Ab. 1655.

—— Om gyllene åldern eller landtlifvets pris, Svensk vers, msc.

Samuel Gyllenstolpe, Parentatio in memoriam Gabrielis Gyllenstolpe, Ab. 1667.

Samuel Georgii Hartman, Votiva clausula carmine elegiaco, Ab. 1643 (promotionsverser).

—— Trivialis praeceptor bonus delineatus, Ab. 1644.

—— Disp. syn. de peccato originali, Ab. 1650.

Elias P. Hasselgren, Oratio de acedia vitanda, Ab. 1660.

—— Oratio, encomium Alandiae adumbrans, Ab. 1662.

Henrik P. Hasselgren, Oratio de sobrietate, Ab. 1657.

Anders Heinricius, Likpredikan öfver arrendatoren Ernst M. Grabbe, Åbo 1662.

—— Likpredikan öfver handelsmannen i Viborg Detleff Hunnius, Stockholm 1666.

Chr. Helvici Familiaria colloquia, Ab. 1668.

Ericus A. Herkepaeus, Oratio de temperantia, Ab. 1654.

Jakob El. Holmius, Oratio in proverbium: heroum filii noxae, Ab. 1655.

Andreas A. Hornaeus, Oratio de invidia et iracundia, Ab. 1645.

Georgius Joh. Hornick, Oratio de philadelphia, Dorpat 1642.

Martinus Joh. Hornick, Oratio de civitate, Dorpat 1642.

Henrik Joh. Hourenius, Oratio de legum utilitate, Ab. 1650.

Elias Hult, Oratio de Sudermannia, Ab. 1661.

Petrus Laur. Hygridius, Oratio de ebrietate fugienda, Ab. 1660.

Jacobus Simonis, Oratio de Arbogia, Ab. 1659.

Abraham Ab. Ikalensis, Jesuxen Christuxen kärsimisen historia, Åbo 1659.

Johannes Svenonis, Oratiuncula de bonarum litterarum diligentia, Ab. 1646.

Anders Julinus, Oratio de obedientia, Ab. 1654.

Erik Anders Julinus, Oratio de pietatis studio, Ab. 1654.

Mikael J. Jurvelius, Oratio de superbia fugienda, Ab. 1645.

Erik J. Justander, Ultima justa Christinae Catharinae Stenbock, comitis Petri Brahe conjugis, Ab. 1651. "Trilingue epos", äfven på Finska och Svenska.

—— Epitaphium se on haudan ylitzen kirjoitus Christina Staphanin tyttärelle, B. Sim. Judii puolisolle, Åbo 1652.

Henrik J. Jägerhorn, Oratio metrica de duce belli, Ab. 1661.

Katechismus eli se Christilinen oppi meiden uskom päe kappalegista, Stockholm 1644. Hel och hållen tryckt med Slavonska bokstäfver.

Axel Kempe, Oratio de ardua et difficultatis plena eruditionis consecutione, Ab. 1643.

—— Svecia triumphans, sive votivae gratulationes dominae Christinae reginae, Stockholm 1650. (*F. V. Pipping*, de bibliothecariis pag. 78.)

—— Bibliotheca academiae Aboensis, sive Elenchus librorum etc. Ab. 1655. Katalog öfver univ. bibliothekets böcker.

—— Philosophia moralis sive Ethica, Ab. 1656, nya upplagor 1662 och 1673.

—— Disputationes ethicae, Ab. 1655. häft. 1—7.

—— Disputationes politicae, part. 1—15, Ab. 1655—67. Inalles 50 häften disp. åren 1648—74.

—— Politica, Ab. 1664.

Laurentius Kempe, Declamatiuncula de Christi cruciatibus, Ab. 1648.

Erik P. Ketarenius, Oratio de temporis usu et abusu, Ab. 1643.

Simon Kexlerus, disp. synod. de Deo et trinitate, Ab. 1648.

—— Arithmetica geodaetica et astronomica, disp., Ab. 1649.

—— Trigonometriae liber 1—3, disp. Ab. 1649.

—— Arithmetica triplex nec non Geometria triplex, Ab. 1658.

—— Tractatus brevis de tempore seu Computus, Ab. 1661.

—— Cosmographia et gnomonica, Ab. 1664.

—— Arithmetica vulgaris contracta cum Logistica, Ab. 1666.

—— Almanach för året 1650, Åbo 1649.

—— Universa mathesis, på Svenska, handskrift. Inalles utgifvit 25 häften disp. åren 1643—61. (*J. Bilmark*, de professoribus ac. Ab. pag. 41).

Magnus Ben. Kiexelius, Oratio de fama, Ab. 1656.

Petrus O. Kindius, Oratio de quotidiano conscientiae examine, Ab. 1647.

Johan L. Kiällman, Oratio panegyrica ad Joh. Terserum, Ab. 1660.

Abraham Kollanius, Svenska lagböcker öfversatta till Finskan, handskrift.

Erik Kolmodin, Genesis aetherea, eller Jesu Christi födelse uthi en enfaldigh comoedia fattat, Åbo 1659. Med företal eller approbation å theol. fakultetens vägnar af E. Svenonius.

Krigsarticlar, såsom the aff kon. Gustavo Adolpho förbättrade äre, nu således afftolckat at Finsken ex diametro emoot Svenskan satt är, aff Harttviik Henr. Speitz, Stockholm 1642, 12 ark.

Anders Krook (Gyllenkrok), Oratio de cardinali virtute justitia, Upsala 1643.

Benjamin S. Krook, Oratio Graecae linguae elogia exhibens, Dorpat 1652.

—— Klagopredikan öfver kon. Carl X, Åbo 1660.

—— Likpredikan öfver Johan Svenander, hållen i Nöteborg, Åbo 1663.

Anders G. Kyander, Sorgetankar öfver kon. Karl Gustafs hädanfärd, Åbo 1660.

—— Predikan på prestmöte uthi Vijborg 1662, Åbo 1663.

Barthold Lachmannus, Oratio de magistratu politico, Ab. 1649.

—— Oratio gratulatoria ad baronem Conradum Gyllenstjerna, Stockholm 1667.

—— Panegyris Carolo Gustavo dicta, Wiburgi habita, Ab. 1657.

Lamentatio in obitum adolescentis Samuelis Math. Tholia, Dorpat 1652.

Johan Lantzberg, Oratio de militia palatina, Ab. 1658.

Henrik Lanzenfelt, Oratio de fortitudine bellica Sviogothorum, Ab. 1663.

Lasten paras tavara, se under J. Gezelius.

Petrus Laurbecchius, Oratio in obitum Caroli Gustavi regis, Ab. 1660.

—— Disp. praes. Kexlero, de circuli quadratura et vero mundi systemate, Ab. 1661.

—— disp. de arte ejusque distinctionibus, Ab. 1662.

—— Puteum Democriti hebdomaria opera effossum, handskrift.

Laurentius Petri, Selityxet joca-päiväisten huomen- ehto- ia ruocalueuin eli siunausten, saarnoill edespannut L. P., Turusa 1644. 16 ark.

—— Muutamat Christilliset saarnat yhteisest synnin tunnustoxest, Turusa 1644. 5 ark.

—— Concio de decem virginibus, saarna kymmenest neidzest, Turusa 1649.

—— Christilinen saarna huoruden vältämisest, Turusa 1656.

—— Synopsis chronologiae Finnonicae rhytmica eli Ajan tieto, Suomenmaan menoist ja uscost, rijmein coottu, Turusa 1658. Har upplefvat 5 upplagor 1671, 1684, 1695, 1752, hvilka derjemte äro fortsättningar, den sistanförda af Carl Rein.

Laurentius Stephani, Prestemöts-predikan i Viborg 1663, Åbo 1664.

Jakob M. Laxenius, Oratio de vera ac Christiana patientiâ, Ab. 1652.

Gabriel E. Leander, Declamatio paroeciae Lethala encomia exponens, Ab. 1664.

Gabriel J. Lepus, Oratiuncula de nomine Jesu, Ab. 1662.

—— Oratiuncula Neostadii descriptionem repraesentans, Ab. 1668.

Andreas J. Limacius, Oratio de diabolo, Dorpat 1646.

Andreas Lithomannus, Oratio commendationem artium liberalium exhibens, Ab. 1667.

Bernhard G. Lohrman, Oratio de fodinis metallicis Fahlunensibus, Ab. 1659.

Georg A. Lythraeus, Oratio de praestantia gentis Svedicae, Upsala 1665.

Mathias M. Lächlin, Oratio de cruce et calamitatibus, Dorpat 1644.

Peter S. Löfgreen, De mente composita et tranquilla liber, Åbo 1666.

Simon B. Magander, Oratio de summo bono, Ab. 1661.

Manuale Finnonicum, se on: muutamat tarvittavat ja aina käsillä pidettävät Suomenkieliset kirjat. Innehåller: Virsikirja, Evangeliumit, Catechesis, Passio Christi, Rukous-kirja. Turusa 1647. 134 ark. Omtrycktes med någon förändring i titeln och innehållet 1652, 1658, 1664.

Martin Miltopaeus, Oratio funebris in obitum prof. Georgii Alani, Ab. 1664.

Birger Joh. Moderus, Oratio de vita et beatitudine aeterna, Ab. 1643.

Jakob J. Munselius, Oratio de gratitudine ejusque opposito vitio ingratitudine, Ab. 1645.

Mwtamat Christelliset rucouxet, Jumalan seuracunnassa ychtisest luettavat. Turusa 1656.

Ericus Chr. Myricius, Oratio de patriae amore, Ab. 1647.

Neljä jumalista virttä, Turusa 1661. Torde vara den tidigaste bland de mångtaliga så kallade *arkkiveisut*, hvilka härefter begynte tryckas i mängd, isynnerhet under ekonomiska perioden.

Novum Testamentum, Ab. 1649, ny uppl. 1688.

Jacobus O. Nycopensis, Oratio de adulatione agnoscenda, Ab. 1644.

Joachim Nic. Nycopensis, Oratio de passione et morte redemtoris, Ab. 1658.

Nicolaus Laur. Nycopensis, disp. syn. de votis monachorum, Ab. 1646.

—— disp. angelographiam adumbrans, Ab. 1646.

—— dispp. de causa interna, per se et per accidens, efficiente in genere, materiali, cet.; inalles 28 häften disp. åren 1643—56.

Bengt Ogilvie, Oratio brevissimam verae nobilitatis investigationem continens, Ab. 1653.

Eskil A. Petraeus, disp. de conjugio, praesertim ministrorum verbi, Ab. 1647.

—— Meditationes evangeliorum dominicarum part. 1—96, Ab. 1649—53 (med särskild titel: Enarrationes evang. d. 1653).

—— Meditationes epistolarum domin. part. 1—68, Ab. 1653—57. Inalles 183 häften disp. i Åbo, åren 1643—57.

—— Linguae Finnicae brevis institutio, Ab. 1649.

—— Likpredikan öfver fru Maria Horn, född Mörner till Kanckas, Åbo 1643.

Eskil A. Petraeus, Likpredikan öfver generalen Torsten Stålhandske, Åbo 1646.

—— Likpredikan öfver jungfru Brigitta Horn, Åbo 1652.

—— Likpredikan öfver jungfru Sabina Gyllenstolpe, Åbo 1652.

—— Likpredikan öfver boktryckaren Petrus Wald, Åbo 1653.

—— Likpredikan öfver fru Catharina Lietzen, född Wernler, Åbo 1657.

—— Likpredikan öfver fru Catharina Wernler, född Gubbert, Åbo 1657.

—— Expositiones textuum in concionibus poenitentialibus, Ab. 1652—56.

—— Modus visitandi aegrotos, Ab. s. a.

—— Canon ecclesiasticus evulgatus a. 1571, brevibus aphorismis comprehensus, handskrift.

Poemata Pythagorae, Phocylidis et Theognidis cum versione Latina, Dorpat 1646, Åbo 1676.

Mathias A. Poronerus, Oratio in nativitatem salvatoris, Dorpat 1649.

Michael Gust. Porthanus, Oratio de magistratu politico, Dorpat 1644.

Carolus E. Portulinus, Oratio de humilitate amplectenda, Ab. 1650.

Laurentius P. Preutz, Likpredikan i Cronoby kyrka i Österbotten öfver fru Margareta Knutzdotter Brenner, Stockholm 1668.

—— Likpredikan öfver hustru Maria Eleonora Brochius, född Rogge, hållen 1665, Stockholm 1669.

Anders H. Pryss, Likpredikan öfver fru Sophia Robertsdotter Rancken, Åbo 1668.

Johannes J. Purmerus, Oratio de literis amplectendis, Ab. 1654.

Thomas B. Rajalenius, Muutamat Christilliset saarnat, Turussa 1654. 15 ark.

—— Hää-saarna, Simon Clemen poika Muulin ja Valbor Josephin tyttären häisä, Turusa 1654.

Johannes D. Rautelius, Oratio de encomio Aboae, Ab. 1657.

Petrus J. Reftelius, Oratio de meditatione divinae praesentiae, Ab. 1646.

Samuel Reuter, Likpredikan öfver hustru Anna Hansdotter Menschewer, född Schmedeman, Åbo 1657.

—— Likpredikan öfver jungfru Brita Eriksdotter Falck, Åbo 1657.

—— Likpredikan öfver hustru Sara Danielsdotter Unger, Åbo 1657.

—— Likpredikan öfver hustru Johanna Djurman, Åbo 1657.

Samuel Reuter, Utläggning öfver evang. på sönd. Misericordias, Upsala 1658.

—— Uthfärdz predican öfver kyrkioherden Georgius Andreae, Åbo 1660.

—— Predikan på andra böndagen år 1664.

—— Utfärdspredikan öfver biskop Nicolaus Laur. Nycopensis, Åbo 1664.

—— Likpredikan öfver räntmästaren Jakob Math. Österman, Åbo 1664.

—— Utfärdspredikan öfver kyrkoherden Nicolaus Lindormi, Åbo 1675.

—— Inauguratio templi trinitatis, kyrcke-vigningz-sermon i Wijborgh, Åbo 1664.

—— Predikan öfver kon. Davids 79 psalm, Åbo 1664.

Johannes B. Revonius, Oratio de Johanne Baptista, Ab. 1649.

Magnus N. Ringius, Oratio metrica, leges in republica pernecessarias esse dem. Ab. 1659.

Laurentius J. Rivelius, Oratio de studio concordiae amando, Ab. 1650.

Laurentius Roborinus. Oratio de statu et conditione artium liberalium, Ab. 1642.

Arvid J. Rothovius, Likpredikan öfver ryttmästaren Johan v. Birkholtz, Åbo 1664.

—— Utfärdspredikan öfver kyrkoherden Paul Collinus, Åbo 1665.

Gudmund J. Rothovius, Oratio de dira illa vitae humanae peste, voluptate, Ab. 1644.

—— Oratio pietatis officia adumbrans, Ab. 1647.

Isak B. Rothovius, Några bootpredikningar att hållas på de årliga stora bönedagar, Åbo 1643.

—— Predican på tacksäijelsedagen den 7 nov. 1645 för freden med Danmark, Åbo 1645.

—— Then Christeliga läran om en sannskyldig boot och bättring utaff Hieremiae klagovijsor i 20 predikningar författat, Åbo 1645.

—— sistanförda bok har blifvit öfversatt på Finska och utgifven, ehuru intet helt exemplar kunnat anträffas; se *Porthan*, Historiola concionum sacr. pag. 21.

—— Likpredikan öfver generalen Thorsten Stålhandske, Åbo 1646.

—— De cavenda idololatriae abominatione commonefactio, skrifven på Svenska, Åbo 1646.

Isak B. Rothovius, Likpredikan i Ulfsby öfver fru Sophia Kurck, född Delagardie, Åbo 1648.

Jakob Sabelhierta, Oratio de gratitudine, Ab. 1653.

Henrik Sacklinius, Oratio in natalem Caroli IX regis, Ab. 1668.

Erik M. Salenius, Oratio de castitate, Ab. 1651.

Johannes Schaeperus, Finnoniae elogia, oratione enarrata, Dorpat 1650.

Joachim J. Schultz (Riddercrantz), Oratio de ingenuis honestisque adolescentum moribus, Ab. 1668.

Johannes J. Schütz, Oratio de coena domini, Dorpat 1646.

Sigfridus Petri Vib. Car., Likpredikan öfver fru Elisabet Jakobsdotter Agricola, hållen i Riga, Dorpat 1642.

Laurentius Siggonius, Oratio de divini verbi sufficientia, Åbo 1655.

Isak Simonius, Oratio delineationem instabilitatis et miseriae humanae vitae exhibens, Ab. 1661.

—— Encomium Arbogiae, Ab. 1659.

Johannes Er. Solthovius, Encomium nobilissimae virtutis obedientiae, Ab. 1644.

Jonas P. Spinckius, Oratio de templis, Dorpat 1642.

Andreas Ståhlfot, Oratio de paupertate ejusque utilitate, Ab. 1653.

Isak J. Svenander, Likpredikan öfver presidenten Jöns Kurck, 1653, (Åbo ?).

—— Klagopredikan öfver konung Carl Gustavs dödliga afgång, hållen i Nöteborg, Åbo 1660.

Enevald Svenonius, Oratio de magnanimitate, Ab. 1643.

—— disp. praes. M. Vexionio, Breviarium philosophicum, Ab. 1645.

—— Gymnasium capiendae rationis humanae, partic. 1—20, Ab. 1658—62 (med särskild titel, 1662).

—— disp. de spiritu sancto et aeterna ejus divinitate, Ab. 1661.

—— Synopsis theologiae, in qua puritas Christianae religionis, s. Lutheranae ecclesiae orthodoxia etc. conspicitur, Ab. 1662—64, (med särskild titel, 1664) part. 1—30.

—— Varning för affall ifrån trona, Åbo 1663.

—— Conciones tres poenitentiales, Ab. 1664.

—— Babylon magna ruens, vox clamantis in aquilone adversus Antichristum occidentalem (seorsim contra Jacobum Masenium Jesuvitam Coloniensem), part. 1—24, Ab. 1665—70 (med särskild titel, 1669).

—— Likpredikan öfver fru Maria Vassenius, född Ekenberg, Åbo 1666.

Enevald Svenonius, Likpredikan öfver fru Magdalena Wernle, Åbo 1667.

—— Octo beatitudines in funere Caroli Gyllenhjelm expositae carmine Hebraeo, Chaldaico, Syriaco, Arabico, Graéco, Latino, Germanico, Finnonico, cum explicatione Suetica, Upsala 1651.

Ivar J. Teeth, Oratio de fugienda ebrietate, Ab. 1660.

Johannes Elai Terserus, disp. synod. de confessione et discrimine ciborum sive traditionibus, Ab. 1643.

—— disp. de praedestinatione, Ab. 1644.

—— disp. super articulos Augustanae confessionis, part. 1—5, Ab. 1645—48.

—— Analysis epist. Pauli ad Galatas, disp, part. 1—5, Upsala 1649—50.

—— disp. de praeceptorum Decalogi distinctione, Upsala 1659.

—— Likpredikan öfver jungfru Catharina Rudbeckia, Vesterås 1638.

—— Likpredikan öfver fru Barbro Isaksdotter Hedraeus, född Giers, Upsala 1650.

—— Likpredikan öfver fru Brita Jöransdotter Utter, Stockholm 1666.

—— Likpredikan öfver fru Anna Marg. Wudd, född Bonnetz, Stockholm 1666.

—— Likpredikan öfver fru Eva Juliana Oxenstierna, född Wachtmeister. Är ej tryckt på Svenska, men väl på Latin öfversatt, Stockholm 1667.

—— Likpredikan öfver commissarien Anders Liljeqvist, Stockholm 1668.

—— Likpredikan öfver fru Brita Behmer, född Skytte, och jungfru Hedvig Skytte, Stockholm 1668.

—— Sacrae conciones in dies 1, 2, 3 publ. precum an. 1662 habendarum, Ab. 1662.

—— Genesis et Exodus, cum nova versione Latina, Upsala 1655.

—— Annotationes in Genesin, una cum dissertatione de textus originalis Vet. Test. integritate, Upsala 1655.

—— Sacra chronologia, inde ab ortu mundi usque ad natum Christum, Upsala 1657. Appendix ad sacram chronologiam J. E. Terseri, complectens tabulas chronologicas, Upsala 1658. Af den förra ny upplaga 1688.

—— Exodus et in eam annotationes, Holmiae 1660.

—— Förklaring öfver catechismum, eller the sex vår Christeliga läras hufvudstycken, Åbo 1663, 259 blad 8:o. Denna bok, tryckt i

384 exemplar, blef förbjuden och de flesta exemplaren konfiskerades; är derföre rar.

Johannes Elai Terserus, Uberiores declarationes super praecipuis circa Catechismum ejus motis controversiis, handskrift.

—— Ortus et vitae cursus J. E. Terseri ab ipso conscriptus, handskrift.

—— Commentarius prolixior in psalmos Davidis, handskrift.

Abraham Thauvonius, Oratio metrica in nativitatem Salvatoris, Dorpat 1646.

—— Oratio in obitum Samuelis G. Haartman, Leyden 1653.

—— disp. synod., Sincera de Dei essentia et tribus personis doctrina, concionibus tribus, Ab. 1657.

—— Fasciculus physicae, ejusdem illustriores definitiones, atque nobiliores controversias continens, disp. Ab. 1652.

—— disp. Sciagraphia principiorum chymicorum, Ab. 1656.

—— disp. De elementis in genere, Ab. 1656.

—— disp. Curta meteorologia, Ab. 1656. Inalles 31 häften disput. åren 1650—65.

Anders Thuronius, disp. practicae philosophiae partium constitutionem enodans, Ab. 1659.

—— disp. Themata nonnulla theoretica, Ab. 1659.

—— disp. contemplationes philosophicae (under olika titlar, många häften) Ab. 1662—65. Sedermera särskilt utgifna.

—— Compendium metaphysicae, nunc prima vice ad usum discentium in lucem prodiens, Ab. 1664.

—— Institutiones logicae, cum praemisso brevi de philosophia in genere tractatu, nunc prima vice ad studiosae juventutis desiderium in lucem editae, Ab. 1660. Inalles 33 häften disput. åren 1654—65.

—— Oratio panegyrica in Gustavi Bielke reditum de legatione Moscovitica, Ab. 1659.

—— Almanachor för flere år emellan 1655 och 1665, tr. i Stockholm.

—— Ett astronomiskt arbete på Svenska, handskrift.

Johan Thuronius, Oratio de Deo uno in essentia, trino in personis, Ab. 1660.

Petrus P. Torpensis, disp. Pentas 1—3 quaestionum nobiliorum philosophicarum, Ab. 1648.

Jonas Torsk, Oratio de pace, Ab. 1664.

Laurentius J. Tvetovius, Oratio de Imagine Dei, Ab. 1643.

—— Oratio de sacrorum exercitiorum necessitate, Ab. 1643.

Andreas A. Ulstadius, Svecia triumphans, oratio de capta a Svecis classe Danica, Ab. 1644.

—— Oratio gratulatoria recitata coram Petro Brahe, Ab. 1648.

Petrus J. Ungius, Oratio de academiarum antiquitate et necessitate — in auspicatissimos natales academiae Aboensis, Dorpat 1640. Innehåller äfven ett program af Esk. Petraeus och en dedication daterad Abogiae Finl. d. 8 aug. 1640 (*F. W. Pipping*, Underrätt. om boktryckeriet, st. 1 pag. 536).

Andreas E. Vallius, Oratio continens libertatis encomium, Ab. 1660.

Petrus J. Vanaeus, Epithalamium d. Erici Oxenstierna et Elsae Elis. Brahe fausti ominis ergo consecratum, Ab. 1648.

Martinus A. Vargius, Brevis commendatio Bothniae orientalis, Ab. 1643.

Johan Vassenius (Lagermark), disp. de magia naturali, Ab. 1648.

—— disp. de virtute heroica, Ab. 1648.

Michael J. Vatrangius, Theatridium Sveogothicarum antiquitatum, Upsala 1647.

—— Likpredikan öfver domprosten Mathias Jacobaeus Tolia, Åbo 1656.

—— Bröllops predikan på Samuel Reuters och Margareta Vogels, såsom ock Johan Forselii och Elena Vogels bröllopsfest, Ab. 1654.

Jakob B. Vellerius, Oratio de mediis eruditionis parandae praecipuis, Ab. 1652.

Michael Olai Vexionius (Gyllenstolpe), Discursus politicus de prudentia tum legislatoria, tum politica seu civili, disp. Ab. 1642. Är den första i Finland tryckta skrift, och derjemte den första vid Åbo akademi offentligen försvarade disputation. (*F. W. Pipping*, Underrätt. om boktryckeriet, st. 1 pag. 562).

—— Natales academiae Aboensis, Ab. 1648; omtryckt 1680.

—— Rota fortunae in promotione magisteriali circumacta, Ab. 1647.

—— Discursus de academiis, earum statu et juribus, disp. Ab. 1644.

—— Synopsis oeconomiae ex publicis praelectionibus excerpta, disp. Ab. 1645.

—— disp. synod. de magistratu et potestate ecclesiastica, Ab. 1647.

—— In auspicatissimam natalem Christinae reginae gratulabundus accinit, Ab. 1649.

—— Epistola deambulationem ad argenti-fodinas occidentaliores brev. repetens, Benedicto Ekehjelm, Ab. 1650.

Michael Olai Vexionius (Gyllenstolpe), Oratio de bibliothecis in genere et in specie de bibliotheca academiae Aboensis, Ab. 1657.

—— Collegium ethicum part. 1—13, disp. Ab. 1647—49 (med särskild titel, 1649).

—— Mich. Gyllenstolpes Collegium ethicum, disp. 1—13, Ab. 1655. Är en ny upplaga af den föregående, som äfven andra gången ventilerades med nya respondenter.

—— Brevis introductio ad studium juris civilis Sveco-Romani, disp. part. 1—7, Ab. 1650 (särskild titel).

—— Disputationes politicae part. 1—12, Ab. 1646. Med särskild titel: Politica praecepta ad statum imp. Gothico-Svetici accommodata, Ab. 1647.

—— Mich. Gyllenstålpens Politica, ad modernum imperii Sveo-Gothici statum accommodata, disp. 1—19, Ab. 1657. Är en ny tillökt kurs i samma ämne som föregående.

—— Fasciculus qvaestionum ethicarum, nobiliores attingens controversias, disp. 1, 2, Ab. 1646, 1653.

—— Epitome descriptionis Sveciae, Gothiae, Finningiae, part. 1—10, disp. Ab. 1650. Ny upplaga Brunswig 1726.

—— Philosophiae practicae pars prior: ethicam atque oeconomicam continens (disp. 1—4) revisa et recusa, Ab. 1653.

—— Discursus historico-juridicus, juris Svecani provincialis prooemium etc. disp. 1—3, Ab. 1654. Ofulländadt arbete (Paratitla in jus Sv.). Inalles 149 häften disp. åren 1642—56.

Olaus Olai Vexionius (den föregåendes bror), Oratio panegyrica, qua Carolo Gustavo imp. Sviog. coronam gratulatur, Dorpat 1655.

—— De monarchia discursus politicus, disp. Dorpat 1654.

—— Oratio funebris memoriae juvenis Gustavi Silfverstierna, Stockholm 1657.

—— disp. de in integrum restitutionibus, Ab. 1660.

Laurentius O. Vigelius, Oratio de cruenta Salvatoris passione, Ab. 1647.

Paul Wingius, Likpredikan öfver kapten Arvid Bjugg, Åbo 1651, (genom tryckfel står på titelbladet 1677).

Suomenkielinen virsi ja evangeliumi kiria, omalla culutuxellans on ulwoskäydä andanut Joh. Gezelius, Turusa 1668. 72 ark 4:o. Ny upplaga 1674, 36 ark 12:o.

Michael Wisius, Disp. de legibus, Ab. 1649.

—— disp. de effluviis in genere et in specie, Ab. 1648.

Michael Wisius, disp. de essentia possessionis, Jena 1653.
—— Diatribe de jure tutelarum, Jena 1656.

Vähä kirja cuinga Jumalan palvelus Christillisen tavan jälken meidän seoracunnisam pidetän, Turusa 1647.

Marcus P. Zadelerus, Aurora Finlandiae, h. e. liber historicus antiquum Fennorum originem, statum, mores et conditiones perspicue demonstrans; cum ejusdem auctoris tractatu de prisca re litteraria in Fenningia, handskrift. (*Warmholtz*, Bibliotheca hist. del. 1 pag. 277).

Petrus N. Zetraeus, Oratio de passione Christi, Ab. 1660.

Orthodoxins period var jemförelsevis ganska rik på litterära alster, och ibland dessa funnos icke få, som länge bibehöllo sitt anseende samt i sjelfva verket voro af högt värde. Inrättandet af ett universitet inom landet, om ock utfördt i ganska liten skala, åstadkom en dittills ovan rörelse inom medelklassen af befolkningen, för hvilken endast lärdomens väg till befordran stod öppen, mera sällan krigarens bana. Denna sednare valdes företrädesvis af adeln, som också vidhöll den afundsamt nästan såsom ett monopol, emedan krigareyrket allena skänkte sina idkare makt och rikedom i ymnigt mått. Aristokratin, hvars gyllene tid denna period var, förblef ännu länge nog främmande för lärda idrotter och hade genom de långvariga, barbariskt skonslösa krigen förvildats till ytterlig råhet, som yttrade sig isynnerhet deruti att yttersta skärfven hjertlöst utpressades från den i fattigdom försmäktande allmogen. Handeln och industrin lågo i lägervall, voro derföre föga lockande för den som längtade att förbättra sin nedtryckta ställning och höja sig ifrån det förakt som i allmänhet hvilade öfver ofrälse stånden; men en bana fanns som med säkerhet ledde talangen ut ur labyrinten, nemligen prestabanan och theologisk lärdom. Ty preståndet

hade tillvunit sig eller bibehållit ett anseende, som sjelfva aristokratin icke helt och hållet kunde förneka eller obetingadt vågade trotsa. Religionskrigen hade stärkt detsamma och den i norden segrande protestantismen hade gripits af en svärmisk ifver för dogmatiskt hårklyfveri, som nödvändigt kräfde lärdom och skarpsinne, om ock forskningen ingalunda var fri. Theologisk lärdom eftersträfvades derföre framförallt och belönades med vördnadsfullt erkännande, men bredvid denna uppblomstrade äfven andra vetenskaper, sedan de af den mäktiga kyrkan erhållit ett efterlängtadt skydd. Universitetet uppbars företrädesvis af kyrkan och var nästan en kyrklig inrättning; de flesta universitetslärare i hvilket ämne som helst, blefvo slutligen kyrkoherdar i stiftets församlingar. Statens alla tillgångar absorberades af krigen och krigarena, hvarföre den med sina i grund förstörda finanser icke kunde gifva vetenskapen ens det allra nödtorftigaste understöd.

Åbo akademis invigning gör epok inom litteraturen i mer än ett afseende. Först och främst blef derigenom inrättandet af ett tryckeri i Finland både möjligt och nödvändigt, hvilket åter hade till följd, ej blott att en mängd skrifter offentliggjordes i tryck, hvilka eljest skulle hafva förmöglat såsom manuscripter, utan ock att mycket flere skrifter än dessförinnan författades, då de med lätthet kunde föreviga genom Gutenbergs konst. Ofvanstående litteraturförteckning, jemförd med de föregående periodernas, lemnar derpå ögonskenliga bevis. Äfven i afseende å böckernas spridning bland allmänheten inträdde ett annat förhållande genom tryckeriet i Åbo. Medan nästan all vår litteratur från reformations- och astrologiska perioden kan räknas ibland rariteter, såvida

ganska få exemplar bibehållit sig till våra dagar, äro deremot de flesta böcker som utkommit efter 1642 jemförelsevis lätt tillgängliga och förefinnas ännu i ett större antal exemplar; isynnerhet förekomma de böcker Gezelius utgaf någorlunda allmänt. För det andra medförde Åbo akademis inrättande och det allmänna förtroende den genast tillvann sig, en stark invandring af Svenskar till Finland, hvilken icke kunde undgå att utöfva inflytande på seder och föreställningssätt i vårt land. Redan förut under konungarne Karl IX och Gustaf Adolf hade Svenska regeringen fattat och fullföljt planen att göra Finland mera likformigt med Sverige än det dittills var, således att så vidt möjligt Svetizera det. Men planens framgång blef först då rätt säker, när redan till första läseterminen vid akademin inskrefvos såsom studenter långt flere Svenskar än Finnar, och nästan hela dess lärarepersonal var till börden Svensk. Äfven sedermera fortforo ynglingar ifrån Sverige till betydlig mängd att bivista Finlands universitet, men efterhand tillvexte dock Finnarnes antal i större proportion. Genom detta förhållande inkom ett mäktigt Svenskt element i vår litteratur och denna fick en tydligare Svensk pregel än förut, ehuru visserligen språket i lärda kretsar var mindre Svenskt än Latinskt. En ganska betydlig del af den talrika akademiska litteraturen härrörde från personer, som födda i Sverige äfven återgingo dit efter slutade studier i Åbo; vår litteratur riktades sålunda ansenligt genom främmande bidrag, ty såsom inhemskt bör väl allt det betraktas som trycktes i Finland och vid dess universitet. De lärdomsprof, som akademins stadgar och allmänt vedertagen sed föreskrefvo och derföre måste afläggas af lärare och studerande, för-

ökade också tryckpressens alster ansenligt med en mängd såtillsägandes nödtvungna, men icke derföre värdelösa skrifter på Latin. Utmärkta lärare, sådana som Terserus, Vexionius, Petraeus, Kexlerus, m. fl., gåfvo genast i början Åbo akademi glans, oaktadt den i ekonomiskt afseende måste kämpa med de största svårigheter och var försedd med ganska ringa anslag, som dessutom sällan utföllo till sitt fulla belopp. Den liknade, hvad yttre hjelpmedel beträffar, mera ett något utvidgadt gymnasium än ett universitet efter nutida begrepp; men Upsala akademi hade ännu icke repat sig så mycket, att den i anseende kunde täfla ens med den i Åbo, och det samtidigt inrättade universitetet i Dorpat var i ännu sämre skick.

Genast i periodens början utkom ett stort och synnerligen vigtigt verk, nemligen Bibeln i Finsk öfversättning, som i sin helhet blef tillgänglig för första gången år 1642, ungefär ett sekel sednare än den Svenska bibelöfversättningen. Den framträdde i ett vördnadsbjudande yttre, liknande medeltidens och 16:de seklets kolossala folianter, 370 ark i stor folio, med jern- eller kopparsmidda permar, ämnade att trotsa århundradens nötning. På allmän bekostnad tryckt, inlöstes den till de flesta äldre församlingars kyrkor, der den ännu gömmes såsom kyrkoprydnad, men förekommer jemförelsevis sällan i privat ägo. Till följe af Finska presterskapets flere gånger upprepade begäran nedsattes för det stora arbetets fullgörande en kommité, bestående af professorerna E. Petraeus och M. Stodius, kyrkoherdarne H. Hoffman i Masku och Greg. Favorin i Piikkis, hvilka ock inom några få år slutade sitt värf. Största förtjensten om detsamma har sannolikt kom-

miténs lärde och språkkunnige ordförande Petraeus, hvilken, ehuru född i Sverige, efter sin hitkomst hade med ifver vinnlagt sig om Finska språkets inlärande, så att han kunde vara tjenstgörande pastor i en Finsk församling, den i Åbo. Öfversättningen ansluter sig nära till Agrikolas föregångna arbeten och Luthers Tyska bibel, utan att dock slafviskt följa någondera. Denna vigtiga tilldragelse att Finnarne fingo en helbibel på sitt modersmål, firades den 31 juli 1842 med högtidlig jubelfest i alla Finlands kyrkor. Efter den första foliouppIagan förgick nära ett halft århundrade innan den andra upplagan, liksom de följande in qvarto, genom biskop Gezelii föranstaltande utgafs år 1685, då öfversättningen med omsorg reviderades af kyrkoherden Henrik Florinus i Pemar. Att läskunnigheten numera begynte utbredas ibland allmogen, kan man sluta af de tätt på hvarandra följande psalmboksupplagor, som nu trycktes och utspriddes bland allmänheten, ehuru de alla voro af en nästan skrämmande vidd och såtillsägandes innehöllo en hel kyrklig encyklopedi. Fastän beräknade för Finsk allmoge, förekomma de ännu merendels under den Latinska benämningen *Manuale Finnonicum* och innehålla vanligen följande särskilda böcker: calendarium, psalmer, evangelier och epistlar, katekes, Kristi lidandes historia, Davids psaltare, handbok för gudstjensten, Jerusalems förstöring och bönebok. I medeltal trycktes nu hvart 5:e eller 6:e år en psalmboksupplaga, då deremot förut decennier förflutit emellan hvarje. Äfven katekeser begynte man omtrycka flitigt, och Gezelii bearbetning *Lasten paras tavara*, hvilken dock närmast hör till följande periods litteratur, om ock tryckt inom denna, är måhända den Finska bok som

upplefvat de flesta upplagor. Dessa äro nemligen så många att man icke noggrannt kan uppgifva deras antal; dock torde omkring 70 upplagor hafva sökt sig väg till den Finska befolkningens i vårt land boningar. De Svenska katekeserna tyckas för det mesta hafva blifvit importerade ifrån Sverige.

Predikningar och disputationer utgöra lejonparten af periodens litteratur, och de tryckta likpredikningarnes gyllene tid var inne. Främst såsom homilet står biskop Petraeus, hvars vidlyftiga arbete *Meditationes* eller *Enarrationes evangeliorum et epistolarum* icke kunde undgå att utöfva betydligt inflytande på hela landets presterskap. Han ledde predikanterna, för hvilka allena dessa Latinska postillor voro beräknade, ifrån blotta känsloutgjutelser eller moraliska förmaningar till en tänkande betraktelse öfver bibelordets innehåll, och bemödade sig dymedelst att rena den hittills gällande nog råa smaken. Men mängden ägde icke Petraei vetenskapliga sinne och lärda bildning, utan antog hellre den uppskakande, ögonblickligt på känslan verkande metoden, som alltid säkrare belönades med den mindre bildade allmänhetens bifall. Rothovius, hvars största arbete: samlingen af botpredikningar efter Jeremias klagovisor, faller inom denna period, hyllade en praktiskt moraliserande predikometod, som lät bibeltexten utgöra blott en anledning till och utgångspunkt för direkta tillämpningar på lifvet i kraftfulla, slående uttryck. Om bibelspråkens egentliga andemening, lästa i sitt sammanhang, bekymrade han sig öfverhufvud föga. Petraei efterträdare på biskopsstolen, J. Terserus, var en talare af första ordningen, ej blott i predikstolen utan äfven i tribunen vid riksdagarne, der hans skarpa ljungande tal alltid

gjorde mäktigt intryck på åhörarne. Terseri fåtaliga i tryck utgifna predikningar berömmas såsom mönster i sitt slag, fulla af evangelisk sanning och kraft, med inströdda djupt gripande tillrättavisningar. Bland predikanter som i tryck efterlemnat betydligare minnesmärken af sin förmåga, bör isynnerhet märkas Olof Arenius, kyrkoherde i Malax åren 1649—82, som utom flere enstaka predikningar utgaf 3 samlingar af betydligt omfång, nemligen 28 katekes-predikningar, en passionspostilla, och en till Gezeliska perioden hörande postilla öfver evangelier och epistlar. "Han talar den stridande förtryckta församlingens språk, kämpar för enkelhet i kläder, tarflighet i lefnadssätt, fasthet i tro och bekännelse", säger Wieselgren.*) Samuel Reuter, konsistorii notarie och pastor i Wiborg, har bevarat sitt minne genom många tillfällighetspredikningar, hvilka på sin tid tyckas hafva varit mycket omtyckta. Henrik Carstenius, biskop i Wiborg åren 1679—83, utgaf jemte flere tillfällighetspredikningar en andaktsbok: *Kristi svanesång*, hvilken hör till de bästa i sitt slag och förvärfvat författaren ett aktadt rum inom vår asketiska litteratur; "den är i sanning väl värd att läsas i enslig andakt", yttrar sig om samma bok Rhyzelius.**) Den har blifvit omtryckt i Sverige flere gånger, ännu ett århundrade efter dess första framträdande, och finnes äfven öfversatt till Finskan. Bland Finska predikoförfattare intager Laurentius Petri, kyrkoherde i Tammela 1648—71 (hvaraf hans efterkommande kallade sig Tammelin), ett utmärkt rum såsom en ibland de tidigaste näst efter biskop

---

*) **Sveriges sköna litteratur del. 1 pag. 265.**

) **Episcoposcopia, senare delen p. 56.

Eriksson. Hans många offentliggjorda predikningar synas varit för sin tid goda, om ock hållna i den orden förkortande Åbo-dialekten, med hvilken han såsom född i Åbo var mest förtrogen; dessutom har han efterlemnat prof på sin förmåga i Finsk poesi, nemligen den bekanta rimkrönikan och psalmerna N:o 331 och 407 i vår nuvarande Finska psalmbok. Äfven den af Thomas Rajalenius, kyrkoherde i Tyrvis 1665—88, utgifna predikosamlingen har utan tvifvel rätt till erkänsam hågkomst ibland den Finska homiletikens förstlingar. Utom de redan nämnda framträdde många andra med likpredikningar och dylikt, exempelvis de stränga polemiska theologerna Alanus och Svenonius, m. fl.

Tidens allmänna intoleranta renlärighetsnit var förkroppsligadt i den utomordentligt lärde, energiske och verksamme Enevald Svenonius, först eloqventiae, sedan theologiae professor i Åbo 1655—88 och derjemte domprost. Hans anseende såsom oförliknelig theolog var ganska stort både i Tyskland, Sverige och Finland, troligen mest derföre att han i allo var sin tids man. En senare tid har dömt honom annorlunda, tadlat hans hätska stridslystnad, småaktiga fasthållande vid stelnade dogmformer och hårklyfverier, isynnerhet hans under orthodoxins täckmantel bedrifna afundsamma förföljelser mot den ädle Terserus, den högt förtjente Gezelius. Men i historien bör hvar och en dömmas efter sin tids måttstock, och Svenonii digra arbeten: *Gymnasium capiendae rationis*, *Babylon magna ruens*, *Apologeticus Dei*, *Lytrodoxia Jesu* m. fl., äro onekligen jemte Gezelii Bibelverk de mest betydande theologiska verk Finlands litteratur har att uppvisa, om än deras riktning efter nyare åsigter måste anses förkastlig. Sam-

ma riktning var rådande i Tyskland, särdeles vid universiteterna i Giessen, Jena och Wittenberg, der Svenonius handledd af den lika häftige ifraren Abr. Calovius länge hade skött sina studier; protestantismens fordom enkla troslära hade genom oupphörliga strider utbildats till ett i detalj genomfördt system, som mycket liknade medeltidens af Luther fördömda scholastik och led af samma stelhet, oaktadt all den aktningsvärda skarpsinnighet som hos båda ger sig tillkänna. Till denna skola hörde många bland lärarne i Finland, t. ex. Alanus och Bång, men ingen annan uppnådde Svenonii anseende, hvars utlåtande i theologiska tvistefrågor begärdes af utländska universiteter. Deremot hörde Terserus till den af Calovius förkättrade, frisinnade Calixti skola, och fick erfara samma öde som denne att öfverröstas af ifrarenas skrik. Utmärkt språkkunskap besatt Svenonius, isynnerhet i Bibelspråken Hebräiska, Syriska, Grekiska o. s. v., hvilka han äfven skrytsamt inblandade i sina skrifter. Hans *Octo beatitudines* ger derpå ett nog besynnerligt och barnsligt exempel.

Johannes Terserus, theol. professor i Åbo 1640—47, biskop i Åbo 1658—64, var denna tids förnämsta snille, genom sin sjelfständigt frisinnade riktning mer tillhörande framtiden än den i hvilken han lefde. Likväl eller just derföre kunde han icke genomdrifva sina stora planer, utan dukade under för det motstånd de rönte. Han arbetade vid riksdagarne för statsskickets upphjelpande genom reduktion och aristokratins förödmjukande, men misslyckades; han ville införa en friare anda i religionsläran och vågade äfven i detta ämne tänka sjelfständigt, men afsattes från sitt embete och måste se den intoleranta

stelnade orthodoxin ännu mer befästa sitt välde; han sökte förhindra konkordieformelns införande bland Svenska kyrkans symboliska böcker, men den blef dock som sådan antagen år 1663 genom riksdagsbeslut och kungligt påbud. Först långt efter hans död segrade de åsigter han hyllat och förfäktat. I alla sina arbeten utmärker sig Terserus för nya sjelfständiga åsigter, till hvilka han kommit genom allvarlig, samvetsgrann pröfning; så i de exegetiska kommentarierna (ehuru kanske minst i dem), i *Chronologia sacra*, der han bevisar att vår kristna tideräkning begynner 2 år sednare än vederbordt, och i *Förklaringen öfver catechismum*, hvilken för sina nyheters skull ådrog honom afsättning, ehuru den onekligen hör till de bästa som utkommit. Bibelverket, som han på drottning Kristinas anmodan begynt, är tilltaget i stor skala, upptagande ej blott öfversättning och kommentarier, utan äfven text och grundlig textkritik, men afbröts med de två första Moseböckerna för bristande anslag till deras utgifvande och för de obehag han rönte från theologernas sida. Det lilla som utkommit öfverträffar dock vida alla andra arbeten i samma ämne från den tiden. *) Katekesförklaringen var mera ämnad till lärares än församlingens tjenst, och är derföre öfverallt uppfylld med lärda dogmatiska och historiska anmärkningar. Enkom riktad emot denna var Svenonii skrift: *Varning för affall ifrån trona*, hvilken innehöll ganska skarpa utfall emot Terserus, dittills Svenonii gynnare och vän; nu förgrymmades denne öfver det lömska anfallet under hans frånvaro på en embetsresa och förhetsade sig. Äfven en annan skrift,

*) Se Jak. Tengström, Minne öfver J. E. Terserus, Åbo 1795.

Gabr. Arctopolitani synodal-theser, är riktad emot de första då afdragna arken af samma katekes. Vid den derpå följande ransakningen inför en för ändamålet nedsatt kommission förfor Svenonius i många afseenden olagligt och intrigant, hvilket den aristokratiska förmyndare-regeringen oanmärkt lät passera, emedan man ville göra den fruktade Terserus oskadlig i reduktionsfrågan. Katekesen förbjöds och alla exemplar som kunde öfverkommas skulle vid strängt ansvar förstöras, men ett och annat har dock lyckligtvis oskadadt kommit till efterverlden; redan under sjelfva tryckningen hade Terserus för gjorda anmärkningar nödgats borttaga ett stycke om Formula concordiae ur arket *N*, hvilket dock likaledes räddats undan förgängelsen och blifvit omtryckt af Tengström i hans *Minne öfver Terserus.* Dennes utförliga sjelfbiografi *Ortus et vitae cursus J. E. Terseri*, som finnes tryckt i *Handlingar till upplysn. i Finl. kyrkohist.* utgifna af J. Tengström, häft. 2, Åbo 1822, och der upptager ej mindre än 120 pag. 4:o, utgör ett ganska vigtigt historiskt dokument, såväl för de djupt ingripande frågor i hvilkas lösning Terserus deltog, som för de vexlingsrika öden han sjelf genomgick. Samma *Handlingars* 3:e häfte innehåller äfven en stor mängd bref och akter, hörande till Terseri och hans samtids historia, hvilka äro af högt värde emedan de kasta ett synnerligen välkommet ljus öfver hela denna tid. En annan Terseri liknande, häftig och långvarig strid angående renlärigheten ägde år 1666 rum emellan Miltopaeus och Bång; den förre angrep nemligen någon sats i Bångs disputation *de ecclesia militante*, ömsesidiga förolämpningar följde, båda sökte skaffa sig anhang bland stu-

denterna och saken drogs inför kanslern Brahe, som dock denna gång bilade tvisten.

På de öfriga vetenskapernas område möter oss främst en polyhistor af stor förtjenst: Mikael Vexionius, professor i Åbo 1640—57, assessor i Åbo hofrätt 1657—70. Han utmärkte sig såsom filosof i moral- och statslära, såsom juridisk skriftställare, såsom historiker och geograf, har dessutom utgifvit en theologisk disputation och var uppförd på förslag till en theologisk profession, skref Latinsk vers, och var en omtyckt föreläsare i två professioner på en gång, hörande till olika fakulteter. Hans *Epitome descriptionis Sveciae*, *Gothiae et Finningiae*, som äfven innehåller åtskilligt historiskt, t. ex. upplysningar om de förnämsta slägter i Sverige, är ett ganska utmärkt arbete, hvilket länge begagnades såsom lärobok och ända intill sednaste tider bibehållit sitt värde. Der förekommer för första gången en geografisk beskrifning öfver Finland och denna är för sin tid oväntadt noggrann, meddelande åtskilliga intressanta detaljer, ehuru i allmänhet kort affattad. Hans statslära *(Politica)* grundlade denna vetenskap i Sverige, likväl efter Hugo Grotii förebild, och omtrycktes flere gånger. Äfven hans Ethik följdes länge, såsom mönster och grundval för vidare utläggning, af inhemska författare i samma ämne. Angående Åbo akademis invigning och tidigaste år samt dess bibliotheks grundläggnig har Vexionius till efterverldens hågkomst öfverlemnat några underrättelser af intresse. De flesta af hans skrifter bära äfven i stilen snillets pregel, och han synes hafva varit en bland de verksammaste bildarena af den ypperliga embetsmannagenerationen under Karl XI:s tid.

Mathematiken representerades med heder af Simon Kexlerus, professor i Åbo 1640—69, som på kansleren Brahes uppmaning utgaf många läroböcker i denna vetenskap, alla på Latin och i form af disputationer. Dessa läroböcker äro nog vidlyftiga och måste för tiden hafva varit af mycken vigt, såsom den enda litteratur i ett för allmänna bildningen alldeles oumbärligt ämne, hvilken inom landet fanns att tillgå. Också åtnjöt Kexlerus allmänt anseende för mycken duglighet i matematiken och astronomin, ehuru åtminstone den förra föga anslog dåtidens studerande ungdom. Jemförelsevis bättre ansedd var astronomin, ehuru den ännu icke var alldeles fri från utblandning med astrologiska elementer. Rykte för goda kunskaper i astronomin hade äfven den vid sin död ännu unge Anders Thuronius, professor i Åbo 1655—65, hvilken genast vid sin utnämning till filosofie professionen 1655 fick i uppdrag att regelbundet utgifva årliga små kalendarier eller almanachor; sådana torde ock under hela hans öfriga lifstid hafva utkommit, tryckta i Stockholm, ehuru de numera äro ytterst sällsynta och svåra att anträffa. Samma Thuronius förvärfvade sig varaktig namnkunnighet genom sina läroböcker i logik och metafysik, hvilka, utarbetade med lärdom, djupsinne och sjelfständighet, utöfvade ett högst betydligt inflytande på den filosofiska bildningen, ej blott i Finland utan äfven i Sverige, så att de flesta sedermera i samma ämne uppträdande författare länge åtnöjde sig med att följa de af Thuronius uppgångna spåren. *) Filosofin var i allmänhet nog mycket studerad och be-

---

*) *J. J. Tengström*, **Chronologiska anteckningar öfv. univ. pag. 113.**

arbetad vid Åbo akademi under dess första tider, ty utom de berömda Thuronius och Vexionius, framträdde äfven Axel Kempe med arbeten i samma ämne. Han var åren 1650—82 efter hvartannat bibliothekarie, professor i politik och historia, samt professor i juridik, och utgaf ifrån år 1655 i en följd af disputationer ett system i sedoläran, *Philosophia moralis sive ethica*, som rönte framgången att upplefva 3 upplagor och således måste hafva blifvit flitigt begagnadt såsom lärobok, ehuru det icke utmärker sig för synnerlig sjelfständighet, utan till större delen följer den af Vexionius angifna riktningen. Hans afhandling i statsläran, *Politica*, lärer icke blifvit fulländad, men föranledde under utgifvandet åtal emot författaren, som dock efter någon skriftvexling undgick vidare ansvar. *) Kempe uppgjorde ock en katalog öfver akademins nybildade bibliothek, hvilken år 1655 utgafs i tryck, samt sedermera tillökt omtrycktes år 1682.

I *Linguae Finnicae brevis institutio*, anonymt utgifven af Eskil Petraeus, fick Finska språket sin första knapphändiga utredning i grammatikaliskt hänseende. Dermed var utan tvifvel ett godt steg framåt taget, om än detta första försök till grammatik lider af många brister, eljest nog ursäktliga på den tiden, då man i allmänhet knappt kände till något annat språks grammatik än Latinets och i alla händelser betraktade det sistnämnda såsom osvikligt mönster. Något decennium förut hade Stahl utgifvit en ännu bristfälligare grammatik för Estniska språket, och någon likhet emellan båda föranleder gissningen att Petraeus kännt och begagnat Stahls ar-

*) Derom se *F. W. Pipping*, De bibliothecariis ac. Ab. p. 67 ff.

bete, liksom han äfven i ämnet rådfrågat sina medarbetare i bibelöfversättningen, de infödda Finnarne M. Stodius och G. Favorin. *) Uppgjord helt och hållet efter Latinska grammatikens schema och grundad på bristfällig observation af språket, utgjorde denna Petraei *Institutio* hela 40 åren igenom den enda skriftliga vägledaren vid studium af Finskan, och förblef ännu längre tid den bästa som fanns att tillgå, emedan Martinii dernäst utkomna *Hodegus* egentligen var blott en ny, obetydligt förbättrad upplaga af den förra. Detta förhållande ådagalägger att Finsk språkforskning ingalunda hörde till tidehvarfvets favoritämnen. Men för Finskans användning i skrift och deraf beroende utbildning öppnade sig ett nytt fält genom det uppdrag professor Erik Justander fick, att till Finskan öfversätta utkommande kungliga förordningar. Denna första Finska translators-befattning skötte Justander ifrån 1655 till dess han 1667 såsom kyrkoherde i Wirmo afgick ifrån akademin; före hans tid hade endast undantagsvis någon enda Svensk förordning tillika utgifvits på Finska. Hartvik Speitz utgaf år 1642, sannolikt på allmän bekostnad, konung Gustaf Adolfs krigsartiklar på Svenska med åtföljande Finsk öfversättning, emedan dessa voro ovillkorligen nödvändiga för den stora mängd Finska soldater som nu uttågade till de vidtutseende krigen; men allmänna lagbokens tryckning på Finska blef uppskjuten till obestämd tid, ehuru redan en andra öfversättning, den af Kollanius, förefanns i handskrift och fråga blifvit väckt om dess tryckning. I allmänhet innehar Finskan en

---

*) *A. Ahlqvist*, **Bidrag till Finska språkforskningens historia p. 5 ff.**

nog mycket undanskymd plats ibland alstren från denna period, som eljest var så lysande af snillen och offentliggjorda jemförelsevis betydande litterära verk.

Historien var i det närmaste bortglömd vid Åbo akademi, och det till sagda kunskapsgren hörande som dåförtiden såg dagen, var ganska ringa. Huru föga angelägen man ansåg historien vara synes redan deraf, att ingen egen profession var för densamma anslagen; ty den som kallades "ethices, politices et historiarum" professionen, var egentligen en filosofisk lärostol med historien såsom bihang. Sålunda fattades dess syftemål äfven af de första innehafvarena: Vexionius, Kempe, Vanochius m. fl., hela seklet igenom; det var egentligen först genom Scarin sagde lärostol fick betydelsen af att förnämligast tillhöra historien. De andra vetenskaperna, som jemte historien borde föredragas af samma person, omfattades med mycket större intresse af samtiden och tilldrogo sig derföre naturligen föreläsarens hufvudsakliga uppmärksamhet samt togo alla hans krafter i anspråk. Utom det Vexionius på spridda ställen infört, representeras historien förnämligast af Terseri i Upsala utgifna *Appendix ad chronologiam sacram*, hvilket arbete i kronologisk tabellform behandlar ej blott den allmänna Europeiska historien, utan äfven Sveriges och denna för sednare tider jemförelsevis mera utförligt, lemnande äfven några upplysningar om samtida Finska förhållanden; dernäst af kyrkoherden Laurentii Petri *Ajan tieto riimein coottu* eller Finska rimkrönika, som i sig sjelft är ett aktningsvärdt arbete, fullt motsvarande sitt anspråkslösa ändamål. Ehuru ganska knapp, blott några få blad, lemnar denna rimkrönika på vanlig ru-

nometer nöjaktiga underrättelser om Finlands biskopar och åtskilliga Finland rörande tilldragelser, för äldre tider synbarligen stödande sig på Juustens då endast i handskrift tillgängliga biskopskrönika; den var ämnad till mesta delen att läsas af allmogen och utgjorde den enda tillstymmelsen till en folkbok i Finska historien, innan den på prosa skrifna *Ajantieto* begynte upptagas i psalmböckerna.

Poesin öfverflödade visserligen i form af dedicationer på alla möjliga språk, som vidhängdes hvarje utkommande arbete, äfvensom i tal, disputationer, parentationer och likpredikningar m. m., men var med allt detta dock ganska klent representerad i denna period, då den väckelse Stjernhjelm gaf poesin i Sverige ännu icke hunnit till Finland. Vi hafva här att ihågkomma endast 3 i poetiskt hänseende mycket underhaltiga skådespel, eller så kallade komedier. Jakob Chronander, slutligen borgmästare i Wisby, illustrerade magisterpromotionen i Åbo 1647 med ett allegoriserande moraliskt skådespel i 7 akter, *Surge eller Flit och Oflitighets skådespel*, som uppfördes af studenter och i tryck upptar ej mindre än 7 ark. Dess tendens är att visa lättjans skadliga följder för studerande ungdom, hufvudpersonerna äro allegoriska: *Negligentia*, *Diligentia*, *Metaphysica* o. s. v., vid hvarje akts slut sjunger chorus några Latinska verser, och emellan desamma spelas några mellanakter, *facetiae intercalares*. En annan gång, vid presidenten Jöns Kurcks bröllop med Kristina Horn år 1649, uppfördes likaledes af studenter och i akademins lokal Chronanders andra skådespel *Bele-Snack eller en comoedia om giftermål och frieri*, hvilket sannolikt var af liknande allegoriskt-moralisk halt, men ännu vidlyftigare, upptagande 10 tryckta ark.

Man finner att dessa vår inhemska dramatiks förstlingar voro tilltagna i stor skala och af allvarsamt innehåll, liknande de mot slutet af medeltiden vanliga *Moraliteterna*, hvilka genom allegoriska figurer sökte försinnliga en moralisk sats. "Hans uppfinning är föga sinnrik, framställningen utan qvickhet, och der den skall vara skämtsam, af den mest råa och ohyfsade plumphet; dictionen trög, opoetisk och nedtyngd af ett allestädes otidigt anbragt och affekteradt lärdomsskryt, och knittelversen hvarken vårdad eller flytande, ehuru vid den må anmärkas, såsom en egenhet, att Chronander understundom i den har användt daktyliska rim, och att han i sin *Bele-Snack* stundom skall hafva afbrutit den versifierade dialogen med obundet tal". Så skarpt omdöme fäller Hammarsköld,*) som granskat den ena af dessa ytterst sällsynta komedier. Chronander är för öfrigt känd såsom författare till ett juridiskt arbete i disputationsform under Vexionii praesidium. Det tredje skådespelet, nemligen *Genesis aetherea eller Jesu födelse*, är som titeln utvisar af Bibliskt innehåll och har åtminstone några historiska personer, om än mycket ohistoriskt framställda; för öfrigt torde det i poetiskt afseende icke mycket skilja sig ifrån de nyssnämnda, blott att handlingens gång genom sin lilla historiska halt har mera fotfäste i verkligheten. Vid uppräknandet af styckets personer utsättas äfven de studenters namn som utförde rolerna, liksom på våra dagars afficher; så t. ex. agerades *Josephs* rol af Petrus Hygridius, *Marias* af Olaus Stachaeus, *Gabriel Angelus* agerades af Nicolaus Alanus, *Herodes* af Samuel Piilroos, *Melchior* af Carolus Ericius, *Bal-*

*) Svenska vitterheten p. 67.

thasar af Simon Greek, *Caspar* af Petrus Erici, *Pastores* af Edvardus Andreae och Petrus Bechius. Boken är försedd med företal af En. Svenonius, förmodligen i egenskap af censor å theologiska fakultetens vägnar; den är numera ganska sällsynt, endast ett illafaret och bristfälligt exemplar finnes i universitets-bibliotheket. Författaren till densamma var Erik Kolmodin ifrån Södermanland, troligen student, men för öfrigt till sina lefnadsomständigheter okänd. Dessa dramatiska alster och sättet för deras uppförande tyckas bevisa att man ännu betraktade skådespelen blott såsom scholastiska öfningar, i bredd med de från medeltiden fortplantade julstjernan, tunnbandsdanserna och andra lekar i skolorna.

4. Gezeliska perioden åren 1669—1721.

Daniel E. Achrelius, Sermo funebris in Ericum Achrelium, Ab. 1670.

—— Disp. praes. M. Miltopaeo, terr-aquei globi structuram, corporum genesin breviter repraesentans, Ab. 1672.

—— Oratio funebris seu elogium Christinae Horn, conjugis Kurcks, Ab. 1672.

—— Supremum vale in funere Magni L. Brochii dictum, Ab. 1673.

—— Character viri nobilis, ad Samuelem Gyllenstålpe gratulatio, Ab. 1674.

—— Oratio panegyrica circa solemnia coronationis regis Caroli XI, Ab. 1675.

—— Oratio in victorias regis Caroli XI, Ab. 1677.

—— Oratio in pacem Sveo-Danicam, Ab. 1679.

—— Oratio in memoriam Martini Miltopaei prof., Ab. 1679.

—— Oratio in coronationem reginae Ulricae Eleonorae, Ab. 1681.

—— Oratio funebris in obitum Andreae Salamontani assessoris, Ab. 1684.

—— Luctus septentrionis duorum Gustavi et Udalrici principum tumulo dicatus, Ab. 1685.

—— Oratio gratulatoria cum Gust. Ad. Delagardie cancellariatum capesseret, Ab. 1687.

Daniel E. Achrelius, Memoria ampli viri Enevaldi Svenonii professoris, ab oblivione vindicata, Ab. 1689.

— - Oratio in exeqvias Johannis Gezelii episcopi, Ab. 1690.

—— Elogium funebre tumulo Danielis Gyllenstolpe inscriptum, Ab. 1691.

—— Magnes scientiarum recitatus cum regis natalem celebraret acad. Ab., Ab. 1690.

—— Laudatio funebris in Johannis Lagermarcks assessoris memoriam, Ab. 1692.

—— Oratio funebris in memoriam Simonis Paulini professoris, Ab. 1692.

—— Gloria septentrionis Deorum munere aucta in Carolo XII, oratio, Ab. s. a.

—— Oratio funebris in obitum Nicolai Tunandri professoris, Ab. 1679.

—— Oratio panegyrica, in nativitatis solemnia Caroli XII. Ab. 1682.

—— Man plä rosa sölf och koppar, Guld och flera dyra kroppar m. m., Åbo 1690. Svenska verser om handen.

—— Patriarchen Josephs politie, Åbo 1692. Svenskt poem.

—— Propheten Daniels utläggning öfver konung Nebucadnezars dröm, jemväl hans egen syn, Åbo s. a. Svenskt poem.

—— Epistolarum conscribendarum ratio, Ab. 1689 (disp.).

—— Oratoria sive manuductionum ad Romanam eloqventiam libellus, Ab. 1687 (disp.).

—— Moralia eller några korta reglor, hvarefter alla sitt lefverne kunna styra, Åbo s. a. Svensk vers.

—— Verborum Latini sermonis differentiae, in memoriale schediasma contractae, Ab. 1692.

—— Arithmetica, Åbo 1689.

—— Contemplationum mundi libri tres, disp. part. 1—21, 1678—80; med särskild titel, Aboae 1682.

—— disp. de judiciis mortalium circa fata magnorum virorum, Ab. 1691.

—— disp. de aenigmate seculi seu ratione status, Ab. 1688.

—— disp. de confoederatione gentium, Ab. 1691.

—— disp. Cetographia seu de cetis, Ab. 1683.

—— disp. Magnes rerum naturalium, Ab. 1689.

Daniel E. Achrelius, disp. de fontium origine et miraculis, Ab. 1686. Inalles 66 häften disp. åren 1678—91.

Aeternae memoriae A. Keckonii pastoris, haec dedicarunt amici, Ab. 1676.

Aesopi fabulae selectae Graece et Latine, Ab. 1669, ny uppl. 1688.

Magnus Agricola, Likpredikan öfver Elias Loos, handelsman, Stockholm 1715.

—— Likpredikan öfver Catharina Forssten, född Bruse, Stockholm 1714.

Christian Alander, Oratiuncula, encomia districtus maris Balthici et descriptionem totius Alandiae complectens, Ab. 1677.

—— Flores et basia in comitis Laur. Wallenstedts aditum ad cancellariatum, Ab. 1695.

—— Triumphus septentrionis quadragesimus ex cunabulis Caroli XI regis, oratio, Ab. 1696.

—— Oratio funebris, laudes Laurentii Creutz satrapae Ab. continens, Ab. 1699.

—— disp. In verba Phocyllidae de quatuor generibus mulierum commentatio, Ab. 1698.

—— disp. de nomine, Ab. 1698.

—— disp. de principiis primis, Ab. 1699.

—— disp. de re vestiaria, Ab. 1703. Inalles 38 häften disp. åren 1694—1704.

Abraham Alanus, disp. de sponso sangvinum Zipporae, Ab. 1708.

—— disp. Eversio Sodomae et Gomorrhae, Ab. 1709. Inalles 9 häften disp. åren 1708—1709.

Carolus Alanus, Sermo encomiasticus in laudem regii dicasterii Finlandiae, Ab. 1695.

Abraham Alcinius, Likpredikan öfver amiralen Johan Bergenstierna, Åbo 1678.

Almanach på Finska till Åbo horizont för år 1705. Är den första på Finska utgifna almanach.

Arvid Alopaeus, Oratio parentalis, officium supremum quo episc. Petrum Bång fungebatur, Viborg 1696.

—— Oratio eucharistica de Christi incarnatione, modis metricis contenta, Ab. 1682.

—— Parentation öfver drottning Ulrica Eleonora, Viborg 1693.

—— Breviarium rhetoricum, Viborg 1689, ny uppl. 1698.

—— *Disp.* synod. de revelatione divina, Viborg 1700.

Martinus H. Anckaerus, Oratio metrica de Christi truculenta mortis agone, Ab. 1675.

Olof M. Arenius, Rese- och hus- postilla öfver epistlar och evangelier, Åbo 1675—77.

—— Predikan om den dagliga bättringen, Stockholm 1678.

—— Tvenne bönedagspredikningar, Åbo 1678.

—— Likpredikan öfver hauptman Nils Eriksson Bergudd, Åbo ? 1680.

—— Predikan hållen vid prestmötet i Vasa 1680.

Johan Arndt, Paradisin yrtti-tarha, täynnäns Christillisiä avuja, Suomexi käätty, 1670 s. a. Nya upplagor Stockholm 1732, 1764 med flere.

Anders Aschelin, Uscollinen uron-uhri Jumalalle cunniaxi, Åbo 1703.

—— Suomen ilo-ääni ylitzen sen vertamattoman voiton, jolla jumala on kun. Carl XII siunannut, Åbo 1702, ny uppl. 1706.

Johannes H. Aschlinus, Carmen manibus Ben. Figrelii, Ab. 1669.

Aureae sententiae ex S. Bibliis, variisque auctoribus selectae, impensis Joh. Schaeperi, Ab. 1671.

Anders Bange, Likpredikan öfver Chr. Gottf. Reiman, Åbo 1710. Är äfven öfversatt på Tyska och utgifven i Åbo 1710.

Bellum grammaticale, pro studiosa juventute editum (af Joh. Spangenberg), Ab. 1669.

H. L. Benthem, Herdabref till de vilsefarande får, öfversatt af Gabriel Salonius, Stockholm 1715.

Andreas Bergius, disp. synod. de resurrectione mortuorum, Ab. 1705.

Carolus C. Billsten, Oratio de literarum majestate et gloria, Ab. 1688.

Petrus Boelius, Oratio in natalem Salvatoris, Aboae s. a.

Olof Bratt, Likpredikan öfver fru Maria Preutz, född Eosander, Stockholm 1682.

—— Likpredikan öfver fru Ingeborg Bohm. (*Strandberg*, Herdaminne, del. 2 pag. 27).

Lars Braun, Oratio in mausoleum Gust. Ad. Delagardie, Ab. 1695.

Elias Brenner, Gamble monumenter i Stoor-Förstendömet Finnlandh, affrijtadhe anno 1671 och 1672, handskrift; en liten del af dessa teckningar är aftryckt i *C. A. Gottlunds* Otava, 1 osa, Stockholm 1831.

—— Monumenta templi cathedralis Upsaliensis, handskrift. Några teckningar finnas tryckta.

Elias Brenner, Monumenter afritade i Öster- och Vestergöthland, handskr.

—— Nomenclatura trilinguis, genuina specimina colorum simplicium exhibens, Stockholm 1680.

—— Thesaurus nummorum Sveo Gothicorum, studio indefesso E. B. collectus, Stockholm 1691. Ånyo utgifven efter författarens död af assessor N. Keder, år 1731, något förökad hvad figurerna beträffar.

—— Ordines eqvestres in Svecia olim usitati, Stockholm.

—— Gamla Danska och Norrska mynt som utvisa dessa rikens vapen, 1696.

—— En kort berättelse om våra forna Sveriges konungars mynt, (tryckt i *S. Lönboms* Svenska archivum, tom. III., och i *Köhlers* Hist. Münzbelustigungen på Tyska). Om åtskilliga andra otryckta teckningar och uppsatser se *C. A. Gottlund*, Otava 1 osa pag. 365.

Petrus Brenner, Carmen votivum in natalem regis Caroli XII, Åbo 1698.

—— Likpredikan öfver jungfru Maria Juliana Valentin, Stockholm 1717.

—— En med Gud i bönen kämpande Christen, predikan, Stockholm 1717.

—— Guds besökelses beskaffenhet, predikan, Götheborg s. a.

Olaus Brodinus, Encomium jurisprudentiae, oratio, Ab. 1670.

Ingemund Bröms, Athenae Aboenses seu vitae theologorum Aboensium, handskrift.

Johannes Buno, Universae historiae idea, a condito mundo ad annum seculi nostri 89 deducta, Viborg 1696.

Petrus Bång, disp. de ecclesia militante in genere, Ab. 1666.

—— disp. de imputatione justitiae Christi part. 1—3, Ab. 1668.

—— disp. de sacramentis in genere, part. 1—12, (särskild titel: De sacramentis, Aboae 1680). 209 pag. 4:o.

—— Commentarius in s. Pauli apost. epistolam ad Hebraeos, part. 1—16 (särskild titel, Aboae 1671) 424 pag. 4:o.

—— Historiarum ecclesiae Sviogothicae pars 1—21 (särskild titel: Priscorum Sveo Gothorum ecclesia, seu historia ecclesiastica de priscis Sveogothicae terrae colonis, Aboae 1675). 484 pag. 4:o. *Sista* partikeln innehåller: S. Ansgarius vulgo Svecorum Dano-

rumque apostolus, seu vita Ansgarii olim a quodam Pontificio Latine scripta. Inalles 52 häften disp. åren 1666—1680.

Petrus Bång, Chronologia sacra, Viborg 1694.

—— Catecheta Lutheranus, Viborg 1689. Alla exemplar hafva förkommit.

—— En katekes på Finska, Viborg 1689. Boken förbjöds och intet exemplar har sedan kunnat anträffas.

—— Likpredikan öfver assessoren Michael Gyllenstolpe (Vexionius), Åbo 1671.

—— Likpredikan öfver biskopen Henrik Carstenius, Åbo 1683.

—— Likpredikan öfver pastoren Ericus Cupraeus, Viborg 1690.

—— Likpredikan öfver studiosus Erik Cupraeus, Viborg 1690.

—— Likpredikan öfver fru Anna Härkepaeus, född Croel, Viborg 1690.

—— Rumin saarna silloin cuin Brita Heintzius haudattin, Viborg 1690.

—— Likpredikan öfver landshöfdingen Berndt Melliin, Viborg 1691.

—— Likpredikan öfver hoppman Zacharias Eosander, Åbo 1688.

—— Likpredikan öfver öfversten Bernhard Mellin, Åbo 1683.

Erik J. Cajanus, disp. synod. de inferno et vita aeterna, Ab. 1706. Ventilerades i Gamlakarleby 1706, och i Åbo 1707 praeside Dan. Sirenio.

Johannes A. Cajanus, Utfärdspredikan i Brahestad öfver studenten Caspar Corte, Stockholm 1672.

—— Likpredikan öfver majorskan Dorothea Lång. (*C. H. Strandberg*, Herdaminne del. 2 pag. 215).

Johan L. Carlander, Likpredikan öfver ynglingen Henrik E. Tavast, Åbo 1670.

—— Likpredikan öfver Jacobum H. Corte, Gudz ordz tienare i Brahestad, Åbo 1679.

Carl XI:n kuningan personalia, eli ilmoitus hänen elämäst, Turusa 1697.

Carmen lugubre in obitum Simonis Kexleri prof. a collegis conscriptum, Ab. 1669.

Laurentius N. Carpelan, Oratio de Astraea sive justitia, Ab. 1689.

—— disp. praeside Vanochio, de magistratus summi constitutione per successionem, Ab. 1688.

Johan Ben. Carpzovius, Hodegeticum concionatorium, Ab. 1679, ny upplaga 1690.

Petrus H. Carstenius, Likpredikan öfver tullinspectoren Carl Öhman, Åbo 1688.

—— Thet himmelske consistorium tilhoopa kallat för våra föräldrars ynkeliga affall skull, uthi een lijten skohle öfning och comoedia förestält, Stockholm 1674. 4 ark.

—— Likpredikan öfver prosten Abraham Brunnerus, och jungfru Anna Insulana, Viborg 1697.

—— Likpredikan öfver fru Beata Schmidt, född Ruuth, Åbo 1679.

—— Oratio introductoria ad gymnasii Viburgensis rectoratum, Viborg 1690.

—— Rectoratus gymnasii Viburgensis, dicatus toti dioecesios Vib. ministerio, Viborg 1705.

Sebastian Castellio, Selectiora colloquia e sacris dialogis collecta, quos revisit Valent. Alberti, Ab. 1707.

M. T. Ciceronis, Paradoxa et Somnium Scipionis, Ab. 1670.

—— Epistolae selectae ac perbreves, Ab. 1670.

Johannes E. Colliander, Expansa adorea, oratio in Danielis Gyllenstolpe assessoris reditum, Ab. 1674.

—— Heptas gemina morborum remediorumque, disp. habita in gymn. Vexionensi, Ab. 1676.

—— Quaestionum theologicarum semicenturia, in synodo Vexionensi habita, Ab. 1696.

J. A. Comenii Orbis sensualium pictus, Ab. 1680. Flere upplagor hafva utkommit.

Confessio fidei, se on: sen Christilisen uscon tunnustus y. m. Turusa 1693. Öfversatt af Henrik Florinus.

Cornelii Nepotis Vitae excellentium imperatorum, Ab. 1674.

Curtii Rufi de rebus gestis Alexandri Magni, editio nova, Ab. 1675.

Petrus Dahliin, Encomium Ostrogothiae, oratio, Ab. 1680.

Ericus Dahlman, disp. synod. de peccato originis, Viborg 1709.

Sven Dimberg, Proxeneta Danistico-Logisticus, disp. jur. mathem. explicatus, Ab. 1690.

—— Manibus episc. Joh. Gezelii, Ab. 1690.

Disticha moralia sive Cato, item A. Mureti institutio puerilis, Ab. 1669. Flere upplagor.

Dominicalia et festivalia evangelia Graeco Latina, Ab. 1679.

Harald Dych, Oratio legum sumtuariarum commendationem exhibens, Ab. 1672.

Jord. Edenius, Epitome historiae ecclesiasticae Novi Testamenti, *Ab. 1681.* Ny uppl. 1708 m. fl.

Peter Elfving, Korta anmärkningar öfver Kisla eller Fläckebo hälsobruns curer, Stockholm 1705.

Anders N. Enaeus, Encomium gratitudinis, naturam fructumque ejus repraesentans, Ab. 1672.

Exercitier medh musqueterare och piquenerare, uppå Finska tungomåhlet affsatte, å trycket gifne af Mathias Bosk, Åbo 1683.

Erik Falander, disp. de anima humana theoremata quaedam, p. 1, 2, Ab. 1676—78.

—— disp. de malitia morali, Ab. 1681. Inalles 16 häften disp. åren 1672—82.

Jakob Falander, Likpredikan öfver borgmestaren Jakob Bockmöller och canzlisten Johan Ross, Åbo 1702.

—— Likpredikan öfver fru Maria Gallus, född Buurman, Åbo 1704.

Isak Falander, Likpredikan öfver fru Anna Bockmöller, född Gammal, Åbo 1684.

Andreas Falck, Oratio de verae pietatis exercitio, Ab. 1685.

Johannes Falck, disp. synod. de decretis et operibus Dei, Viborg 1702.

Jakob Flachsenius, disp. de substantia singulari ejusque subsistendi modis, Ab. 1670.

—— disp. de natura et fundamentis logicae, Ab. 1675.

—— Collegium logicum, disp. part. 1—37, 1671—78 (särskild titel, Aboae 1678) 1024 pag. 8:o. Inalles 65 häften disp. åren 1664—89.

—— Ruumiin saarna matronan Catharina Collinuxen, synt. Haaksin hautamises, Turusa 1680.

—— Likpredikan öfver biskopen Johan Gezelius, Åbo 1690.

—— Likpredikan öfver handlanden Barthold Festing, Åbo 1692.

Johan Flachsenius, disp. Theoremata nonnulla mathematica, Ab. 1675.

—— disp. de hypothesibus astronomicis, Ab. 1679.

—— disp. de scripturae s. et verbi Dei efficacia divina, Ab. 1693. Inalles 23 häften disp. åren 1671—93.

—— Sylloge systematum theologicorum mundi, Ab. 1690.

—— Harmoniae evangelicae compendium, Ab. 1701.

—— Chronologia sacra, anni a condito mundo certis epochis inclusi etc., Ab. 1692. Appendix ad chronologiam sacram, continens chronicon regum Sveciae etc. ibidem.

—— Synopsis mechanicae, Ab. 1682.

—— Algebra *et 8 ephemerides* cometae visae 1682, Ab.

Johan Flachsenius, Epitome gnomonicae, mechanicae, algebrae, arithmeticae denariae, et calculi pro loco cometae obtinendo, Ab. 1692.

—— disp. synod. de ecclesia ejusque subjecto, Ab. 1689.

——Relation och betänkande om den stora cometen, som 1680 här syntes, Åbo 1681.

—— Prognosticon till året 1671, Åbo.

Johan Jak. Flachsenius, Oratio funebris in obitum reginae Ulricae Eleonorae, Wittenberg s. a.

Henrik M. Florinus, Nomenclatura rerum brevissima Latino-Sveco-Finnonica, Ab. 1678. Ny upplaga Åbo 1683.

—— Vocabularium Latino-Sveco-Germanico-Finnonicum, Stockholm 1695. Nya upplagor 1708, 1733. Dessa äro de första försöken till Finskt lexikon; den senare utgifven af någon annan, som tillaggt Tyskan.

—— Vanhain Suomalaisten tavaliset ja suloiset sananlascut, Turusa 1702.

—— Lyhykäinen opetus oikiasta vanhurscaudesta, Turusa 1705.

L. An. Flori Rerum Romanarum editio nova, Ab. 1675.

Petrus Fogelberg, Oratio, Martis truculentum imperium et pacis placida jucunditas, Ab. 1680.

Henrik J. Forbus, En gudfruktig konungs hjerta, predikan, 1703.

—— Välsignelse och önskan till ett fröjdefullt nytt år, 1708.

Jakob J. Forladius, Likpredikan öfver professoren Conrad Ysing, hållen i Reval, Åbo 1672.

Johan Forsenius, Orbis Borei triumphus, in Friderici principis natales oratio, Ab. 1685.

—— disp. synod. de magistratu politico, Ab. 1698.

—— Underdån devotions plicht afsagd vedh prins Gustafs och prins Ulricks graaf, Åbo 1685.

—— Lyckones trillande välterkloot på Alexandrinsk vers beskrifven, Dorpat 1694.

Laurentius Forsselius, Academiae Aboensis metrica commendatio, oratio, Ab. 1677.

Anders J. Frosterus, Synopsis eller kort begrepp af den evangeliska lärans förnämsta hufvudstycken, i anledning af de mindre Haffenrefferi böcker, Åbo 1707.

Jakob Garvolius, Prestmötes predikan om helvetes eviga jämmer, Åbo 1701, ny uppl. 1707.

—— *Predikan* om en syndares rättfärdiggörelse, Strengnäs 1720.

Martin Geijer, Fyratijo tree andelige betrachtelser om den altseende Gudens allestädes närvarelse, aff Tyskan nyligen öfversatte, Åbo 1676, ny upplaga 1689.

Johan L. Gerdt, Pro mortalibus passum et mortuum Jesum, oratio, Ab. 1677.

Johan Gerhard, Pyhät tutkistelemuxet, oikiaan jumalisuteen kehoittaman sovitetut, Suomexi käändänyt Gabr. Tammelinus, Turusa 1688. Har upplefvat många npplagor.

—— Tröstebook, öfversatt af Erland Broman, Åbo 1679.

Ernest Gestrinius, Regi Carolo XII voto insinuata adorea, Viborg 1697.

—— Parentation öfver pastorn Thomas Gestrinius och fru Catharina Gestrinius, född Schultz, Viborg 1702.

Johannes Georgii Gezelius, Vocum Latinarum sylloge, in qua primitivis subjiciuntur ex iisdem derivata et composita, lingua Svecica proprie reddita, Ab. 1672 och 1688.

—— Grammatica Latina contracta, Ab. 1677.

—— Donatus seu Grammaticae Latinae rudimenta pro juventute scholastica, Ab. 1669, 1684 och 1688.

—— Encyclopaedia synoptica, ex optimis philosophorum scriptis collecta, Ab. 1672. Pars 1—3. Innehåller 1248 pag. 8:o.

—— Arithmetica Latina contracta, Ab. 1677.

—— Utile ac jucunde Vade Mecum, continens summaria capitum codicis sacri, Ab. 1669.

—— Historia perbrevis de ortu Augustanae confessionis, etc. et de formula concordiae, Ab. 1671.

—— Casuum conscientiae et praecipuarum quaestionum practicarum decisiones, Ab. 1689.

—— Quaestiones theologicae selectae, disp. synod. 1—5, Ab. 1669 —1680.

—— Dispositiones homileticae in textus poenitentiales sol. precum, Ab. 1669—90.

—— Likpredikan öfver fru Susanna Nilsdotter Gyldenstolpe, Åbo 1669.

—— Likpredikan öfver corneten friherre Arvid Magnus Kruse, Åbo 1677.

—— Solemnitas eucharistica pro liberata insula Rugia, Ab. 1678.

—— Likpredikan öfver öfversten Ernst Forbes, Åbo 1679.

—— Likpredikan öfver jungfru Margreta Stålhandsk, Ab. 1679.

Johannes Georgii Gezelius, Breves dispositiones homileticae in duos textus gratiarum actionis pro pace, Ab. 1679.

—— Likpredikan öfver biskopen Enevaldus Svenonius, Åbo 1688.

—— Perbreves commonitiones eller korta påminnelser, hvilka tilförende styckevis i visitationerne äro efterlemnade, Åbo 1673 och 1689.

—— Tractatus de diebus poenitentialibus, Ab. 1681.

—— Methodus informandi in paedagogiis tam ruralibus quam urbicis, Ab. 1683. Till stor del på Svenska.

—— Några Christelige böner, hvilka allment i Gudz församling brukelige äre, Åbo 1670.

—— Några enfaldige spörsmål, hvilka äro uthdragne aff the förrige spörsmåål, Åbo 1670, 1671, 1673, 1686.

Johannes Johannis Gezelius, disp. praes. Svenonio, Nomenclator Adami leviter adumbratus, Ab. 1667.

—— disp. praes. Svenonio, Jubilaeum Antichristi ejusque exitium, Ab. 1675. Omtryckt i Tyskland.

—— Hålt konungens ord, hyllnings-predikan i Narva, Åbo 1688.

—— Likpredikan öfver öfversten Georg A. Brakel i Narva, Åbo 1689.

—— Fasciculus homileticarum dispositionum, annis circiter 27 seorsim editarum, auctoribus J. G. patre et J. G. filio, Ab. 1693. Innehåller 796 pag. 4:o.

—— Brevis dispositio homiletica in textus poenitentiales sol. precum, Ab. 1704. Ett annat häfte 1708 m. fl. år.

—— Dispositio homiletica in textum, qui, cum reginae Ulricae Eleonorae exequiae celebrarentur, erat explicandus, Ab. 1693.

—— Disp. homil. in textum etc. för minnesfesten öfver Upsala möte, för klagodagen öfver Karl XI:s död tvenne, för årsdagen af Karl XII:s kröning, för segern vid Narva, för segrarne i Polen, för en allmän tacksägelsefest 1706, för freden med Sachsen, Ab. 1693—1707.

—— Likpredikan öfver professoren Johan Cajanus, Ab. 1692.

—— Tarpellinen neuvo valoista, Turusa 1696.

—— Om hunger och dyyr tidh, trenne predikningar hållne i Narfven, Åbo 1696.

—— Likpredikan öfver kyrckioherden Christian Precopeus, Åbo 1699.

—— Likpredikan öfver landshöfdingen Lorentz Creutz, Åbo 1699.

Johannes Johannis Gezelius, Likpredikan öfver fru Anna Christina Festing, född Barck, Åbo 1695.

—— Likpredikan öfver fru Anna Rungius, föddd Valstenia, Åbo 1706.

—— Likpredikan öfver probsten Matthias E. Berg, Åbo 1709.

—— Predikan å allmän bönedag, uthi kungshuset i Stockholm förestält, Stockholm 1714.

—— Likpredikan öfver ärchibiskopen Haquinus Spegel, Upsala 1714. Epicedia, memoriae Spegelianae sacrata, ib.

—— disp. de vulneribus Christi, Ab. 1681.

—— Uscollinen manaus niille cuin Suomenkieldä puhuvat, mutta heitäns pitänet Venäjän pappein tygö, Stockholm 1686.

—— Ad regem Carolum XII gratulatio, Ab. 1703.

—— Biblia, thet är all then heliga skrift på Svenska, medh nödtorftig förklaring vidh hvar vers, til then himmelska sanningens tydeliga förstånd och grundeliga försvar. Nya Testamentet 1711 och 1713; Gamla Testamentet 1724—28. Innehåller 2,054 pag. i stor folio. Utgafs på allmän bekostnad.

Vilhelm Granberg, Oratio laudem Smolandiae continens, Ab. 1671.

Jonas Grimsteen, Slächtregister öfver alla konungar i Svea och Götha, Ab. 1674.

Johan A. Gyllenkrook, Oratio de regii dicasterii Aboensis sede, habita in acad. Ab 1671. s. l. (måhända otryckt).

Carolus Gyllenstolpe, Oratio gratulatoria lib. baroni Ernesto Joh. Creutz, Ab. 1674.

Caroli et Gustavi Gyllenstolpe *et Olai Vexionii* orationes de tribus aetatis humanae periodis, Ab. 1673.

Samuel Gyllenstolpe, De illustri Braheorum prosapia, sermo panegyricus, Ab. 1671.

—— disp. Speculum conscientiae seu discursus moralis, Ab. 1672.

—— disp. de majestate ejusque juribus ecclesiasticis et politicis, Ab. 1679. Inalles 11 häften disp. åren 1672—80.

Daniel Hagert, Amaranthi immortales reginae Ulricae Eleonorae, in sermone panegyrico sparsi, Ab. 1694.

—— Likpredikan öfver fru Christina Gezelius (förut gift med amiral Bergenstierna), Åbo 1704.

—— En i norden uppsprungen och starkt flödande blodzkiällo, predikan, Åbo 1708. Med anledning af Viborgs belägring.

—— disp. synod. de enthusiasmo, Ab. 1708.

Jonas L. Hoglinius, Oratio de insula Wisingiana, Ab. 1675.

Magnus P. Hagman, Oratio commendationem pacis continens, Ab. 1671.

Michael Hahn, Wohlverdienter Ehrenstern über den sel. Hintritt des H. Johan Ol. Bergenstern, Åbo 1678.

Petrus Hahn, disp. de atomis, Ab. 1688.

—— disp. de cataractis aquarum, Ab. 1689.

—— disp. de principiorum chymicorum natura et indole, Ab. 1693.

—— disp. Quaestiones nonnullae physicae, Ab. 1694.

—— disp. de sensibus internis, Ab. 1696.

—— disp. Sciagraphia cerebri humani, Ab. 1698.

—— disp. de generatione, Ab. 1704.

—— disp. de cometis, Ab. 1695. Inalles 125 häften disp. åren 1685—1712.

Johan P. Hacks, Oratio de aurora nobilissima temporis parte, Ab. 1687.

Magnus P. Hacks, Oratio pacem ejusqve delineationem sistens, Ab. 1671.

Nicolaus M. Hammar, Ruumin saarna cosca lapsivainaja Johannes Gezelius haudattiin, Turusa 1681.

Olof Sam. Hartman, Oratio de acerbissima passione Salvatoris, Ab. 1671.

Andreas Hasselqvist, Hengellinen sydämen-herättäjä, Turusa 1706. 10 ark 12:o. Har upplefvat 13 upplagor.

—— Lumen de lumine sparsum, seu vera Christiana religio, Aboae 1697 (utkom först i 10 häften disputationer åren 1688—92).

—— Bättringsbasuun, uthblåst uthi 30 fredagspredikningar öfver propheten Jonam (hållna i Reval), Stockholm 1680.

—— Strena eller nyåhrsgåfva, utdelt efter Zodiacum eller de 12 himmels teckn, uti en aftonsångspredikan, Åbo 1688.

—— Majus redivivus, ecclesiam Christi militantem adumbrans, Ab. 1679.

—— Botpredikan öfver propheten Jeremiae vakande staf och hetsjudande gryto, i anledning af den stora komet som 1680 syntes, Åbo 1681.

—— Rosa orbis arctoi, seu spiramen amoris circa hortum Svio-Gothico-Fennicum, Ab. 1682.

—— Bröllopspredikan öfver Herrans Zebaoths godhet, tå prof. Joh. Gezelius och jungfru Hedvig Lietzen ingingo echta förbund, Åbo 1680.

Andreas Hasselqvist, Likpredikan i Pargas kyrka öfver biskopen Johannes Gezelius, Åbo 1690. 10 ark.

—— Utfärdspredikan öfver prosten Gabriel Thauvonius, Åbo 1684.

Georg Haveman, Oratio de Carelorum civitate Viburgo, Dorpat 1694.

Johan Helsing, Declamatio in laudem Holmiae, Ab. 1669.

Georg Helsingius, disp. synod. de theologia in genere, Viborg 1699.

—— Likpredikan öfver biskopen Petrus Laurbecchius, Viborg 1705.

Homeri Ilias, Ab. 1695.

Horatii Flacci de arte poetica liber, et Epistolarum liber, (Viborg 1689 ?). Saknar titelblad.

Erich Horn, Der kämpfer Lohn, Die Ehren-Cron, Solche ist auch beygeleget dem Herrn Jürgen Anthon Brakelln etc. Åbo 1689.

Huonen-speili, Turusa 1699. Finsk vers. Många upplagor.

Jungfru Mariae Jahnsoniae sidsta valet-sång m. m. Viborg 1708.

Nils Idman, Folkets roop på Norska fiällarne, predikan, Sthm 1720.

Anders Ignatius, disp. synod. de providentia, Viborg 1703.

Abraham Ikalensis, Rwmijn saarna ylitze kirckoherran Johannes Collinuxen, cosca hän ruumiins mahanpandijn, Turusa 1671.

—— Rwmin saarna kirckoherran Joh. Favorinuxen hautamises, Turusa 1673.

Ilolaulu ylitzen sen suloisen voiton Narvan caupungin alla 1700, Oulun kaupungisa coottu runo sanoilla. s. l.

Isocratis orationes quatuor, cum Plutarchi Chaeronei Paedagogia, e Graeco in Latinum translatae, Ab. 1671.

Jakob Julenius, Carmine succincto recitata oratio in laudes Ost-Bothniacae regionis, Ab. 1686.

—— Strena salutiferum semen succincta sonabit, spes suscepta etc. Ab. 1684. (Dialogus pastoralis). Alla ord börja med bokst. *S.*

Samuel Julenius, Oratio, naturae, artis et exercitationis sciagraphiam exhibens, Ab. 1690.

Jumaliset virret, Ruotzin ja Saxan kielestä Suomexi käätyt, Turusa 1685.

Abraham Juslenius, Likpredikan öfver fru Catharina Thurouius, född Arensbäck, Åbo 1697.

—— disp. synod. de morte, Ab. 1703.

Daniel Juslenius, disp. praes. Munster, Aboa veius et nova, Ab. 1700.

—— disp. praes. G. Juslenio, Vindiciae Fennorum, Ab. 1703.

—— Justae laudes Erici Loskiöld assessoris, Ab. 1707.

—— Piae pia memoria vitae Joh. Gezelii, fil., Stockholm 1718.

Laurentius Petri, Concio syn. de angelis, Christillinen saarna engeleistä, Turusa 1670.

Sven Lejonmarck, Alla fyra ståndens i Finland tal till stånden i Stockholm, 1714 s. l. Anonym partiskrift till den riksdag som då hölls.

Josephus Laur. Lethalensis, Likpredikan öfver Hebla Josefsdotter Kempe, Ab. 1669.

Lexicon pentaglotton, in quo vocabulis Latinis respondent Graeca, Svecica, Germanica, Fennica. Ab. 1686. Anföres af *Stiernman* i Aboa litterata pag. 77, men är föröfrigt okändt.

Efraim Liljegreen, Oratio de Narva, Ab. 1691.

Johan Liljenstedt (Paulinus), Carmen oratorium, veris amoenissimas voluptates complectens, Ab. 1674.

—— Magnus principatus Finlandia, epico carmine depicta, Stockholm 1678. Öfversatt af A. G. Sjöström, Helsingfors 1844.

—— Den korszfeste Christus i Svensk vers afmålad, Stockholm 1686.

—— Christus nascens, patiens, triumphans eller den nyfödde, korssfäste och upståndne Christus, Stockholm 1694.

Anders Lind, Oratio regis Davidis ingenium, dotes, fata repraesentans, Ab. 1684.

Zacharias Lithovius, Suomalaisten sucucunnan surun sanat surkeimmat — Klagedicht då biskopen Johan Gezelius begrofs, Stockholm 1718.

—— Surullisten Suomalaisten parcu puheet — Sorgeqväde tå konung Carl XII jordfästes, Stockholm 1719.

—— Acclamatio votiva trilinguis, Sangen suuret Suomalaisten totisimmat toivotuxet — Lyckönskan till drottning Ulrika Eleonoras kröning, Stockholm 1719.

—— Applausus Fennonum votivus, Finnarnes lyckönskan då konung Fredrich kröntes, Suomalaisten suosio-sanat, etc. Stockholm 1720.

David Lund, disp. de excidio orbis substantiali, part. 1—6, (särskild titel: Disquisitio theologica de excidio universali, Stockholm 1712).

—— disp. Trihaeresium Hebraeorum, seu de tribus sectis Judaeorum, Ab. 1689.

—— disp. de phylacteriis Judaeorum, Ab. 1689.

—— *disp.* de mensibus Hebraeorum, Ab. 1694.

David Lund, disp. respond. Er. Cajano, Lingvarum Ebraeae et Finnicae convenientia, Ab. 1697.

—— disp. de agno paschali, Ab. 1698. Inalles 54 häften disp. åren 1686—1704.

—— Memoria episcopi Joh. Gezelii carmine elegiaco confecta, Ab. 1690.

—— Cohortatio ad studiosos de audiendis poetis, Ab. 1691.

—— Likpredikan öfver Nicolaus Gezelius, Åbo 1697.

—— Likpredikan öfver biskop Humble, Stockholm 1729.

Jakob Lund, Likpredikan öfver studiosus Daniel Faxell, Åbo 1685.

—— Likpredikan öfver kyrkoherden Jonas Petrejus, Åbo 1696.

—— disp. synod. de sacra coena, Ab. 1694.

Zach. Lundebergius, Likpredikan öfver biskop Nic. Krokius, uthi Vexiö hållen år 1646, tryckt i Åbo 1673.

Mart. Lutheruxen catechismus se suurembi, Suomexi käätty a Jacobo Raumanno, Turusa 1674. Fyra andra upplagor.

Pyhän Lutheruxen catechismus, lyhykäisest Pyhän Raamatun jälken selitetty, Riga 1694 och 1695.

Joh. Fred. Majeri, tvenne bot- och bättrings-predikningar, öfversatta af Jakob Garvolius, Åbo 1707.

Lars Johan Malm (Ehrenmalm), Sermo panegyricus ob pacem, Ab. 1707.

Manuale Finnonicum, Virsikirja etc., Stockholm 1670, 1671, 1682, 1685, 1688, 1693.

Matthias Martinius, Parnassus regum Sveciae carmine heroico exstructus, Ab. 1686.

—— Hodegus Finnicus eller Finsk vägvisare, allom dem som Finska tungomålet lära villia ganska nyttig, Stockholm 1689.

—— disp. introductoria de praedestinatione ad vitam aeternam, Viborg 1699.

Matthias Johannis, Quijde- och hugne-dicht vidh H. Johan Bårgenstjärnas afskiedh d. 20 maj 1676, Åbo 1678.

Lars Melin, Oratio de verae nobilitatis fundamento, Ab. 1687.

Carolus Mellin, Oratio de virtutum regina fortitudine, Ab. 1688.

Anders Merthen, Likpredikan öfver Jost Schult, Åbo 1677.

—— Dygdenes öfnings-exempel och des belönings-spegel, med gratulation till presidenten Rob. Lichtone, 1687 s. l. Innehåller äfven en förteckning öfver dåvarande adliga ätter.

Martin Miltopaeus, disp. Exercitationes oratoriae part. 1—22 (särskild titel: Institutiones oratoriae classicorum authorum), Aboae 1678 ?.

—— disp. Quaestiones rhetoricae part. 1—4, Ab. 1678. Inalles 41 häften disp. åren 1665—79.

—— Synopsis grammaticae Latinae, Ab. 1677.

—— Oratio funebris in obitum prof. Simonis Kexleri, Ab. 1669.

—— Oratio funebris in obitum Olai Vexionii, Ab. 1671.

Christopher Moraeus, Oratio metrica vitam et mortem divi Lutheri comprehendens, Ab. 1671.

Johannes Munster, Oratio de institutione bonorum principum, Ab. s. a.

—— disp. Autognosia seu de vera notitia sui, Ab. 1699.

—— disp. Annonae saevitia ac fame, ejusque praesagiis et causis, Ab. 1698.

—— disp. Oracula Sibyllina, Ab. 1703.

—— disp. de monasteriis, Ab. 1702. Inalles 49 häften disp. åren 1694—1712.

Christ. Muistokirja, edesauttamaan aljettua utta elämäkerta, Turusa 1679, 1688 och många andra upplagor. Öfversättning från *Schützes* Memoriale Christianum, som äfven är bifogadt Svenska öfversättningen af *M. Geijers* Betrachtelser, med titeln: Ett Christeligit memorial eller minnebok.

Mwtamat Christelliset rucouxet, Turusa 1670. 3 ark.

Johan Neelman, Oratio in natalem regis Caroli XII, Ab. 1706.

Jonas Nicander, Oratio Papae et Papalium tenebras comprehendens, Ab. 1677.

Ambrosius Nidelberg (Nidulius), Judex brevi oratione laudatus, Ab. 1662.

—— Kort berättelse om Väst-Indien eller Amerika, Visingsborg 1675.

—— Martini Martinis Historia om thet Tatariske krijget, öfversatt, Visingsborg 1674.

—— Jobst Schoutens sanfärdiga beskrifning om konungariket Siam, öfversatt, Visingsborg 1675.

Nuottikirja, Yxi tarpelinen, josa caickein Suomalaisten virten nuotit löyttän, Stockholm 1702.

Andreas Oselius, Oratiuncula in victoriam de Turca reportatam armis Christianorum, Ab. 1684.

Benjamin Pacchalenius, Pietatis erga parentes indoles, brevi oratione expressa, Ab. 1673.

Andreas Pacchalenius, Oratiuncula, monarchiam esse optimam rempublicam administrandi formam demonstrans, Ab. 1671.

—— Likpredikan öfver kyrkoherden Gustaf Keckonius, Åbo 1692.

Henrik Paulinus, Likpredikan öfver Margareta Eosander, Åbo 1683.

—— disp. synod. de cruce piorum et Dei invocatione, Ab. 1697.

Simon Paulinus, disp. Aphorismi de lingvae Hebraeae primis auctoribus, Ab. 1685.

—— disp. de vera et Mosaica lectione nominis gloriosi Jehovah, Ab. 1687. Inalles 19 häften disp. åren 1685—91.

—— Grammatica Hebraea, addita quoque sunt quatuor capita Geneseos, Ab. 1692. Med företal af Gezelius d. y.

Israel Peldan, disp. praes. I. Nesselio et O. Celsio, de templo Samaritanorum in Garizim, Upsala 1720—22.

Jonas Petrejus, Likpredikan öfver capiten Johan Giös och hans fru Ingebor Birckholtz, samt jungfru Anna Giös, Åbo 1677.

Johannes Jac. Pfeiff, De habitu et instauratione sermonis Svecani, Stockholm (1713).

Haqvinus Pihlman, Oratio de naufragio, Ab. 1673.

—— Disp. synod. de conjugio, Ab. 1700.

Isak Pihlman, disp. de metamorphosi Nebucadnezaris, Ab. 1698.

—— disp. Diluvium aquarum universale, Ab. 1699.

—— disp. de coelesti Israelitarum pane in deserto, Ab. 1701.

—— disp. de victu innocentis hominis, Ab. 1702. Inalles 24 häften disp. åren 1698—1707.

—— disp. synod. de sacramentis in genere, Ab. 1693.

Plutarchus Chaeronensis de puerorum institutione, Ab. 1671.

Joh. Posselius, Familiarium colloquiorum libellus, Graece et Latine, Ab. 1690.

Jakob Printz, disp. synod. de angelis, Viborg 1704.

Christian Procopaeus, Ruumiin saarna, cosca saatettin lepocammions matrona Catharina Collinus, synt. Haaks, Turusa 1681.

—— Ruumiin saarna, cosca pispa Joh. Gezelius haudattin, Turusa 1690.

Psaltare, Then H. Davidz och en kort bönebook sampt Avenarii morgon och aftonböner, Åbo 1683.

Conrad Quensel, Desiderium orbis eruditi ex occasu Petri Bång, sermo panegyricus, Viborg 1696.

Johan Rachlitzius, Likpredikan öfver hauptmannen Nils Olofsson Printz, Åbo 1678.

B. Rajalen, Breviarium grammaticae Latinae, Ab. 1683.

Anders Ravonius, Tirocinium Pindicum, Ab. 1699.

Severin Riisberg, Oratio carmine elegiaco in natales Christi, Ab. s. a.

—— Gezelius post fata redivivus, seu laeta acclamatio Joh. Gezelio, (1690).

Petrus Ristelius, Likpredikan öfver rådman Petrus Gothonius, Åbo 1677.

—— Likpredikan öfver fru Maria Schmidt, född Tålpo, Viborg 1690.

Jakob Ritz, Likpredikan öfver assessoren Eric Loskiöld, Ab. 1707.

Torsten Rudeen, disp. de usu organorum in templis, Ab. 1697.

—— disp. de praedictionibus astrologicis, Ab. 1698.

—— disp. de aetatum varietate et characteribus in imitatione poetica observandis, Ab. 1699.

—— disp. de licentia poëtica, Ab. 1701.

—— disp. Oscula veterum, Ab. 1705. Inalles 46 häften disp. åren 1694—1707.

—— Memoria professoris Christierni Alandri, 1704.

—— Finska Helicons underdåniga fägnesång öfver kon. Karl XI:s födelsedag, Åbo 1696; d:o öfver kon. Karl XII:s födelsedag, Åbo 1702.

—— Finska Helicons fägnesånger, Åbo 1704. Torde vara en ny upplaga af de nästföregående.

—— Likpredikan öfver Catharina Pehrsdotter, Åbo 1708.

—— Liktal öfver borgmästaren Johan Saehl, Åbo 1707.

—— Liktal öfver rådmannen Adolf Witfoot, Åbo 1708.

—— Predikan vid drottning Ulrika Eleonoras kröning, Linköping 1719.

—— Likpredikan öfver domprosten Thomas Ihre, Linköping 1720.

—— Likpredikan öfver lectoren Lars Dryseen, Linköping 1722.

Rucouskirja Christ. seurakunnan ja Jumalisten ihmisten cototarpexi, Turusa 1669.

Johan Rungius, disp. Zelus vindex gratiae salvificae ordinatae, circa ruinam Israelis inordinati conspicuus, Ab. 1703. Innehåller 124 pag. 4:o eller 14 ark.

Matthias Salamnius, Ilolaulu Jesuxesta, Lohdutus lunastajasta, etc. Turusa 1690. 4 ark. Har upplefvat 14 upplagor.

—— Surullinen ja Jumalinen jälkimuisto pispast Johan Gezeliuxest, 1690. Tillsammans med Chr. Procopaei likpredikan öfver Gezelius.

Matthias Salamnius, Likpredikan öfver Christina Kexlerus, född Lifman, Ab. 1681.

Johan G. Salmenius, Oratio metrica, studiosi ingenui ortum, vitam, peregrinationes exhibens, Ab. 1669.

Gabriel Salonius, disp. synod. de scriptura sacra, Ab. 1709.

Matthias Salvius, Declamatio, qvae orthodoxam sententiam verborum coenae domini contra Calvinianos defendit, Ab. 1686.

Daniel Sarcovius, Prolixum epitaphium in obitum Martini Miltopaei prof., Ab. 1676.

—— Oratio ligata de beneficiis divinis, Ab. 1679. Alla ord börja med bokstafven T.

—— Svecia plorans, sive laudatio funebris reginae Ulricae Eleonorae, Reval 1693. Latinsk vers.

Algoth A. Scarin, disp. praes. O. Celsio, Monasterii Gudhemensis historia, Upsala 1716.

Henrik Schaefer, Oratio de regii dicasterii Aboensis sede translata, Ab. 1671. På Grekiska.

Johan Schaefer, Judarnas hädelse emot Christum, predikan, Stockholm 1686.

—— Likpredikan öfver secreteraren Nils Lejonflycht, Stockholm 1694.

—— disp. synod. de Deo triuno, Upsala 1702.

Daniel Schenberg, Uthfärdz-sermon öfver ynglingen Olaus Olai Arenius, Åbo 1684.

Cornelius Schonaeus, Terentii Christiani Josephus, sivi comoedia Josephi stylo Terentiano, Ab. 1670.

—— Terentii Christiani Daniel, sive comoedia Danielis stylo Terentiano, Ab. 1670.

—— Terentii Christiani Triumphus Christi, sive comoedia de triumpho Christi stylo Terentiano, Ab. 1670.

—— Terentii Christiani Pentecoste, sive comoedia pentecostes stylo Terentiano, Ab. 1670.

—— Comoedia Dyscoli, quae stilo Terentiano conscripta est, Ab. 1670.

Christian Scriver, Ymnig tröesteskatt uti armod, öfversatt af Gabriel Salonius, Åbo 1697.

Casparis Seidelii Portula linguae Latinae, Ab. 1671.

Johan Serlachius, Oratio de solaris globi structura, magnitudine et motu, Ab. 1676.

Petrus Serlachius. disp. synod. de creatione, Viborg 1689.

Sielun tavara, Suomalaisten, eli ne callit cappalet virsi-evangelium- ja rucous-kirjassa, Stockholm 1671, Turusa 1686, 1688, 1690, 1692, 1696, 1700.

Karl Sigonius, Ciceronis consolatio, quae cum ob dictionis svavitatem, tum rerum gravitatem, magno cum fructu legi potest, Ab. 1670.

Sodan articuluxet cuningalda Carlelda XI udistetut ja asetetut, (Suomexi käätyt) Stockholm 1683, Turusa 1788.

Clas Er. Sparre, Trophaeum gloriae, oratio de praemio virtutis, Ab. 1679.

Laurentius Stachaeus, Annus cum suis partibus, vere, aestate, autumno et hyeme, oratione descriptus, Ab. 1682.

Magnus Steen, Commendatio eloquentiae, Ab. 1679.

Ericus Stenbergius, Justa academica manibus Abrahami Thauvonii, Ab. 1679.

—— Uthfärdz sermon öfver studiosus Daniel Faxell, Åbo 1685.

—— disp. synod. de vocatorum justificatione, Ab. 1696.

Steph. J. Stephanii colloquia minora, Ab. 1687, Viborg 1694.

Georg Stiernhielmii Idyllion Anacreonticum de amicitia (Åbo 1669).

Andreas I. Strandenius, Likpredikan öfver fru Anna Forsander, född Möller, Åbo 1675.

Anders Streng, Likpredikan öfver kyrkoherden Ulrik Carstenius, Åbo 1679.

Georg Ståhlberg, disp. synod. de Deo uno et trino aphorismi, Ab. 1712.

Anders Ståhlbom, Oratio meditationem mortis adumbrans, Ab. 1686.

Sulpitii Severi Historia sacra, Ab. 1669.

Andreas Sundelius, Oratio de stupenda operum divinorum magnificentia, Ab. 1678.

Matthias Svederus, disp. de successione ab intestato, Ab. 1687.

—— disp. de mercatura, Ab. 1690.

—— disp. de triplici juris objecto, Ab. 1690. Inalles 11 häften disp. åren 1687—94.

Enevald Svenonius, disp. Artificium Delilae mysticum contra Duræum et Melletum Calvinianos, part. 1—16, Ab. 1671—73.

—— Index et judex syncretismorum religionis, disp. part. 1—12, Ab. 1674—75.

—— Apologeticus Dei, quod non sit causa mali, disp. part. 1—18, Ab. 1676—81.

Enevald Svenonius, Lytrodoxia Jesu, deprompta ex 1 Joh. I. 7. disp. part. 1—23, Ab. 1682—85.

—— Presbyter rite vocatus, seu tractatus de legitima vocatione episcoporum ac verbi divini ministrorum, disp. part. 1—4, Ab. 1688. Inalles 163 häften disp. åren 1647—88.

—— Likpredikan öfver fru Sara Gyllenstake, Åbo 1669.

—— Likpredikan öfver Carl Maur. von Molsdorff, Åbo 1669.

—— Likpredikan öfver Elin Joh. Såger, Åbo 1670.

—— Likpredikan öfver Anna Jemse, Åbo 1670.

—— Likpredikan öfver Jobst Schult. Åbo 1678.

—— Likpredikan öfver Maria Gerthen, Åbo 1678.

—— Likpredikan öfver Margaretha Kexlerus, Åbo 1676.

—— Likpredikan öfver Erik Bång, Åbo 1685.

—— Likpredikan öfver fru Gertrud Gezelius, född Gutheim, Åbo 1683.

—— Likpredikan öfver häradsh. Jacob Aejmelaeus, Åbo 1686.

Gabriel Tammelinus, Likpredikan öfver landssecreteraren Erich Forsing, Åbo 1687.

Lars Tammelin, disp. de compasso seu pyxide nautica, Ab. 1701.

—— disp. de sphaerica terrae figura, Ab. 1712. Inalles 20 häften disp. åren 1695—1712.

—— Almanach eli ajan-lucu, vuonna 1706, 1708, 1709, 1710, 1713, Turusa. I almanachor för 1717, 1718 finnes en uppsats af Tammelin om kriget i Finland 1714.

—— Sermo panegyricus comiti Gabrieli Falkenberg in aditu ejus ad cancellariatum acad. Ab., Ab. 1704.

—— Fägnetal öfver konung Carl XII:s återkomst, hållet 1714.

Matthias Tammelinus, Oratio de conformatione morum, Ab. 1685.

Johan E. Terserus, Spörsmålsbok öfver catechismum, Linköping 1673.

Lars Themptander, Oratio de virtute sub plantae cujusdam idea etc., Ab. 1684.

Jonas Thorinus, Oratio de nativitatis Messiae festivitate, Ab. 1678.

Johannes Thorvöste, Solemnia Musarum ad Auram ob pacem, Ab. 1704

Johannes Thuronius, Ruumiin saarna cosca kirckoherra Magnus Vallaeus haudattin, Turusa 1689.

—— Likpredikan öfver kyrkoherden Simon Göös, Åbo 1675.

Arvid Tiderus, Grammatica Latina, magna ex parte in Sveticum idioma translata, opera Olai Nicolai aucta, Ab. 1708.

Elias Tillandz, disp. de atrophia, Leyden 1670.

Elias Tillandz disp. Osteologia, seu de ossibus humanis, Ab. 1692.
—— Catalogus plantarum, quae prope Aboam hucusque inventae sunt, accessere Svecica ac Fennica nomina cum brevi virtutum recensione, Ab. 1683.
—— Icones novae in usum selectae et catalogo plantarum appensae, Ab. 1683.
—— Catalogus plantarum prope Aboam superiori aestate nasci observatarum, Ab. 1673.
Gabriel Tuderus, Suomenkielinen veisu talonpoille cunniaxi ylösajateldu, Stockholm 1703.
Joseph Tuhn, Propempticon prolixum carmine Latino ut et elegiacis Graecis in discessum Joh. Gezelii, Ab. 1681.
Nicolaus Tunander, disp. de haeresi in genere part. 1—11, Ab. 1673—76.
—— Likpredikan öfver arrendatoren Erik Olofsson, Åbo 1671.
Simon Tålpo, Joh. Gezelii Synopsis logica 17 disputationibus proposita et notis illustrata, Ab. 1695.
—— disp. de concursu causae primae cum causis secundis, Ab. 1690. Inalles 63 häften disp. åren 1678—98.
Erland Törn, Fax spinea exequialis, piis manibus Erlandi Törn incensa a patre moestissimo, Ab. 1706.
Claudius Uggla, Oratio de justitia, Ab. s. a.
Zacharias Ulhegius, Likpredikan öfver kyrkoherden Josephus Mathesius, Åbo 1689.
Jonas Valbman, Oratio de eruditione ejusque laudibus, Ab. 1671.
Ericus Vallenius, Ruumin saarna cosca provasti Johannes Cajanus haudattin, Turusa 1706.
Gabriel Vallenius, In funus Johannis Brochii, Ab. 1675.
—— Uthläggning öfver söndags evangelierna ifrån hel. trefaldighets söndagen till adventet, Åbo 1686. 4:o.
—— Project af Svensk grammatica, Åbo 1682.
—— Gudfruktiga mödrars tröst när deras barn dö, Åbo 1683.
—— En kort underrättelse om vådeldars rätta ursprung m. m., Åbo 1681.
Christian Valstenius, disp. synod. de ministerio ecclesiastico, Ab. 1691.
Michaele Walthero praeside, de catechisatione veterum disseruit J. S. Starck, Ab. 1695. En af biskop Gezelius ånyo utgifven Tysk disputation.
Anders Vanochius, Oratio parentalis in Joh. Gezelium, Ab. 1690.

Anders Vanochius, disp. de facultate in homine imaginativa part. 1—4, Ab. 1682 (särskild titel: De facultate imaginativa diatribe).

—— Disputationes theologicae 1—5, Ab. 1695—1700.

—— Disquisitiones practicae, qua thesin, antithesin et axiomata illustrantur, disp. 1—36, Ab. 1683—91. Innehåller 1192 pag. 8:o. Inalles utgifvit 80 häften disp. åren 1680—1700.

Johan Vazaeus, Likpredikan öfver fru Elisabeth Gavelius, född Eosander, Stockholm 1678.

(*Barthold Vhael*, Suomen suruisen cansan vaikia valitus-runo, alla vaivan etc. 1714 s. l.

Samuel Vesthius, Ehreminne öfver Johan Ol. Bergenstierna, Åbo 1678.

Magnus G. Vestzynthius, Utfärdspredikan öfver Jacob H. Cortte, Åbo 1679.

Sven Wetter, Oratio, laudes insulae Wisingianae cont. Ab. 1683.

Olof Vexionius, Oratio de prima aetate humana, Ab. 1673.

—— Sinne-afvel, Göteborg 1684. Svenska tillfällighets-dikter.

Johan P. Vickenberg, Sermo panegyricus de eloquentia, Ab. 1677.

Jonas P. Vickenberg, Oratio praestantiam juris adumbrans, Ab. 1683.

Virsikirja, Uusi Suomenkielinen, Turusa 1701. Många upplagor.

Johan J. Witfoot, Oratio de modo repetendae lectionis, Ab. 1669.

Elias Voiwalenius, disp. synod. de antichristo magno, Ab. 1701.

G. J. Vossii, Elementa rhetorica, Viborg 1694.

Gezeliska perioden var vår litteraturs gyllene tid, i anseende till mängden af utgifna skrifter den rikaste Finland haft före 19:de seklet, om än icke synnerligen rik på alster af större vigt eller varaktigt värde. Ty den var förnämligast en tid för folkundervisningen, för kunskapers spridning till vidsträckta kretsar af befolkningen, så att upplysningen gick mera ut på bredden, än på djupet, och litteraturen innehöll mer läroböcker än vetenskapliga forskningar. Periodens rikedom visar sig isynnerhet i den stora mängden skolböcker på Latin, andliga läroböcker och psalmböcker på Finska, samt predikningar på Svenska, hvilka ymnigt utgingo från lan-

dets trenne boktryckerier och ifrigt studerades af ett större antal läsare än någonsin förut. Läskunnigheten hade nemligen genom Gezelii bedrifvande och presternas berömliga nit i lärarekallet numera blifvit nästan allmän, hvarföre litteraturen icke mer utgjorde en det lärda ståndets uteslutande tillhörighet, utan småningom trängde ner till arbetsklassen. En sådan tidens förherrskande riktning åt det praktiska, åt kunskapens utbredning hellre än åt grundlig forskning, öfverensstämde fullkomligt med den personliga karakteren hos periodens främsta man i praktisk drift, biskop Gezelius den äldre. Såsom fortsättning af den föregående periodens riktning, stod väl den intoleranta orthodoxin ännu qvar i orubbadt välde och uppehölls af mäktiga representanter för en äldre skola; men denna motvägdes redan betydligt af den allmänna praktiska riktningen, som äfven inom det religiöst kyrkliga området åstadkom en lutning åt pietismen. Ty den sistnämnda, som nu ifrån Tyskland fortplantade sig till Finland, var ursprungligen en praktisk opposition emot den stelnade theoretiserande orthodoxin, och åstadkom här en inom vår Finska litteratur länge fortgående rörelse, synbar isynnerhet genom det flitiga omtryckandet af älsklingsförfattarena Arndt och Scriver. Till framkallandet af den jemförelsevis ymniga litteraturen bidrog ansenligt beslutet hos den för kunskapers och böckers spridning så nitiske Gezelius att anlägga eget tryckeri och uppträda såsom förläggare af andras skrifter, hvilket derförinnan var ovanligt. Hans boktryckeri kom till stånd 1668 och sysselsattes flitigt under hela grundläggarens lifstid, underhjelpt af eget pappersbruk, som han äfven anlade. Uppmuntrad af exemplet försökte äfven biskop Bång i Viborg inrätta ett gymnasii boktryckeri,

hvilket förnämligast borde förse skolorna och församlingarne med mindre läroböcker; det kom till stånd 1688, men var i allmänhet både illa skött och föga produktift, måhända till någon del för bristen på skriftställare i en aflägsen landsort. I stället för ett enda hade Finland således 3 tryckerier i verksamhet, och tiden var genom freden och reduktionens välgörande verkningar öfverhufvud gynnsam för skrifters offentliggörande. Men den gryende upplysning, som sålunda begynt uppgå för Finland under Karl XI fredliga regering, gick ned i blod under Karl XII:s planlösa krig; ej blott det Viborgska utan äfven Gezelii tryckeri upplöstes och förskingrades under kriget, och Åbo akademis bokpressar, som öfverflyttades till Stockholm, blefvo derigenom försatta i overksamhet. De lärda befunno sig äfven i så nödställd belägenhet att på författareskap ej var att tänka dåförtiden. Deraf föranleddes tillkomsten af Medelplans märkvärdiga bok, *Lasten paras tavara*, till hvilken alla stilar voro skurna af träd och som trycktes i Pälkäne socken, Taurala by, förmodligen i ganska få exemplar. Denna bibliografiska raritet, hvaraf det enda kända exemplaret förstördes af lågorna vid Åbo brand, utgör ett rörande bevis på vår allmoges läslust och på den tidens trångmål.

Periodens mest betydande alster var utan jemförelse det stora *Gezeliska Bibelverket*, upptagande mer än 2000 pag. i stor folio och innehållande en genom hela Bibeln fortlöpande utförlig kommentarie. Påbörjadt redan 1674 och till betydlig del färdigt 1681, afbröts det sistnämnda år först genom den stora vådelden i Åbo, sedan genom författarens trägna göromål, och fördröjdes ända in på 1700-talet, bland annat äfven derföre att hvarje ark skulle granskas

af flere domkapitel, hvilka ofta i lång tid uppsköto granskningen; så att den första delen, Nya Testamentet, icke offentliggjordes förrän 1711, den sista delen först 1728, tio år efter den yngre Gezelii död. Utarbetadt med yttersta sorgfällighet och alla den tidens vetenskapliga hjelpmedel af en så högt begåfvad författare som den yngre Gezelius, utmärker sig denna kommentarie för grundlighet och from anda, samt lemnar alla sina föregångare långt efter sig. Länge utgjorde det för såväl Sveriges som Finlands presterskap förnämsta hjelpredan i skrifttolkning och medförde sålunda medelbart för församlingen oberäknelig nytta. Likväl hindrades dess användbarhet i betydlig mån derigenom att dess fullständiga utgifvande så länge fördröjdes; ty under det halfsekel som förflöt emellan början och fulländningen, hade en ny riktning i kyrkan och theologin hunnit göra sig gällande, som verkade derhän att Gezelii fromma utläggning af bibelordet icke anslog mängden så mycket som den rättvisligen hade förtjenat för sitt djupa allvar. Utom den egentliga författaren, Gezelius den yngre, biskop i Åbo 1690—1718, hade äfven fadren i början och biskop David Lund samt superintendenten Johan Rungius mot slutet medverkat vid dess utarbetande. På allmän bekostnad utgifvet, förvaras det ännu i de flesta Sveriges och Finlands kyrkor, såsom ett hedrande minnesmärke från en tidpunkt, hvilken i storartade företag utmärkte sig framför andra och äfven i sina förvillelser antog kolossala former.

På Gezelii den yngres föranstaltande omarbetades Finska psalmboken och tillöktes ansenligt med öfversättningar från den då utgifna Svenska psalmboken af Spegel och Svedberg, fick kunglig stadfä-

stelse i slutet af år 1696, men utkom icke förrän år 1701 i sitt nya skick med titeln: *Uusi Suomenkielinen virsikirja*, och har sedermera förblifvit i det närmaste oförändrad. Dessförinnan hade Gezelius utgifvit tvenne af Åbo domkapitel granskade och gillade profpsalmböcker med den äldre titeln: *Suomalaisten sielun tavara* åren 1692 och 1696, hvilka sannolikt efter afgifna anmärkningar undergingo någon förändring. Denna nya Finska psalmbok var visserligen ingalunda lyckad, utan i metriskt afseende mycket underhaltig, men en återblick på poesins låga ståndpunkt i allmänhet vid den tiden öfvertygar oss lätt att någonting bättre då ännu föga var möjligt att åstadkomma, och bokens långvariga bruk talar mäktigt till dess fördel. Ungefär samtidigt fick Finska församlingen äfven sin första koralbok: *Yxi tarpelinen Nuottikirja*, som också länge förblef den enda. Hvad katekeser beträffar, förblef Gezelii *Lasten paras tavara* länge ensamt gällande; biskop Bång hade försökt uttränga den med en af honom utarbetad liten katekes, men denna rönte genom Gezelii bedrifvande missödet att icke erhålla tillstånd till spridning bland allmänheten, hvarföre den spårlöst försvunnit. Anmärkningsvärdt är att Luthers större katekes nu 1674 utgafs i Finsk öfversättning af Jakob Raumannus, äfvensom Upsala mötes beslut, öfversatt af Henrik Florinus, till firande af samma mötes jubelfest år 1693; men huru föga den förra, ehuru en symbolisk bok, lästes af prester eller allmoge, synes deraf att sagda upplaga förblef den enda intill våra dagar (1821).

Såsom oförtröttad renlärighetsifrare fortfor E. Svenonius att utsända stora theologiska arbeten ända till sin död, hvilken inträffade 1688, sedan han kort

förut blifvit utnämnd till biskop i Lund. Hans storartade verksamhet efter en gång fattade grundsatser och hans imponerande personlighet hänförde så samtiden, att hans parentator å akademins vägnar, Achrelius, kunde om honom uttrycka sig med en orientalisk ståt som faller nog mycket in i det löjliga, till exempel i följande tirad: "Atlas erat patriae, stella sanctorum, philosophus, philologus, orator, historicus, theologus, Finlandiae amor, Europae decus, angelorum deliciae, prophetarum et apostolorum frater, martyrum confessorumque collega, doctorum stella, piorum gemma, novae lucis novissima lampas." Men öfverdrift hörde i allmänhet till tidens lynne, och Svenonius stod verkligen i mycket framom sin omgifning. Till hans och Calovii skola hörde flere på sitt sätt aktning bjudande lärjungar, såsom Rudbeckianen Bång, mathematikern Johan Flachsenius, den dundrande predikanten Hasselqvist m. fl. Petrus Bång, biskop i Viborg 1681—96, som numera mest ihågkommes såsom äfventyrlig antiqvarius, åtnjöt på sin tid högt anseende såsom lärd theologiae professor, verksam stiftsstyresman och produktif författare, hvilket han utan tvifvel äfven förtjenade, bedömd efter samtidens kraf. Hans kommentarie öfver Hebreer-brefven, afhandling om sakramenterna och predikningar, äro visst aktningsvärda arbeten i Svenonii anda; men de digra historiska verken *Priscorum Svio-Gothorum ecclesia* och *Chronologia sacra*, isynnerhet den förra, hafva hos en nyare tid ådragit honom vanrykte, huru mycken lärdom än blifvit slösad på desamma. Den är hållen ungefär i den Rudbeckska Atlanticans stil, af namnhärledningar och orimliga premisser dragas vidtutseende slutsatser med en patriotisk djerfhet, som nu väcker förvåning, men

af samtiden obetingadt beundrades, och den flytande fantasirika framställningen går sin gång liksom obekymrad om innehållets sannolikhet eller orimlighet. Dess användbarhet för historikern är derföre så godt som ingen, deri liknande den i förra perioden omnämnda *Chronicon Finlandiae incerti auctoris*, hvilken möjligen äfven kunde vara sammansatt af Bång. Anders Hasselqvist, pastor i Pargas 1691—1700, utmärkte sig för en vidtsväfvande tygellös fantasi, utblandad med en god portion rå vidskepelse, ett genom sin öfverdrift smaklöst, men kraftfullt och blomsterrikt språk. Genom denna fantasirikedom förvärfvade sig hans för en nutida läsare högst sällsamma, häftiga predikningar samtidens bifall, och han författade en andaktsbok, *Sydämen herättäjä*, som så länge bibehållit sig i allmänhetens ynnest att den upplefvat 13 upplagor och omtrycktes ännu 1853, således 150 år efter författarens död. Samma äfventyrligt godtrogna riktning som Bång följde också Johan Flachsenius, professor i Åbo 1669—1708 först i mathematiken sedan i theologin, hvars *Sylloge systematum theologicorum* redan i sjelfva titeln uppgiffves lemna en redogörelse för alla theologiska systemer "såväl före som efter syndafloden ända till vår tid". Energisk till sin karakter och verksam, så att han ännu dagen före sin död vid 72 års ålder höll dubbel predikan, åtnjöt han mycket anseende och utgaf många arbeten både i theologi, t. ex. *Chronologia sacra* och *Harmoniae evangelicae compendium*, i astronomin och i mathematiken, hvilka utan tvifvel gagnade sin samtid, om än ganska många brister vidlåda dem.

Annorlunda till sin inre halt voro de af Gezelierna, far och son, i en lång följd af år utgifna

Dispositiones homileticae, hvilka åsyftade att rena smaken i predikningar och gifva dem mer reda och tanke-innehåll, än de vanligen hade. Detta vidlyftiga, med beundransvärd ihärdighet fortsatta homiletiska verk ansluter sig nära till Petraei arbete med samma syftemål, och måste väl genom författarenas stora anseende hafva utöfvat betydligt inflytande på presterskapet. "Öfverhufvud har Gezelius genom sina homiletiska skrifter på ett utmärkt sätt och i en vidsträckt krets bidragit till predikosättets förädling, eller till en haltrikare religiös framställning, och derjemte till dess renande från ihåliga och falska scholastiska utväxter; och i stöd af denna förtjenst delar han med sina samtida Spegel och Svedberg samma ära; hvartill han i det hedervärda triumviratet är fullt berättigad genom sina långvariga, oafbrutna, på samma fält nedlagda mödor," säger J. J. Tengström om den yngre Gezelius. *) *Casuum conscientiae decisiones* af den äldre Gezelius, biskop i Åbo 1664—90, är ett sammandrag ur andra författares skrifter i samma ämne och har samma praktiska användbarhet, som utmärker alla denne, isynnerhet inom skolbokslitteraturen produktive författares skrifter. För öfrigt har man här att märka tvenne vidlyftiga predikosamlingar på Svenska, nemligen *Utläggning öfver söndags-evangelierna* (half årgång) af Gabriel Vallenius, slottspredikant i Åbo 1678—90, och *Utläggning öfver kon. Davids Psaltare*, analytiska predikningar af Johan Kellingius, kapellan i Stockholm. Den senare upptages ibland Finlands litteratur endast derföre att den är tryckt i Åbo och genomsedd af biskop Gezelius, som äfven tillaggt ett företal.

*) Gezelii den yngres minne, pag. 140.

Filosofin synes hafva blifvit mycket studerad denna tid, ehuru åtskilliga akademiska lärare nitiskt försökte utestänga all nyare från Cartesii skola utgången filosofi. Dithörande skrifter utkommo många, ehuru ingen synnerligen länge kunnat hålla sig uppe. Främst möter oss Gezelii *Encyclopaedia synoptica*, som väl saknar filosofiskt djup och sjelfständighet, men dock har mycken betydenhet såsom i sitt slag den första, och såsom en ganska brukbar lärobok vid akademiska föreläsningar. Företaget att till ett helt sammanbinda alla vetenskaper var då ännu nytt och oförsökt, samt kunde icke utföras annorlunda än genom eklektiskt urval från andra författare. Den deri ingående Logiken, grundande sig på Thuronii arbete i samma ämne, rönte utmärkelsen att efter författarens död ånyo utgifvas försedd med noter och exempel af professoren (1679—1711) Simon Tålpo. Ansenligt till sin vidd var *Collegium logicum* af Jakob Flachsenius, professor i Åbo 1665—94, hvilken äfven enligt Thuronii uppställning såsom eklektiker gjorde en utförlig utläggning af då vanliga filosofiska läror. Af polyhistorn Petrus Laurbecchius, först poeseos, sedan theologiae professor i Åbo 1668—96, slutligen biskop i Viborg 1696—1705, har man en kommentarie öfver Aristoteles' Poetik; och af Anders Vanochius, professor i Åbo 1681—1700, ett ganska vidlyftigt filosofiskt arbete i rätts- och sedoläran, med titeln *Disquisitiones practicae*, ehuru han sednare, förflyttad till en theologisk profession, med orthodoxt nit uppträdde emot alla anhängare af Cartesii vid Åbo akademi ännu nya filosofiska system. Nästan alla som i yngre dagar skrifvit i filosofin öfvergingo sedermera till theologiskt författare-

skap, hvilket ännu ansågs vara det mest tacksamma för en lärd.

I matematiken utgåfvos mest elementära läroböcker, sådana behofvet förnämligast fordrade. De mest betydande författarne i ämnet voro Johan Flachsenius, som äfven skref åtskilligt i astronomin, Petrus Laurbecchius och Lars Tammelin, professor i Åbo 1698—1717; den sistnämnde är äfven derföre anmärkningsvärd att han begynte utgifva almanachor på Finska ifrån och med året 1705.

Ehuru naturvetenskaperna föga odlades, visar sig dock nu en liten begynnelse till allvarligare studium af desamma, grundadt på faktisk observation och utan den förut som oumbärlig ansedda mysteriösa kryddan. Af mycken vigt, såsom betecknande annalkandet af en ny riktning, är *Catalogus plantarum* jemte dithörande *Icones* af Elias Tillandz, professor i Åbo 1670—93; denna Åbotraktens specialflora är en ibland de allratidigaste botaniska arbeten i Sverige, och innehåller äfven vexternas Finska benämningar samt deras medicinska nytta. Genom inrättandet af en egen anatomisk theater och dissektioner för första gången i Finland företagna på menniskokroppar, bröt samma Tillandz en ny bana för solidare medicinska studier i Åbo. Till naturfilosofins område hör, åtminstone lika mycket som till fysikens, *Contemplationes mundi* af Daniel Achrelius, eloquentiae professor i Åbo 1679—92, hvilka fysikaliska betraktelser äro författade med mycken originalitet och öfverflöda af fyndiga vändningar i en blomsterrik och flytande, fastän ofta bombastisk stil. Till sin vidd ansenligt och troligen ensamt i sitt slag inom Sverige, vållade detta arbete under utgifvandet att författaren anklagades inför konsistorium att

hafva afvikit från en sund filosofi och infört nya principer, emedan han ansågs hylla den fruktade Cartesiska filosofin. Achrelius hade på eget bevåg begynt hålla föreläsningar i fysiken, ehuru detta ämne icke hörde till hans profession, emedan, såsom han sjelf yttrade, "studium physicum mycket har hvilat vid denna akademi." Han bör derföre räknas ibland dem som tidigast verkade för att bereda naturvetenskaperna insteg och fotfäste i vårt land, om än hans egna kunskaper i desamma icke kunna antagas hafva varit synnerligen utmärkta.

Historien låg i linda och fick till det mesta utgöra blott ett bihang till bibliska historien, *Chronologia sacra*, eller ock försvinna i antiqvariska drömmerier; dock visar sig redan i litteraturförteckningen en och annan historisk bok, såsom de utländska, här omtryckta Laurenbergii *Chronius* och Bunonis *Universae historiae idea*, hvilka ganska väl uppfyllde sitt ändamål att tjena till läroböcker i allmänna historien. Våra inhemska arbeten i Sveriges historia följa till det mesta den ansedda Loccenii förebild och antaga på god tro de sagolika konungalängderna, som länge spökat i Sveriges häfdateckning. Så t. ex. Martinii *Parnassus regum Sveciae*, en krönika på flytande Latinsk vers och såsom historiskt poem icke utan förtjenst; Johan Flachsenii *Appendix ad chronologiam sacram*, innehållande konunga- och tjenstemannalängder för Sverige och Finland, hvilka sednare äro af mycken vigt, men besväras af åtskilliga misstag (en sådan förteckning finnes aftryckt i Lagus' *Åbo hofrätts historia* pag. 577 ff.); Havemans tal om Viborg, som derjemte berör Karelens öden och lemnar en icke otillfredsställande teckning af Viborgs tillstånd på den ti-

den *); Dan. Juslenii *Aboa vetus et nova*, som genomandad af patriotisk värme för allt Finskt, äfven berör Finlands äldre historia, och finnes öfversatt till Svenskan af F. J. Rabbe i Suomi för 1841 häft. 2 och 3; slutligen studenten Grimsteens *Slächtregister öfver Svea konungar*, hvilken till sitt innehåll är en obetydlighet, begynnande konungalängden ifrån Magog. Främst i detta ämne står den nitiske antiqvarien och numismatikern Elias Brenner, hvilkens talrika och ypperliga teckningar vi hafva att tacka för bevarandet af många vigtiga Finska minnesmärken. På sin märkvärdiga antiqvariska resa genom Finland åren 1671 och 1672 afritade han hvarjehanda märkliga monumenter i Åbo, Tavastehus och Viborgs slott, i den med sådant särdeles rikt försedda Åbo domkyrka, äfvensom i socknekyrkorna Pargas, S:t Mariae, Nousis, Masku, Reso, Lemo, Lojo, Sjundeå, Esbo, Borgå, Pyttis, Weckelax, Hollola och Storkyro; men beklagligtvis blefvo hans dyrbara teckningar, som ännu i dag med nytta kunna rådfrågas, icke genom tryck bevarade från förstöring, utan torde sedermera till någon del blifvit förskingrade. Han uppsamlade dessutom flere vigtiga urkunder, som efter hans död blifvit tryckta och gifvit ljus i vår forntid. Vigtig i historiskt afseende är också hans utmärkta *Thesaurus nummorum*, som var en frukt af ihärdig forskning under hela hans verksamma lefnad och ligger till grund för alla sednare arbeten i ämnet.

Språkstudier bedrefvos med ifver, att dömma af de många språkläror som nu utgåfvos. Gezelius offentliggjorde flere sådana, bland hvilka hans Grekiska grammatik upplefde en mängd upplagor och

---

*) *G. Rein* i Suomi för 1841, första häft. pag. 52.

bibehöll sitt anseende i skolorna ända intill våra dagar. Anmärkningsvärda äro vidare S. Paulini *Grammatica Hebraea*, ända till vår tid den enda i Finland utarbetade och i sig sjelf ett utmärkt arbete; G. Vallenii *Svenska grammatik*, som har förtjensten att vara ett ibland de första försöken till utredning af Svenska språkbyggnaden, ty endast Burei *Specimen primariae lingvae Scandianae* af år 1636 är äldre; Martinii *Hodegus Finnicus*, som ger förklarande tillägg och exempel till Petraei korta Finska grammatik. Finska språkets ordförråd upptecknades nu för första gången i en tillstymmelse till lexikon af H. Florinus i hans *Nomenclatura*, som derefter förökades och bar titeln *Vocabularium*; samma Florinus äger förtjensten att först hafva i tryck bekantgjort en samling af Finnarnes sinnrika ordspråk, hvilken före honom var började af Laurentius Petri och fortsatt af Gabriel Tammelinus. *) Genom dessa arbeten och den större vigt man begynte tillägga språkstudierna i allmänhet, tillvann sig Finskan småningom alltmera uppmärksamhet bland de lärda. Dit hör att man vid denna tid äflades med bevis för Finskans slägtskap med det högt ansedda Hebräiska språket; ett misstag af hvilket Finska språkforskningen i längden drog fördel, emedan den derigenom löstes ifrån träldomen under Latinet. Detta sistnämndas studium från sjelfva de klassiska verken befordrades nitiskt isynnerhet af Daniel Achrelius, som i sitt raska, liffulla manér författade några hithörande digra arbeten: *Oratoria*, *Verborum Latin. differentiae*, *Epistolarum conscribendi ratio*; äfven M. Miltopaeus,

---

*) Om ordspråkssamlingar se *E. Lönnrots* uppsats i Suomi för 1841, häft. 4 ff.

af hvilken man har ett vidlyftigt rhetoriskt arbete *Institutiones oratoriae*, hvilket utvisar nog vidsträckt beläsenhet i Romerska klassikerna, arbetade för samma mål, men som det tyckes utan synnerlig framgång. Mesta inflytande hade Gezelii den äldres företag att här omtrycka klassiska författare och derigenom göra dem lätt tillgängliga, ett företag i hvilket han förblifvit nästan ensam i vårt land.

Poesin gjorde vid denna tidpunkt ett godt steg framåt ifrån sin förra bestämmelse att utgöra blott en tillfällighets-dekoration, och tillvann sig flere allvarliga idkare, ehuru ingen ännu uppnådde synnerligen stort anseende. Utan jemförelse produktivast på sin tid var Dan. Achrelius, ty han strödde omkring sig metriska tal, småvers samt längre poemer, med en lätthet och raskhet som väcker förvåning, när man ihågkommer att han derjemte var nitisk föreläsare och författare i många ämnen. Achrelii poetiska förmåga får visserligen icke uppskattas särdeles högt och han misslyckades stundom i småvers för tillfället, men en omisskännelig poetisk fläkt går dock genom allt hvad han skref, och Hammarskölds hårda omdöme om honom är utan tvifvel orättvist, när man som sig bör tager i betraktande tiden och omgifningen inom hvilken han lefde. Deremot torde Olof Vexionius utan reservation böra räknas ibland misslyckade rimmare, ehuru Stiernman kallar honom "excellens poeta Svecicus". Johan Lillienstedt och Torsten Rudén hafva efterlemnat några små dikter som utmärka sig för innerlighet och behag samt derföre fortfarande bibehållit sitt anseende; men båda upphörde nog tidigt med diktandet för att kunna räknas bland verkliga poeter. Rudén utmärkte sig äfven i Latinsk vers och Lillienstedt i Grekisk. För-

mågan att skrifva Latinsk vers var eljest nog allmän och flere till vår tid bevarade dikter på detta språk utmärka sig fördelaktigt för god diktion, framför dem på Svenska. Anmärkas bör dock att den elegiskt behagliga sångaren Frese lefde och diktade inom denna period, ehuru hans dikter icke offentliggjordes förrän i nästa tidrymd och derföre hänföras till den sistnämnda, med hvilken de ock hafva närmare frändskap. Salamnii andeliga dikt på Finska, *Ilolaulu Jesuxesta* berömmes såsom ganska lyckad, och har i åtminstone 14 upplagor spridt sig vida ibland folket. Finska poesin visade sig mest i små folkskrifter, som flitigt omtrycktes, t. ex. *Huonen speili*, och med hvilka hvarjehanda märkliga tilldragelser, t. ex. Narva-slaget, firades och qvarhöllos i folkets minne. Dramatiken representeras af Petri Carstenii komedi: *Det himmelska konsistorium*, hvilken i Viborg uppfördes af gymnasister och har vunnit ryktbarhet genom sin utomordentliga platthet. För öfrigt bevises tidens smak för scholastiska drammer derigenom att Gezelius lät omtrycka 5 andliga Latinska skådespel af C. Schonaeus, under den generella benämningen "Terentius Christianus", hvilka sedermera tjenade skolungdomen till öfning och förlustelse. Bland de sköna konsterna var likväl talarekonsten den enda, som allmänt bedrefs med ifver och framgång, isynnerhet vid universitetet.

5. Ekonomiska perioden åren 1722—1770.

Abraham Achrenius, Parannuxen lijtto cansoile ja maacunnille julistettu, Turusa 1744. Innehåller 7 nya andliga sånger.

—— Yxi uusi hengellinen virsi, Ruotzin kielestä Suomexi käätty ja enätty, Turusa 1749.

Abraham Achrenius, Halullisten sieluin kysymys Jerusalemin vartioilda sen oikian ja tasaisen tien perään ijancaickiseen aututeen, Turusa 1749. 4 upplagor.

—— Jumalan rauhan etzimisest Jesuxen veren sovinnon cautta, Turusa 1750.

—— Sijtä hirmuisesta maanjäristyxestä Lisabonin suuresa pääcaupungisa Portugalin valdacunnasa, Turusa 1756. Ny upplaga tillökt med 2 sånger samma år, och derefter många uppl.

—— Nykyisen ulcomaan sodan alusta ja levenemisestä, neuvoilla ja varoituxilla ihmisten yhteiseen elämäkertaan sovitettu, Turusa 1757.

—— Valeti Turun caupungist, ynnä terve-tulon canssa Nousiaisten pitäjähän, Turusa 1753.

—— Jumalan lasten hengellinen ajantieto — Herätyxen ääni, — Lasten opetusvirsi, Turusa 1761. Flere upplagor.

—— Rucouxest ja sen cuulemisest tarpellinen tutkistelemus, Turusa 1760.

—— Hengelliset historiat eli oikian herätyxen ja rucouxen hartauden esimerkit, Turusa 1761.

—— Vanhat ja uudet hengelliset virret, ennen präntetyistä arkeista yhteen cootut, Turusa 1762.

—— Vastuutiset hengelliset virret, Turusa 1763. Flere upplagor.

—— Rippilasten coetus-kysymyxet, Turusa 1766. 4 uppl.

—— Caxi uutta hengellistä virttä, Turusa 1766. 5 uppl.

—— Zionin hengellisen kevän cucoistus ja casvando virret, Turusa 1767. 3 uppl.

—— Tarpellinen ja yxikertainen itzecoettelemus, Turusa 1768. 3 uppl.

—— Sionin juhla-virret, halullisten sieluin ylöskehoituxexi, ensimäinen osa, Turusa 1769. 4 uppl.

—— Aikainen valmistus cuolemaan, Turusa 1769.

—— Märkvärdiga händelser på en resa i det andeliga stenriket, växtriket och djurriket, Stockholm 1762.

—— Ett fast bättrings-uppsåt, predikan, Åbo 1750.

—— Frälsarens hvila i de trognas hjertan, predikan, Åbo 1758.

—— Predikan på bönesöndagen, Åbo 1759.

—— Zionitens resa till himmelen, Åbo 1749.

—— Den första bättringen af döda gerningar, Åbo 1746. 186 pag. Ny uppl. Helsingfors 1845.

—— Oratio metrica de rebus sacris, Ab. 1744.

—— Oratio metrica de statu Christi exaltationis, Ab. 1732.

Simon Achrenius, Academian aholla, Turun cuuluisan tuvisa, tehtyä tuohi-venehen, coscus-hahden constillisen, muutamia muistuteltu, Turusa 1758. Finsk vers om näfverbåtar.

—— Uudet hengelliset runot läsnä olevaisista ja tulevaisista tiloista, Turusa 1766.

Acta publica, Ruotzin valdacunnan perustus-lait, Stockholm 1765.

Ajatuxet palando-vijnan kiellosta, Suomexi käätyt, Turusa 1741.

Henrik Alanus, disp, synod. de coena domini, Ab. 1751.

Johan Amnell, disp. synod. Augustanae confessionis art. VIII, Ab. 1746.

Johan Arckenholtz, Memoires concernant Christine, reine de Suède, Tom. 1—4, Amsterdam 1751—60. Öfversatt till Tyskan af J. F. Reifstein, Leipzig 1751—61.

—— Drottning Christinas arbeten och märkvärdigheter, öfvers. af Gjörvell, Stockholm 1760.

—— En väns bref angående det Svenska Ostindiska compagniet, Stockholm 1734. Dertill 2 bihang.

—— Närmare undersökning om den Ostindiska handelns nytta eller skadlighet, Stockholm 1739.

—— Recherches sur les alliances entre la France et la Suede, Amsterdam 1745.

—— Versuch einer pragm. Historie von Verträgen und Tractaten, Leipzig 1753.

—— Lettre aux auteurs du Journ. Encycl. de Liège au sujet des remarques sur les Finnois, Frankfurt 1756.

—— Recueil des sentiments et des propos de Gust. Adolphe, Stockholm 1769.

Gabriel Arctopolitanus, disp. praes. F. Törner, De origine ac religione Fennonum, Upsala 1728.

—— disp. praes. A. Alstrin, De vario objecto logices, Upsala 1730.

Martin Arenius, Cathechismi predikan öfver femte budet, Åbo 1750.

—— Predikan öfver evang. på 7 sönd. trinit. i aftonsången, Åbo 1750.

Armon järjestys aututehen, neliäsä cansapuhesa, Suomexi käätty, Turusa 1745. 18 ark, många upplagor.

Hans Henr. Aspegren, disp. praes. Kalm, Beskrifning öfver Pedersöre, Åbo 1763—66.

Lars Henrik Backman, Yxikertaiset kysymyxet, catechismuxen tutkistelemuxeen tarpeelliset, Turusa 1739. 3 ark, många upplagor.

Joh. Baudevien, Vanhembain ja lasten sieluin pelastus, Suomexi käätty Henr. Achtmanilda, Turusa 1752, 17 ark, 3 uppl.

Gabriel Calamnius, Vähäinen cocous Suomalaisista runoista, Turussa 1755.

Efraim Carenius, disp. praes. Gadd, Beskrifning öfver Hvittis socken, Åbo 1759.

Erik Castrén, disp. praes. Kalm, Beskrifning öfver Cajaneborgs län, Åbo 1754.

Christian Cavander, Om den frihet hvartill vi kallade äro, predikan, Åbo 1760.

—— disp. praes. Kalm, Beskrifning öfver Sagu socken, Åbo 1753.

—— disp. de natura et indole theologiae naturalis, Ab. 1756.

Anders Chydenius, Svar på K. Vet. academiens fråga om bästa sättet att uppodla mosslupna ängar, Stockholm 1762.

—— Svar på K. Vet. academiens fråga angående kärrors förbättring, Stockholm 1764.

—— Tankar om orsaken till Svenska folkets utflyttning, Stockholm 1765.

—— Vederläggning af de skäl, hvarmed man söker bestrida Öster- och Vesterbottniska städerna fri seglation, Stockholm 1765.

—— Källan till rikets vanmakt, Stockholm 1765.

—— Den nationala vinsten, vördsammast öfverlemnad till riksens ständer, Stockholm 1765.

—— Omständeligt svar på Vederläggning af skriften Källan till rikets vanmakt, Stockholm 1768.

—— Anvisning till svar på de mag. Chydenius förestälta 14 frågor, Stockholm 1766.

—— Rikets hjelp genom ett naturligt finance-system, Stockholm 1766.

—— Vederläggning af skriften der skråembeten på olika tider blifvit olika ansedda, Stockholm 1766.

—— Berättelse om Chinesiska skråfriheten, öfversatt från Danskan, Stockholm 1766.

—— Om skriffrihet, Stockholm 1766.

—— Svar på K. Vet. Acad. fråga: hvilka äro Svenska climatets förmåner och olägenheter, Stockholm 1766.

Jakob Chydenius, disp. praes. Kalm, Om Gamle Carleby, Åbo 1754.

Samuel Chydenius, disp. Observationes de decrementis aquarum in sinu Bothnico, Upsala 1749.

—— disp. de navigatione per flumina et lacus patriae promovenda, Upsala 1751.

—— Steniga backars uppodling, Åbo 1752.

Karl Abrah. Clewberg, disp. Emphasin similitudinum sacri codicis e regno animali exhibens, Ab. 1755—57.

—— disp. de nummis Arabicis in patria repertis, Ab. 1755.

—— disp. de usu linguae Arabicae in perficiendo lexico Hebraeo, Ab. 1757. Inalles 43 häften disp. åren 1751—57.

Corderus Maturinus, Colloquia selectiora, Ab. 1764.

Gustaf Philip Creutz, Atis och Camilla, skaldedigt i fem sånger, Stockholm 1761.

—— några smärre dikter af honom förekomna i Våra försök och Vitterhetsarbeten, Stockholm 1759—1762.

Cuoleman maja vertausten alla tutkisteldu, Turusa 1769.

Zacharias Dahl, Lessus funebris super obitum Broderi Rålamb, Ab. 1734.

—— Den smala och breda vägen, Åbo 1736.

Arthur Dent, Tötisen käändymisen harjoitus eli tie, jota ihmisen vaeldaman pitä, Suomexi käätty, Stockholm 1732. 7 ark, många upplagor.

Henrik Drysell, Orderegister öfver Peter Abrahamssons anmärkningar vid Sveriges rikes landzlag, Stockholm 1728.

Johan Ekelund, disp. de febri catarrhali horum annorum epidemica, Ab. 1742.

Peter Elfving, disp. de trifolio aquatico, Ab. 1724.

Isak Ervast, Rucous-kirja, puolittain Saxasta Suomexi käätty, puolittain uudesta coconpandu, Turusa 1734. 11 ark, 12 upplagor.

—— Samvetspröfning, isynnerhet för hushållsståndet, Åbo 1738, 184 pag. 8 :o.

Israel Escholin, Valitus virsi Suomen surkeudest Vänein vallan alla, Turusa 1735. 6 uppl.

Jonas Fahlenius, Likpredikan öfver fru Margareta Schultz, född Wittfooth, Åbo 1728.

—— Likpredikan öfver biskop Herman Witte, Åbo 1728.

—— Likpredikan öfver fru Anna Charlotta Muhl, född Taube, Åbo 1729.

Erik Falander, disp. synod. de ecclesia filii Dei in terris, i Gamlakarleby ventilerad, Åbo 1738.

—— Likpredikan öfver rådman Daniel Ahlas, Åbo 1732.

Nicolas zum Felde, Inledning till Tyska språket, Åbo 1734.

Esaias Fellman, disp. synod. de baptismo, Ab. 1750.

Erik Fleege, disp. synod. de officiis et statibus Jesu Christi, Ab. 1730.
—— Likpredikan öfver Marcus Tungelfelt, Åbo 1736.
Herman Fleming, Svea rikes välgång, kröningstal, Åbo 1751.
Johan Fonselius, Ett Christeligt testamente, Åbo 1735.
Henrik Forssius, disp. praes. Scarin et Kalm, de Helsingforsia — Beskrifning öfver Helsingfors, Åbo 1755—57.
Petrus Fortelius, disp. praes. Haartman, de primis initiis Biörneburgi, Ab. 1732.
Gabriel G. Fortelius, Likpredikan öfver biskop Johan Gezelius (nepos), Åbo 1734.
Adam Fredenstierna, Tal vid emottagandet af presidentskapet i Svea hofrätt, Stockholm 1768.
Jakob Frese, Andlige och verldslige dikter, Stockholm 1726.
—— Kårta sedeläror och sedetillämpningar, Stockholm 1726.
—— Några poetiske samblingar, Stockholm 1728.
—— Passions-tankar eller betraktelser öfver vår frälsares pino och dödskamp, Stockholm 1728.
—— Valda skrifter af Jacob Frese, samlade och ånyo utgifna af P. A. Sonden, Stockholm 1826.
Johan Philip Fresenius, Rippi- ja Herran ehtollisen-kirja, Suomexi käätty Andreas Elgfothilda, Turusa 1763. 23 ark, 5 upplagor.
—— Yxi Christillinen saarna, 27 sun. kolmin. p., Suomen kielellä ulosannettu Andreas Elgfothilda, Tur. 1768. 5 uppl.
—— Omantunnon kysymyxet, Suomexi käätyt Olof Sandbergildä, Stockholm 1770. 7 ark, 4 uppl.
Nicolaus Fridelin, disp. synod. de persona Christi, Ab. 1726.
Ahasverus Fritsche, Aivan tarpelliset kysymyxet Christillisydestä, Suomexi käätyt Isak Ervastilda, Turusa 1732, 7 ark.
—— Rucous-kirja, Suomexi käätty Sam. Antiliuxelda. Johon tygö tulevat Casp. Neumannin ulosvalitut huocauxet, Turusa 1732. 10 ark, 11 upplagor.
—— Christendomsöfning, öfversättning, Åbo 1746.
Jakob Frosterus, Utläggning öfver Christi pinos historia uti predikningar, Åbo 1737, 150 pag. 8:o.
—— Predikningar öfver catechesen, handskrift.
Pehr Adrian Gadd, disp. Ovälduge tankar om jordens svedande och kyttande i Finland, Åbo 1753.
—— disp. Finska ängskötselns hinder och hjelp, Åbo 1757.
—— disp. Chemisk och oeconomisk afhandling om brännetorf, Åbo *1759.*

Pehr Adrian Gadd, disp. Åkerbrukets chemiska grunder, del. 1—4. Åbo 1761—64.

—— disp. Chemico-entomologisk undersökning om sättet att utrota sädesmasken, Åbo 1762.

—— disp. Tankar om schäfferiernas uphjelpande i Finland, Åbo 1762.

—— disp. Medel att förekomma borgeliga seders allmänna fördärf, Åbo 1765.

—— disp. Sädesarternas sjukdomar och deras botemedel, Åbo 1766.

—— disp. Indicia mineralogiae Fennicae, part. 1, 2, Ab. 1767.

—— disp. Specimen geurgiae Fennicae, Ab. 1768.

—— disp. Strödda chemiska anmärkningar til upplysning i Svenska lagfarenheten, del. 1, 2. Åbo 1770.

—— disp. Jernets förvandling til stål, Åbo 1766. Inalles 103 häften disp. åren 1753—95.

—— Beskrifning öfver Satacunda häraders norra del, Stockholm 1751.

—— Underrättelse i träd- och skogsskötseln, Åbo 1759.

—— Underrättelse om färgestofters plantering i Finland, 2 häften, Åbo 1760.

—— Uppmuntran till nyttiga plantagers vidtagande, Åbo 1763.

—— Tankar om skadliga frostnätter, Stockholm 1758.

—— Undersökning om inhemskt språks föragt, Stockholm 1770.

—— Tal om Finska climatet, Stockholm 1761 (i Vet. akad.).

—— Tal vid kröningsfesten i Åbo 1751, Stockholm 1752.

—— Tal om medel at vidare främja chemiska vetenskapers tillväxt, Stockholm 1764.

—— Undersåtlig fröjd då konung Adolf Fredrik vistades i Åbo, Ab. 1752.

—— Vetenskapernas och landets stora förlust, då biskopen J. Brovallius begrofs etc. Åbo 1755. Verser med biografiska noter.

Jakob Gadolin, disp. Resolutio problematis de candela sub aquis ardente, Ab. 1747.

—— disp. de reductione angulorum, in planis inclinatis datorum, ad horizontem, Ab. 1751.

—— disp. de sono magnalium divinoram praecone, Ab. 1758.

—— disp. de duplici iride observata a Schislero, Ab. 1759.

—— disp. Theoria artis ballisticae, Ab. 1759.

—— disp. de resolutione montium in diluvio universali, Ab. 1759.

Jakob Gadolin, disp. Anemometrum novum, Ab. 1760. Inalles 43 häften disp. åren 1747—83.

—— Praesidii-tal i Vet. akad. Om gräntsorna emellan det vi uti naturen känna och det vi ännu icke hunnit fatta, Stockholm 1761.

Christfrid Ganander, Velvollinen jälkimuisto ja vaivalloinen elämäkerta cappalaisen Hendrichi Hildeenin, Turusa 1766.

—— Suomalaisten siunauxet, tuiki sydän toivotuxet etc., Turusa 1766. Verser vid kungl. förmälningsfesten i Åbo.

Henrik Ganander, Grammatica Lapponica, Holmiae 1743.

Ernest Gestrinius, Oryggeligt löfte Herranom gjort på en bedröflig flycht, Upsala 1722. Svensk vers.

—— Klagelig röst i en tro-innerlig bön om hjelp, Upsala 1722. Svensk vers.

Olof Gråberg, Lasten oppi, josa kysymysten ja vastausten kautta M. Lutheruxen Catechismus selitetän, Suomexi käätty Daniel Virzeniuxelda, Turusa 1764.

Peter Gröndal, Catuvainen rippi-lapsi, Suomexi käätty Sam. Salinilda, Stockholm 1747. 8 ark, 6 upplagor.

Gustaf Haartman, disp. synod. de ordine ecclesiastico, Ab. 1763.

Jakob Haartman, disp. de modo quo voluntas divina sit investiganda, Ab. 1757.

Johan Haartman, disp. Expositio quorundam locorum Hafenrefferi in compendio theologico, Ab. 1724.

—— disp. Daemonologia ex principiis rationis eruenda, Ab. 1726.

—— disp. de affectibus humanis, Ab. 1732.

—— disp. de locutionibus anthropopathicis, Ab. 1735. Inalles 40 häften disp. åren 1724—35.

—— Likpredikan öfver kyrkoherden Gabriel Salonius, Åbo 1730.

Johan J. Haartman, Underrättelse om de mäst gångbara sjukdomars igenkännande och botande genom lätta husmedel, Stockholm 1759. Ny upplaga Åbo 1765.

—— Tydlig och kort beskrifning om boskapssjukans kännande och botande, Åbo 1761.

Lars O. Hallborg, disp. praes. Scarin, de Alandia, Ab. 1730.

Gregorius Hallenius, disp. praes. Scarin et Hassel, Wirmoensis territorii memorabilia, Ab. 1738—41.

Matthias Hallenius, disp. praes. Hassel, de Borea Fennia, Ab. 1732.

Henrik Hassel, disp. praes. D. Juslenio et A. Scarin, de usu et applicatione historiae ad vitam civilem, Upsala 1726.

—— disp. Athenas in bene meritos ingratas exhibens, Ab. 1732.

—— disp. de templis, Ab. 1735.

—— disp. de comitiis Romanorum, Ab. 1744. Inalles 125 häften disp. åren 1729—65.

—— Oratio de meritis Gustavianae familiae in patriam, Ab. 1746.

—— Berättelse om den nåd konung Adolf Fredrik täcktes bevisa Åbo academie, Åbo 1752.

Nils Hasselbom, Finska almanachor för åren 1726—48.

—— disp. de geometria Dei, Ab. 1732.

—— disp. de orbitis planetarum, Ab. 1732. Inalles 23 häften disp. åren 1726—48.

Anders Hellant, disp. praes. A. Celsio, Nyt sätt at fiska i de Norländska elfvar, Upsala 1738.

—— Almanachor till Torneå horizont.

Henrik Helsingius, Officium parentale episcopo Johanni Gezelio, Ab. 1733.

Hengellisiä virsiä joka päivän pälle viikossa, Petersburg 1745, 6 uppl.

Christ. Herkepaeus, disp. praes. Kalm, Beskrifning öfver Hauho socken, Åbo 1756.

Isak Hougberg, Tvenne predikningar hållne i Petersborg, Åbo 1757.

Jakob Häggman, disp. praes. Ihre et Scarin, Praejudicia eruditorum circa scientias, Upsala 1744, Åbo 1745.

David Högman, disp. Ovälduge tankar om häckplanteringen samt dess hinder och hjelp, Åbo 1757.

Nils Idman, Prestmötespredikan, Åbo 1737

Jumalisuuden harjoitus, Suomen kielesä osittain cocoonvedetty, osittain lisätty, Reval 1759. 4 uppl.

Daniel Juslenius, Suomalaisen sana-lugun coetus, Finsk ordaboks försök, Stockholm 1745.

—— Likpredikan öfver kyrkoherden Peter Serlachius, Åbo 1739.

—— Tentamina philologica, disp. part. 1, 2, Ab. 1724—26. Inalles 11 häften disp. åren 1723—26.

—— Theologico-politiskt betänkande emot generalen H. M. von Buddenbrock, Stockholm 1743.

Daniel Juslenius, De indivulso bonorum operum cum justificante fide nexu, oratio, Skara s. a.

Pehr Kalm, disp. Nödvändigheten af skogarnas bättre vård i Finland, Åbo 1753.

—— disp. de ortu petrificatorum, Ab. 1754.

—— disp. Tankar om nyttan som kunnat tillfalla vårt fädernesland af dess nybygge i America, Åbo 1754.

—— disp. Adumbratio Florae, resp. Gust. Orraeus, Ab. 1754.

—— disp. de praerogativis Finlandiae praecipue quoad plantas spontaneas in bellariis adhibitas, Ab. 1756.

—— disp. de Esquimaux, gente Americana, Ab. 1756.

—— disp. Några kännemärken til nyttiga mineraliers eller jord- och berg-arters upfinnande, Åbo 1756.

—— disp. Fata Botanices in Finlandia, Ab. 1758.

—— disp. Anmärkningar rörande möjeligheten af betesmarkers förbättring i Finland, Åbo 1759.

—— disp, Björkens egenskaper och nytta, Åbo 1759.

—— disp. Fabrikers nytta och nödvändighet i ett land, Åbo 1759.

—— disp. Nödvändigheten att utdika kärr i Finland, Åbo 1763.

—— disp. Äpleträns skötsel i Finland, Åbo 1769.

—— disp. Beskrifning öfver eenens egenskaper och nytta, Åbo 1770. Inalles 146 häften disp. åren 1753—78.

—— Resa till Norra America, del. 1—3, Stockholm 1755—61. Handskriften till de följande delarne uppbrann 1827.

—— Vestgötha och Bohusländska resan, förrättad 1742, Stockholm 1746. Utgafs på vice presidenten Sten Bjelkes bekostnad.

—— Berättelse om några vexter ifrån Norra America, Stockholm 1751.

Joh. Friedr. Koeber, Vossio Mitternachtiana, Elementa rhetorica, denuo edita et aucta, Ab. 1732.

Willem Koupers, Lohdullinen kanssapuhet Jumalan ja sielun välillä, Suomexi käätty Daniel Wirzeniuxelda, Turusa 1770.

Johan Kraftman, disp. Tankar om hushållningens upphjelpande i Carelen, Åbo 1756.

—— Tankar om Svenska folkbristen, Åbo 1756.

—— Tal om läsningsverket, hållne i Björneborgs schola, Stockholm 1751.

—— *Tankar om* svedjande, Stockholm 1765.

Johan Kraftman, Tankar om den vanmagt uti hvilken Finska landtman sig befinner, Stockholm 1761.

—— Utdrag af acad. föreläsningar uti landthushållningen, hållne 1746, Stockholm 1747.

Bengt Krook, disp. Hypothesin hieroglyphicam, interni litterarum Hebraicarum valoris examinans, Ab. 1749.

Jonas Krook, Tal då kämners-praeses Lorentz Sträng samt dess fru i Helsingfors firade deras gullbröllop, Åbo 1755.

Johan Laihiander, Ruumin saarna, frouvan Maria Elisabeth Mennanderin, synt. Tolpon, hautamisessa, Turusa 1768.

—— Profpredikan om den smala lifsens väg, 1765.

—— Om Guds obegripliga domar, predikan på kongl. slottet, 1765.

Laki, Ruotzin valdacunnan, hyväxi luettu 1734, präntijn annettu Georg Saloniuxelda, Turusa 1759. Ny upplaga öfversedd af M. Calonius 1808.

Lasten Biblia, se on p. raamatun historia, Suomexi käätty, Turusa 1741. 8 upplagor.

Gabriel Lauraeus, disp. synod. de bonis operibus, Ab. 1739.

Olof Laurelius, Articulorum fidei synopsis biblica, Trones artiklar, korteligen utaf den heliga Bibel författade, Åbo 1728.

Erik Laxman, Siberische Briefe, herausgegeben von A. C. Schlözer, Göttingen 1769.

Michael Lebell, disp. synod. de usu sacramentorum, Ab. 1759.

Johan Leche, disp. sistens primitias Florae Scanicae, Lund 1744.

—— disp. Novae insectorum species, Ab. 1753.

—— disp. de commoratione et peregrinatione hirundinum, Ab. 1764.

—— Tal om luftens beskaffenhet i Åbo, Ab. 1761.

—— Svar på Sv. Vet. akad. fråga huru maskar på fruktträd bäst kunna fördrifvas, Stockholm 1763.

—— Underrättelse om vilda träns och buskars plantering, Stockholm 1764.

Anders Johan Lexell, disp. de methodo inveniendi lineas curvas datis radiorum osculi proprietatibus, Upsala 1763.

Johan Lilius, Tårar öfver en huld makas Christina Beata Thauvonius' graf, Åbo 1757.

Christ. Limnell, disp. praes. Hassel, Schediasma historicum de Tavastia, Ab. 1748.

Johan Lindell, Cantilenae selectiores ex antiquis cantionibus opera Theodorici Petri impressis excerptae, Ab. 1761.

Simon Lindheim (Paulinus), De diversa origine Finlandorum et

Lapponum; tryckt i Nova acta soc. scient. Upsal. vol. 2, Upsala 1759.

Johan Lindvall, disp. praes. Gadd, Beskrifning öfver Bergqvara gods i Småland, Åbo 1763.

Carl Linné, Indelning i örtriket efter Systema naturae, öfversatt af Johan Haartman, Stockholm 1753, ny upplaga 1777.

Gustaf Lithou, Disticha quaedam moralia, latinitate donata, Strengnäs 1732.

—— Panegyris exequialis, qua regis Caroli XII manibus parentatum ivit, Stockholm 1720.

—— Arctos pullata tumulo Georgii Wallin, oratio funebris, Stockholm 1723.

—— Poematum heroico-miscellaneorum pars I., Stockholm 1734.

Isak Lithovius, Jumalattomain onnettoin ja jumalisten onnellinen cuolema, edespandu cosca Johannes Beckmanni maahan pandihin, Turusa 1735.

—— Rippi-schoulu ja kingeri-lugut, eli kysymyxet, jotca rippi-schoulus lapsille ovat eteen asetettavat. Tur. 1765. 14 ark, 3 uppl.

Henrik Lyra, Piexämäen pitäjän asuvaisten valitus-runo, provastin Paulus Krogiuxen ylitze, Turusa 1762.

Nils Malm, disp. synod. de ministerio ecclesiastico, Ab. 1736.

Jakob Malmsten, Tal vid prins Gustafs födelse, Ab. 1746.

Pehr Mathesius, disp. praes. A. Grönvall, de Ostrobotnia, Upsala 1734.

Sven Mellenius, disp. praes. Bilmark, Historisk afhandling om Raumo, Åbo 1770—72.

Karl Fredrik Mennander, disp. de arte picem destillandi in Ostrobothnia, Ab. 1747. Utgafs tillökt äfven på Svenska.

—— disp. de terrae motu, Ab. 1747.

—— disp. de usu cognitionis insectorum, Ab. 1747.

—— disp. de oeconomia patriae per academias promovenda, Ab. 1748.

—— disp. Historica delineatio officinarum ferrariarum in Finlandia, Ab. 1748.

—— disp. Incrementa scientiae naturalis ab ineunte hoc seculo, Ab. 1750.

—— disp. Anmärkningar om äng- och åker-skjötzel i Österbotten, Åbo 1751.

Karl Fredrik Mennander, disp. de utilitate observationum meteorologicarum in physica, Ab. 1751. Inalles 73 häften disp. åren 1741—55.

—— Predikan på trettondedagen, Åbo 1739.

—— Tal vid Åbo akademies jubelfest 1740, Stockholm 1742.

—— Genethliacus princ. Friderico Adolpho dictus, Ab. 1750.

—— Panegyricus comiti C. G. Tessin habitus, Ab. 1752.

—— Åminnelsetal öfver domprosten Lauraeus, erkebiskop Troilius, cancellirådet Stiernman, i Sv. Vet. akad., Stockholm 1755, 1765, 1768.

—— Tal om bokhandeln i Sverige, i Sv. Vet. Acad., Sthm 1756.

—— Tal om folkhopens tillväxt, i Sv. Vet. Acad., Stockholm 1765.

—— Riksdagspredikan om Gudsfruktan såsom ett medel till sällhet. Stockholm 1762.

Karl Mesterton, disp. de principii rationis sufficientis adplicatione ad regnum materiale et immateriale, Ab. 1745.

—— disp. de lingva ejusque perfectione, Ab. 1749.

—— disp. de syncretismo philosophico, Ab. 1750.

—— disp. de notione mundi affirmativa, Ab. 1753.

—— disp. de peccato philosophico, Ab. 1753. Inalles 95 häften disp. åren 1745—66.

—— Breviarium psychologiae experimentalis et rationalis, Ab. 1762.

—— Logica contracta, Ab. 1763.

—— Institutiones theologiae naturalis. Ab. 1765.

—— Frontispicium philosophiae primae sive ontologiae, Ab. 1768.

Johan Misanderin Jumalalle pyhitetty sabbathin-lepo, Suomexi käätty Dan. Virzeniuxelda, Stockholm 1768. 59 ark, 6 upplagor.

Karl Fredrik Mollerus, Suomalaisten riemu runo, ruhtinan Carlen syndymän ylitze, Turusa 1749. 3 ark.

Mutami ajatuxia ja rucouxi, Jumalan sanast asetettu, Stockholm 1732. 17 upplagor.

Muutamia hengellisiä virsiä, Suomexi käätty Gabr. Lauraeuxelda, Stockholm 1747.

Neuvo palando-vijnan hyödytyxestä ja vahingosta, 1747.

Neuvo hyvihin ja sijvollisihin ihmisten tapoin, Turusa 1761.

M. O. Nordenberg, Anmärkningar öfver åkerbruket, Stockholm 1741.

—— Om beteshagar och vingårdar, Stockholm 1741.

Karl Fredr. Nordenskjöld, Tal om nyttan af öfverflödigt vattens uttappande ur kärr i Finland, i Sv. Vet. Acad., Stockholm 1758.

—— Svar på Sv. Vet. Acad. fråga: om bästa sättet att uppodla mosslupna ängar, Stockholm 1762.

Oförgripeliga tankar öfver fyra frågor angående privat communion, öfvers., Åbo 1765.

Painokirja, yxi selkiä ja päälle luotettava, Suomexi käätty Abr. Salmbergildä, Turusa 1769.

Lars Palander, disp. praes. Gadd, Beskrifning öfver Kulsiala församling, Åbo 1767.

Matthias Pazelius, Ruumiin saarna provastin Johannes Vegeliuxen hautamisessa, Turusa 1764.

Pienden lasten tarpellinen holhomus, K. Coll. Medicumin käskyn jälkeen ylöspandu, Stockholm 1756.

Anders Planman, disp. de Venere in sole visa d. 6 junii 1761, Ab. 1763.

—— disp. Observationes in calculum d. De la Lande, Ab. 1764.

—— disp. de propagatione luminis, Ab. 1764—66. Inalles 28 häften disp. åren 1763—86.

Henrik Gabr. Porthan, disp. Revelationi quid debeat philosophia, Ab. 1762.

—— disp. de poesi Fennica, part. 1—5, Ab. 1766—78.

Sigfrid Porthan, disp. de mediis restaurandae barbariei. Ab. 1760.

—— disp. de Germania magna, part. 1—3, Ab. 1764.

Fredrik Pryss, disp. de irruptione Svecorum in Holsatiam duce Torstensonio facta, Ab. 1761.

Olof Pryss, Plausus et vota, quibus princ. Adolpho Friderico gratulatus est etc., Ab. 1752.

Anders Prysz, disp. de cosmogonia Ovidiana, Ab. 1735.

Thomas Ragvaldin poika, Caxitoistakymmendä hengellistä virttä, Turussa 1761. 2 ark.

—— Cahdexankolmattakymmendä Christillistä virttä, Turusa 1762. 3 ark.

Thomas Rajalin, Nödig underrättelse om navigation eller styrmanskonsten, Karlskrona 1730.

—— Nödig underrättelse om skeppsbyggeriet och theraf flytande högnödige och sjöväsendet samt taklingen tillhörige proportioner, Karlskrona 1730.

Rackauden ateria, jonga Jesus on asettanut, Suomexi käätty, Turusa 1757.

Joh. Jak. Rambach, Ylösrakendavainen lasten kirja, Suomexi käätty, Turusa 1764.

Christ. J. Rappe, En frihetsriddares patriotiska echo af öfverste Pechlins votum, Stockholm 1769.

—— Act om personlig säkerhet m. m., Stockholm 1769.

Israel Reinius, Yxikertaiset kysymyxet juopumisesta, Stockholm 1756.

—— disp. praes. Mennander, Anmärkningar samlade under en resa till China, Åbo 1749.

E. Renström, Vindiciae ingeniorum Svethicorum, carmine comprehensae, Ab. 1738.

—— Then urgamla nordiska konst och vijsheten, Åbo s. a. Vers.

Esbjörn C. Reuterholm, Grundläggning till en beskrifning öfver borgerliga samhällens ursprung, öfvers. Norrköping 1765.

—— Upplysningar för Svenska folket om anledningen till riksdagen, Norrköping 1769.

Anders O. Rhyzelius, Mnemonica historiae Sviogothicae, epitome dodecade questionum inclusa, Ab. 1731.

Abraham Roering, disp. synod. de confessione et absolutione, Ab. 1754.

Isak Ross, disp. Existentia divinae revelationis argumentis philosophicis probata, Ab. 1759.

—— disp. de virga Aaronis florida, Ab. 1762. Inalles 53 häften disp. åren 1759—72.

Broderus Rålamb, Ad festum restaurationis academiae Ab. vota, Ab. 1722.

Lars Sacklinius, disp. synod. Peccatum originale, Ab. 1724.

Saga, förestäld uti en herdasång vid handelsman J. Sederholms och Maria Mag. Vendelins bröllop i Helsingfors, Åbo 1768.

Chr. Salmenius, disp. praes. Kalm, Beskrifning öfver Calajocki socken, Åbo 1754.

Johan Salmenius, disp. synod. de poenitentia, Ab. 1760.

Algoth Scarin, disp. Positiones historico-politicae a Chronico Pauli Justen excerptae, Ab. 1726.

—— disp. Attilae regis gentisque Hunnorum vindiciae, Ab. 1729.

—— disp. Apotheoseos veteris et recentioris parallelismus, Ab. 1732.

Algoth Scarin, disp. de originibus priscae gentis Varegorum, Ab. 1734.

—— disp. de sancto Henrico Fennorum apostolo, Ab. 1737—48.

—— disp. de denario S. Petri, Svethice Pedersöhre, Ab. 1737—40.

—— disp. de S. Olavi pravo religionis zelo, Ab. 1738.

—— disp. de tumultu rustico Ostrobotniae civium, klubbekriget dicto, Ab. 1746.

—— disp. gentis Vanorum in Vestrogothia sedibus, Ab. 1747.

—— disp. de initiis rei literariae in Svethia, Ab. 1750. Inalles 127 häften disp. åren 1724—56.

—— Memoria vitae mortisque Jonae Fahlenii episcopi, Ab. 1749.

Johan Snellman, disp. praes. Scarin et Hassel, de urbe Uloa, Ab. 1736—37.

Herman D. Spöring, Medicina Salernitana, Ab. 1733.

—— Kort beskrifning om sättet att ympa koppor på menniskor, Åbo 1737.

—— disp. Examen chymico-medicum fontis soterii Kuppisensis, Ab. 1741.

—— Åminnelsetal öfver H. J. Moraeus, Stockholm 1743.

David Starck, Vår salighetslära uti enfaldiga frågor och svar, Stockholm 1760.

Thomas Stenbäck, Ruumiin saarna kirckoherran Nic. Aemelaeuxen hautauxesa, Stockholm 1750.

—— Döpte Christnas enighet, synodalpredikan, Åbo 1751.

Karl Henrik Ståhle, Christillinen puolipäivä saarna, Turusa 1766.

Sururunot Suomalaiset, vallan alla Venäläisen etc., Turusa 1734.

Olaus Svebilius, Yxikertainen ulostoimitus Lutheruxen vähän catechismuxen ylitze, Suomexi käätty (Dan. Jusleniuxelda), Stockholm 1746. 20 upplagor.

Lars Tammelin, Likpredikan öfver fru Agnetha Fahlenius, född Sjöberg, Åbo 1732.

Daniel Tilas, En bergsmans rön och försök i mineralriket, Åbo 1738.

Johan Tolpo, disp. synod. de justificatione, Ab. 1733.

Christ. Tärnström, disp. praes. Frondin et Ekerman, de Alandia, maris Balthici insula, Upsala 1739—45.

Uscovaisten sieluin osallisuus Jesuxesa, Suomexi käätty, Turusa 1746.

Uuden syndymisen ja hengen uudistuxen tundomerkit, Suomexi käätyt, Stockholm 1732.

F. Vallén, Äreminne öfver grefve Ernst J. Creutz, Åbo 1744.

Martin Joh. Vallenius, disp. Exercitationes micellaneae mathematico-physicae, Ab. 1757—58.

—— disp. Analysis geometrica nonnullorum problematum arithmeticae universalis Newtoni, Ab. 1759—60.

—— disp. exhibens formulas generales de solidis regularibus, Ab. 1765. Inalles 30 häften disp. åren 1755—71.

Johan Vallenius, Likpredikan öfver fru Sidonia Hamilton, född Lejonhufvud, Åbo 1735.

Johan Vanaeus, Oratio metrica de peccato originis, Ab. 1724.

—— Justa in tumulum Hermanni Witte persoluta, Ab. 1728.

—— Meditationes de passione Christi, Ab. 1746. Latinsk vers.

Michael Vanonius, Cunnia ja muisto-laulu silloin cuin kirckoherra Matth. Riman haudattin, Turusa 1737.

Nils Vasström, disp. praes. Mennander, Beskrifning öfver Åbo stad, Stockholm 1749. Var den första disputation på Svenska som utkommit i Finland.

Johan Vegelius, Se pyhä evangeliumillinen valkeus taivallisesa opisa ja pyhäsä elämäsä, Stockholm 1747—49. 137 ark, 3 upplagor. Postilla.

—— Yxi tarpellinen coetus ja tutkistelemus rippiväen canssa, Turusa 1762. 5 ark, 5 uppl.

Henrik Vegelius, disp. praes. S. Chydenius, Animadversiones de oeconomia et moribus incolarum Lapponiae Kimiensis, Ab. 1754.

Karl Gustaf Veman, Riemu runo Suomalainen etc. (till kungl. förmälningsfesten), Turusa 1766.

—— disp. de convenientia linguarum Hebreae et Fennicae, Ab. 1767.

Johan M. Vestzynthius, Åminnelsefest öfver prosten Claudius Hedman, Åbo 1765.

Anders Wetterblad, Frälsarens herdavård, predikan, Åbo 1746.

—— En Gudi behaglig barnauppfostran, predikan, Åbo 1748.

—— Predikan på palmsöndagen, Åbo 1749.

—— Tal efter predikan, då konung Adolf Fredrik var i Åbo domkyrka, Åbo 1752.

—— Guds andes arbetande i Herrans plantering, predikan, Åbo 1766.

Barthold G. Vhael, Grammatica Fennica, adcuratiore methodo etc. Ab. 1733. Ny upplaga Helsingfors 1821.

Thomas Wilcock, Kosteliga honungsdroppar ur klippan Christo, öfversatt med anmärkningar af Abr. Frosterus, Stockholm 1766.

Gabriel Winter, Computus manualis eller tideräkning på fingerlederna, Åbo 1758.

Herman Witte, Programma ad festum restaurationis academiae Ab. et Oratio solemnis, Ab. 1722.

Johan Wång, disp. synod. de hominis libero arbitrio, Ab. 1727.

Den svåra krisen mot slutet af föregående period hade för Sverige och Finland medfört en genomgripande förändring i seder och föreställningssätt, hvilken är synbar såväl i statsskickets fullkomliga olikhet mot det förra, som äfven i litteraturens beskaffenhet. Ty redan genom en flyktig blick öfver närslutna litteraturförteckning kan man öfvertyga sig, att med denna periods början ingått en ny tid, himmelsvidt skild ifrån den föregående i många afseenden. Frågor om landtbruk och industri hafva intagit den fordna theologiska renlärighetens ställe; naturvetenskaper hafva trängt den Aristoteliska filosofin i bakgrunden; det vanliga språket i tal och skrift är numera icke så mycket Latin, som fastmer Svenska och Finska, ty äfven det sistnämnda språket har fått sig tillerkänd en jemförelsevis mer betydande ställning än förut; studenternas Latinska vältalighetsprof, orationes, hafva försvunnit och lemnat rum för socknebeskrifningar och andra detaljerade notiser om hemorten; de antediluvianska konungalängderna hafva gifvit vika för faktisk specialforskning i fäderneslandets historia. Dertill kommer särskildt för Finland den betydande förändring, att en del af landet numera lydde under Ryssland och

derföre icke kunde deltaga i den öfriga delens andliga sträfvanden, samt att befolkningen var förminskad till hälften och i ekonomiskt afseende utblottad. Sådana förhållanden gjorde att vår litteratur under ekonomiska perioden var till antal och omfång ringare än under den föregående, oaktadt politisk frihet och diskussionsämnen ingalunda tröto. Dervid bör dock märkas att en stor mängd litterära alster inhystes i lärda sällskapers handlingar och periodiska skrifter, hvilka mångtaliga, ofta helt små uppsatser vi icke här kunnat förteckna.

Främst bland alla kunskapsgrenar odlades nu naturvetenskaperna och de omhuldades isynnerhet för deras nära samband med ekonomin, som i allmänhet var tidens lösen; de räknade också bland sina representanter periodens mest betydande förmågor och snillen, hvilka alla voro genomträngda af patriotisk håg att med sina forskningar gagna fäderneslandet. Sådana voro förnämligast Linnés samtida och personliga vänner Brovallius och Mennander, hans lärjunge botanikern Kalm, mineralogen Gadd och astronomen Gadolin. Joh. Brovallius, professor i Åbo 1738—49, biskop 1749—55, var måhända periodens grundligaste vetenskapsman, med sjelfständiga åsigter i flera grenar af naturkunskapen, och derjemte populär skriftställare af förtjenst; men olyckligtvis dog han i sin bästa ålder, blott 48 år gammal, under det hans förnämsta arbete trycktes. Enligt en från föregående perioden ärfd sed öfvergick han, liksom flera andra naturforskare på denna tid, till theologiska fakulteten och var en ibland dem som för sina förtjenster om naturvetenskaperna belönades med biskopstjenst. Hans förnämsta arbete, *Betänkande om vattuminskningen*, var riktadt emot

den efter Celsius och andra ansedda forskare antagna och allmänt hyllade theorin om vattnets förminskning på jordklotet, och väckte mycket uppseende, emedan det med skarpsinnighet och osvikliga skäl så vederlade en förut lifligt omhuldad theori, att den derefter föll. En liten uppsatts af Brovallius rönte utmärkelsen att Linné öfversatte den till Latin och i Leyden, der han då vistades, utgaf den med titeln: *Discursus de introducenda in scholas et gymnasia historiae naturalis lectione;* kort derpå tog Brovallius genom en särskild skrift Linnés nyssuppfunna sexualsystem i försvar emot professor Siegesbecks ogillande kritik öfver detsamma. Ännu helt ung begynte han utgifva en litterär tidskrift, *Den philosophiske Mercurius*, hvilken var en ibland de första på Svenskt språk, täflande med Dalins samtida försök åt samma håll; det i sig sjelft förtjenstfulla företaget måste dock redan i sin början öfvergifvas, måhända för brist på tillräckligt antal läsare. Sedan Svenska vetenskaps-akademin 1739 blifvit stiftad, var Brovallius en ibland dess först inkallade ledamöter, införd redan i början af dess tredje år och sedermera tvenne gånger dess ordförande.*) Liksom de flesta andra vetenskapsakademier egnade sig äfven den Svenska förnämligast åt naturvetenskaperna, men hade derjemte en så öfvervägande praktisk riktning att den i början nästan liknade en landtbruksakademi; alla utmärktare skriftställare i dessa ämnen inom Finland inkallades till ledamöter af densamma och meddelade sina rön i dess handlingar. Det var hufvudsakligen sagda akademis förtjenst att Svenska språ-

*) Om Brovallius se en uppsats af *J. J. Chydenius* i *Litteraturbladet* för 1857 pag. 311 ff.

ket derefter begynte begagnas i lärda undersökningar, ehuru den föga verksamma vetenskapssocieteten i Upsala fortfarande använde Latinet. Vid universitetet i Åbo hölls 1749 den första disputation på Svenska under Mennanders inseende af Vasström; men de som förnämligast bidrogo till att göra sagda språk vanligt vid disputationer, voro Kalm och Gadd, hvilka praesiderade för en stor mängd Svenska, mest ekonomiska afhandlingar.

Med Brovallius delar Mennander äran att hafva infört allvarliga naturstudier vid universitetet i Åbo, ehuru han sjelf icke uppträdde med något betydande arbete i sådana ämnen och i allmänhet skref föga; hans håg var förnämligast vänd till uppsamlandet af historiska detaljuppgifter, handskrifter och sällsynta böcker, med hvilka samlingar han sedermera mycket underhjelpte Porthans forskningar i Finska historien. Genom lärare-verksamhet och den noggranna kritik han i allt använde, äfvensom genom stort personligt anseende, befordrade han mycket såväl naturvetenskapen som kunskapen om fäderneslandets öden och beskaffenhet. Under den tid han var professor i fysiken 1746—1752 praesiderade han för en stor mängd Latinska disputationer, bland hvilka blott en del kunna antagas vara af honom författade; åren 1752—57 var han professor i theologin och derefter 1757—75 biskop i Åbo, samt sluteligen erkebiskop i Upsala, genom hvilka sednare befattningar hans verksamhet afleddes ifrån naturstudier. Pehr Kalm, professor i ekonomin 1747—79, har odödliga förtjenster om botaniken och dess tillämpning i hushållningen, men är mest känd för sina vetenskapliga resor i östra Finland, sydvestra Sverige, södra Ryssland och Nordamerika. Ifrån

alla dessa långväga färder hemförde han vexter åt Linné, och ifrån Nordamerika medtog han en mängd vextfrön och plantor, dem han försökte naturalisera i Finsk jord på Hirvisalo ö nära Åbo. Hans förnämsta arbeten voro resebeskrifningar: *Vestgötha resan*, som han förrättade och beskref på enskild gynnares bekostnad, och *Resan i Nordamerika*, hvilken han med mycken talang utförligt beskref i ett verk i flere delar, deraf likväl endast 3 delar utkommo under hans lifstid, de öfriga, förmodligen i brist på förläggare, lemnades otryckta och förstördes af vådeld. En i bref till Franklin uppsatt beskrifning öfver Niagara vattenfall öfversattes af denne till Engelskan och utgafs 1750, samt reproducerades sedermera ofta i öfversättningar på flere språk Pehr Adrian Gadd, professor i kemin 1761—87, verkade med utmärkt sakkännedom och nit för kemins tillämpning på landthushållningen och isynnerhet för noggrann kunskap om fäderneslandet i naturalhistoriskt och statistiskt afseende, särdeles om dess dittills fördolda naturliga tillgångar. Bevis derpå äro *Åkerbrukets kemiska grunder*, *Indicia mineralogiae Fennicae*, *Beskrifning öfver Satakunda*, och det till följande period hörande digra verket, *Systematisk inledning i Svenska landtskötseln*, 3 delar. Många andra smärre afhandlingar i Finska mineralogin, om skogsskötsel och plantering af nyttiga vexter m. m bära alla vittne om hans genom täta resor förvärfvade noggranna kännedom af landet samt hans patriotiska håg att genom upplysningars meddelande befordra landets uppkomst och välstånd. Jakob Gadolin, professor i fysiken 1753—62, sedermera i theologin 1762—88, slutligen biskop, utmärkte sig genom grundliga matematiska studier, gjorde högt vär-

derade astronomiska observationer, förrättade triangelmätningar mellan Åbo och Grisslehamn, samt deltog verksamt i den tidens politiska strider vid riksdagarne. Liksom Mennander drogs äfven Gadolin genom sin theologiska befattning och politiskt trassel bort ifrån de naturvetenskapliga forskningar han begynt, och har derföre icke efterlemnat något mer betydande verk, oaktadt han hos samtiden åtnjöt stort vetenskapligt anseende. Mindre betydande än dessa, men dock ganska aktningsvärda, voro Leche såsom botaniker, ofta citerad af Linné, Samuel Chydenius såsom kemist och uppfinningsrik mekaniker, hvilken af Ehrensvärd hedrades med synnerliga loford, och Johan Haartman såsom utmärkt läkare samt författare till den ända till sednaste tider allmänt anlitade, för sitt ändamål ypperliga läkareboken: *Anvisning till sjukdomars igenkännande och botande.*

Den för tiden nya kunskapsgrenen: nationalekonomin, hade här en utmärkt representant i Anders Chydenius, kyrkoherde i Gamlakarleby 1770—1803, hvilken isynnerhet vid 1765 års riksdag utströdde flere småskrifter af nationalekonomiskt och synnerligen frisinnadt innehåll, bland hvilka *Källan till rikets vanmakt* och *Rikets hjelp genom ett naturligt finance-system* utgöra det bästa Sveriges litteratur i ämnet äger att uppvisa för den tiden. I det närbeslägtade ämnet: landtbruk, fattadt ur nationalekonomisk synpunkt, förvärfvade sig Johan Kraftman, rektor i Björneborgs skola 1748—55, extra ordinarie professor 1755—58, rättvist anseende genom sina kärnfulla arbeten: *Tankar om den vanmagt i hvilken Finska landtmannen sig befinner*, och *Föreläsningar 1746 i landthushållningen* m. fl., hvilka äro att räkna bland den tidens bästa uppsatser i sitt ämne.

Sveriges och Finlands historia frigjordes vid denna tid småningom från de haltlösa hypotheserna, och begynte bedrifvas med sansadt allvar och god framgång, underhjelpt af de talrika detaljforskningar, som genom enskilda socken- och stads-beskrifningar kommo historikern till godo. Alg. Scarin, professor i moralen och historien 1722—61, bröt genom ihärdig möda banan på detta fält och vände historieforskningen ifrån de snillrika gissningarnes område till ett på urkunder och minnesmärken sig stödande väl inskränktare, men tryggare vetande. Ehuru han icke var mäktig af den skonslösa kritik, som skulle erfordrats för att helt och hållet lösslita sig från de traditionella fördomarne, och isynnerhet misslyckades i namnhärledningar, har han dock i åtskilliga små disputationer lemnat enstaka upplysningar af vigt för nordens historia. Hans riktning fortsattes af efterträdaren Johan Bilmark, professor i moralen och historien 1763—1801, som dock mera tillhör följande period. Scarins vän Johan Arckenholtz, bibliothekarie hos landtgrefven af Hessen-Cassel 1746—66, född i Helsingfors, har genom sin under namn af *Memoires* utgifna rika samling af urkunder och anteckningar till drottning Kristinas historia förvärfvat sig ett aktadt rum bland Sveriges häfdatecknare. Urkunderna till det af 4 delar bestående digra verket hade han under sina resor uppsamlat, isynnerhet ifrån det svårt tillgängliga Vatikanska och enskilda lärdas bibliotheker i Rom. Han var äfven för öfrigt en ifrig samlare af sällsyntheter, såsom gamla böcker, handskrifter, mynt m. m., samt ihågkommes med tacksamhet vid detta universitet såsom stiftare af en stipendiifond för studerande. Många bland de *talrika topografernas* skrifter, t. ex. Matthesii *Diss.*

geographica de Ostrobothnia, lemna äfven mer eller mindre vigtiga bidrag till fäderneslandets historia.

I theologin utgafs väl en stor mängd arbeten, dessa isynnerhet på Finska och i betydlig mån öfversättningar från Tyska asketiker, men intet af särskilt anmärkningsvärd betydenhet, om man undantager den i sitt slag utmärkta postillan af Johan Vegelius, kyrkoherde i Uleå 1757—64, med titeln *Evangeliumillinen valkeus*, som oaktadt sin ansenliga vidd äfven i våra dagar blifvit omtryckt.

Finska språkforskningen vann betydlig utveckling genom tvenne högst nödiga arbeten, nemligen *Finsk ordaboks försök* af den högtförtjente Daniel Juslenius, biskop i Borgå 1734—42, i Skara 1743—52, och *Grammatica Fennica* af Barthold Vhael, kyrkoherde i Ilmola 1699—1723. Båda utgjorde de nästan ett helt sekel igenom de enda brukbara hjelpredorna vid studium af Finskan, och innehafva således ett vigtigt rum i våra litterära häfder, oberoende af deras egentliga inre värde, som för den tiden var stort nog. Utgifvandet af 1734 års lagbok på Finska, öfversatt af G. Salonius, äfvensom numera regelbundet på Finska utkommande kungliga förordningar, jemte riksdagsbeslut och politiska partiskrifter, gåfvo Finskan en långt vidsträcktare användning än förut på medborgerlighetens område, ehuru densamma derjemte mycket orenades genom från Svenskan utan assimilation lånade ord och hårda Sveticismer i ordställningen.

På poesins område anträffa vi här först och främst en utmärkt religiös skald på Finska Abraham Achrenius, kyrkoherde i Nousis 1753—69, som äf-

ven författade god Latinsk vers. Han är den förnämsta psalmdiktare vårt land härtills frambragt, och hans talrika smådikter utmärka sig alla för sann poetisk inspiration och en rörande innerlighet, som gjort dem kära för fromma själar ända till den dag som är. Särskilt hafva de af honom bearbetade *Sionin juhla virret* länge utgjort en omtyckt andaktsbok. Han var af själ och hjerta tillgifven den vekare, åt Hernhutismen lutande pietistiska riktningen; led en kort tid af sinnesrubbning, hvarföre han suspenderades från sin prestatjenst, men åtnjöt eljest stort förtroende för sin innerliga fromhet. Åtskilliga andra Finska diktare, såsom Calamnius, Lithovius Veman, Mollerus, isynnerhet den mycket produktive folkskalden Thomas Ragvaldinpoika, m. fl. offentliggjorde småstycken i tryckta ströskrifter, som gingo vida omkring landet, men utan att länge bibehålla sig i folkets minne. Fänriken Gustaf Lithou väckte på sin tid uppseende genom sina verkligen ypperliga Latinska poemer, ehuru detta slags vitterhet mera tillhörde en då redan förgången tid. På Svenska språket diktade inom denna period tvenne poeter a högre rang, den ena i början, den andra i slutet a perioden, nemligen Jakob Frese och Gustaf Filip Creutz. Båda voro ganska litet produktiva, men sjöngo för öfrigt under alldeles olika förhållanden Freses elegiskt rörande, mildt klagande sång glömdes eller förbisågs af samtiden, men efterverlden har räknat den med ibland Svenska folkets yppersta sånger; grefve Creutz' *Atis och Camilla*, det enda a betydenhet som han diktade, förtjusade samtiden och upphöjdes till skyarne, men en kritiserande efterverld har till någon del nedstämt berömmet eller åt minstone lemnat dikten oläst. Likväl är *Atis och*

Camilla en idylliskt ljuf naturmålning, full af innerlig djup känsla, med sköna bilder i ett rent och ädelt språk, en dikt som i alla händelser måste räknas med ibland Svenska vitterhetens klassiska verk, huru än smaken må vexla på olika tider.

Öfversigt af Finlands litteratur

ifrån år 1771 till 1863.

Akademisk afhandling

hvilken

med tillstånd af filosofiska fakulteten
vid K. Alexanders-universitetet i Finland

till offentlig granskning framställes

af

Sven Gabriel Elmgren,
hist.fil. doktor, vice bibliothekarie,

i Filosofiska lärosalen den 28 oktober 1865

p. v. t. f. m.

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1865.

Innehåll:

6. **Porthanska perioden** 1771—1809 . . . . . sid. 1.
7. **Nyfinskans period** 1810—1840 . . . . . . » 43.
8. **Den nationella perioden** 1841—1862 . . . » 97.

Öfversigt af Finlands litteratur.

Finlands litterära lif under den tid af 92 år, som vi här företagit oss att öfverskåda, företer tre olika skiftningar, hvilka, ehuru icke vid första ögonkastet urskiljeliga, dock vid närmare granskning skola befinnas nog synbara för att rättfärdiga en indelning i 3 perioder, nemligen: *den Porthanska*, *Nyfinskans* samt *den nationella* perioden; och emedan vår i ett föregående arbete lemnade *öfversigt* upptager 5 perioder för de inemot 230 åren från 1542 till och med 1770, så erhålla dessa här behandlade afdelningar ordningsnummern: 6, 7 och 8. Utom de i den förra *öfversigten* angifna uteslutningarne från det bibliografiska materialet, tillkommer nu äfven den, att en mängd afhandlingar i lärda sällskapers handlingar, tidskrifter och tidningar icke här upptagas, i fall de icke derjemte blifvit särskilt utgifna med eget titelblad. Öfversigten förlorar väl derigenom åtskilligt, som det vore af intresse att finna sammanställdt, emedan mången god författare offentliggjort sina forskningar eller tankar endast i periodiska skrifter, men sådana uppsatsers fullständiga uppräknande skulle erfordra mycket mera tid och utrymme, än vi kunna disponera öfver för ett verk sådant som detta.

6. Porthanska perioden åren 1771—1809.

Den tidsafdelning af 39 år, som vi låtit bära *Henr. Gabr. Porthans* ärade namn, begynner med nyssnämnde mans uppträdande såsom ansedd forskare, eller

bestämdare med den första tidnings utgifvande i Finland, samt slutar med Borgå landtdag och landets fullständiga skilsmessa från Sverige. Åbo Tidningar, ehuru i sig sjelfva ganska obetydliga, utmärkte dock att en ny tids sed, den nemligen att i periodiskt utkommande blad eller små häften sprida kunskaper ut i vidsträckta kretsar, nu funnit insteg äfven i Finland, sedan den knappt en mansålder förut inkommit till Sverige. Perioden sammanfaller med den i Sveriges litterära häfder berömda Gustavianska tiden; men den Franska karakter af lätt behag och klar ytlighet, som utmärker den sistnämnda, finner man ingalunda hos vår Porthanska periods litteratur. Tvärtom visar denna ett allvarligt drag af grundlig vetenskaplighet, ty forskning i forntidens häfder och naturvetenskaplig observation sysselsatte den tidens anseddaste snillen. Den lärda forskningen i flere vetenskapsgrenar florerade inom Åbo akademi, som genom många ansedda lärares samtidiga uppträdande vann en förut oanad betydenhet, och en liflig håg att genom upptecknade observationer af små detaljer sprida ljus öfver såväl landets som nationens forntida förhållanden, yppade sig ofta äfven i landsorterna. Denna var dock ett arf från den nästföregående perioden; men dess ekonomiskt patriotiska riktning fick nu en alltmera tydlig anstrykning af vetenskaplighet. Bland periodens skriftställare framstå synnerligen, hvar i sitt olika ämne, *Henrik Gabriel Porthan*, *Mathias Calonius*, *Frans Mikael Franzén*; genom sin verksamhet för Finska nationalandans väckande utöfvade dock framför andra Porthan ett ärorikt inflytande, som sträckte sig långt in i framtiden och i våra dagar ärats med en präktig minnesstod. Hithörande bibliografiska förråd är följande:

And. Achrenius, Halullisten sieluin hengelliset laulut. Turusa 1790. 3½ ark 8:o. Har upplefvat åtminstone 19 upplagor.

Joh. Aejmelaeus, Ruumis-saarna conrect. Jacob Vegeliuksen hautamisessa. Vaasa 1779. 3½ ark 4:o.

—— Dissertatio synodalis de ritibus ecclesiasticis in Gammel Carleby d. 18—20 febr. 1784 vent. Vasa 1784. 4 ark 4:o.

Joh. Aejmelaeus, Disp. de chrestomatiis lexicisque scholasticis rite instituendis. Ab. 1806. 2¾ ark 8:o.

N. Aejmelaeus, Personalier öfver kyrkoherden Johan Aejmelaeus. Öfvers. Åbo 1805. 2¼ ark 4:o.

A. E. Afzelius, Afh. om lagstiftningen för husbönder och tjenstehjon. Upsala 1807.

—— De poesi gentium septentrionalium antiqvissima. Part. 1—3. Åbo (Praes. Porthan) och Upsala 1798. 2½ ark 4:o.

J. F. Ahlstedt, De methodo soliditates corporum duplici integratione eruendi. Åbo 1800. 3¼ ark 4:o.

F. J. v. Aken, Tutkistelemus paloviinan poltto-aseista. Suoment. Stockholm 1788. 2¼ ark 8:o.

Allvin och Theodor, läsebok för barn. Öfvers. af J. H. Avellan. Sthm 1804. 7½ ark 8:o.

Almanacka eli ajan-tieto, Turun horizontin jälkeen vuonna 1807, 1808, 1809, 1810. Strengnäs 1806—1809. Dessförinnan trycktes de Finska almanackorna alltid i Stockholm. Under kriget utgafs derjemte Finska alman. i Åbo för 1809 af Joh. Fr. Ahlstedt och för 1810, äfvensom Svensk contoirs-almanach för 1809 för första gången i Åbo 1808 af J. F. Ahlstedt.

M. Alopaeus, Disp. Historia Borgoae urbis Nylandiae. Praes. H. G. Porthan. Ab. 1794. 6¾ ark. 4:o.

—— Disp. de methodis quibusdam trigonometricis. Ab. 1797. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. caussam aestus marini examinans. Ab. 1800. 2¼ a. 4:o.

M. J. Alopaeus, Disp. Propositiones quaedam geometricae solutae. Ab. 1774. 3 ark 4:o.

—— Borgå gymnasii historia. Åbo 1804—1817. 39½ ark 8:o.

—— Förslag till en ny skolinrättning i Randasalmi. Åbo 1804. 2 ark 8:o.

P. J. Alopaeus, Specimen historiae litterariae Fennicae. Ab. 1793—95. 7½ ark 4:o.

—— Animadversiones de libris raris. Disp. praes. H. G. Porthan. Ab. 1791. 7 ark 4:o.

Angenäma sjelfsvåld. Veckoskrift 1783 N:o 1—24. Utgifven måhända af G. Lizelius.

H. Arenius, De secta Scribarum Nov. Test. Ab. 1809. 2 ark 4:o.

Aug. Armfelt, Regerande hertigen Carl Vilh. Ferdinands af Brunswig lefvernesbeskrifning. Sthm 1801. 1½ ark 8:o.

H. H. Aspegren, Pedersöre landtman. Vasa 1777. 8:o.

A. Aström, Tutkistelemuxet niistä esteistä cuin syndistä cohtavat. Tur. 1776. 2½ ark 12:o.

G. Avellan, Tankar om nödvändigheten deraf att Svebelii cateches bibehållen varder. Åbo 1797.

J. H. Avellan, Disp. de ultimo pulchri judicandi principio. Ab. 1802. 3¾ ark 8:o.

—— Primordia juris comitiorum priscis Sveciae incolis proprii. Disp. Ab. 1809. 5 ark 4:o.

M. Avellan, Diss. synod. de diverso hominum post hanc vitam statu. Ab. 1791. 3½ ark 4:o.

D. Backman, Tal vid invigningen af orgelverket i Finströms kyrka. Åbo 1771. 1½ ark 4:o.

—— Predikningar i Sveaborgs garnizons kyrka. Åbo 1807. 2½ ark 8:o.

—— En christligen ärad öfverhets magt, prestmötespredikan i Åbo 1773. Sthm 1774. 4:o.

H. Backman, Disp. Historisk beskrifning öfver staden Lovisa. Praes. J. Bilmark. Åbo 1776. 3 ark 4:o.

J. *G. Bergman*, Neuvo kansalle kuinga tavalliset kulkutaudit taitavat estetyxi tulla. Tur. 1775. 1⅝ ark 8:o.

—— Berättelse om boskapssjukans botande. Åbo 1768.

—— Berättelse om den 1778 herrskande rödsoten. Åbo 1778. 4:o.

—— Underrättelse om sättet att bota rödsoten. Åbo 1783. 1½ ark 8:o.

—— Underrättelse om farsoter, särdeles röt- och fläckfebern. Åbo 1787. 8:o.

G. J. Bergroth, Disp. Anmärkningar om Säkylä qvarnstensbrott. Praes. Joh. Gadolin. Åbo 1801. 2½ ark 4:o.

Berättelser om Lapparnes omvändelse (af *G. Tuderus* i Enari, till större delen). Sthm 1773. 4½ ark 8:o.

J. Bilmark, Disp. de commerciis veterum Rossorum. Ab. 1770. 3 ark 4:o.

—— Disp. de initiis religionis Christianae in imperio Rossico. Ab. 1771. 3 ark 4:o.

I. Bilmark, Disp. de etymo Fenniae. Ab. 1771. 2 ark. 4:o.

—— Hypomnemata in Chronicon episc. Ab. Pauli Juusten. Ab. 1771. 4 ark 4:o.

—— Undersökning om lagskipningen uti Finland i äldre tider. Åbo 1772. 3½ ark 4:o.

—— De secretis societatibus litterariis. Ab. 1772. 2¼ ark 4:o.

—— De praepositis Aboens. comitibus quondam palatinis. Ab. 1772. 2 ark 4:o.

—— De coloniis Svecorum in Finlandiam deductis. Ab. 1772. 2½ ark 4:o.

—— Vita et merita Thorst. Stålhandske. Ab. 1774. 2½ ark 4:o.

—— Inscrinationis actus episcopi Hemmingi. Ab. 1775. 3½ a. 4:o.

—— Om yppighetens verkan på folkmängden. Åbo 1777. 3 ark 4:o.

—— Celsa-ne, an humilis sors melior? Ab. 1777. 4¼ ark 4:o.

—— De sacellis sepulcralibus in templo cathedrali Aboensi obviis. Ab. 1778. 3½ ark 4:o.

—— Dotationes altaribus templi cathedr. Ab. factae. Ab. 1782. 2¼ ark 4:o.

—— De contentionibus propter Lapponiam motis. Ab. 1784. 4 ark 4:o.

—— De praemiis virtutum naturalibus. Ab. 1788. 2½ ark 4:o.

—— De mortis genere regis Gustavi Adolphi. Ab. 1788. 3¼ ark 4:o.

—— Examen hypotheseos de commerciis Phoenicum cum Fennis. Ab. 1789. 2 ark 4:o.

—— An Hunni sint Fennorum aborigines? Ab. 1792. 2½ ark 4:o.

—— Stricturae quaedam criticae in historiam Alandiae. Ab. 1792. 2½ ark 4:o.

—— De indole amoris in patriam. Ab. 1794. 2¼ ark. 4:o.

—— De regno Vestro-Gothorum in Gallia. Ab. 1795. 4 ark 4:o.

—— Caussa discessus reginae Mariae Eleonorae e Svecia. Ab. 1795. 2½ ark 4:o.

—— De templo cathedrali Aboensi. Ab. 1800. 5 ark 4:o.

—— De professoribus academiae Aboensis. Ab. 1801. Praes. H. G. Porthan. 6 ark 4:o. Alla äro dispp.

A. Björkqvist, Uskon harjoitus autuuteen, sovitettu n. sunnuntaipäiv. evangeliumein tutkinnosa. Tur. 1801. 69 ark 4:o. 3 upplagor.

B. Björnlund, Materia medica selecta. Ab. 1797. 8:o.

Gabr. Bonsdorff, Disp. Differentiae capitis insectorum praecipuae. Ab. 1787. 4¾ ark. 4:o.

—— Disp. Fabrica, usus et differentia antennarum in insectis. Ab. 1790. 6¾ ark 4:o.

—— Disp. Fabrica, usus et diff. palporum in insectis. Ab. 1792. 10 ark 4:o.

—— Disp. de intrinseca musculorum corporis hum. fabrica. Ab. 1806. 5¾ ark 4:o.

—— Underrättelse om sättet att anlägga en köksträdgård. Åbo 1804. 2 ark 8:o.

—— Tal vid högtidligheten i Åbo d. 3 april 1791. Åbo. 8:o.

Jac. Bonsdorff, Disp. Examen variarum lectionum quas ad textum Jesaiae Alexandrina versio exhibet. Ab. 1786—1807. 27 ark 4:o.

—— Theoria mentis humanae revelatione excultae. Ab. 1791—1807. 18 ark 4:o.

—— Diss. synod. de libero arbitrio. Ab. 1807. 6 ark 4:o.

—— Christi död, sorgedikt. Åbo 1787. 8:o.

—— Sommar-resan. Åbo 1799. 10 ark 8:o.

Joh. Bonsdorff, Disp. Loca quaedam difficiliora epistolae Pauli ad Galatas etc. Ab. 1793. 5¾ ark 4:o.

—— Disp. de Noacho arcam ingrediente. Ab. 1805. 3¾ ark 4:o.

—— Disp. de Christo resurrectionem suam praedicente. Ab. 1805. 2½ ark 4:o.

Petr. Bonsdorff, Observationes succinctae circa Epitomen theologiae Christianae S. F. N. Mori. Ab. 1798. 5½ ark 8:o.

H. G. Borenius, Saarna Längelmäen kirkosa. Tur. 1789. 1¾ ark 8:o.

F. R. Brander, Kort begrepp af naturalhistorien, efter C. v. Linnés och G. Vallerii lärogrunder etc. Sammandrag. Vesterås 1785. 11½ ark 8:o.

J. A. Brandt, Disp. de testamentis et modis, quibus ea infirmantur. Ab. 1771. 2½ ark 4:o.

C. O. Bremer, Försök till en handbok uti masmästeriet. Sthm 1798. 8:o.

P. Brenners sista tal, då han fördes till en våldsam död 1720. Vasa 1786. 8:o.

—— Viimeinen puhe. Suoment. Vasa 1780. 1½ a. 8:o. 2 uppl.

J. F. Bucht, Disp. Om Hollola socken. Praes. P. A. Gadd. Åbo 1792. 4½ ark 4:o.

P. O. Bugge, Postilla eli evangeliumillisia tutkistelemuxia. Suoment. G. Rancken. Tur. 1804. 42 ark 8:o. 4 upplagor.

J. Bunian, Yhden kristityn vaellus autuahan ijankaikkisuteen. Suom. J. J. Malmberg. Tur. 1809. $17\frac{3}{4}$ ark 8:o. 8 upplagor.

M. Calonius, Disp. de nova facie orbis Europaei circa saeculum reformationis exorta. Ab. 1764—77. $14\frac{1}{2}$ ark 4:o.

—— Disp. de pactis ante divis nuptialibus. Ab. 1781. 6 a. 4:o.

—— Disp. de delictis circa depositum. Ab. 1783. 6 ark 4:o.

—— Disp. de praescriptione criminum. Ab. 1785. $4\frac{3}{4}$ ark 4:o.

—— Disp. de elicienda in foro criminali reorum confessione. Ab. 1790. 8 ark 4:o.

—— De prisco in patria Sveo Goth. servorum jure. Denuo edidit C. Schildener. Stralsund 1819. 15 ark 4:o. Såsom dispp. utgifna i Åbo 1780—1793, part. I—V.

—— Disp. de hypotheca. Ab. 1786, 1792. $10\frac{3}{4}$ ark 4:o.

—— Disp. de delinquentium ad publicam ignominiam expositione. Ab. 1788. 3 ark 4:o.

—— Opera omnia. Denuo edidit A. I. Arvidsson. Vol. 1—5. Sthm 1829—1836, tillsammans 136 ark 8:o.

—— Praelectiones in jurisprudentiam civilem, — in jurisprudentiam criminalem, — in processum civilem, — in processum criminalem, Commentarius in codicem Svecanum Fredericianum. 5 digra folioband i handskrift af Calonii egen hand.

J. F. Carpelan, Neuvo ja johdatus maan viljelemisen parandamiseen. Suoment. S. Bohm. Tur. 1793. $3\frac{3}{4}$ ark 8:o.

—— Några grunder för jordbrukets förbättrande i Götheborgs län. Götheborg 1804.

—— Lefvernesbeskrifning öfver baron Vilhelm Carpelan. Sthm 1792. 3 ark 8:o.

—— Tal, då fam.vapnet krossades efter öfverstelieutn. Dan. Lagerbom 1780.

S. V. Carpelan, Protocoll vid en oeconomisk öfverläggning med Pielisjärvi sockens allmoge. Sthm 1792. $1\frac{1}{2}$ ark 8:o.

H. Carpelius, Diss. synod. de rebus civilibus. Ab. 1773. $5\frac{1}{2}$ a. 4:o.

C. Cavander, Jesu rätta lärjungars svagheter, predikan. Vasa 1779. 4:o.

Caxi neljättä kymmendä satua, runohin käätty. Vasa 1777. $2\frac{5}{12}$ ark 12:o.

Cebetis tabula Graeca in usum tironum. Accedit index Graeco-Latinus. Ab. 1803. $6\frac{1}{2}$ ark 8:o.

M. Choraeus, Tal i anledning af kronprinsen Gustafs födelse (på vers). Åbo 1800. 3½ ark 4:o.

—— Om könets domsrätt öfver det sköna, tal. Åbo 1800. 2 ark 8:o.

—— Menniskans värde, promotionsverser den 15 juni 1802. Åbo. Fol.

—— och *Vallin,* Omarbetade kyrkopsalmer. Sthm 1807. 12:o.

—— Disp. de veritate aesthetica. Ab. 1799—1801. 7 ark 4:o.

—— Disp. de vera et genuina notione virtutis Christianae. Ab. 1805. 4 ark 4:o.

J. Chydenius, Ruumiin saarna cappalaisen Eric Frosteruxen hautamisesa. Vasa 1788. 3 ark 4:o.

And. Chydenius, Tankar om husbönders och tjenstehjons naturliga rätt. Sthm 1778. 4 ark 8:o.

—— Memorial angående religionsfrihet. Sthm 1779. 1 ark 4:o.

—— Svar på Vet.Samh. i Götheborg fråga om landthandeln. Sthm 1777. 5 ark 8:o.

—— Tal vid kon. Gustaf III:s kröning. Sthm 1772. 8:o.

—— Tal på afrättsplatsen i Kronoby den 12 april 1786. Vasa. 8:o.

—— Förklaringar öfver Tio Guds bud och Trones artiklar. I "Homiletiska försök", Band. 6. Sthm 1783. 8:o.

A. N. Clewberg, Sorgetal öfver drottning Lovisa Ulrika (på vers). Åbo 1782. 7 ark 4:o.

—— Disp. de caussis florescentis et marcescentis reipublicae litterariae. Ab. 1772. 6¾ ark 4:o.

—— Disp. de scriptoribus et fontibus historiae philosophiae naturalis. Ab. 1776. 4 ark 4:o.

—— Tankar om svårigheten att finna sanningen, promotionsverser d. 28 juni 1775. Åbo. 2 ark fol.

—— Ode till svenska folket. Sthm 1786.

J. A. Cleve, Disp. de primis originibus artis musicae. Ab. 1800. 2¾ ark 4:o.

M. T. Ciceronis, De oratore libri III, ex recens. J. A. Ernesti. Ab. 1797 och 1803. 17 ark 8:o.

Creutz och *Gyllenborg,* Vitterhetsarbeten. Sthm 1795.

Cuningas Adolph Fredrikin elämä-kiria, ylösluettu 10 p. Hein. 1771. Sthm. 3 ark 4:o.

J. H. Cygnaeus, Disp. de methodo docendi dialogistica. Praes. H. G. Porthan. Ab. 1786. 6½ ark 4:o.

I. af Darelli, Tankar vid Hr Grewesmöhlens svar, om förmånligaste sättet att använda trädesjorden. Åbo 1805. 3½ ark 8:o.

De la Myle, En Svensk officerares dagbok, h. öfver en resa genom Sverige, Ryssland, Pålen etc. Åbo 1789. 5½ ark 8:o.

H. Deutsch, Disp. Aetiologia catarrhi. Praes. G. E. Haartman. Ab. 1802. 2¾ ark 4:o.

Edelcrantz (A. N. Clevberg), Afhandling om telegrapher. Sthm 1796.

P. Ekenvall, Disp. Animadversiones in theoriam cel. Du Tour de diffractione luminis. Ab. 1803. 6 ark 4:o.

E. Elfvenberg, Disp. Fundamenta diaetetica. Praes. J. J. Haartman. Ab. 1777. 5 ark 4:o.

En stor benådad syndares berättelse om sig sjelf. Vasa 1787. 8:o.

A. Eneberg, Likpred. då bondedottren Anna Rågel begrofs d. 18 Juli 1784.

M. Enelund, Försök till en systematisk indelning på fruntimmers svagheter af Malachia Luraeo. Åbo 1781. 1½ ark 8:o.

H. Enroth, Palava rukous-uhri. Suom. H. Chytraeus. Tur. 1805. 6⅞ ark 8:o. 6 upplagor.

J. A. Ernesti, Theses theologiae dogmaticae. Ab. 1785. 5 ark 8:o.

—— Institutio interpretis Novi Testamenti. Ab. 1792. 8:o.

—— Initia rhetorica. Ab. 1792. 13½ ark 8:o.

J. J. Estlander, Animadversiones de poesi Alexandrina. Ab. 1806. 3¾ ark 4:o.

Europan valdakundain tasavoiman vaarasta. Suoment. E. Polon. Tur. 1790. 7¾ ark 8:o.

Eutropii Breviarium historiae Romanae, ex rec. H. Verheyk. Ab. 1801 och 1809. 4 ark 12:o.

M. Fagerdahl, Några bevis på christna religionens segrande styrka i lifvet och döden. Häft. 1. Sthm 1799. Häft. 2. Åbo 1800. 8:o.

J. H. Fattenborg, Disp. Jesajae caput VII Latine versum. Ab. 1796. 3 ark 4:o.

O. C. v. Fieandt, Sättet att rita militäriska kartor. Åbo 1804. 1¾ ark 8:o.

Finska hushållningssällskapets handlingar. Tom. 1. Åbo 1803. 22½ ark. Tom. 2. 1807. 20½ ark 8:o.

Finska hush.sällskapets dagbok år 1800, 1801, 1802, 1803. Se: *Utdrag* ur F. etc.

G. Florén, Sömnlösa nätter vid varande krankhet. Vasa 1778. 8½ ark 8:o.

L. Forselius, Puhe Ruoveden kirkon rakennuxesa. Tur. 1779. 1½ ark 4:o.

—— Saarna pidetty Ruoveden kirkosa. Tur. 1779. 3 ark 4:o.

G. H. Forsius, Disp. Vaticinium morientis Jacobi. Ab. 1807. 3 ark 4:o.

H. Forsius, Tal då kon. Gustaf III:s kröningsdag firades i Helsingfors. Sthm 1772. 2 ark 4:o.

A. H. Frankin Postilla eli sunnuntai ja juhlapäivä-saarnat. Suoment. Sthm 1780, 1781. Ny upplaga Hels. 1835. 70 ark 4:o.

F. M. Franzén, Om Svenska drottningar, historiskt tal. Åbo 1798. Ny upplaga Örebro 1823.

—— Minne af handelsmannen i Gamlakarleby Henrik Rahm. Åbo 1800.

—— Till Åminnelse af en ädel menniska. Åbo 1803. 1 ark 8:o.

—— Disp. Historiola orationis humanae, quattuor aetatibus descriptae. Ab. 1791—95. 6½ ark 4:o.

—— Disp. de principio ultimo officiorum hominis. Ab. 1798. 3 ark 4:o.

—— Disp. de Cicerone poeta. Ab. 1800. 4 ark 4:o.

—— Disp. Origo et natura carminis Bucolici. Ab. 1801. 3 ark. 4:o.

—— Disp. de distinguendo carmine allegorico a prosopo-poetica. Ab. 1801. 4 ark 4:o.

—— Disp. de relevatione. Ab. 1803. 9½ ark 4:o.

J. F. Fresenius, Ulosveto pastoral-kokouxista, tansamisesta y. m. Suoment. Tur. 1771. 1½ ark 8:o.

A. Fritsch, Jesuxen rakkauden hartaat tutkistelemuxet. Suoment. Tur. 1799. 6½ ark 8:o. 3 upplagor.

E. Frosterus, Niiden tervellisten sanain muoto etc. kysym. ja vastauxisa. Vasa 1783. 12¾ ark 8:o.

—— Catechismus. De helsosamma ords eftersyn etc. uti frågor och svar. Sthm 1773. 11 ark 8:o.

E. J. Frosterus, Disp. de fide revelationi divinae habenda. Praes. Jac. Tengström. Ab. 1799. 4 ark 4:o.

Joh. Frosterus, Hyödyllinen huvitus luomisen töistä. Tur. 1791. 7 ark 8:o. 9 upplagor.

P. A. Gadd, Chemiska anmärkningar i jurisprudentia opificiaria. *Åbo 1771.* 3¾ ark 4:o.

P. A. *Gadd*, Om medel til saltpetersjuderiernas förbättring. Åbo 1771. 5½ ark 4:o.

—— Undersökning om bränvinets beskaffenhet och medel at tilvärka det med sädens besparing. Åbo 1771. 7 ark 4:o.

—— Om skidfruktväxter och legumer. Åbo 1772. 2 ark 4:o.

—— Hydrologisk afhandl. om ursprunget af de största vattendrag i Finland. Åbo 1772. 2 ark 4:o.

—— Om näringarnes samband och medvärkan på hvarandra. Åbo 1772. 5 ark 4:o.

—— Om beskaffenheten af Finlands fjäll- och källvatn. Åbo 1772. 2¼ ark 4:o.

—— Tennets och dess malmers beskaffenhet. Åbo 1772. 5¾ ark 4:o.

—— Anmärkn. om förgiftiga växter i gemen. Åbo 1773. 3¼ ark 4:o.

—— Om rå-pottaske-tillvärkningens upphjelpande i Finland. Åbo 1774. 3¾ ark 4:o.

—— Om demanters rätta beskaffenhet. Åbo 1775. 2¼ ark 4:o.

—— Finska jaspisarter och agater. Åbo 1776. 2¼ ark.

—— Rön om utländska växter försökta i Finska climatet. Åbo 1778. 6½ ark 4:o.

—— Om asclepias syriaca. Åbo 1778. 2½ ark 4:o.

—— Om kalla artificiella mineralvattens tillredning. Åbo 1780. 4 ark 4:o.

—— Om medel att förekomma flodvattnets öfversvämningar. Åbo 1786. 3¼ ark 4:o.

—— Inledning till Österbottens mineralhistoria. Åbo 1788. 2½ ark 4:o.

—— Inledning till Tavastlands mineralhistoria. Åbo 1789. 4½ ark 4:o.

—— Inledning till Uleåborgs läns mineralhistoria. Åbo 1792. 9 ark 4:o.

—— Inledning till mineralhistorien öfver Åbo län. Åbo 1795. 6 ark 4:o.

—— Undersökning om Nyland och Tavastehus län. Åbo 1789. 11½ ark 4:o.

—— Om medel att underhålla skogväxten i Finland. Åbo 1792. 5 ark 4:o. Alla dessa äro dispp.

—— Inledning till stenrikets känning. Åbo 1787. 9 ark 8:o.

—— Försök till en systematisk inledning i Svenska landtbruksskötseln. Sthm 1773—1777. Tom. 1, 26½ ark. Tom. 2, 30 ark. Tom. 3, 37 ark. Med många plancher. 8:o.

P. A. Gadd, Fägnetal om Svenska frihetens öden, hållet i Åbo d. 29 maji 1772. Sthm 2½ ark 8:o.

—— Tal i anledning af den uppå Verelä slätt slutna freden. Åbo 1790. 3 ark 4:o.

—— Åminnelsetal öfver R. R. grefve Carl Gustaf Tessin, hållet i Åbo 1770. Sthm 1772. 4½ ark 8:o.

—— Undersökning om orsaken till missväxt på säd i Finland. Åbo 1782. 2½ ark 4:o.

—— Afhandl. om medel til allmogens bärgning under säd- och foderbrist. Åbo 1785. 3½ ark 8:o.

G. Gadolin, Disp. Lamium carmen Abu-Ismaelis Tograi, Latine explicatum. Åbo 1790. 2½ ark 4:o.

—— Diss. critica in Math. XXVII. Ab. 1796. 3 ark 4:o.

—— Disp. An miracula sint divinæ missionis criteria? Praes. Porthan. Ab. 1789. 5 ark 4:o.

Jac. Gadolin, Disp. de anathemate votivo Pauli. Ab. 1775. 6 ark 4:o.

—— Predikan om en rättskaffens förtröstan på Gud, vid riksdagen 1789. Sthm. 8:o.

Joh. Gadolin, Disp. de theoria caloris corporum specifici. Ab. 1784. 4 ark 4:o.

—— Disp. De natura metallorum. Ab. 1792. 4½ ark.

—— Disp. Om flussers värkan vid järnmalmers proberande. Åbo 1794. 4½ ark 4:o.

—— Disp. De natura salium simplicium. Ab. 1795. 4 ark 4:o.

—— Dispp. De natura acidi carbonici, a. phosphorici, a. sulphurici. Ab. 1801—1802. 8 ark 4:o.

—— Dispp. De sulphate potassae, sulphate potassae acidulo, s. sodae, s. ammoniacae, s. calcis, s. argillae, s. magnesiae, s. barytae. Ab. 1802—1805. 12½ ark 4:o.

—— Disp. De nomenclatura salium. Ab. 1807. 2 ark 8:o.

—— Inledning till chemien. Åbo 1798.

Chr. Ganander, Suomalaiset arvotuxet, vastausten kansa. Aenigmata Fennica. Vasa 1783. 2½ ark 8:o.

—— Uudempia ulosvalituita satuja, kootut ja Suomexi tulkitut. Vasa 1784. 8½ ark 8:o.

—— Runo-kirja, joka sisällänsä pitää 1. k. Salomonin korkia veisun, 2. Davidin 96 psalmi etc. Vasa 1786. 4½ ark 4:o.

—— Eläinden tauti-kirja. Sthm 1788. 5½ ark 8:o.

Chr. Ganander, Maamiehen huone- ja koti-aptheeki, eli tieto lääkityxistä. Vasa 1788. 3¼ ark 8:o. 2 uppl.

—— Mythologia Fennica eller förklaring öfver de nomina propria deastrorum, idolorum etc. som förekomma i Finska trollrunor. Åbo 1789. 15¾ ark 4:o. Ny upplaga 1822. 16 ark.

—— Finnische Mythologie. Übersetzt und mit Anmerk. versehen von C. J. Peterson. Reval 1821. 8 ark 8:o.

—— Nytt Finskt lexikon, 9 qvartband i handskrift, förvaradt i univers. biblioteket.

P. E. Georgii, Åminnelsetal öfver vice presidenten i Wasa hofrätt Pehr Z. Ahlman. Sthm 1803. 8:o.

D. Godenius, Ensimmäiset pookstavit jumalan 'sanasta eli kysymyxet lapsille. Suoment. Sthm 1774. 2 ark 8:o. 4 upplagor.

Th. Gouge, Sana syndisille ja sana pyhille. Suoment. Tur. 1801. 19⅜ ark 8:o. 8 upplagor.

G. G. Haartman, Predikan om frukten af Herrans högvärdiga nattvard.

Jac. Haartman, Oratio in aug. thalamos principis haered. Caroli etc. d. 7 julii. Ab. 1774. 5 ark fol.

—— Tal, hållit vid prästeordination den 6 april 1777. Åbo s. å. 1¼ ark 4:o.

Joh. J. Haartman, Sciagraphia morborum. Ab. 1779—81. 30½ ark 8:o. Disp.

—— Disp. Om boskapspesten. Åbo 1783. 1⅝ ark 8:o.

—— Disp. Om skärgårdsfebern omkring Åbo. Åbo 1779. 1 a. 8:o.

—— Disp. Om pesten. Åbo 1772. 1 ark 8:o.

—— Disp. De apoplexia. Ab. 1771. 6 ark 4:o.

—— Disp. De noxio phosphori urinae in medicina usu. Ab. 1773. 3½ ark 4:o.

J. Hallenberg, Collectio numorum Cuficorum etc. Dithörande Arabiska text är tryckt i Åbo 1800.

N. Hamnerin, Neuvo sille, joka aikoo käydä pyh. ehtollisella. Suoment. T. Högander. Tur. 1794. 3 ark 8:o. 9 upplagor.

—— Tien osottaja ijankaikkiseen elämään. Suom. Tur. 1801. 8 ark 8:o. 13 upplagor.

Handlingar rörande assessor G. Ahlmans testamente. Åbo 1806. 10½ ark.

Handlingar rörande den af domcapitlet i Åbo emot vice häradsh. Vörlund anstälda rättegång. Åbo 1804. 2 ark 4:o.

C. C. Hanell, Tal på konungens namnsdag i Helsingfors. Åbo 1773. 3 ark 8:o.

S. Hannelius, Synodal-predikan om Guds härliga låf, under prestmötet i Österbotten 1784. Vasa 1786. 4:o.

—— Christillisen opin perustuxet. Vasa 1780. 4 ark 8:o.

M. Harfvelin, Tankar under promotions-akten i Åbo den 23 junii 1795. 8:o.

G. Isr. Hartman, Disp. Meditationes de natura, origine et veritate axiomatum. Ab. 1801. 3 ark 4:o.

—— Disp. De differentia notionum instrumentalium et realium. Ab. 1804. 7½ ark 4:o.

—— Disp. De tribus gradibus persvasionis. Ab. 1808. 1¾ a. 4:o.

—— Lärobok i allmänna geographien för Svenska barn. Band. 1. Åbo 1806. 14 ark 8:o. Många upplagor, t. ex. Lund 1815 och 1830.

—— Kunskapslära. Ett försök till framställning af vetenskapen om kunskapernas grunder. Del. 1, 2. Åbo 1807, 1808. 43 ark 8:o.

—— Den tredje odlingen, promotionsverser d. 28 junii 1805. Åbo. 3½ ark fol.

F. Hedberg, Herran Jesuxen tervelliset sanat. Vasa 1786. 8:o.

N. Hedéen, Diss. synod. Doctrinam de novissimis isagogicis explicans. Ab. 1775. 9½ ark 4:o.

C. N. Hellenius, Hortus academiae Aboensis. P. 1—8. Disp. Ab. 1779—1814. Fortsatt af Wallenius, Radloff och Prytz. 15½ ark 4:o.

—— Disp. Anmärkningar öfver allmogens bryggningssätt. Åbo 1780. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. Om Finska allmogens nödbröd. Åbo 1782. 4¾ ark.

—— Dispp. De calla, hippuride, evonymo, asparago, hippophaë, tropaeolo, cichorio. Åbo 1782—92. 19 ark 4:o.

—— Disp. Specimen calendarii Floræ et Faunae Aboensis. Ab. 1786. 2½ ark 4:o.

—— Disp. Cogitationes quaedam de animalibus hybridis. Ab. 1798. 2¾ ark.

—— Disp. Om vassen, arundo phragmites. Åbo 1795. 2¼ ark.

—— Disp. Tankar om löftägt. Åbo 1798. 2¾ ark.

—— Disp. De hyperico. Praes. C. v. Linné. Upsala 1776.

—— Disp. Förteckning på Finska medicinal-växter. Åbo 1773. 3 ark.

C. N. Hellenius, Disp. De variationibus avium. Ab. 1798. 1¾ ark.

—— Disp. Tankar om träns fortplantning medelst drifqvistar. Åbo 1802. 2¾ ark.

—— Disp. Adversaria de avium nidis. Ab. 1802. 2 ark 4:o.

J. Helsingberg, En förmaning till syndare, predikan i Helsingfors. Åbo 1771.

—— Folkets förbund med dygden, pred. Åbo 1797.

—— Puhe, koska talon isändä Mathias muisto rahalla tuli palkituxi. Tur. 1802. 1¼ ark 8:o.

Henriette Dufort. Öfvers. af N. P. Hulthin. Åbo 1808. 11¾ ark 8:o.

Herran armo muistutuxen kautta, rukouxet. Tur. 1791. 1⅞ ark 8:o. 5 upplagor.

P. Hersleb, Jumalan lasten edeskäyminen armo-istuimen tygö. Suoment. C. Borg. Vasa 1779. 4 ark 8:o. 11 upplagor och dessutom en uppl. Porissa 1850 af G. A. Avellans öfversättning.

S. H. Heurlin, Disp. Cogitationes de origine et propagatione litterarum. Praes. H. G. Porthan. Ab. 1794—96. 7 ark 4:o.

A. R. Hjelt, Disp. An Salomo idololatriae fuerit deditus? Ab. 1807. 5 ark 4:o.

E. Hildéen, Disp. Animadversiones de declinatione nominum, inprimis Fennicorum. Ab. 1797. 3 ark 4:o.

Hippocratis Coi Aphorismorum sectiones octo. Ex interpret. Anuti Foesii in linguam Latinam a. B. Björnlund. Ab. 1805. 4¾ ark 8:o.

G. Hirn, Disp. De significatione vocis Selah. Ab. 1807. 2¼ a. 4:o.

D. Hirn, Disp. Observationes in versionem sacr. Bibliorum Fennicam. Ab. 1774. 2½ ark 4:o.

B. Holmudd, Disp. sistens toxicologiae primas lineas. Praes. G. E. Haartman. 1797. 3¾ ark.

J. Holstius, Disp. De silica ex solutione alkalina per barytam praecipitata. Ab. 1801. 2½ ark.

Horatii Ars poetica, acced. alia quaedam carmina. Ab. 1789. 7 ark 8:o. Ab. 1810.

C. F. Horn, Stunder i mitt fängelse. Åbo 1792.

Huonenhallituxen neuvoja yhteiselle kansalle. Side 1, 2. Tur. 1801, 1802. 7¾ ark 8:o.

Hushållsunderrättelser för menige man. Åbo 1801, 1802. 8 ark 8:o.

C. Hägg, Predikan om en försummad barnauppfostran. Åbo 1784. 6 ark 4:o.

G. G. Hällström, De cohaerentia corporum firmorum absoluta. Ab. 1795. 2½ ark.

—— Explicatio phaenomeni optici, quo objecta aquae submersa duplicata conspiciuntur. Ab. 1797—1801. 6 ark.

—— Descriptio organica linearum curvarum. Ab. 1798. 4 ark.

—— De siphone. Ab. 1800. 2 ark.

—— An aqua in tubis capillaribus longioribus altius quam in brevioribus adscendat? Ab. 1801. 2½ ark.

—— De expansione hydrargyri a calorico. Ab. 1803. 2½ ark.

—— De variationibus declinationis magneticae diurnis. Ab. 1803. 2 ark.

—— De invenienda lege expansionis vaporum aquae. Ab. 1805. 2½ ark.

—— De calore in foco lentis convexae. Ab. 1805. 2½ ark.

—— De longitudine penduli simplicis pro Aboa determinanda. Ab. 1805. 1 ark.

—— De celeritate soni in aëre atmosph. propagati. Ab. 1809. 2 a.

—— De pondere corporum specifico. Ab. 1809. 2½ ark. Alla dessa äro dispp. och in 4:o.

K. P. Hällström, Förteckning på en del orters geographiska längd och bredd i Vesterbottens höfd. Sthm 1803.

N. Idman, Försök att visa gemenskap emellan Finska och Grekiska språken. Åbo 1774. 5½ ark 8:o.

—— Recherches sur l'ancien peuple Finois d'après les rapports de la langue Finoise avec la langue Grecque. Traduit par Genet. Strasbourg 1778. 10½ ark 8:o.

—— Predikan om medel at öfvervinna frestelser, hållen vid prestmöte. Åbo 1773. 4 ark 4:o.

Jesuxen kärsimisen tutkistelemus. Suom. Sthm 1778. 2⅝ a. 12:o. 18 upplagor.

B. J. Ignatius, Den rättfärdige Gudens hämdedomar, veckopredikan i Åbo. Åbo 1790. 4:o.

—— Svea folks klagan och tröst vid kon. Gustaf III:s död, pred. Åbo 1792. 4:o.

—— Sanna och falska christnas kännetecken. Fahlun 1797. 8:o.

Ijankaikkinen evangeliumi Jum. lasten autudesta. Suoment. Sthm 1781. 7 ark 8:o. 3 upplagor.

A. Ingman, Disp. De simplicitate, insigni ornatus virtute. Ab. 1784. 4 ark. 4:o.

—— Tal då förenings- och säkerhets-acten firades. Åbo 1790. 4 ark 4:o.

—— Till konungen vid dess ankomst till Åbo 1789. Åbo.

—— Promotionsverser d. 14 julii 1789. Åbo.

Jumalinen kummin-lahja. Suom. Sthm 1780. 3½ a. 12:o. 3 uppl.

Jumalan armo-valdakunnan hengellinen ehtollinen. Suom. Linköping 1793. 1¾ ark 8:o. 4 uppl.

J. G. Justander, Disp. Observationes historiam plantarum Fennicarum illustrantes. Ab. 1791. 2 ark 4:o.

Juttu Ruotsin sotav..en sisälle langemisesta vihollisen maahan. Sthm 1790. 1½ ark 4:o.

E. Juvelius, Om hushållningen i Finland. Sthm 1773. 1½ a. 8:o.

—— Barn af god art, predikan i Riddarholmskyrkan. Sthm 1773. 4:o.

P. Kalm, Genera compendiosa nob. v. Linné plantarum Fenn. Ab. 1771. 2 ark.

—— Om nyttan af mannagräs. Ab. 1772. 1 ark.

—— Svarta vinbärs buskars nytta. Ab. 1772. 1¼ ark.

—— Beskrifning öfver Somero sokn. Resp. C. P. Borenius. Åbo 1774. 2¼ ark.

—— Trän, tjenande til lefvande häckar i kryddgårdar. Åbo 1775. 1¼ ark.

—— Om fängelser. Åbo 1776. 2½ ark.

—— Om nyttan af hallon i hushållningen. Åbo 1778. 1¾ ark.

—— Israelitiska oeconomiens historia. Åbó 1778. 2 ark.

—— Sätt att hägna åker och äng. Ab. 1778. 1¾ ark. Alla dessa äro dispp. in 4:o.

Katekismus, Lyhykäinen. Grekan uskon seurak. hyödytyxexi Suomen maalla Suoment. S. Alopaeus. Petersburg 1780. 1 a. 8:o.

Katechismus, Den christliga lärans (öfversatt af Böningh ?). Reval 1805. 11 ark 8:o.

J. H. Kellgren, Disp. de poesi, philosophiae ubivis gentium praevia. Ab. 1774. 3½ ark 4:o.

J. G. C. Kiesewetter, Lärobok i Logiken. Öfversatt af *J. V. Tuderus.* Åbo 1806. 11½ a. 8:o. Sedermera 4 uppl. 1816, 1821, 1828, 1835.

A. Kikovius, Oratio synodalis, quam habuit in Gamlakarleby die 20 febr. 1784. Vasa 1794. 4:o.

Kokoonveto protocolleista ja päätöxistä, siinä Gustaf Mauritzia ja usiam. m. vastaan ilmaandunesta korkia-sakon asiasta. Sthm 1794. 2 ark 4:o.

Konsten att rätt behaga, veckoskrift i moraliska ämnen. N:o 1—16. Åbo 1782. 4:o (utgifven kanske af Gabr. eller Sam. Lizelius).

A. Kotzebue, Elakt lynne, comedi i 4 acter. Öfvers. Åbo 1800. 10 ark 8:o.

J. Kraftman, Tankar om den förfallne kristendomens upphjelpande. Sthm 1773. Svar på anmärkningar, Sthm 1774. 12 ark 4:o.

—— Kristi gudomlighet, eller bevis att Evangelisternas skrifter etc. Sthm 1779. 8:o 11 ark.

—— Oförgriplige tankar om Finska skatlägningen. Sthm 1784.

—— Berättelse om Lattomeri kärrs utdikning. Sthm 1785. 2½ ark 8:o.

—— Tankar öfver spannemåls- och penninge-bristen. Sthm 1786. 3 ark 8:o.

—— Tankar om kringstrykande tiggare. Sthm 1787. 2 ark 8:o.

S. Kreander, Disp. Möjeligheten och nyttan at utan ängar sköta landtbruket. Åbo 1775—77. 11 ark 4:o.

—— Disp. de probatione, jurejurando religiose sancienda. Ab. 1779. 4½ ark. 4:o.

—— Disp. Anmärkningar uti byggningskonsten. Åbo 1787. 3½ ark 4:o

—— Disp. de praejudiciis oeconomiae noxiis. Åb. 1789. 2½ ark 4:o.

Krigsartiklar, utfärdade 1683. Åbo 1789. 4 ark 12:o.

Kuningas Gustavin I:n tegot, kokoon pandut. Sthm 1778. 2 ark 4:o.

Kuvainen Biblia. Tur. 1783. 2½ ark 4:o.

Käsikirja, jossa käsitetty on kuinga Jumalan-palvelus pidettämän pitää, Venäjän valdakunnassa. Peterissa 1808. 5 ark 8:o.

A. Lafontaine, Emeritus. Pendant till den fattiga landtpresten. Öfvers. af *G. A. Schöring*. I, II. Åbo 1807. 15 ark 8:o.

J. J. Lagerström, Disp. de patrocinio caussae injustae. Ab. 1786. 3½ ark 4:o (blef förbjuden.)

—— Disp. de caussis cur in invidiam adducta sit metaphysica. Ab. 1787. 2 ark 4:o.

A. J. Lagus, Disp. Simonidis quae supersunt, Graece et Latine. Ab. 1796. 3½ ark 4:o.

—— Disp. Historia doctrinae de theopneustia. Ab. 1799. 3 ark 4:o.

—— Disp. In Jesaiae cap. XIV periculum philol. Ab. 1800—1802. 5½ ark 4:o.

—— Disp. Imm. Kant de tempore doctrina. Ab. 1804. 3 ark 4:o.

E. Lagus, Om nyttan af riors inrättning i Svenska landsorterne. Sthm 1783. (I samling af rön och afhandl. rörande landtbruket). 8:o.

J. Laihiander, Tal vid Nerpes prosteris sammankomst d. 17 jan. 1776. Vasa. 2 ark 4:o.

B. Lange, Puolipäivän-saarna, pidetty Stockholmisa. Sthm 1806. 2 ark 8:o.

S. Lau, Christuxen veren voima. Suoment. Vasa 1782. 10 ark 8:o. 3 upplagor.

A. Laurell, Kirjoitus potatesten eli maan-päronain viljelemisestä. Tur. 1773. 1⅜ ark 8:o.

—— Beskrifning om potatoes eller jordpärons plantering och nytta. Åbo 1773. 1¼ ark. 8:o.

L. O. Lefrén, De vero signo Caini in sodalitio peregrinationis inveniendo. Ab. 1773. 3¾ ark.

—— De gemina versione Arabica exclamationis Adami. Ab: 1774. 2 ark.

—— De optimis epistolis commendatitiis ministrorum verbi div. Ab. 1774. 4½ ark.

—— De parallelismo sententiarum Hebraicarum non vitioso. Ab. 1774. 3½ ark.

—— De verbo non obscuro Es. VIII: 20. Ab. 1776. 3¾ ark.

—— De lege Jehovae syllabizanda. Ab. 1780. 3 ark.

—— De gemino examine pastorali, quod Salvator instituisse legitur. Ab. 1783—89. 10 ark.

—— De lege fidei gloriationem excludente. Ab. 1787. 4¼ ark.

—— De oculo simplici. Ab. 1791. 4½ ark. Alla dessa dispp. in 4:o.

E. Lencqvist, Disp. De superstitione veterum Fennorum theoretica et practica. Praes. H. G. Porthan. Ab. 1782. 12 ark 4:o.

—— Puhe, pidetty Ruoveden emäkirkosa, koska se vihittin. Tur. 1779. 1½ ark 4:o.

C. D. Lenz, Styrkan af Skriftenes bevis för läran om Christi tillfyllestgörelse. Öfvers. af C. U. V. Åbo 1807. 1½ ark 8:o.

Le Vaillants Resa uti södra Afrika 1780—83. I sammandrag af Sam. Ödman. Åbo 1795. 17½ ark 8:o.

A. J. Lexell, Disqvisitio de investiganda vera qvantitate parallaxeos solis. Petersburg 1772. 16 ark 4:o.

—— Reflexions sur le temps periodique des cometes en general et principalement sur celui de la comete observée en 1770. Petersburg 1772.

—— Theoria motuum lunae, nova methodo pertractata. Petersburg 1772. Ett stort verk om 96 ark 4:o, utarbetadt af *Euler, Kraft* och *Lexell* gemensamt.

B. Lidner, Ode til Finska soldaten. Åbo 1788. 1¼ ark 4:o.

—— Yttersta domen. Åbo 1788. 3½ ark 8:o.

J. M. Lindemarck, Disp. Observ. circa commutationem aetheris sulphurici in aeth. muriaticum. Ab. 1805. 2¾ ark 4:o.

J. Lindebäck, Tal på Hertig Carls namnsdag i ordenssällsk. Åbo Sjömän. Sthm 1791. 1½ ark 4:o.

J. Lindell, Cantilenarum selectarum editio nova, in gratiam scholarium evulgata. Åbo 1776. 8:o.

—— Messun muoto nuottein kanssa. Tur. 1783 (?).

J. H. Lindqvist, De invenienda elevatione poli ope filorum verticalium. Ab. 1781. 2 ark.

—— De quadratura parabolae. Ab. 1785. 2¾ ark.

—— De parallaxi annua planetarum. Ab. 1786. 2 ark.

—— De invenienda sectione conica circa focum datum. Ab. 1786. 2 ark.

—— Theoria linearum parallelarum. Ab. 1789. 2 ark.

—— De methodo inveniendi latitudinem loci. Ab. 1792. 4¼ ark.

—— De invenienda longitudine loci ex observata distantia lunae. Ab. 1793. 4¼ ark.

—— De sectionibus ellipsoidicis. Ab. 1794. 1½ ark.

—— De invenienda parallaxi altitudinis etc. Ab. 1796. 1¾ ark.

—— De corrigendis erroribus instrumenti culminatorii. Ab. 1796. 2 ark.

—— Methodus integrandi aeqvationes quasdam differentiales. Ab. 1774. 2¾ ark.

—— De inflexionibus laminarum elasticarum. Ab. 1777. 1½ ark.

C. v. Linné, Indelning i örtriket, efter Systema naturae. Öfversatt af J. J. Haartman. 2:a uppl. Vesterås 1777. 11 ark 8:o.

A. Lissander, Maa-perunain kasvattamisesta. Suoment. Tur. 1793. 1 ark 8:o.

Litteratur tidning, Allmän, utgifven af ett sällskap i Åbo år 1803. 52 ark 8:o. N:o 1—104.

Lyhy ja arvamatoin armon aika. Suoment. H. Chytraeus. Tur. 1808. 15 ark 8:o. 5 upplagor.

D. F. Mallén, De paroecia Alandiae Lemland, eique annexa Lumparland. Disp. praes. J. Bilmark. Ab. 1792. 5¼ ark.

P. Malmström, Disp. De vario usu litteraturae orientalis. Ab. 1791. 3½ ark 4:o.

—— Disp. Specimen Alcorani Arabice et Latine. Ab. 1793—94. 3½ ark 4:o.

A. Mathesius, Guds besynnerliga omsorg för sjömannen uti stormen. Predikan i Portsmouth. London 1781. 2¾ ark 8:o.

G. Mathesius, Samtal emellan en präst och en bonde om indragna helgedagar. Åbo 1773. 3 ark 4:o.

—— En lärares anmärkning öfver en trosbekännelse. Vasa 1790. 2 ark 8:o.

C. F. Meinander, Disp. De nova stella mobili anno 1781 detecta. Ab. 1784. 2¾ ark 4:o.

E. G. Melartin, Disp. De onomatopoëia linguae Graecae. Ab. 1804. 2½ ark 4:o.

—— Über die Gewächskunde Finnlands — Nachrichten von dem Fortgange der öffentl. Lehranstalten etc. Programmer vid Viborgs gymnasium 1808, 1811—13. 4:o.

A. J. Mennander, Disp. Controversia de Hebraismis Novi Test. Ab. 1788. 2¾ ark.

C. F. Mennander, De synodis et speciatim dioecesanis Aboensibus oratio, in conventu synodali d. 26 febr. 1773. Ab. 1774. 8 ark 4:o.

—— Tal, hållna vid prestmötens slut i Upsala åren 1778, 1780, 1783, 1786.

—— Tal, hållit af en Svensk biskop till uppmuntran för sitt stifts presterskap. Sthm 1774.

J. Messenii Berättelse om några gamla Finlands handlingar. Åbo 1774. 4¾ ark 8:o. Ny upplaga Hfors och Åbo 1865.

A. J. Mether, De usu stellae polaris ad inveniendum tempus verum. Ab. 1794. 2¾ ark 4:o.

—— Specimina quaedam geometriae curvilineae. Ab. 1798. 2 ark.

—— De inveniendo momento culminationis solis ex observatis altitud. Ab. 1802. 1¾ ark.

—— De evolutis sectionum conicarum. Ab. 1804. 2½ ark.

—— De invenienda elevatione poli ex duarum stellarum altitud. A. 1805. 1½ ark.

—— De tractoriis sectionum conicarum. Ab. 1804. 2½ ark. Alla dessa äro dispp. in 4:o.

J. P. Miller, Tarpellisimbain historiain ulosveto pyh. raamatusta. Suoment. Z. Cygnaeus. Tur. 1774. 17 ark 8:o. 3 upplagor.

A. Molander, Puhe joulu-aamuna v. 1808 Kangasnemessä. Tur. 1809. 2¼ ark 8:o.

G. N. Molin, Disp. Fabularum Homeri de rebus inferis expositio. Ab. 1807. 3 ark 4:o.

G. D. Montin, Disp. de non excidenda arbore fructifera. Ab. 1783. 3 ark 4:o.

S. F. N. Morus, Epitome theologiae Christianae. Ab. 1794. 19 ark 8:o. Nya upplagor 1798 och 1812.

F. Mozelius, Neuvo maan viljelemisestä. Suoment. H. Vegelius. Vasa 1778. 1¼ ark 8:o.

J. Möller, Autuuden oppi lyhykäisesti edespantu. Tur. 1793. 3¾ ark lång 12:o. 5 upplagor före 1809.

J. Th. Nathorst, Tal hållet den 24 jan. uti Gillet kärleken til nästan i Lovisa. Åbo 1789.

Neuvo järven- ja suon-malmien sulattamisesta puhallus uuneissa. Sthm 1797. 7¼ ark 8:o.

L. H. v. Nikolay, Das Landgut Monrepos in Finnland 1804. 38 pag. fol. (Verser med 12 plancher) s. l.

A. Nohrborg, Guds oförskylda nåd i Christo, 3 predikningar. Åbo 1785. 6¾ ark 8:o.

—— Jumalan suuri armo Christuxesa, 3 sarnat. Suoment. D. Lönneström. Tur. 1789. 7½ ark 8:o.

—— Tarpeelliset kysymyxet ja vastauxet. Suom. Vasa 1787. 1½ ark 12:o.

—— Se autuaxi tekeväinen usko, saarna. Suoment. B. Zimmerman. Sthm 1780. 5½ ark 8:o. 2 uppl.

—— Meidän vapahtajamme kuolema syndisten edestä. Suoment. B. Zimmerman. Sthm 1780. 3 ark 8:o. Tredje upplagan öfversatt af J. Tulander. Tur. 1838.

J. Nordberg, Disp. de limitibus aequationum. Ab. 1781. 3 ark 4:o.

L. Nordenadler, En Svensk officers samlingar under dess vistelse i Ryssland 1784—87. Sthm 1789. 6½ ark 8:o.

C. J. Nordling, Tal å Gamlakarleby rådhus d. 1 nov. 1796. Vasa 1¼ ark 8:o.

Nykyisten aikain merkeistä, saarna. Vasa 1791. 8:o.

V. R. Nääf, Disp. Intellectus et voluntatis mutua dependentia. Ab. 1775. 2 ark 4:o.

—— Disp. de pietate philosophica. Ab. 1775. 4¼ ark 4:o.

—— Disp. Hypothesis Leibnitio-Wolfiana de permissione mali. Ab. 1778. 2¼ ark 4:o.

Om förposter. Omtryckt i Åbo 1806. 4 ark 8:o.

G. Orraeus, Descriptio pestis, quae anno 1770 in Jassia et 1771 in Moscua grassata est. Petersburg 1784.

A. J. Orrström, Disp. de pyophtalmia neonatorum. Praes. G. E. Haartman. Ab. 1801. 3½ ark 4:o.

P. Ovidius N., Metamorphoseon libri XV. Ab. 1808. 19 ark 8:o.

—— Fastorum libri VI. Åbo 1817. 8:o.

G. Palander, Disp. de methodo superficies solidorum duplici integratione investigandi. Ab. 1799. 3½ ark 4:o.

—— Disp. Analyseos sublimioris algebrae elementari connectendae specimina. Ab. 1806. 6 ark 4:o.

Paras sanoma ihmiselle. Suoment. Sthm 1781. 5 ark 8:o. 4 upplagor.

Personalier öfver erkebiskop Mennander. Åbo 1800. (af Cavander?)

F. V. Pipping, Disp. Epitheta Apollinis Homerica. Ab. 1806. 3½ ark 4:o.

J. Pippingsköld, Disp. de abusu Setaceorum in vulneribus glutinandis. Ab. 1792. 3½ ark 4:o.

A. Planman, Disp. de atmosphaera Veneris. Ab. 1770. 3 ark 4:o.

—— Disp. Hypotheses quaedam de caussa electricitatis. Ab. 1772. 2½ ark 4:o.

—— Disp. de velocitate luminis. Ab. 1772. 1 ark 4:o.

—— Disp. Figura telluris, pendulorum ope definienda. Ab. 1778. 2 ark 4:o.

—— Disp. de limitibus atmosphaerae terrestris. Ab. 1782. 1½ ark 4:o.

—— Disp. de densitate materiae in sole et planetis. Ab. 1786. 2 ark 4:o.

E. Pontoppidan, Totuus jumalisuteen, yxikertaisesa Lutheruxen catechismuxen selityxesä. Suoment. Tur. 1771. 10½ ark 8:o.

—— Kaunis uskon-speili. Suoment. Sthm 1776. 19 ark 8:o.

H. Poppius, Ruumin saarna, koska provasti Henric Vegelius lepoon laskettin. Vasa 1781. 3½ ark 4:o.

J. Poppius, Disp. Carmen Mosis versione et notis illustratum. Ab. 1784. 2½ 4:o.

H. G. Porthan, Historia bibliothecae academiae Aboensis. Ab. 1771—1787, Appendix 1795. 48½ ark 4:o.

—— De officio oratoris sacri in argumentis disponendis. Ab. 1780. 3½ ark 4:o.

—— Historiola concionum sacrarum Fennicarum. Ab. 1781. 6½ ark.

H. G. Porthan, De pronuntiatione oratoria. Ab. 1781. 3¾ ark.

—— De elocutione oratoris sacri. Ab. 1784. 9 ark.

—— Pauli Juusten Chronicon episcoporum Finlandensium, annotationibus illustratum. Part. 1—56. Ab. 1784—1800. 112 ark 4:o

—— Narratio Pauli Juusten de legatione sua Rossica. Ab. 1775. 5 ark.

—— De influxu morum in felicitatem reipublicae. Ab. 1776. 3¾ ark.

—— De forma dicendi epidictica. Ab. 1777. 2½ ark.

—— De enthusiasmo poetico. Ab. 1785. 3½ ark.

—— De praejudiciis amovendis. Ab. 1785. 3¼ ark.

—— De origine litterarum Latinarum. Ab. 1786. 4½ ark.

—— De Bircarlis. Ab. 1786—89. 7½ ark.

—— De antiqua gente Quenorum. Ab. 1788. 2½ ark.

—— De usu mythologiae hodierno. Ab. 1789. 4¾ ark.

—— De imperio Hermanrici Ostrogothorum regis. Ab. 1792—94. 3¾ ark.

—— Animadversiones de studio novitatis in philosophia. Ab. 1794. 3 ark.

—— Observationes circa historiam decimarum eccles. Ab. 1796. 3¾ ark.

—— Ad recensionem Bullarii Romani-Sveogothici a nob. a Celse editam accessio. Ab. 1796—1801. 21½ ark.

—— De praecipuis dialectis linguae Fennicae. Ab. 1801. 2½ ark.

—— Observationes circa historiam denarii Petrini. Ab. 1802. 5 ark.

—— Sylloge monumentorum ad illustr. historiam Fennicam pertinentium. Ab. 1802—1804. 22 ark.
Inalles 211 dispp. alla in 4:o.

—— Oratio funebris in memoriam Henrici Hassel. Ab. 1778. 10 ark 4:o.

—— Promotionsverser d. 22 julii 1772. Åbo. 2 ark fol.

S. H. Porthan, Descriptio paroeciae Cuopio. Disp. praes. J. Bilmark. Ab. 1775. 2 ark 4:o.

Protocoll, hållit vid prestmötet i Åbo d. 16—20 sept. 1807. Åbo. 13 ark 4:o.

Protocoller, hållne uti krigsrätt i Åbo d. 18—21 martii 1789; — rörande generalmaj. L. F. Kaulbars retraite; — dom, afkunnat d. 17 sept. 1789. Åbo 1789—90. 4:o.

L. Purgold, Über die Bildung zur Poesie und Beredsamkeit. Program vid Viborgs gymnasium. Petersburg 1807. 4 ark 4:o.

U. Pryss, Disp. de inflammatione conglutinante. Praes. G. E. Haartman. Ab. 1791. 4 ark 4:o.

J. A. Quiding, Disp. de anthropomorphismo. Ab. 1805. 2¾ ark 4:o.

J. Qvirsfeld, Taivallinen yrttitarhan seura. Suoment. Sthm 1779. 18 ark 12:o. 15 upplagor.

F. V. Radloff, Beskrifning öfver Åland. Åbo 1795. 16 ark 8:o.

—— Muthmassungen über den Ursprung des Finnischen Volks. Åbo 1809. 1 ark 8:o.

—— Beskrifning öfver norra delen af Stockholms län. Upsala 1804. 16½ ark 8:o.

Th. Ragvaldin poika, Onnen toivotus kuning. Gyöställe III. vaeldaisansa Suomesa. Tur. 1774. 1 ark 8:o.

—— Christillinen jälkimuisto Abrah. Vanochiuxelle. Tur. 1774. ½ ark 8:o.

—— Christilliset arcki-virret kolmesa osasa. Tur. 1775. 1 ark. 8:o. 5 upplagor.

—— Sen suloisen Caanan hää vieraan etc. Tur. 1775. 1¾ ark 8:o.

—— Christ. jälkimuisto provastille Carl Joh. Beckmanille. Tur. 1777. 1 ark 8:o.

—— Onnen toivotus kirckoherralle Ephraim Höckertille. Tur. 1778. ½ ark 8:o.

—— Kiitos- ja ilo-veisu perindö ruhtinan Gust. Adolphuxen syndymästä. Tur. 1778. ½ ark 8:o.

—— Christ. jälkimuisto kirckoherralle Henr. Tocklinille. Tur. 1778. ½ ark 8:o.

—— Christ. jälkimuisto kirkoherralle Gust. Haartmanille. Tur. 1781. ½ ark 8:o.

—— Kaxi hengellistä joulu-virttä. Tur. 1781. ½ ark 8:o. 2 uppl.

—— Kirkkoherralle Dav. Henr. Deutschille Christ. jälkimuisto. Tur. 1783. 1½ ark 8:o. 3 uppl.

—— Chr. jälkimuisto kirkkoherralle And. Elgfoothille. Tur. 1785. ½ ark 8:o.

—— Häitten onnen-toivotus Vesilahden pitäjäsä ja Anian rustholliisa. Tur. 1785. ½ ark 8:o. 2 uppl.

—— Kappalaiselle Bengt Jacob Ignatiuxelle kolme virttä. Tur. 1785. 1⅝ ark 8:o. 3 uppl.

—— Christ. jälkimuisto Anna Mick. tyttärelle Rokelin talosta. Vasa 1785. ⅞ ark 8:o. 7 uppl.

—— Jälkimuisto Matthias Solenius vainajalle, kappalaisen apulaiselle. Tur. 1792. ¾ ark 8:o.

Th. Ragvaldin poika, Yhdeldä surullisselda isäldä hänen omasta pojastansa etc. Tur. 1792. 1½ ark 8:o.

—— Yxikertainen jälkimuisto elämästä ja kuolemasta itzestänsä. Tur. 1793. 1 ark 8:o.

G. Rancken, Autuuden oppi syndisille. Tur. 1808. 1½ ark 12:o.

J. G. Rancken, Disp. de Othino Scandianorum numine. Ab. 1806. 4½ ark 4:o.

L. C. Retzius, Tutkistelemus totisten Christityin tundomerkeistä. Suoment. Tur. 1800. 4½ ark 8:o. 6 upplagor.

Rochow de Reckan, L'ami des enfans. Ouvrage destiné a exercer les enfans a la lecture. Åbo 1799. 5½ ark 8:o.

J. G. Rosenmüller, Autuuden opin ja jumalisuden historia lapsille. Suoment. G. Rancken. Tur. 1803. 9⅞ ark 8:o. 3 upplagor.

O. B. Rosenström, De usu acidi nitrici in siphylide curanda. Disp. praes. J. Pippingsköld. Ab. 1802. 4½ ark 4:o.

J. Ross, Sorgetal öfver fru Brigitta Ross. Åbo 1791.

—— Tal på konungens namnsdag (vers). Åbo 1800. 2 ark 4:o.

F. C. Rosvall, Afhandling om skeppsmanövern. Sthm 1803—1804. 27 ark 8:o.

—— Utkast till en pract.-theor. kundskap uti mineuriet. Åbo 1795. 4½ ark 8:o.

J. J. Rousseau, Svar på en prisfråga: Om vetenskapernas återställande bidragit att rena sederna? Öfversatt af J. V. Tuderus. Sthm 1807. 3½ ark 8:o.

—— Emil, eller om uppfostran. Öfvers. af J. V. Tuderus. I. Åbo 1805. 7 ark 8:o.

C. B. Rutström, Disp. Spicilegium plantarum cryptogamarum Sveciae. Ab. 1794. 3 ark 4:o.

A. J. Rönnbäck, Läsning i Tyska språket. Åbo 1809. 12 ark 8:o.

A. Röring, Disp. Observ. in docimasiam minerarum siccam. Ab. 1781. 2½ ark 4.o.

Saarna valapattoisten rikoxesta. Suoment. Tur. 1782. 3½ ark 4:o.

C. Sallustii Cr. Opera. Ab. 1797. 9 ark 12:o. Ny upplaga 1805.

C. G. Salzman, Henrik Gottschalk i sin familj, lärobok. Öfversatt af J. H. Avellan. Åbo 1806. 17 ark 8:o.

H. Sartelius, Yxinkertaiset catechismuxen kysymyxet. Parannut M. Toppelius. Petarborisa 1792. 2 ark 12:o.

J. Saxberg, Ruumis-sarna Riksgreivinnalle Anna Carlowna Woronzowalle, synt. v. Scawronski, cunnia-muistoxi. Peterborisa 1776. 1½ ark 4:o.

O. *Schalberg*, Disp. de vera indole partium poenitentiae. Ab. 1785. 3¾ ark 4:o.

F. *Schiller*, Cabale och kärlek. Öfversatt af Meyer Lewin. Åbo 1800. 12 ark 8:o.

N. G. *Schultén*, Spherisk trigonometrie i sammandrag. Sthm 1795. 3 ark 8:o.

—— De första grunderna till mekaniken. Sthm. 1796. 9 ark 8:o.

—— Underrättelse uti läran om globerna och de första begrepp af astronomin. Sthm 1796. 4 ark 8:o. Ny uppl. Sthm 1798.

—— Logarithmiska taflor. Sthm 1802. 22 ark 4:o.

—— Tal, innehållande anmärkningar om Finska insjöarnes och vattudragens beskaffenhet. Sthm 1802. 4 ark 8:o.

—— Disp. de invenienda correctione meridiei. Ab. 1771—73. 4 ark 4:o.

Chr. Scriverin Sielun tavaran toisesta osasta se kolmas saarna. Suoment. 1800. Vasa 1801. 4⅞ ark 8:o. 2 uppl.

J. A. *Seidlitz*, Frälsarens längtan efter menniskors salighet, predikan. Öfvers. Vasa 1777. 8:o.

Sinun sugusas ei ole yhtän, jolla on se nimi. Suoment. Sthm 1779. 2¾ ark 8:o. 5 upplagor.

Sionin juhla-virret. Vasa 1782. 4½ ark 8:o. 4 upplagor.

Sionin virret. Ruotsista Suoment. E. Lagus. Sthm 1790. 25 ark 8:o. Åtminstone 13 upplagor.

H. J. *Siwers*, Christelig tanke-almanach. Öfversatt af M. P. Chrysén. Vasa 1808. 8:o.

J. P. *Snell*, Hyviä tapoja opettavaiset jutut. Suoment. H. Chytraeus. Tur. 1808. 9½ ark 8:o. 4 upplagor.

H. *Snellman*, Disp. de crimine atheismi cogitationes. Ab. 1801—1803. 4½ ark 4:o.

—— Disp. de sensu juventutis aesthetico in legendis auctoribus class. formando. Ab. 1806. 5½ ark 4:o.

J. N. *Snellman*, Disp. Conspectus oeconomiae Fennicae usque ad tempus Gustavi I. Ab. 1793. 3½ ark 4:o.

Sota-artikelit, annetut 1683. Suoment. E. Polon. Tur. 1788. 5 ark 12:o.

K. M. Sota-artikelit, annetut 31 p. maalisk. 1798. Sthm 1800. 9¾ ark 8:o. 3 upplagor.

E. *Stadius*, Disp. de usu principiorum psychologicorum in intellectu puer. excolendo. Ab. 1790. 3 ark 4:o.

Th. *Stenbäck*, Vanhurskauden cunnia-kruunu, cun. Adolph Fridrikin hautauspäivänä. Sthm 1771. 3½ ark 4:o.

J. *Sundvall*, Disp. Doctrina de philautia Ab. 1787. 3½ ark 4:o.

J. Sundvall, Disp. de modo philosophiam tractandi moralem. Ab. 1795. 4 ark 4:o.

Suomenkieliset tieto-sanomat v. 1776. N:o 1—24. Turusa. 12 ark 8:o. Redigerade af *A. Lizelius.*

O. Svebilius, Enfaldig förklaring öfver Lutheri Lilla cateches. Åbo 1801, 1804, 1805, 1808, och derefter många upplagor. 5¾ ark 12:o.

C. C. Taciti Opera. Vol. 1, 2. Annales. Ab. 1813—1815. 12:o.

A. J. Tammelander, Disp. Methodus inveniendi tempus verum etc. Ab. 1785.. 5¼ ark 4:o.

A. W. Tappe, Über den Ursprung u. Begriff einer gründlicher Anthropologie. Program vid Viborgs gymnasium. Petersburg 1806. 3 ark 4:o.

C. G. Tavaststjerna, Föreläsningar i topografin. Sthm 1807. 16 ark 8:o.

Jak. Tengström, Disp. Num et quatenus poenae capitales sint juris naturae? Ab. 1777. 3 ark 4:o.

—— Promotionsverser den 30 juni 1778. Åbo. 1¼ ark fol.

—— Liktal öfver handelsmannen i Åbo Jacob Bremer. Åbo 1785. 2¾ ark 4:o.

—— Minne öfver Johannes Elai Terserus, biskop. Åbo 1795. 15 ark 8:o. Vann priset i Uppfostrings-sällskapet d. 1 nov. 1786.

—— Läseöfning för mina barn. Åbo 1795. 6 ark 8:o. 4 upplagor 1798, 1801, 1813.

—— Tidsfördrif för mina barn. Åbo 1799. 9¼ ark 8:o. 3 upplagor, 1803, 1813.

—— Tal, hållet i närvaro af konungen och hertig Carl 1796. Åbo 1797. 3 ark 4:o.

—— Vita et merita episcopi Isaaci B. Rothovii. Disp. under många praesides 1796—1813. 32 ark 4:o.

—— De expiatione Jesu Christi vicaria. Ab. 1783—94. 6 ark 4:o.

—— Berättelse om 1801 års revision i Riksens ständers bank. Åbo 1802.

—— Berättelse om landtdagen i Borgå 1809. Åbo s. å. och omtryckt i Sthm 1809.

—— Tal öfver handlanden J. Bremers enka Ulrica Fredrica Salonia. Åbo 1798. 8:o.

—— Försök till lärobok i landthushållningen för Finska bonden. *Åbo 1803.* 5¾ ark 8:o. 2 uppl.

Jak. Tengström och *Jak. Bonsdorff*, Om Ahlmanska sochnescholornas tjenligaste inrättning. Åbo 1804. 6½ ark 8:o.

G. Terstegen, Selitys uskosta ja vanhurskaksi tekemisestä. Suoment. Vasa 1781. 2 ark 12:o. 3 uppl.

A. Thieme, Finnland. Program vid Viborgs gymnasium, (på vers). Petersburg 1808. 2¾ ark 4:o.

—— Ein Wort zu seiner Zeit. Program vid Viborgs gymn. Petersburg 1809. 2½ ark 4:o.

M. Ticcander, Om Sysmä socken. Disp. Praes. P. A. Gadd. Åbo 1792. 4¾ ark 4:o.

G. Tidgren, Disp. de regimine et constitutione reipublicae litterariae. Ab. 1773—76. 8 ark 4:o.

—— Disp. de eloquentia veterum Svio-Gothorum. Ab. 1777. 3½ ark 4:o.

—— Disp. Liber ecclesiastae, gemina versione illustratus. Ab. 1784. 2 ark 4:o.

—— Disp. de populis Herodoto memoratis, qui Scandiam habitasse feruntur. Ab. 1786. 2¾ ark 4:o.

—— Promotionsverser den 20 juni 1782. Åbo. 2 ark fol.

—— Vestergöthlands historia och beskrifning. Del. 1. Sthm 1787. 16½ ark 8:o.

Tidningar utgifna af ett sällskap i Åbo. Årg. 1771—1778, 1782—1785. 12 årg. 8:o. Redigerades till det mesta af *H. G. Porthan*.

G. F. Tihleman, Disp. de gustu in artibus elegantioribus. Ab. 1790. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. de habitu artium elegantiorum. Praes. H. G. Porthan. Ab. 1789. 5¾ ark 4:o.

N. M. Tolpo, Åbo stifts matrikel. Åbo 1807. 17⅝ ark 8:o.

—— Disp. Animadversiones circa ultimum principium officiorum. Ab. 1800. 3 ark 4:o.

—— Disp. de argumento pro existentia summi numinis physicotheol. Ab. 1804. 2¾ ark 4:o.

Tutkindo uskovaisen ihmisen autuudesta. Suoment. Vasa 1791. 1¾ ark 12:o.

J. A. Törngren, Positiones circa usum hydrargyri oxydulati nigri in lue venerea. Praes. G. E. Haartman. Ab. 1801. 2 ark 4:o.

Underrättelser från K. Finska hushållnings sällskapet. N:o 1—4. Åbo 1807—1809. 10 ark 8:o.

Uskon silmäminen Jesuxen puoleen ristin päällä. Suoment. Sthm 1778. 2 ark 12:o. 15 upplagor.

Utdrag ur Finska hush.sällsk. dagbok. Månadsskrift. Årg. 1800—1803. 12 ark 8:o årligen. Åbo.

L. Vadell, Disp. de necessitate legum sumtuariarum. Ab. 1799. 2¼ ark 4:o.

J. F. Vallenius, Disp. de calore plantarum proprio. Ab. 1801. 4 ark 4:o.

—— Disp. de epigrammate. Ab. 1804. 4½ ark 4:o.

—— Disp. de centonibus poeticis. Ab. 1805—15. 12 ark.

—— Disp. de Aulo Licinio Archia poeta. Ab. 1806. 3½ ark 4:o.

—— Disp. de parodia. Ab. 1807. 5½ ark 4:o.

—— Disp. de usu homoioteleutorum antiqua et recentiori. Ab. 1807. 5 ark 4:o.

—— Disp. De etymologiis Ciceronis. Ab. 1808. 4 ark 4:o.

—— Sorgetal öfver storfursten af Finland Carl Gustaf. Åbo 1806. 2 ark 8:o.

—— Plausus et vota, quibus aug. imperatorem Alexandrum I. cel. ad Auram Athenaeum invisentem excepit etc. Ab. 1809. 3½ ark 4:o.

J. Vanonius, Jumalinen puhe, kysymyxet ja rippi-saarna. Sthm 1803. 4 ark 8:o. 3 uppl.

J. Vegelius, Disp. de finibus poenarum. Ab. 1791. 2 ark 4:o.

A. E. Wellingk, Den Svenska soldatens förbättrade öde. Åbo. 2 ark 4:o. Den första upplagan Åbo 1771 in 8:o innehöll blott ½ ark.

C. G. Veman, Ilopuhe kuningas Gustavi III:n kruunamisen ylitze. Sthm 1772. 3 ark 4:o.

—— Predikan vid prestmötet i Åbo den 3 sept. 1791. Åbo 1793. 4:o.

E. Vikström, Disp. Examen quaestionis: an disputando eliciatur veritas? Ab. 1794. 2¾ ark 4:o.

Th. Vilkokkin kallihit hunajan pisarat kalliosta Christuxesta. Suoment. Sthm 1779. 5 ark 8:o. 9 upplagor.

A. H. Vinter, Disp. de ecclesiis Careliae Svecicae Graecam religionem profitentibus. Ab. 1796. 4¾ ark 4:o.

Wolff, Geometrie i sammandrag, utg. af C. Stridsberg. Andra upplagan tillökt af N. G. Schultén. Sthm 1807. 9½ ark 8:o.

I. G. Vänman, Den sanna friheten, predikan vid prestmötet i Åbo 1807. Åbo s. å. 1½ ark 4:o.

H. Vörlund, Disp. Försök till en historisk beskrifning öfver hofrätten i Åbo. Åbo 1796—99. 7½ ark 4:o.

Yhteenveto niistä kun. asetuxista, jotka pitä kirkoisa ylösluettaman. Sthm 1800. 22½ ark. Lisäys 13 ark. 4:o.

Yxikertainen kanssapuhe kahden personan välillä. Suoment. D. Virzenius. Tur. 1778. 8 ark 8:o. 3 uppl.

C. H. Zachariä, En rätt Evangelisk begäran, veckopredikan 1734. Öfvers. Vasa 1777. 4½ ark 8:o.

H. G. Zerenner, Kristlig religionslärobok för lärare och barn. Öfversatt med förändringar af G. Domander. Åbo 1805. 18 ark 8:o.

J. Zidén, Suomen surkia valitus. Tur. 1792. 1½ ark 8:o.

Chr. Zieguerer, Jumalinen tutkistelemus. Tur. 1793. 4½ ark 8:o. 4 upplagor.

Åbo nya tidningar, årg. 1789. 8:o. N:o 1—52.

Åbo tidningar. Årg. 1791—1809. Veckoblad. 4:o. Redigerades af *Jak. Tengström* och *F. M. Franzen,* jemte andra.

V. Åkerman, Disp. de nexu immaterialitatis et immortalitatis animae humanae. Ab. 1796. 2½ ark 4:o.

Ett för Finland ovanligt långvarigt fredstillstånd och en derigenom småningom återkommen välmåga, äfvensom det nästan republikanska statsskicket, hade äfven i vårt land åstadkommit en jemförelsevis nog liflig håg för litterär sysselsättning redan i periodens början, och den tilltog alltmera under en isynnerhet för konsten och den sköna litteraturen nitälskande konung. Man finner derföre att numera flera bland landets studerade män göra sin lycka och vinna anseende genom poetisk produktion, ungefär såsom man fordom endast genom theologisk lärdom kunde vinna något erkännande; deraf får dock ingalunda den slutsatsen dragas, att verklig poetisk förmåga fanns i särdeles ymnigt mått, utan förhållandet berodde mest af ett från Stockholm infördt mode. Ty mången bland dem, som vunnit rykte för lyckade försök i verskonst,

vände sedermera sin håg och verksamhet åt helt andra håll, t. ex. Porthan, Tidgren, Clewberg och Tengström. Det var en mycket vanlig sed att unga män från Finland insände sina poetiska försök till Vitterhets- hist. o. antiquitets-akademien eller sedermera till Svenska akademien, för att sålunda, om de lyckades vinna helst en mention honorable, få fullmakt på snille och smak. Redan i periodens början fanns i Åbo ett litet sällskap, vid namn *Aurora* (måhända en utgrening af det Stockholmska *Utile dulci)*, som äflades med poesi och annan litterär sysselsättning; det uppträdde ock någon gång namngifvet i tryck, t. ex. vid konungens vistelse i Åbo 1775 med ett *Ode till konungen af sällskapet Aurora*, måhända författadt af J. H. Kellgren. Sällskapet fick icke ringa betydenhet genom de många sedermera berömda namn, som varit inskrifna i dess album, t. ex. *J. H. Kellgren*, som dock snart lemnade Finland, *A. N. Clewberg*, *H. G. Porthan*, *Sigf. Porthan*, *G. Tidgren*, sednare *Jak. Tengström* m. fl. äfvensom många äldre förut ansedda män; men innan periodens yppersta poeter Franzén och Choraeus hunnit uppträda, torde *Aurora*-sällskapet redan hafva förskingrats. Dess varaktigaste minne är utan tvifvel landets första och dåförtiden enda tidning, hvilken det både grundlade och i många år uppehöll. En antydning om hvilka som af samtiden ansågos äga någon poetisk förmåga, finner man i följande uppgift om författarena till de sedvanliga promotionsverserna: sådana utgåfvo nemligen till promotionen 1769 *H. G. Porthan*, 1772 samme *Porthan*, 1775 *A. N. Clewberg*, 1778 *Jak. Tengström*, 1782 *G. Tidgren*, 1786 *Al. Ingman*, 1789 *Al. Ingman*, 1792 *F. M. Franzén*, 1795 *C. R. Rutström*, 1798 *F. M. Franzén*, 1802 *M. Choraeus*, 1805 *G. Isr. Haartman*. Bland

dessa vunno dock blott 2 eller 3 anseende såsom skalder af högre ordning, ehuru t. ex. Tengström tre särskilda gånger vann stora priset i Vitterhets- hist. o. ant. akademien. *Frans Mikael Franzén*, född 1772, professor i Åbo 1798, öfverflyttad till Sverige 1811, var en lyriker af första ordningen och i sitt slag den yppersta inom hela Svenska litteraturen. Hans skäraste, mildt hänförande ungdomsdikter, som genast vunno genklang öfverallt der Svenska språket talades, voro alla författade under denna period, ehuru de icke utkommo samlade förän efter densamma; de bidrogo mycket till att gifva glans åt Åbo akademi, inom hvars krets de uppkommit. En del af dem offentliggjordes först i Åbo tidningar, hvilka Franzén i några år redigerade. *Mikael Choraeus*, född 1774, död ung 1806, var likaledes en lyrisk skald af betydenhet, sjungande i den enkelt sköna genre som varit egen för många Svensk-Finska skalder. Äfven didaktisk poesi enligt den dåvarande akademiska smaken, författade han med någorlunda god framgång och vann flere gånger pris för sådana; stycket *Ehrensvärd* är i sjelfva verket en praktfull och anderik dikt. Choraei psalmer upptogos först af allmänheten med bifall, men högst få ibland dem lyckades vinna plats i den Vallinska psalmboken. Hans samlade dikter utkommo först 9 år efter hans död, således inom nästa period. Äfven *A. N. Clewberg*, sedermera baron *Edelcrantz*, född 1754, bibliothekarie 1780, död 1821, vann ett visst anseende för skaldeförmåga genom *Ode till Svenska folket* 1786 och *Sorgetal* på vers öfver enkedrottningen 1782, men öfvergaf snart skaldekonsten för en mångsidig och lysande verksamhet i praktiska värf. En lång tid direktör för kungliga spektaklerna i Stockholm, hvarunder han äfven författade en opera: Alci-

des' inträde i verlden, uppförd 1793, hade han dock tillfälle att medelbart befordra en gren af poesin. Clewberg var en ganska snillrik, uppfinningsrik och mångsidig ande, som dock genom sysselsättning med alltför många olikartade ämnen förlorade en del af sin kraft. Åtskilliga uppfinningar inom fysikens och teknikens område, äfvensom hans erkända skicklighet i förvaltningen af flere höga embeten, försäkra den till Sverige öfverflyttade Finnen om ett ärofullt minne, om ock hans verkliga värde såsom skald icke får anslås synnerligen högt.

Ur *Aurora*-sällskapets krets utgick, såsom redan antyddes, ett ganska litet periodiskt blad: *Åbo tidningar* (såsom de med ett sednare antaget namn vanligen kallas), hvilket likväl blef af mycken betydenhet, ej blott såsom det första inom Finland, utan äfven för sitt ännu bestående inre värde. I detta företag var Porthan själen och den mest arbetande medlemmen, ehuru nästan alla ortens litterära förmågor med någon artikel bidrogo till dess framgång, åtminstone i början. Men såsom ett företrädesvis lärdt blad, kunde det icke räkna på understöd från den stora allmänhetens sida, och måste derföre tidtals upphöra, nemligen för åren 1779—81, 1786—88, 1790; bladet upplefde dock alltid ånyo, kanske mest till följe af Porthans ihärdighet, ehuru med småningom förändrad plan; ty de sednare årgångarne in 4:o ifrån 1791 nödgades lämpa sig efter allmänhetens smak för lätt och lös lektyr samt innehöllo derföre till det mesta roande berättelser utan inre värde. Då begynte ock egentligen seden att införa annonser i tidningen, hvilket i de små oktav-årgångarne sällan hade händt. *Porthan*, *Tengström* och *Franzén* redigerade för det mesta dessa Åbo tidningar under hela perioden, tidtals biträdda af andra, alltid anonyma

skriftställare. De Porthanska årgångarne utmärka sig alltid för en mängd meddelade historiska urkunder och undersökningar rörande Finlands forntid, ofta af stort värde, ehuru frukten af långvarig forskning, för det trånga utrymmets skull, merendels framlades sammanträngd i några få rader. Alla öfriga försök till periodiska blad misslyckades eller måste af en eller annan orsak snart upphöra; endast de månatligen utkommande *Utdragen ur Finska hush.sällsk. dagbok* fortlefde i 4 år oafbrutet, emedan sagda sällskap då (1800—1803) uppbars af allmänhetens synnerliga förtroende. Veckoskrifterna: *Konsten att behaga* och *Angenäma sjelfsvåld* upphörde innan halfva året gått till ända; *Suomenkieliset tieto-sanomat* af *A. Lizelius*, den första tidning på Finska språket, och *Allmän litteratur-tidning* slöto efter ett års förlopp, den sednare till följe af öfverhetligt förbud. Denna litteraturtidning var tilltagen i en för den tiden nog stor skala och hade för afsigt att redogöra för hela Europas litteratur; dess alltför allmänna tendens gjorde att innehållet endast för den tiden hade värde, men icke numera kan med någon fördel rådfrågas, ty rörande inhemska förhållanden förekommer der nästan intet, utom några korta biografier. Emedan de i Finland utkommande tidskrifterna icke erbjödo tillräckligt utrymme för inhemska lärda meddelanden, så sände man härifrån till utländska, särdeles Svenska tidskrifter eller lärda handlingar ett icke ringa antal uppsatser, som egentligen tillhöra Finlands litteratur, men här för utrymmets skull måste uteslutas; så t. ex. Tengströms grundliga afhandling om "Svenska sjömagten i äldre tider" m. fl. Och det egentliga stället för lärda meddelanden var ännu kathedern vid akademiska disputationer, ehuru icke lika uteslutande som fordom, innan tidskriftslitteraturen begynt florera.

Vid Åbo akademi var mångsidig kunskap jemförelsevis vanlig, ty mer än en polyhistor förekom under denna period, då man ännu sällan egnade sig åt ett enda uteslutande fackstudium. Clewberg var en sådan polyhistor, såsom vi sett; Porthan utgjorde ensam nästan en hel fakultet, föreläsande i ganska många olikartade ämnen; om M. Calonius, som var akademie sekreterare och oeconomiae docens, heter det i föreläsnings-katalogen för 1772: "förklarar jus publicum universale och anställer vårtiden botaniska demonstrationer", men han hade då nyss speciminerat med en disputation i allmänna historien; Franzén var bibliothekarie och prof. i litterär historia, föreläste sedermera i allmän historia och moral, men var egentligen skald och theolog. Denna mångsidighet tyckes likväl icke hafva skadat åtminstone de nämnda lysande förmågornas grundlighet i sitt speciella ämne. För *Henrik Gabr. Porthan* (född 1739, död 1804) ehuru professor i Latinet, var nordiska historien och fornkunskapen hufvudsak, arbetet för desamma hans lifsuppgift; och genom hans omätliga inflytande på hela samtiden inom landet blefvo nyssnämnda ämnen älsklings-studier för många, äfven mindre kunskapsrika. Hans under en lång följd af år i dispp. utkomna noter till *Juustens Chronicon episcoporum* är utan tvifvel hela periodens mest betydande verk; ty det grundlade Finlands historia och upplyste våra forntida förhållanden i en dittills oanad grad, för första gången noga särskiljande vårt lands häfder ifrån det öfriga Svenska rikets. I detta arbete är nedlagd en förvånande rikedom af specialforskningar och gamla urkunder, men det genomgås derjemte af en skarpt pröfvande kritik, som för alltid gaf dödsslaget åt förut gängse lösa gissningar. Ty Porthan var framförallt

en kritiskt pröfvande ande, som icke lät något påstående gälla för hvilket intet urkundligt bevis kunde framvisas. Porthans etnografiska forskningar efter Finska runor, språkmonumenter och traditioner, ehuru ännu mycket ofullständiga, gåfvo väckelsen till den nationella rörelse, som långt efter hans död fortgick och i våra dagar burit mången välsignelserik frukt. I det sistnämnda ämnet står *Christfrid Ganander*, född 1741, kapellan i Franzila 1775, död 1790, värdigt vid Porthans sida genom sina ofantligt rika samlingar, ehuru han saknade tillräcklig kritik; hans "Mythologia Fennica", samlade gåtor och otryckta ganska digra ordförråd till ett Finskt lexikon, innehöllo en värderik skatt af uppteckningar ur folkets mun, som efterföljande mer kritiska författare tillgodogjort. *Jakob Tengström*, född 1755, professor 1790, biskop 1803, död 1832, utmärkte sig redan i denna period genom 2 historiska skrifter af mycken förtjenst, nemligen de synnerligen sakrika biografierna öfver Terserus och Rothovius, upplysande derjemte de båda biskoparnes märkliga tidehvarf. I urkundsamling och specialforskning täflade Tengström med Porthan, men använde icke fullt lika mycken noggranhet vid uppgifters meddelande. Han öfvergick ifrån ett i poetiskt och stilistiskt afseende lyckadt författareskap till mödosam och minutiös forskning i många olika grenar af fäderneslandets historia, samt har särskilt samlat många uppgifter rörande den inhemska litteraturen. *Magnus Jak. Alopaeus*, född 1743, biskop i Borgå 1809, död 1818, lemnade i "Borgå gymnasii historia" ett utmärkt prof på ihärdig och noggran forskning i det speciella af fäderneslandets historia, hvartill han blifvit föranledd genom sin förbindelse med Porthan; den är ett på uppdagade fakta ofantligt rikt och sitt ämne full-

komligt uttömmande verk, så mycket välkomnare, som upplysningar rörande östra Finland finnas jemförelsevis sparsamt offentliggjorda. Äfven *Gabriel Tidgren*, född på 1740-talet, professor i Åbo 1784, död 1789, hörde till Porthanska skolan i fornforskning, ehuru lärare i Grekiskan; han var en man med vidsträckt lärdom och derjemte sträng kritik, samt skulle utan tvifvel hafva intagit ett hedrande rum bland historieforskare, om han icke dött ung, ty hans "Vestergöthlands historia och beskrifning" är ett i sitt slag utmärkt, sakrikt arbete, fastän ofulländadt. Den redan åldrige *Johan Bilmark*, född 1728, död 1801, tillhörde deremot i sin method mera en förgången tid, ehuru hans mesta verksamhet föll inom denna period. Med outtröttlig flit strödde han omkring sig små disputationer af historisk halt och icke saknande värde, ehuru de dock vanligen bära spår af brådska eller ytlighet. De gagnade i alla fall såsom gifvande åt Porthan anledningar till forskning och riktande kunskapen om fäderneslandet med mången enstaka notis af värde. I allmänhet hade Finlands historia, etnografi och topografi genom många samtidas ansträngda bemödanden under denna period antagit en ny gestalt och vunnit så mycket faktiskt innehåll, att Tysken *Rühs* i periodens slut kunde sammansätta arbetet "Finland und seine Bewohner", hvilket i sitt slag var det första och länge enda.

Matthias Calonius, född 1737, professor i juridiken 1778, död 1817, hade ett ovanligt förråd af kunskaper i många ämnen, jemte en icke mindre ovanlig tankestyrka, och vann isynnerhet inom sitt egentliga ämne juridiken ett anseende och inflytande, som få lärda uppnått och som ännu i dag är oförminskadt. Han var utmärkt kännare af Finlands äldre historia

och bibliognost; i hela juridikens område var han, som en lång tid ensam utgjorde juridiska fakulteten, så hemmastadd att hans auktoritet obetingadt följdes i hela Svenska riket och ännu gäller utan gensägelse. Hans yttranden i högsta domstolen, der han var ledamot åren 1792—1800, berömmas såsom mönster af lagklokhet och finnas samlade i hans *Opera*, utgifna af Arvidsson; likaledes är hans afhandling om trälarnes rätt i Sverige ett klassiskt arbete i laghistorien. Calonii föreläsningar, skrifna på latin, hafva blifvit otryckta och förvaras i Univers.biblioteket (5 starka foliobänd), men hafva dock i handskrift ofta blifvit rådfrågade af lagkunniga. Hans ganska rika boksamling inköptes af staten och införlifvades efter universitetets flyttning till Helsingfors med dettas bibliotek.

I filosofin förekommer på denna tid endast ett arbete af betydenhet, nemligen "Kunskapsläran" af *Gabr. Israel Hartman*, (född 1776, bibliotekarie 1807, död redan 1809,) ehuru en mängd disputationer behandla filosofiska ämnen. Berömd för sin stora läraretalang och författare af en ypperlig "Lärobok i geografin", som ännu i sednare tider blifvit allmänt begagnad vid barnundervisning och upplefvat många upplagor, uppträdde Hartman i nämnda kunskapslära såsom sjelfständig tänkare, åsyftande icke mindre än ett nytt filosofiskt system; men hans alltför tidiga död afbröt det i stor skala tilltagna arbetets fortsättning. *) Något synnerligt inflytande på filosofins riktning i vårt land lärer arbetet icke hafva utöfvat, men en hans lärjunge Karl Sederholm i Moskwa har till en del på Tyska öfversatt och kommenterat det-

*) *J. J. Tengström*, i Chronologiska anteckningar om universitetet, fäller öfver arbetet en ganska sträng dom.

samma. Hartman deltog äfven någon tid i redigerandet af Åbo Tidningar, och hade i allmänhet en anslående, lätt och populär stil.

Naturvetenskaperna odlades med synnerlig ifver och mycken framgång i Åbo under denna period, som har flere berömda namn inom sagda område att uppvisa. Den redan åldrige *Pehr Adrian Gadd*, född 1727, död 1797, fortfor med oförminskad drift att i talrika skrifter, som alla den tiden med mycket beröm recenserades, bearbeta naturalhistoriens ekonomiska sida, derjemte mycket utvidgande kunskapen om fäderneslandets naturförhållanden. Hans största arbete: "Inledning i Svenska landtskötseln", 3 band, är synnerligen sakrikt och upptogs på sin tid med mycket bifall, ehuru förf. saknade den i ekonomin särdeles vigtiga fördelen att sjelf hafva försökt den praktiska tillämpningen. Ganska produktiv skriftställare, var han äfven en mycket ofta anlitad talare vid högtidliga tillfällen. I mineralogin har han utgifvit ett stort antal afhandlingar, de flesta såsom disputationer. I botaniken förvärfvade sig *Karl Niklas Hellenius*, född 1745, botanices demonstrator på Linnés recommendation 1778, ekonomie professor 1793, död 1820, ett aktadt namn och har ännu nyligen fått ett berömmande vitsord af den competente domaren El. Fries.*) Äfven *And. Dahl*, född 1751, död 1789, var en utmärkt botanist, men bortrycktes af döden kort efter det han blifvit botanices demonstrator i Åbo. *Gabriel Bonsdorff*, arkiater, offentliggjorde flera sakrika afhandlingar i entomologin, ett ämne hvari han också var nästan ensam på denna tid. Men kemin och mineralogin hade en utmärkt bearbetare i *Johan Gadolin*, född 1760, pro-

*) I Botaniska utflygter, 3:e bandet, Sthm 1864, pag. 89.

fessor i kemin 1797, död i ovanligt hög ålder 1852; han vann utländska, isynnerhet Tyska, lärdas och akademiers erkännande i ymnigt mått, så att hans vetenskapliga anseende i utlandet var större än hemma. Också meddelade han sina forskningar mest i Svenska vetenskaps-akademins handlingar och hans mest betydande verk "Systema fossilium" trycktes i Berlin 1825; men äfven de disputationer han i Åbo utgaf äro nog många och för sin tid utmärkta, alla behandlande samma ämne: kemi och mineralogi. Ty Gadolin var en ibland de få, som uteslutande egnade sig åt ett enda fackstudium, och detta var då ännu en jemförelsevis ny vetenskap, stadd i sin uppkomst. Stenarten *Gadolinit* förvarar hans namn. *Gustaf Gabr. Hällström*, född 1775, men professor i fysiken redan 1801, var under denna period ännu helt ung, men utgaf dock ett icke ringa antal dispp. och uppsatser i akad. handlingar, hvilka förskaffade honom ett stort anseende såsom fysiker; hans mest lysande tid inföll dock under nästa period. *Anders Johan Lexell*, född 1740, astronomie professor vid vetenskapsakademin i Petersburg 1771, död 1784, räknas bland nordens utmärktaste mathematiker, ehuru hans skrifter och verksamhet torde varit föga kända i Finland; de tillhörde ock alla den stränga vetenskapen. Äfven han dog ung, till stor afsaknad för den lärda verlden. Mathematiken vid Åbo akademi representerades värdigt i lång tid af *Johan Henr. Lindqvist*, född 1743, professor 1781, död 1798; hans verksamhet, bevittnad af många utmärkta afhandlingar, bragte sagda vetenskap i flor inom vårt land efter det lägervall, hvari den länge legat och ur hvilket de ansedda mathematikerna Gadolin och Vallenius icke förmått lyfta den.

För theologin synes denna tid hafva varit jemförelsevis ogynsamt stämd, emedan intet mer betydande verk från densamma kan uppgifvas, blott en mängd medelmåttiga disputationer af *Jakob* och *Johan Bonsdorff*, *Kraftmans* "Tankar om Christendomen" och "Christi gudomlighet", *Chydenii* Catechetiska afhandlingar", *Erik Frosteri* Kateches, en mängd predikningar, synodal-disputationer o. s. v. Den Finska litteraturen, ännu till det mesta asketisk, företer denna tid öfverhufvudtaget blott öfversättningar af utländska arbeten eller predikningar, de förra icke sällan valda ur den mystiska skolan. Väl utkommo numera en och annan ekonomisk eller medicinsk bok på Finska, äfvensom folkpoesin hade i *Thomas Ragvaldsson* en för sin produktivitet märklig representant, men i allmänhet voro tidsförhållandena icke gynnande för Finskt skriftställeri; dock förbereddes en lyckligare tid genom den vetenskapliga uppmärksamhet språket och nationen tillvann sig.

Skolbokslitteraturen företer ett jemförelsevis rörligare lif, ty ett icke ringa antal skolböcker sågo nu dagen i Finland, ehuru få bland dem voro originaler. Början gjordes sålunda till emancipation ifrån Sverige i detta afseende, ehuru ännu större delen af hos oss begagnade skolböcker infördes ifrån Sverige. Några få alster ur den Tyska skönlitteraturen öfversattes här och utgåfvos, t. ex. theaterstycken af Schiller och Kotzebue, ehuru dramatiken här ännu låg fullkomligt i linda, representerad blott af tidtals hit resande Svenska theatersällskaper. Bokhandeln var särdeles klen, och sköttes till stor del af lärare vid akademin; så t. ex. hade professor Lefrén någon liten bokhandel på 1770-talet, sedermera nämnes 1778 i Åbo en boklåda, tillhörig Upsala-bokhandlaren Svederus, men denna tyc-

kes hafva varit nog illa försedd, emedan (enligt annonser i Åbo Tidningar) reqvisitioner för densamma emottogos och expedierades af dåvarande adjunkten Tengström och 1784 af adjunkten Röring. Boktryckerier funnos blott 2 i landet, ett i Vasa och det Frenckellska i Åbo, som var för den tiden väl försedt och från hvilket största delen af landets litteratur utgick. De yttre vilkoren för bokväsendets utveckling voro således klena inom landet, men den starka samfärdseln emellan Stockholm och Åbo gjorde att tillgången på åtminstone Svensk litteratur var någorlunda ymnig.

7. Nyfinskans period åren 1810—1840.

Gränsor för denna tidsafdelning af 31 år bilda upprättandet af egna styrelseverk för Finland, hvartill äfven hör en egen officiell tidning (1810), och universitetets andra secularfest, som ungefär sammanfaller med de Finska fornsångernas offentliggörande i tryck (Kalevala 1835, Kanteletar 1840). De nya förhållandena i hvilka Finland nu kom, måste naturligtvis mycket inverka äfven på litteraturen; den afbrutna, eller åtminstone förminskade gemenskapen med Sverige måste småningom frigöra vår litteratur från ett alltför starkt Svenskt inflytande, således åstadkomma mer sjelfständighet. Detta blef synbart isynnerhet på den till språket Finska litteraturen, som nu genomgick en rensnings- och föryngringsprocess, i det den sökte tillegna sig alltmer genuina uttryckssätt för tanken. Skriftspråket rensades och regelbands alltmera, sedan man genom djupare gående grammatikaliska undersökningar lyckats finna dess ursprungligen inne-

boende reglor, sedan man fått en någorlunda tillfredsställande grammatik. Ordförrådet ökades äfven, dels genom ett vida fullständigare och kritiskt utfördt lexikon, dels genom nyss uppdagade forntida språkskatter, hvilka dittills förvarats blott af traditionen i landets aflägsnaste vrår. Sålunda uppstod under periodens sednare hälft ett föryngradt språk, genuinare och regelbundnare än det förra, som dock ännu en tid bibehöll sig i den asketiska litteraturen. Nyfinskan användes mot slutet af perioden äfven till lärda ämnens behandlande i en litterär tidskrift på Finska, den första i sitt slag, och dermed visades praktiskt att nationens språk icke mera var blott allmogens språk, såsom man dittills velat anse det. Finlands Svenska litteratur får under denna period bestämdare, mindre godtyckliga gränsor än förut, emedan det efter skilsmessan jemförelsevis sällan hände att Finnar läto trycka sina arbeten i Sverige, och de Finland tillhörande skrifterna således lättare kunna urskiljas efter tryckningsorten. Tiden sammanfaller ungefär med den lysande Tegnérska perioden i Sverige, men har eljest föga eller intet gemensamt med densamma; vår skönlitteratur hade heller ingen synnerlig känning af det i Sveriges litteratur så mycket uppmärksammade Fosforistiska oväsendet, om ock någon enda anhängare af detsamma här uppträdde. Bland utmärkta författare böra särskilt nämnas: *Jakob Tengström*, *Gust. Gabr. Hällström*, *Gustaf Renvall*, såsom representerande de 3 för denna period vigtigaste grenar af vetenskaplig forskning. Bibliografi följer.

Acta inaugurationis novarum academiae Aboensis aedium 1817. Ab. 1821. 4:o.

Acta societatis scientiarum Fennicae. Tom. 1. fasc. 1. Hfors 1840. 26½ ark 4:o. De följande delarne se nästa period.

N. Aejmelaeus, Haaksirikko. Suom. perustuskiel. taru. Hels. 1838. 5 ark 8:o.

Afhandling om circulationsbruks antaglighet i Finland. Åbo 1811. 3½ ark 8:o.

J. Ahlholm, Yhteinen maailman historia. Oulusa 1830. 6 ark 8:o.

G. J. Ahlqvist, Disp. om strictur i urinröret. Hfors 1840. 2½ ark 8:o.

J. F. Ahlstedt, Disp. arcus semidiurnos siderum ad latit. Ab. exhibens. Ab. 1823. 8½ ark 4:o.

—— Disp. Phaenomena luminis. Ab. 1815. 4 ark 4:o.

C. G. Ahlstedt, Tal vid Finska Evangeliska sällskapet. Åbo 1829. 1⅞ ark 8:o.

N. C. Ahlstedt, Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1834. 8:o.

L. I. Ahlstubbe, Disp. Circa doctrinam resectionis positiones. Praes. L. H. Törnroth. Hfors 1840. 2¾ ark 8:o.

M. Akiander, Rysk språklära för skolor. Hfors 1835. 9¾ ark 8:o. 4 upplagor.

J. J. Alcenius, Observationes circa curam herniarum. Hels. 1833. 3 ark 4:o.

Almanacka eli ajan-tieto, Haaparandan horizontin jälkeen, vuonna 1811 ss. Strengnäs 1810. Tidtals utgåfvos Finska almanachor till Haaparanda horizont i Stockholm, men icke för alla år.

Almanacka Turun-horizontin jälkeen vuonna 1811—1832. Tur. 1810—1828. Helsingissä 1829—31. Helsingin horizontin jälkeen vuonna 1833 seur. Hels. 1832 ss. Oulun horizontin jälkeen vuonna 1833— Hels. 1832—.

Almanach för året 1811—1832 till Åbo horisont. Åbo 1810—1828, Hfors 1829—1831. Sedermera till Helsingfors horisont för åren 1833 ff. Hfors 1832 ff.

E. Almberg, Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1838. 8:o.

G. A. Aminoff, Relation om Savolaks brigaden. Götheborg 1839. 13 ark 8:o.

G. F. Aminoff, Disp. de scepticismo philosophico. Hels. 1830. 8½ ark 4:o.

Anakreons sånger, öfversatta af A. G. Sjöström. Åbo 1826. 4½ ark 8:o.

—— Lauluja, ynnä myös laulu Sapfolta. Suoment. E. A. Ingman. Hels. 1834. 2⅝ ark 12:o.

O. Andersson, Sång till qvinnorna. Åbo 1840. 1 ark 8:o.

Anvisning till en uppbyggelig Bibelläsning. Åbo 1823. 4¾ ark 8:o.

Anvisning till igenkännande af sjukdomen Choleran. Hfors 1831. 2 ark 8:o.

F. W. A. Argelander, Observationes astronomicae in specula univ. Aboae 1824—1828 factae. Tom. 1—3. Hfors 1830—1832. Tillsammans 128 ark fol.

—— DLX stellarum fixarum positiones mediae ineunte anno 1830. Hfors 1835. 13 ark 4:o.

J. Arndt, Ensimäinen kirja Totisesta Christillisydestä. Suoment. H. Renqvist. Tur. 1827. 31 ark 8:o. Denna första upplaga brann upp på ett exemplar när; sedermera 4 upplagor: Borgå 1832, Åbo 1834, Hfors 1837, Tavastehus 1849.

—— Toinen kirja Totisesta Christillisydestä. Suoment. H. Renqvist. Hfors 1835. 4 ark 8:o. 3 upplagor.

—— Muutamia hengellisiä lauluja. Suoment. Oulussa 1826. 2 ark 8:o.

A. I. Arvidsson, Disp. Ingenii Romantici expositio. 3 ark 4:o. Ab. 1817.

—— Historia Volsungorum Svetice reddita. Ab. 1820. 3 ark 8:o.

—— Hjertesår och hjertebalsam. Romantiskt gråtospel i 3 öppn. (Åbo 1819). 1½ ark 8:o.

—— Ungdoms rimfrost af sonen i örnaskog. Sthm 1832. 7½ ark 8:o.

—— Lärobok i Finlands historia och geografi. Åbo 1832. 7½ ark 8:o.

—— Finland och dess framtid. Sthm 1838. 8:o.

—— Svenska fornsånger. Del. 1—3. Sthm 1834—1842. 8:o. Tillsammans 101 ark.

—— Svenska konungar och deras tidehvarf. Texten. Sthm 1830—1843. Folio.

August, eller kärlekens genius skyddade dem. Öfversättn. Åbo 1819. 2 ark 8:o.

C. G. Aulén, Christliga hugsvalelser, meddelade i Tavastehus kyrka efter branden (predikan). Åbo 1831. 8:o.

Aura. Häft. 1, 2. Åbo 1817—18. 15½ ark 8:o.

F. V. Avellan, Disp. Om ett fall af mesenteritis acuta. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1840. 2⅝ ark 8:o.

G. A. Avellan, Reflexioner öfver Engelska språkets upphof och bildning. Åbo 1828. 3⅜ ark 8:o.

J. H. Avellan. Känslan såsom upphof till ondt och godt, promotionsverser den 6 julii 1810. Åbo. 2½ ark fol.

—— Minne af en gammal brunsgäst regem.pastorn Jonas Munselius. Åbo 1816. 1 ark 8:o.

—— Idea statistices. Disp. Ab. 1819. 3 ark 4:o.

—— Disp. De origine et indole educandi systematis Bell-Lancasteriani. Ab. 1828. 3 ark 4:o.

J. H. Avellan, Disp. Inledning till en grundteckning af läran om den absoluta friheten etc. Åbo 1827. 3 ark 8:o.

—— Till tänkande uppfostrare, en betraktelse. Hfors 1833. 7 ark 8:o.

S. J. Backman, Disp. Primordia musei Alexandrini Hels. 1840. 7½ ark 4:o.

N. Bagge, Försök till Svenska och Tyska samtal. Åbo 1835. 6 ark 8:o.

R. v. Becker, De ludis priscorum Scandianorum palaestricis. Ab. 1813. 5 ark 4:o.

—— Disp. De comitatu Raseborgensi. Hels. 1833. 3¾ ark 4:o.

—— Finsk grammatik. Åbo 1824. 18½ ark 8:o.

J. Benzelius, Epitome repetitionis theologicae, det är kort begrepp af salighetsläran. Åbo 1825. 9½ ark 8:o.

E. Bergenheim, Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1835. 8:o.

F. Bergbom, Disp. Kantianorum de re in se doctrina. Ab. 1811. 3 ark 4:o.

—— Disp. de libertate cum necessitate concilianda. Ab. 1813. 2½ ark 4:o.

—— De ortu et indole idealismi Fichtii. Ab. 1822. 2 ark 4:o.

J. I. Bergh. Disp. Vaticinia Joelis Fennice versa. Hels. 1839. 11 ark 8:o.

J. Berniere, Salattu elämä Christuxen kanssa Jumalassa. Suoment. H. Renqvist. Hels. 1834. 17 ark 8:o.

Berättelse om bibelsällskapets i Åbo början. Åbo 1813. 2 ark 4:o.

Berättelse om Bibelsällskapets i Åbo göromål för år 1813— till närvarande tid. Åbo 1814— Omkring 6 ark 4:o hvarje årgång.

Beschreibung der Güter und Bergwerke, dem Hrn Björkman zugehörig. Åbo 1822. 2 ark 8:o.

Biblia, det är all den heliga skrift. Åbo 1840. 230 ark 4:o. Torde vara den första i Finland tryckta helbibel på Svenska; Finska helbiblar och Nya Testamenten trycktes i ganska många upplagor.

C. A. Bjönram, Åsigter i philosophien. Åbo 1825. 1¾ ark 8:o.

C. E. Bladh, Republiken Chile åren 1821—28. Sthm 1837. 19 ark 8:o.

—— Resa till Montevideo och Buenos Ayres. Sthm 1839. 25 ark 8:o.

A. Blomqvist, Disp. Quae ab Aeschylo accesserunt momenta tragediae Graecae. Ab. 1823. 3¾ ark 4:o.

F.

A. A. [illegible], Disp. De principio methodi ethnographicae in historia litteraria. Hels. 1838. 3 ark 8:o.

P. B. [illegible], Kometen år 1835 efter säkra observationer. Hfors 1835. 1 ark 8:o med planche.

A. [illegible], Borgå stifts matrikel. Borgå 1829. 17¾ ark 8:o.

F. J. [illegible], Disp. de cavitatibus organismi humani. Hels. 1837. 3 ark 4:o.

—— Disp. Physiologiska betraktelser öfver begreppen lif och organism. Praes. N. A. Ursin. Hels. 1836. 3¾ ark 8:o.

Jak. Bonsdorff, Conspectus scientiae pastoralis. Tom. 1, 2. Ab. 1811. 37½ ark 8.o. Ny upplaga af första delen 1813.

—— Utkast till predikningar öfver den Christna lärans förnämsta sanningar. Del. 1—3. Åbo 1799, 1811, 1814. 70 ark 8:o. Ny upplaga af första delen Uleaborg 1828.

—— Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1820. 2 ark 8:o.

—— Förklaring öfver det Gamla Testamentets heliga skrifter. Del. 1. Psalmerne. Metrisk öfversättning med anmärkningar. 1, 2. Åbo 1825, 1826. 52 ark. Del. 2. Job. Uleåborg 1830. 23 ark 8:o.

—— Quaestiones theologicae in usum Seminarii theologici. Åbo 1812. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Principia recentioris theologiae critice dijudicata. Ab. 1819—1823. 7½ ark 4:o.

—— Disp. Observationes in Fennicam Bibliorum sacr. versionem. Ab. 1825—1829. 16½ ark 4:o.

Joh. Bonsdorff, Disp. de plagis Aegyptiacis. Ab. 1809—1810. 14 ark 4:o.

—— Disp. de genuina nominis Jehova origine. Ab. 1815. 2½ ark 4:o.

—— Disp. de vita patriarcharum longissima. Ab. 1817. 4½ ark 4:o.

K. G. v. Bonsdorff, Debiterings- och beskattningsverket i Åbo län. Åbo 1833. Del. 1, 2. 50 ark 4:o.

Joh. Gabr. v. Bonsdorff, Storf. Finlands kameral-lagfarenhet, systematiskt framställd. Del. 1—3. Hfors 1833. 141½ ark 4:o.

Pehr Ad. v. Bonsdorff, Tentamen mineral.-chem. de Pargasite. Nova experimenta naturam Pargasitae illustr. Ab. 1816, 1817. 7½ ark 4:o.

—— Phys. och chem. underrättelser om Nådendals hälsokälla. Åbo 1827. 2½ ark 4:o.

—— Periculum novi systematis mineralogici. Ab. 1827. 3½ ark 4:o.

Pehr Ad. v. Bonsdorff, Ad mineralogiam Fennicam momenta. Ab, 1823. 4 ark 8:o. Dessa äro dispp.

H. G. Borenius, Disp. In theoriam luminis reflexi disquisitio. Hels. 1834. 5 ark 4:o.

A. G. Borg, Disp. exeget. in locum Pauli Rom. V: 12. Hels. 1839. 3¾ ark 4:o.

G. Borgström, Knekt för vexlingen af Ryskt och Svenskt mynt. Åbo 1810. 2¼ ark 4:o.

Borgå Tidning för år 1838—1840. Borgå. 4:o. Redigerad af J. E. Öhman.

Brefställare, Ny, för Finland. Hfors 1834. 13 ark 8:o. 4:e upplagan 1859.

C. O. Bremer, Anvisning på malm- och bergarter uti Finland. Del, 1, 2. Åbo 1824, 1825. 29 ark 8:o.

—— Kort försök till uppställning af malmletningskunskapen. I. Åbo 1819. 3½ ark 4:o.

Rob. Bremer, Grunderna till luft och tid jemte deras skiften och fördelning. Häft. 1, 2. Åbo 1822, 1829. 6 ark 4:o.

—— Testamentet eller visheten efter närvarande naturförhållande, Åbo 1824. 3 ark 4:o.

Edvard a Bruner, Disp. de carmine didascalico Romanorum. Hels, 1840. 8 ark 4:o.

Byron, Vampyren. Öfversättning. Hfors 1824. 2 ark 8:o.

M. Bäck, Disp. de topasio caeruleo Brasiliensi. Ab. 1818. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. de aqua medicata Kuppisensi. Ab. 1818. 2 ark 4:o.

C. C. Böcker, Några råd för väfverskor och dem som bereda lin. Åbo 1821. 8:o. 3 upplagor.

—— Några råd för dem som odla kärr och mossar. Åbo 1824. 2⅝ ark 8:o.

—— Om ett vidsträcktare bruk af thermometrar för ekon. behof, Åbo 1824. 4½ ark 8:o.

—— Om skogars skötsel i norden. Prisskrift. Åbo 1829. 18 ark 8:o.

—— Betänkande om de på Ahlmanska donationsfondens bekostnad inrättade skolor. Hfors 1828. 5 ark 8:o.

—— Neuvoja pellavan ruokkojille. Tur. 1822. 4 ark 8:o. 3 upplagor.

—— Neuvoja talonpojille hallalta rasitetun pohjaisen Suomen maakunnissa. Tur. 1833. 1¼ ark 8:o.

C. C. Böcker, Tidning för landthushållare. Del. 1 innehållande 1—3 årgången. Del. 2 inneh. 4:e årgången. Åbo 1827—29, 1831. 32 ark.

—— Sanomia maanviljeliöille, N:o 1. Tur. 1827. 1 ark 8:o. Afbröts genom Åbo brand.

J. F. Cajan (Kajaani), Suomen historia, koetteeksi kerrottu. Hels. 1839. 15⅝ ark 8:o.

M. Calonius, Om de forna trälarnes rätt i Sverige. Öfvers. af I. V. Liffman. Jönköping 1836. 16½ ark 8:o.

M. A. Castrén, Disp. de affinitate declinationum in lingua Fennica, Esthonica et Lapponica. Hels. 1839. 4½ ark 4:o.

Chateaubriand, Den siste Abencerragens öden. Öfvers. af L. Arnell. Åbo 1829. 4½ ark 8:o.

M. Choraeus, Samlade skaldestycken. Örebro 1815. 19 ark 8:o. Ny upplaga 1826.

Christelig gåfva till ungdom vid dess första nattvardsgång. Åbo 1833. 4 ark 8:o.

Christeliga tankar och sånger för hvarje dag i månaden. Åbo 1835. 8 ark 8:o.

Christnas, De rätta, kors och lidande. Vasa 1840. 7 ark 8:o.

Christillisen opin alku, eli lyh. pyhän raamatun historia ja katechismus, Venäjän kielestä Suoment. (Rysk och Finsk text). Petersburg 1836. 7⅞ ark 8:o.

Chwostow, Die Russischen Seefahrer, Gedicht. Übers. von A. Wulffert. Petersburg 1825. 8:o.

J. G. Chydenius, Matrikel öfver presterskapet uti Åbo erkestift. Åbo 1823. 16 ark 8:o.

A. J. Chydenius, Några tankar om maschinernas inflytande. Hfors 1840. 4 ark 8:o.

M. T. Ciceronis de legibus libri III. Åbo 1818. 6 ark 8:o. Ny upplaga 1832.

O. Cronstedt och *G. Hjärne*, Sanna upplysningar angående orsaken till conventionen om Sveaborgs uppgifvande. Sthm 1811. 2½ ark 8:o.

G. S. Crusell, Disp. Om arnikan och senegan. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1839. 2¾ ark 4:o.

F. Cygnaeus, Jääkynttilät, ströskrift. Hfors 1837. 8 ark 8:o.

—— Afskedsord till eleverne vid Finska cadett-corpsen. Hfors 1838. 1½ ark 8:o.

F. Cygnaeus, Tal efter Pehr Ad. v. Bonsdorffs jordfästning. Hfors 1839. 2¾ ark 8:o.

—— Promotionsverser den 20 juli 1840. Hfors. 3 ark 4:o.

—— Disp. Commentatio de Hannibale. Hels. 1839. 8½ ark 8:o.

Chr. Dahl, Tio Guds bud förklarade. Åbo 1837. 12½ ark 8:o.

—— Jumalan kymmenen käskyä, jotka C. D. on selittänyt. Suoment. M. Jernvall. Tur. 1826. 14 ark 8:o. 2 upplagor.

—— Chrestomathia Graeca. Grekisk läsebok med lexikon, utgifven af A. J. Lagus. Åbo 1827. 23 ark 8:o.

O. E. Dahl, Disp. Ad pathologiam syphilidis momenta. Praes. L. H. Törnroth. Hels. 1840. 3 ark 4:o.

Declinations- och conjugations-tabeller. Åbo 1837. 6 ark 8:o.

Delandine, Skildring af staden Lyon under revolutionsåren. Öfvers. af J. A. Landtman. Hfors 1833. 5 ark 8:o.

F. Delbrück, Om jubelfesten i anledning af reformationen. Öfvers. af A. I. Arvidsson. Åbo 1817. 5 ark 8:o.

J. Dillner, Inledning till melodierna för Svenska kyrkans psalmer, noterade med siffror. Hfors 1836. 1½ ark 8:o.

Duellen eller vännerna. Öfversättning. Åbo 1821. 8:o.

Dunderslag från Golgatha eller varningsord. Vasa 1840. 2 ark 12:o.

Ecclesiastikt intelligensblad år 1839. N:o 1—12. Åbo. 12 ark 8:o.

Ecclesiastikt litteraturblad. Årg. 1840—1845, utgifvet af E. Rancken. Åbo. 12 ark årgången i 12 numror. 8:o.

J. A. Edman, Disp. synodalis de caussa peccati. Åbo 1825. 6 ark 4:o.

—— Disp. de libris deperditis in sacro codice citatis. Ab. 1811. 2 ark 4:o.

—— Disp. An religio Christiana perfectibilis sit? Praes. J. Bonsdorff. Ab. 1811—25. 7 ark 4:o.

—— Disp. Vaticinium Nahumi Latine et Fennice redditum. Ab. 1818—20. 8 ark 4:o.

J. H. Eek, En officerares vid f. d. Finska armén lefnadshändelser. Sthm 1819. 8:o.

J. A. Ehrenström, Tal vid frih. Carl Edv. Gyldenstolpes jordfästning. Hfors 1831. 1 ark 8:o.

E. G. Ehrström, Tal vid invigningen af en familjegraf vid Bromarfs kyrka. Åbo 1827. 1½ ark 8:o.

—— Öfversigt af Ryska språkets bildning. Disp. praes. J. H. Avellan. Åbo 1815. 2½ ark 8:o.

E. G. Ehrström, Disp. Tractatum pacis Cardisensis, secundum exemplum manuscriptum Russicum. Ab. 1816. 3' ark 8:o.

—— Grammatikaliskt-praktiska öfningar i Ryska språket. Pbg 1818, Hfors 1845. 14 ark 8:o. H:fors 1856 7 ark 8:o.

—— och *C. G. Ottelin*, Rysk språklära för begynnare. Petersburg 1814, Borgå 1830, 3:e öfversedda upplagan Hfors 1836. 22 ark 8:o.

—— Rysk läsebok med lexicon. Åbo 1821. 2:a uppl. Borgå 1831—34. Del. 1—3. 52 ark 8:o.

—— Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1826. 8:o.

—— Predikan vid prestmötet i Åbo 1825. Åbo 1826. 4:o.

C. R. Ehrström, Anteckningar om puerperal-febern i Hfors 1836—37. Hfors 1840. 2⅝ ark 8:o.

C. E. Ekelund, Disp. de concursu ad delictum. Ab. 1824. 6 ark 4:o.

—— Disp. de juris hereditarii sec. ant. Daniae et Sveciae leges habitu. Hfors 1829. 3 ark 4:o.

—— Disp. Comparatio inter nauticum foenus Rom. et bodmeriam. Hels. 1832. 4¾ ark 4:o.

F. J. Ekman, Disp. Ortus hierarchiae. Ab. 1832. 3½ ark 4:o.

C. G. Ekmark, Åminnelsetal öfver biskopen Magnus J. Alopaeus, hållet i Borgå. Åbo 1819. 4½ ark 4:o.

—— Disp. Elegantioris Latinitatis theoria. Ab. 1811. 5 ark 4:o.

D. Ekvall, Huonen speili. Tur. 1818. 4 ark 8:o. 2 uppl.

Elemens de cavalerie, pour servir aux premières leçons. Åbo 1828. 8:o.

Elina eli nuhteettomus majasa. Suoment. Hels. 1834. 3 ark 8:o.

En ropande röst i öknen. Vasa 1839. 5 ark 12:o.

L. M. Enberg, Moralfilosofins elementer. Hfors 1834. 2¾ ark 8:o.

H. Eneroth, Brinnande böneoffer. Hfors 1835. 9½ ark 12:o.

G. Englund, Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1824. 8:o.

J. A. Ernesti, Institutio interpretis Novi Testamenti. Ab. 1825. 17 ark 8:o.

P. Ervast, Disp. Om Finlands inhemska läkemedel. Hfors 1840. 4¾ ark 8:o.

C. J. Estlander, Disp. Vaticinia Jesajae in Idumaeos Latine versa. Ab. 1825. 5 ark 4:o.

—— Disp. de usu scripturae sacrae in ecclesia catholica. Praes. *G. E. Melartin*. Ab. 1829. 5 ark 4:o.

C. J. Estlander, Disp. Animadv. circa biblicam de Christo in coelum sublato historiam. Praes. G. Gadolin. Ab. 1823. 2¾ ark 4:o.

—— Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1832. 8:o.

Estrup, Lärobok uti allmänna verldshistorien. Öfvers. med tillägg af E. Bergenheim. Del. 1—3. Hfors 1837. 29 ark 8:o.

Eutropii Breviarium historiae Romanae. Ab. 1822. 4½ ark, och Åbo 1828, 8 ark 12:o.

Evangeliskt veckoblad 1840. Hfors. 4:o.

Evangeliumillisen Seuran kirjoitnxia. N:o 1 1818, 4 uppl.; N:o 2 1819; N:o 3 1819, 5 uppl.; N:o 4 1820, 2 uppl.; N:o 5 1820, 2 uppl.; N:o 6 1821, 2 uppl.; N:o 7 1821, 2 uppl.; N:o 8 1821, 2 uppl.; N:o 9 1821; N:o 10 1822, 3 uppl.; N:o 11 1822, 4 uppl.; N:o 12 1822; N:o 13 1823, 2 uppl.; N:o 14 1823, 2 uppl.; N:o 15 1824; N:o 16 1824, 2 uppl.; N:o 17 1825; N:o 18 1826, 2 uppl.; N:o 19 1827, 2 uppl.; N:o 20 1827, 2 uppl.; N:o 21 1829; N:o 22 1830; N:o 23 1830; N:o 24 1832; N:o 25 1833; N:o 26 1834; N:o 27 1834; N:o 28 1835, 2 uppl.; N:o 29 1836; N:o 30 1838; N:o 31 1838; alla tryckta i Åbo, de flesta 1 ark 8:o.

J. H. Fattenborg, Disp. Threni Jeremiae Latini versi. Ab. 1815—23. 16½ ark 4:o.

—— Disp. Obadiae vaticinium Svethice versum. Ab. 1819. 6 ark 4:o.

J. Fellman, Prima duo capita Evang. Matthaei in linguam Lapponicam translata. Ab. 1825. 3½ ark 8:o.

C. F. v. Fieandt, Om kärr och mossar. Hfors 1836. 2½ ark 8:o.

G. R. Finckenberg, Grunderna till bedömande af rätta tiden för vårsådd. Åbo 1833. 6⅜ ark 8:o.

—— Rön att gamla märken om förest. våderlek äro pålitlige. Åbo 1836. 8:o.

Finlands statskalender för 1811—1841. Åbo 1811—1828, Hfors 1829—1840. 12:o. I början 6 ark, sedermera 12 ark årligen.

Finlands allmänna tidning, årg. 1820—1840. I början 152 numror årligen, således 3 i veckan, sedan 303, eller 6 i veckan. 4:o. Hfors.

Finlands medicinal-författningar, utgifna af F. J. Rabbe. Hfors 1837, 1839, 1846. Del. 1, 28 ark, Del. 2, 56 ark, Del. 3, 43 ark 4:o.

Finnische Runen, Finnisch und Deutsch von *H. R. v. Schröter.* Upsala 1819. 9 ark 8:o. Ny upplaga: Herausgeg. von G. H. v. Schröter. Stuttgart 1834. 12 ark 8:o.

Finska hushållnings-sällskapets handlingar. Tom. 3. Åbo 1819. 25½ ark 8:o.

Finska trädgårdsodlings-sällskapets årsskrift 1838, 1839, 1840. Åbo 2 à 3 ark 8:o hvarje.

Finska Evangeliska sällskapets skrift N:o 1 1820; N:o 2 1820; N:o 3 1821; N:o 4 1821; N:o 5 1822; N:o 6 1822; N:o 7 1822; N:o 8 1823; N:o 9 1823; N:o 10 1825; N:o 11 1825; N:o 12 1826; N:o 13 1830; N:o 14 1831; N:o 15 1833; N:o 16 1835; N:o 17 1835; N:o 18 1835; N:o 19 1835; N:o 20 1837; N:o 21 1838; alla tryckta i Åbo, de flesta 1 ark 8:o, af en del 2 upplagor.

Florian, Elieser och Naphtali. Öfvers. af H. F. Lagervall. Viborg 1830. 4½ ark 16:o.

P. U. Florin, Disp. om phlebitis. Hfors 1840. 3½ ark 4:o.

G. J. Forsman, Botanologi för begynnare. Vasa 1839. 1⅜ ark 12:o. Flere upplagor.

C. H. Forssman, Tal vid Tavastehus Bibelsällskaps sammanträde den 17 jan. 1827. Hfors 1827. 2 ark 8:o.

O. H. Forssell, Arithmetik för begynnare. Åbo 1826. 21½ ark 8:o. Ny upplaga Åbo 1828.

B. Franklin, Vanhan Richardin aave- ja neuvo-kirja. Suoment. Tur. 1826. 1⅛ ark 8:o.

—— Rikkauden avain ja onnen ohjat. Suoment. Oulussa 1832. 3 ark 8:o. 2 upplagor.

Fransosernas återtåg. Öfversättning. Åbo 1813. 2 ark 4:o.

F. M. Franzén, Skaldestycken. Band 1. Åbo 1810. 27 ark 8:o.

—— Profpsalmer af Fr. och *Vallin*. Sthm 1812. 6 ark 8:o.

—— Förslag till texter vid den allmänna gudstjensten. Örebro 1819. 3½ ark 8:o.

—— Andreas Rydelii minne. Sthm 1823. 6 ark 8:o.

—— Julie de St Julien eller frihetsbilden. Örebro 1825. 10 ark 8:o.

—— Columbus eller Americas upptäckt. Sthm 1831. 14½ ark 12:o.

—— För fattiga och rika (predikningar). Sthm 1833. 8:o.

—— Skrifter i obunden stil. Örebro 1835. 32 ark 8:o.

—— Rabulisten och landtpresten. Sthm 1840. 8:o.

—— Skaldestycken Band. 1—7. Örebro 1824—1861. 8:o. B. 1, 24 ark, B. 2, 27 ark. B. 3, 35 ark, B. 4, 27 ark, B. 5, 21 ark, B. 6, 23 ark, B. 7, 22 ark.

Ph. Fresenius, Neuvo, kuinga opettajain tulee saattaa ihmisiä herättämään. Suoment. H. Renqvist. Hels. 1836. 4½ ark 8:o.

E. J. Frosterus, Personalier öfver contr.prosten Nils Aejmelaeus. Vasa 1817. 2 ark 4:o.

—— Anteckningar om Frosteriska slägten. Åbo 1823. 3½ ark 4:o. Ny upplaga 1825. 5½ ark.

J. Frosterus, Muutamia kristillisiä virsiä. Tur. 1826. 5⅜ ark 8:o.

—— Käsi-kirja Christillisyyden opisa. Hels. 1829. 5⅝ ark 8:o.

A. Frosterus, Disp. Om noma eller vattenkräftan. Hels. 1840. 2⅝ ark 8:o.

B. Frosterus, Disp. Vaticinium Michae Fennice versum. Ab. 1821. 4½ ark 4:o.

—— Disp. De logologiá Johannis ap. Hels. 1829. 2½ ark 4:o.

—— Disp. de angelophania ad sepulchrum Christi. Praes. G. Gadolin. Ab. 1820. 2¾ ark 4:o.

R. V. Frosterus, Disp. de scholis prophetarum probabilia. Ab. 1827. 4½ ark 4:o.

—— Disp. Methodum miracula Christi naturalibus de caussis explicandi dijudicans. Praes. J. Bonsdorff. Ab. 1820. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. de traditionibus Christianorum sacris. Praes. J. Bonsdorff. Ab. 1825. 3 ark 4:o.

G. Gadolin, Disp. de dono linguarum in ecclesia primitivâ. Ab. 1812. 3¾ ark 4:o.

—— Disp. de usu rationis in religione. Ab. 1812. 2¾ ark 4:o.

Joh. Gadolin, Disp. de cupro albo Sinensi. Ab. 1810. 11 ark 4:o.

—— Disp. Historia doctrinae de affinitatibus chemicis. Ab. 1815—1819. 25 ark 4:o.

—— Disp. Tentamen chem. miner. de granatis. Ab. 1819. 5 ark 4:o.

—— Disp. Index fossilium analysibus chemicis examinatorum. Ab. 1823. 8½ ark 4:o. Äfven såsom särskildt verk: Index fossilium. Ab. 1823.

—— Disp. Novus fossilium index. Ab. 1827. 13 ark 4:o.

—— Systema fossilium analysibus chemicis examinatorum. Berlin 1825. 4:o.

J. A. Gadolin, Disp. de vi vocabuli pneumatos. Ab. 1821. 3½ ark 4:o.

—— Disp. Rom VIII: 28—30 explicandi periculum. Hels. 1834. 3 ark 4:o.

J. A. Gadolin, Disp. Quid doceant libri Vet. Test. de vita hominum post fata superstite. Hels. 1837. 3⅜ ark 4:o.

—— Disp. de consilio, quo conscripserit Paulus epistolam ad Romanos. Hels. 1832. 4½ ark 4:o.

—— Åminnelsetal öfver histor. docens B. J. Ignatius. Åbo 1819.

L. P. Gagner, Rukouskirja lapsille. Suoment. J. V. Elmgren. Tur. 1840. 5½ ark 8:o.

J. C. Galindo, Fransk chrestomatie. Hfors 1833. 9 ark 8:o.

G. Geitlin, Skriföfningar i Ryska språket. Hfors 1830. 7⅜ ark 8:o.

—— Ryskt och Svenskt handlexikon. Del. 1, 2. Hfors 1833—1834. 72½ ark 12:o.

—— Disp. Observationes circa linguam Russicam nonnullae. Ab. 1826. 4 ark 4:o.

—— Disp. de meritis litterariis Lomonossovii. Hels. 1829. 8 ark 4:o.

—— Disp. Pendnameh Persice, interpretatione Latina. Hels. 1835. 5 ark 8:o.

—— Disp. Carminis epici Schahnameh fragmentum, hexametris Svethicis redditum. Hels. 1839. 4 ark 8:o.

—— Disp. Principia grammatices Neo-Persicae. Hels. 1839—1846. 23 ark 8:o.

Geographie öfver storf. Finland, utarbetad efter canzlirådet H. G. Porthans samlingar. Sthm 1826. 8:o. Endast titelbladet är omtryckt detta år, ingick förut i Tunelds Geographie öfver Sverige.

C. L. Gerling, Grunddragen af plana och spheriska trigonometrien. Öfvers. af H. J. Walbeck. Åbo 1821. 7 ark 8:o.

W. Gesenius, Hebräiska språkets grammatik. Öfversatt af C. J. Estlander. Åbo 1836. 8:o.

S. Gessner, Ensimäinen purjehtia. Suoment. O. Tarvanen. Hels. 1835. 2½ ark 8:o.

Gjet-kirjadz mi moadde Guatte ja kirko rokkus. Åbo 1825. 11½ ark 8:o.

G. K. Girgensohn, Einige Worte über das Ideale in der Erziehung, Petersburg 1811. Viborgs gymnasii program. 4:o.

J. W. v. Goethe, Torqvato Tasso, skådespel. Öfvers. af E. Rancken. Åbo 1819. 9½ ark 8:o.

—— Herrman och Dorothea. Öfversatt af A. G. Sjöström. Åbo 1823. 10 ark 8:o.

J. *Gossner*, Vägen till saligheten. Öfvers. Hfors 1837. 3 ark 8:o.
—— Totinen Christillisyys eli uskon ja elämän parann. yhdistys. Suom. C. G. Ahlstedt. Tur. 1834. 4½ ark 8:o. 2 upplagor.
—— Saarna pidetty Berliinin kaupungissa. Suoment. Hels. 1838. 2¾ ark 8:o.
C. A. Gottlund, Disp. de proverbiis Fennicis. Praes. J. Tranér. Upsala 1818. 4:o.
—— Pieniä runoja Suomen poijillen ratoxi. Upsala 1818. 2½ ark 12:o.
—— Otava eli Suomalaisia huvituksia. Osa 1, 2. Sthm 1828, 1832. 62 ark 8:o, med 26 plancher. Af tredje delen torde några ark vara tryckta i Sthm 1833.
—— Väinämöiset, yksi kokous nyk. runojoin virren-teoista. Sthm 1828. 9⅞ ark 8:o.
—— Runola. Hels. 1840. 5¾ ark 8:o.
—— Försök att förklara Taciti omdömen öfver Finnarne. Sthm 1834. 10½ ark 8:o.
M. Gottlund, Försök till en omarbetad Finsk tolkning af Apostlarnes sändebref. Åbo 1821. 24⅝ ark 8:o.
V. Granlund, Disp. de varioloidibus. Hels. 1833. 3 ark 4:o.
N. Gretsch, Första grunderna af Ryska grammatiken. Öfvers. af G. Geitlin. Hfors 1829. 15½ 8:o.
J. E. Grönblad, Disp. Bidrag till Österbottens historia. I. Praes. J. H. Schröder. Upsala 1839. 8:o.
C. V. Gyldén, Samling af författningar rörande landtmäteriet. Del. 1—3. Hfors 1836, 1853. 182 ark 4:o.
N. A. Gyldén, Disp. de Cyropaediae Xenophontis fide historica. Hels. 1828. 4½ ark 4:o.
—— Disp. de origine ac ratione constructionum participialium. Hels. 1833. 2½ ark 4:o.
—— Disp. Commentarii in scriptores Graecos et Latinos. Com. in Sallustium. Hels. 1838—1842. 26 ark 4:o.
C. D. v. Haartman, Handbok för barnmorskor. Åbo 1821. 12 ark 8:o.
—— Disp. Observationes circa partum praematurum. Praes. J. A. Törngren. Ab. 1817. 3 ark 4:o.
—— Tankar om choleran. Petersburg 1832. 8:o.
G. E. Haartman, Disp. Sciagraphia studii medici. Ab. 1810. 4½ ark 4:o.
B. N. Hagelin, Virsi kantele tahi Suom. virsiin nuotit numeroilla merkityt. Hels. 1837. 5 ark 12:o.

E. Hagerup, Pyhäin martyrein kovan kärsimisen, voittavaisen uskon ja kärsivällisyden esimerkit. Suoment. H. Renqvist. Tur. 1825. 12 ark 8:o. 2 upplagor.

N. Hamnerin, Andeliga betraktelser öfver de årliga sön- och högt. dagars evangelier. Hfors 1834. 28 ark 8:o.

—— Vägvisare till det eviga lifvet. Hfors 1834. 6⅝ ark 8:o.

Handbok, En liten, utaf Adelig öfning till hjelpreda i daglig handel. Åbo 1835. 6 ark 24:o. Ny uppl. 1837.

Handlingar rörande de till Svenska landtbruks-akademien inkomna prisskrifter om skogsskötseln. Åbo 1825. 18¾ ark 8:o.

Handlingar rörande Evangeliska sällsk. i Åbo stiftelse år 1818. Åbo 1819. 4 ark 8:o.

Handlingar till upplysning i Finlands kyrkohistoria, utgifna af *J. Tengström*. Häft. 1—9. Åbo 1821—1832. Tillsammans 140 ark 4:o.

Handlingar rörande invigningen af K. Alexanders-universitetets i Finland nya hufvudbyggnad. Hfors 1833. 10½ ark 4:o.

H. Heikel, Anteckningar om algebraiska equationers upplösning. Hfors 1835. 5¾ ark 8:o.

—— Tal vid Finska Evangeliska sällsk. Åbo 1840. 8:o.

C. Heinrich, Praktisk lärobok i Tyska språket. Hfors 1836. 25 ark 8:o.

J. C. A. Heinroth, Lärobok i anthropologien. Öfversatt af E. Rancken. Sthm 1837. 8:o.

—— Tempelförgården, några blad ur lifvets bok. Öfversatt af E. Rancken. Sthm 1835. 8:o.

C. Helenius, Uudet Suomalaiset kirkkovirret, uuden Ruotsalaisen virsikirjan jälken. Tur. 1826. 16 ark 8:o.

—— Uusi Suomalainen virsikirja, Ruotsin uuden virsikirjan mukaan. Tur. 1837. 22 ark 8:o.

—— Finsk och Svensk samt Svensk och Finsk ordbok. Åbo 1838. 77 ark 8:o.

H. Hellen, Tal vid Finska Bibelsällskapets i Åbo sammanträde. Åbo 1838. 8:o.

Helsingfors Morgonblad, för år 1832—1840. Hfors. 4:o. Redigeradt af J. L. Runeberg till 1837, sedan af A. Moberg m. fl.

Helsingfors Tidningar för år 1829—1840. Hfors. 4:o. Redigerade af A. F. Vasenius, R. Trapp, Ekelund.

Hengellisiä sanomia vuonna 1836, 1837, 1838. Hels. 25½ ark 8:o hvarje årgång. Redaktör J. F. Bergh.

F. Hertzberg, Disp. de hypotheticis apud Homerum locutionibus. Hels. 1837. 5 ark 4:o.

—— Disp. de ethicis in Pindaro monitionibus. Praes. A. G. Sjöström. Hels. 1840. 3 ark 4:o.

F. v. Heyden, Drottning Marie Antoinettes flor. Öfvers. Hfors. 1834. 3 ark 16:o.

J. Heym, Talöfningar i Ryska språket. Öfvers. af G. Geitlin. Hfors 1831. 6⅞ ark 8:o.

C. A. Hjorth, Tal vid Finska Evang. sällsk. Åbo 1836. 8:o.

—— Tal vid Bibelsällskapets i Åbo sammanträde. Åbo 1840. 8:o.

A. J. Hipping, Likpredikan öfver contr. prosten Carl Henr. Forssman. Åbo 1840. 8:o.

—— Neva och Nyenskans intill St Petersburgs anläggning. I. Hfors 1836. 14 ark 8:o.

—— Beskrifning öfver Perno socken. Petersburg 1817. 9½ ark 8:o.

—— Pontus de la Gardie oder Nachforschungen über eine Volkssage. Petersburg 1819. 12:o.

—— Bemerkungen über einen Kriegszug der Russen nach Finnland. Petersburg 1820. 12:o.

—— Försök till Svenska och Ryska samtal. Petersburg 1810. 8:o.

G. Hirn, Personalier öfver contr. prosten Daniel Hirn. Åbo 1830. 1¼ ark 8:o.

—— Disp. de parallelismo membrorum Hebraeis usitato. Ab. 1812. 4¾ ark 4:o.

Historiskt Etui eller kronologisk öfversigt af verldshistorien. Öfvers. Åbo 1821. 3 ark fol.

S. Hjärne, fru, Tavastehus slott, en romans från Birger Jarls af Bjelbo tidehvarf. Hfors 1831. 1¼ ark 8:o.

C. Hoburg, Tuntematoin Christus. Suoment. Oulussa 1835. 7¾ ark. 2 upplagor.

C. J. Holm, Anteckningar öfver fälttågen emot Ryssland 1808—1809. Sthm 1836. 9 ark 8:o.

O. *H. Holmberg*, Tulltaxa för inkommande och utgående varor. Hfors 1839. 17 ark 4:o.

J. F. Homén, Lärobok i allmän grammatik. Hfors 1839. 12 ark 8:o.

J. G. Hornborg, Vägvisare genom Finland. Hfors 1821. 12 ark 8:o.

H. E. Hornborg, Vähän totuutta, kolmessa jako-luokassa. Viip. 1818. 6 ark 8:o.

V. Hougberg, Rysk elementarbok. Hfors 1830. 6¼ ark 8:o.

E. v. Houwald, Begrafningen. Öfvers. af C. S. F. Hfors 1823. 1½ ark 12:o.

Huutava ääni korvessa. Suoment. H. Renqvist. Hels. 1833. 8½ ark 8:o. 7 upplagor.

I. Hwasser, Disp. de typho contagioso. Part. 1—3. Upsala och Åbo 1816. 7 ark 4:o.

—— Om allianstractaten emellan Sverige och Ryssland 1812. Sthm 1838. 8:o.

—— Om Borgå landtdag och Finlands ställning 1812. Upsala 1839. 8:o.

Hyödylliset tiedot yhteiselle kansalle. Suoment. P. J. Sumelins. 1—3. Hels., Tur. 1837, 1838. 19 ark 8:o.

J. Hällsten, Disp. Fata, quae fuerunt litterarum in Fennia medio aevo. Hels. 1837. 5¾ ark 4:o.

G. G. Hällström, Anmärkningar angående thermometrars förfärdigande och bruk. Åbo 1822. 3 ark 4:o.

—— Phaenomeni ab Herschelio in telescopio catoptrico observati explicatio. Ab. 1823. 3 ark 4:o.

—— De termino atmosphaerae terrestris. Ab. 1823. 2½ ark 4:o.

—— De figura telluris ope pendulorum determinanda. Ab. 1810. 9 ark 4:o.

—— Examen theoriae cel. a Goethe de coloribus physiologicis. Ab. 1819. 2½ ark 4:o.

—— De tonis combinationis. Ab. 1819. 5½ ark 4:o. Dessa äro dispp.

—— Utdrag ur domkapitlets i Åbo circulärbref. Åbo 1824. 96 ark 4:o.

—— Granskning af sednast gjorda bestämmelser om vattnets volymförändringar i olika värme. Sthm 1833. 8:o.

—— Observationum barometricarum ab ill. Lütke collect. computus. Petropoli 1836. 4:o.

—— Calculus observationum barometricarum, quas instituit v. Schantz. Petropoli 1837. 4:o. De två sistn. ingå i Vet.akad. i Petersburg "Mémoires"; de flesta Hällströms uppsatser äro införda i Gilberts Annalen der Physik, Poggendorffs Annalen der Physik u. Chemie och Svenska Vet.akad. handlingar.

P. E. Hörschelmann, Predikan, hållen uti Reval. Öfvers. Åbo 1827. 1⅛ ark 8:o.

L. H. Jacob, Afhandling om lifegna och fria bönders arbete. Öfvers. af A. G. Sjöström. Hfors 1820. 9 ark 8:o.

J. Janneway, Seitsemän nuoren lapsen käändyminen. Suoment. Tur. 1822. 4½ ark 8:o. 6 upplagor.

Jesu Christi barndomsbok, tillika med underrättelse om Joakim och Anna. Åbo 1825. 3 ark 12:o. Ny upplaga 1829.

Jesuksen Christuksen lapsuuden kirja. Suoment. Viip. 1835. 3 ark 12:o. 9 upplagor.

Jesuksen Kristuksen opin sanat. Tur. 1838. 3⅝ ark 8:o.

B. J. Ignatius, Saarna provastin Andreas Achreniuxen hautamisen ohesa. Tur. 1811. 3 ark 8:o.

—— Disp. De paroecia Fenn. aust. Haliko Praes. J. H. Avellan. Ab. 1815. 2½ ark 4:o.

—— Disp. de vita et meritis Petri Brahe. Ab. 1816. 4½ ark 4:o.

—— Uusia Suomalaisia kirkko-virsiä. Tur. 1824. 23 ark 8:o.

Ihmisen sydän Jumalan templi, taikka Saatanan asunsia. Kymmenessä kuvassa. Petersburg 1822. 2 ark 12:o och 10 plancher. 6 upplagor, de öfriga äro tryckta i Umeå, Fahlun och Kuopio.

I. Ilmoni, Disp. de pathologica systematis nervorum gangliosi dignitate. Hels. 1833. 4⅝ ark 8:o.

—— Disp. Physiologia systematis ossium. Ab. 1825. 7½ ark 4:o.

Infanterie-reglemente för Finska militairen. Hfors 1822. 20 ark 8:o.

E. A. Ingman, Disp. Om behandling af syphilis utan qvicksilfver. Praes. I. Ilmoni. Hels. 1838. 3⅜ ark 8:o.

Inledning till Ryska civilrätten. Öfversättning. Åbo 1820. 11 ark 8:o.

Instruction för Preussiske jägare och skarpskyttar. Öfversättning. Hfors 1834. 2 ark 8:o.

W. Irwing, Krönika öfver Granadas eröfring. Öfvers. af L. Arnell. Del. 1, 2. Åbo 1830, 1831. 32 ark 8:o.

J. Judén, Anmärkningar uti Finska skaldekonsten. Viborg 1816. 2¾ ark 8:o.

—— Kritik öfver låne-bokstäfverna uti Finska språket. Viborg 1816. 1¾ ark 8:o.

—— Anteckningar af tankar i varianta ämnen. Viborg 1827. 4 ark 12:o. Blef seqvestrerad.

—— Kirjoituksia, 1:n osa. Tur. 1810. 3 ark 8:o.

—— Suomalainen eli runo ahkeruudesta. Viip. 1816. 2 ark 8:o.

—— Venäläinen eli runo Pohjan sodasta. Viip. 1816. 2 ark 8:o.

—— Pila-kirjoituksia. Viip. 1816. 3½ ark 8:o.

—— Lausumisia ja vakaisia runo-kirjoituksia. Viip. 1817. 2 ark 8:o.

—— Ajan-viete. Viip. 1817. 3 ark 8:o.

—— Tutkinnon aineita. Viip. 1817. 1½ ark 8:o.

—— Perhekunda, pilakirjoitus epä-luuloista. Viip. 1817. 2 ark 8:o.

—— Pila pahoista hengistä. Viip. 1817. 1½ ark 8:o.

J. *Judén*, Valittuja Suomalaisten sananlaskuja. Viip. 1818. 5½ ark 8:o.

—— Lähtö-laulu eli hyvästi-jättö Väinämöiselle. Viip. 1819. 2½ 12:o.

—— Uusia lauluja perustus-kielellä. Viip. 1819. 1½ ark 12:o.

—— Kummituksia eli luonn. aavis-juttuja. Viip. 1819. 1½ ark 12:o.

—— Huilun humina. Viip. 1820. 3 ark 8:o.

—— Nimi-päivä. Viip. 1824. 1⅛ ark 12:o.

—— Runon tähteitä. Viip. 1826. 4 ark 12:o.

—— Viisauden vaellus maan päällä. Viip. 1826. 1 ark.

—— Saugari Sionissa. Viip. 1826. 1⅜ ark 12:o.

—— Kissan poika. Viip. 1826. 1 ark 12:o.

—— Försök till utredande af Finska språkets grammatik. Viborg 1818. 10 ark 8:o.

J. *Julin*, Afhandling om bränneri-redskap och sättet att tillverka bränvin. Åbo 1815. 3 ark 8:o.

—— Neuvo, kuinga viina hyödyllisimmällä tavalla taitaan polttaa ja perunoista leipää valmistaa. Tur. 1815. 3 ark 8:o.

Juristen, Den unge, eller juridisk handbok för medborgare i Finland. Hfors 1833. 21½ ark 8:o. Nya upplagor 1842, 1846, 1850, 1855, 1861.

Kalevala, taikka vanhoja Karjalan runoja. 1, 2. Hels. 1835. 45 ark 8:o. (Suom. kirj. seur. toimit. N:o 2). Redigerad af *E. Lönnrot.*

M. Kalm, Oratio parentalis in memoriam aug. imperatricis Elisabethae habita. Ab. 1827. 9½ ark 4:o.

—— Disp. de gangraena nosocomali. Ab. 1818. 3 ark 4:o.

—— Disp. Sciagraphia studii botanici. Ab. 1821. 2½ ark 4:o.

—— Disp. Pathologica systematis venosi delineatio. Hels. 1830. 3 ark 4:o.

Kantele, taikka Suomen kansan runoja ja lauluja. 1—4 vihko. Hels. 1829—31. 17 ark 8:o. Utgifven af *E. Lönnrot.*

Kanteletar, taikka Suomen kansan vanhoja lauluja. 1—3 jako. Hels. 1840. 73 ark 8:o. (Suom. kirj. seur. toimit. N:o 3). Redigerad af *E. Lönnrot.*

Kastbok. Viborg 1827. 8 ark 8:o.

C. N. Keckman, Förteckning å härtills vetterligen tryckta Finska skrifter. Åbo 1821. 12 ark 4:o.

—— Disp. de formis conjugationum in lingua Fennica. Hels. 1829. 3 ark 4:o.

Kejsaren Alexander och Bonaparte. Öfversättning. Åbo 1814. 2¾ ark 8:o.

T. Kempis, Pieni Kempi eli lyhyk. opetukset K. pienistä kirjoista Suoment. H. Renqvist. Viip. 1829. 12 ark 8:o. 3 upplagor.

—— Kristuksen jälken-seuramisesta 4 kirjaa. Suoment. C. H. Strandberg. Tur. 1836. 13¾ ark 8:o.

—— kirjan Kristuksen seuraamisesta. Suoment. C. J. Kemelli. Oulusa 1836. 17 ark 8:o. 2 upplagor.

H. J. Kjöllerfeldt, Landthushållningsläran i sammandrag. Hfors 1837. 5½ ark 8:o.

Kirkko-menoin käsi-kirja Evang.Luther. seurakunnille Venäjällä. Petersburg 1835. 10⅝ ark 8:o.

F. P. v. Knorring, Svenska språkets rättskrifning och ordböjningar. Hfors 1831. 4 ark 8:o.

—— Krigsmanna-skolor i Finland. Hfors 1832. 5 ark 8:o.

Kolme kanssapuhetta opettajan ja sanankuulian välillä. Borgå 1832. 2¼ ark 8:o.

Koottuja Suomalaisia lauluja. I. Kokoilia F. I. Fortell. Oulussa 1828. 2 ark 8:o.

Kort anvisning om afvägningar för jordbrukare. Hfors 1827. 1¼ ark 8:o.

H. Kunhardt, Disciplina morum. Ab. 1822. 9 ark 8:o. Nya upplagor 1828, 1830.

Kuschakewitsch och *Kinderew,* Kurs i rena mathematiken. Del. 1, Arithmetik. Del. 3, Geometrie. Öfvers. af G. J. Mechelin. Hfors 1840. 17 och 10½ ark 8:o.

Käsikirja, josa säätään kuinga jumalan-palvelus toimittaman pitää. Sthm 1817. 11¾ ark 8:o.

C. E. Lagerspets, Tal vid Finska Evangel. sällsk. Åbo 1839. 8:o.

J. F. Lagervall, Brudskaran. Hfors 1831. 6¾ ark 8:o.

—— Blindt allarm. Hfors 1838. 1½ ark 12:o.

—— Ruunulinna, murhekuvaus 5 tapauksessa. Hels. 1834. 7½ ark 8:o.

A. J. Lagus, Disp. de repraesentatione originaria, principio cognoscendi ultimo. Ab. 1810. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. de originariis naturae humanae. Ab. 1814. 2 ark 4:o.

—— Disp. de amore in Deum. Ab. 1823. 3 ark 4:o.

—— Disp. de ratione vivendi scholae Italicae. Ab. 1823. 4½ ark 4:o.

—— Oratio, qua aug. monarchae Alexandri I in Camenas Ab. beneficia celebravit. Ab. 1811. 24 ark 4:o.

V. G. Lagus, Åbo hofrätts historia intill 1823. Hfors 1834. 38$\frac{3}{4}$ ark 8:o.

—— Handlingar till upplysning i Finlands kyrkohistoria. Ny följd. Häft. 1—4. Åbo 1836—1839. 51 ark 4:o.

—— Om växlar. Ab. 1813. 2 ark 8:o.

—— Disp. de remediis juris contra sententias in genere. Ab. 1823. 7$\frac{1}{2}$ ark 4:o.

—— Program för juris utriusque doctors promotion 1840. Hfors 4 ark 4:o.

J. Lampén, Ruumis-saarna koska Naantalin kappalainen Axel Herlin hautaan kätkettin. Tur. 1839. 2 ark 8:o.

J. A. Landtman, Tal vid Finska Evangel. sällsk. Åbo 1838. 8:o.

F. Langenskiöld, Läran om logarithmer jemte elementerna af plan trigonometrie. Hfors 1838. 5 ark 8:o. Ny upplaga 1860.

Lange, Grekiska språkets grammatik. Öfversedd upplaga. Åbo 1836. 8:o.

A. A. Laurell, Afhandlingar i uppfostringsläran. Häft. 1, 2. Hfors 1831, 1833. 13$\frac{3}{4}$ ark 8:o.

—— Predikan efter magister-promotionen den 21 juni 1832. Hfors 1$\frac{1}{8}$ ark 8:o.

—— Disp. de principio idealismi transcendentalis Schellingiani. Ab. 1826. 2 ark 4:o.

—— Disp. Religionis Christianae evolutio per sua momenta. Hels. 1834. 6 ark 4:o.

—— Disp. Testimonio spiritus sancti interno. Hels. 1835. 3$\frac{1}{2}$ ark 4:o.

—— Disp. Den philosophiska speculationens propaedeutik. Hels. 1834—1839. 7 ark 8:o.

Al. Laurell, Disp. Om det mellersta örats catarrh. Praes. L. H. Törnroth. Hels. 1839. 2 ark 8:o.

—— Disp. de prolapsu uteri. Hels. 1839. 3 ark 8:o.

M. Laurén, Samling af predikningar. Häft. 1. Åbo 1832. 19$\frac{1}{4}$ ark 8:o.

Latinsk krestomati med mellanradig ordagrann öfversättning. Hfors 1833. 24$\frac{5}{8}$ ark 8:o.

J. P. Lefrén, Föreläsningar i krigsvetenskapen. Del. 1—3. Sthm 1817—1818. 63 ark 8:o.

A. M. Lilius, Disp. Om bröstvattusoten. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1840. 3 ark 8:o.

B. O. Lille, In memoriam aug. imperatoris Alexandri I oratio. Ab. 1826. 3 ark 8:o.

B. O. Lille, Disp. de initiis ministerii ecclesiastici. Praes. B. Frosterus. Hels. 1837. 4¾ ark 8:o.

—— Disp. in II Pauli ad Corinthios epistola III: 4—18. Hels. 1838. 2⅜ ark 8:o.

—— Disp. Patrum ecclesiasticorum de indole ministerii eccl. sententiae. Hels. 1839. 8½ ark 8:o.

J. A. Lindblad, Disp. de phosphatibus ferri. Ab. 1813. 2¾ ark 4:o.

J. Lindblom, Förklaring öfver Luthers lilla cateches, omarbetad. Åbo 1825. 6 ark 12:o. Nya upplagor 1828, 1829, m. fl.

—— Lutheruxen Vähä catechismus ynnä selityxen kanssa. Suoment. Sthm 1828. 6 ark 12:o.

—— Lutheruxen Vähän katekismuksen selitys. Suoment. G. Renvall. Tur. 1838. 5⅔ ark 12:o.

J. M. Lindemarck, Disp. de tenacitate argillae. Ab. 1812. 2 ark 4:o.

C. H. Lindeqvist, Disp. om fungus medullaris. Hels. 1840. 3 ark 8:o.

G. M. Lindeström, Vägvisare genom storf. Finland. Hfors 1835. 11 ark 8:o.

C. F. Lindevall, Tal vid Finska Evangel. sällsk. Åbo 1820. 8:o.

M. J. Lindforss, Disp. de abscessu lymphatico. Hels. 1833. 4 ark 8:o.

—— Disp. assimilationis legem generalem exponens. Praes. N. A. Ursin. Hels. 1832. 5½ ark 4:o.

A. Lindgren, Råd och rön i biskötseln. Åbo 1839. 8:o.

D. Lindh, Disp. om nervsystemets verkningar. Praes. N. A. Ursin, Hels. 1832. 4 ark 4:o.

J. G. Linsén, Ungdomsidealen, promotionsverser d. 13 oktober 1815. 2 ark fol.

—— Disp. de ortu et incrementis linguae Latinae. Ab. 1811—18. 8 ark 4:o.

—— Disp. Cephalus et Procris, fabula ex Ovidio Svethice reddita. Ab. 1817. 4 ark 4:o.

—— De Roma aeterna. Ab. 1821. 2 ark.

—— De Hortensio oratore. Ab. 1822. 2¾ ark.

—— De Cicerone historico. Ab. 1826. 2 ark.

—— Ovidius Albinovano, epistola ex Ponto, Latine et Svethice. Hels. 1835. 2¼ ark.

—— Fama poetarum, elegiae Propertii et Ovidii, Svethice redditae. Hels. 1835. 2¼ ark.

J. G. Linsén, De ratione civili Ciceronis et Taciti. Hels. 1837. 2 ark.
—— Loci Sophoclei a Cicerone conversi, commentarius. Hels. 1838. 2 ark.
—— Phoenix, idyllium Claudiani. Hels. 1838. 2¼ ark.
—— Anthologiae Latinae exempla. Hels. 1839. 4 ark.
—— Momenta vitae Tullii Ciceronis. Hels. 1839. 3½ ark.
—— Psyche, fabula Apuleji. Ab. 1822. 3 ark 8:o.
—— De oratoribus dialogus, Svethice redditus. Ab. 1826. 2 ark 8:o. Dessa äro dispp., de flesta in 4:o.
H. Longström, Disp. de cognatione linguarum Graecae et Teutonicae. Ab. 1815. 2½ ark 4:o.
Louise. Aus Original-Briefen entlehnt. Hfors 1836. 10½ ark 8:o.
Lucas, Päivä-kirja eli Kristilliset ajatuxet etc. Suoment. H. Renqvist. Borgå 1830. 4 ark 12:o. 2 upplagor.
Ludvig, konung i Bäjern, Dikter, öfversatta af J. J. Nervander. Hfors 1830. 4 ark 18:o.
G. Lundahl, Disp. de altitudine poli Bonnensi. Praes. G. G. Hällström. Hels. 1840. 2½ ark 4:o.
M. Luther, Der kleine Katechismus. Wiborg 1820. 2½ ark 12:o. Ny upplaga 1838.
C. J. Luthström, Minnen af Åbo brand. Åbo 1828. 2¼ ark 8:o.
—— Ramar till Taflorne af vådelden i Åbo. Åbo 1829. 2⅝ ark 8:o.
—— Minnesord öfver f. d. general-gouv. grefve Fabian Steinheil. Hfors 1831. 1 ark 8:o.
Lyhykäinen tieto Suomalaisille mittauksista. Hfors 1827. 1½ ark 8:o och 1 planche.
Läsebok för begynnare i Ryska språket, med ordbok. Åbo 1813. 8½ ark 8:o.
E. Lönnrot, Disp. de Väinämöine priscorum Fennorum numine. Praes. R. v. Becker. Ab. 1827. 2½ ark 4:o.
—— Suom. talonpojan koti-lääkäri. Hels. 1839. 11½ ark 8:o. Ny upplaga Borgå 1856.
—— Disp. Om Finnarnes magiska medicin. Praes. J. A. Törngren. Hfors 1832. 8:o.

K. G. Mandelin, Kanzelrede, bei Begräbnissfeier des Grafen Gust. Maur. Armfelt gesprochen. Petersburg 1814. 8:o.
—— Likpredikan öfver grefve Gust. Maur. Armfelt den 25 aug. 1814. Petersburg 1814. 8:o.

K. G. Mannerheim, Eucnemis, insectorum genus, monographice tractatum. Petersburg 1823. $2\frac{1}{4}$ ark 8:o.

—— Precis d'un nouvel arrangement de la famille des Brachélytres. Petersburg 1830. $5\frac{1}{2}$ ark 4:o.

—— Enumération des Buprestides et description de quelques espèces de la fam. d. Sternoxes. Petersburg 1837. 4:o.

Marci Evangelium Graece, scholis seorsim editum. Ab. 1838.

Ph. Marheinecke, Cateches i Christna läran för nattvards ungdom. Hfors 1834. 3 ark 12:o. Ny upplaga 1837.

G. J. Mechelin, Utkast till allmän språklära. Hfors 1837. 5 ark 8:o.

Mehiläinen, vuonna 1836—1840. Uleåborg och Hfors. Tillsammans 40 ark 8:o. Månadsskrift, utgifven af *E. Lönnrot.*

Mnemosyne. Årg. 1819—1823. Åbo. 4:o. Litterär tidskrift utgifven af *J. G. Linsén* och *F. Bergbom.*

A. Moberg, Disp. Theorias corporum, quae halogenia dicuntur, comparans. Praes. G. G. Hällström. Hels. 1840. $2\frac{7}{8}$ ark 8:o.

—— Disp. chemica de stannatibus. Hels. 1838. 8:o.

J. H. Mollin, Tal vid Bibelsällskapets i Åbo sammanträde d. 16 juni 1838. Åbo. 8:o.

Monen hurskan sielun puuttuvainen Christillisyys. Suoment. H. Renqvist. Tur. 1820. $2\frac{1}{2}$ ark 8:o. Ny upplaga Kuopio 1844.

Th. Moore, Lalla Rookh, österländsk romance. Öfversatt af L. Arnell. Del. 1, 2. Åbo 1829—30. 11 ark 12:o.

—— Epikuréen. Saga, öfversatt af L. Arnell. Åbo 1829. 11 ark 8:o.

Muffel oder der Scheinheilige. Ein Lustspiel in 5 Acten. Wiburg 1819. $11\frac{1}{2}$ ark 8:o.

F. A. Muhlert, Aussichten über die Zunahme des Nationalreichthums in Russland. Petersburg 1812. 4 ark 4:o. Program vid Viborgs gymnasium.

Muistelmia ihmisten elosta. Ensim. kirja. Oulussa 1836. 21 ark 8:o. Åtföljde tidskriften Mehiläinen.

G. Murray, Deras själavåda, som uppskjuta sin bättring (predikan). Viborg 1826. 2 ark 8:o.

—— Niiden ihmisten sielun vaaran, jotka parannuxensa viivyttävät. Suoment. G. Rancken. Tur. 1822. $1\frac{1}{2}$ ark 8:o. 7 upplagor.

Murgrönan. Finskt original. Hfors 1840. 16 ark 12:o.

Förf. av [illegible]

Muttom laulagak majt ibmeli gudnen ja samijdi pajas-rakkadusan lae Samas jorgalam. C. W. Åbo 1825. 4 ark 8:o. (Lappsk psalmbok).

D. Myréen, Afhandling om jords taxering. Disp. Åbo 1812. 2½ ark 4:o.

—— Disp. Sammandrag af läran om penningar. Åbo 1815. 1½ ark 4:o.

—— Disp. om räntepersedle-undervisningen för Salo härad. Åbo 1820. 3 ark 4:o.

J. Möller, Sammandrag af kyrkohistorien. Åbo 1837. 10½ ark 8:o.

—— Lärobok i Christendomskunskapen. Åbo 1810. 3⅝ ark 12:o. Har upplefvat ganska många upplagor.

—— Autuuden oppi, lyhykäisesti edespantu. Tur. 1813, och derefter många upplagor.

A. J. Nehrman, Predikan, hållen i Helsingfors stads-kyrka. Hfors 1828. 1½ ark 8:o.

J. J. Nervander, Disp. In doctrinam electro-magnetismi momenta. Hels. 1829. 3 ark 4:o.

—— Disp. de curvarum in genere tertii ordinis osculatrice. Hels. 1832. 3 ark 4:o.

—— Promotionsverser den 21 juni 1832 och 21 juni 1386. 4:o och 8:o.

—— Jephthas bok, en minnessång i Israel. Hfors 1840. 4½ ark 8:o.

A. Nohrborg, Saarna vapahtajamme kuolemasta. Suoment. J. Tulander. Tur. 1838. 2⅞ ark 8:o.

K. Nordblad, Terveyden opetuskirja yhteiselle kansalle. Suoment. J. H. Keckman. Tur. 1837. 9 ark 8:o.

N. Nordenskiöld, Försök till framställning af kemiska mineralsystemet; jemte beskrifning af de i Finland funna mineralier. Hfors 1833. 8½ ark 8:o.

—— Bidrag till kännedom af Finlands mineralier och geognosie. Hft. 1. Sthm 1820. 6½ ark 8:o.

A. Nordmann, Mikrographische Beiträge zur Naturgeschichte der wirbellosen Thiere. Heft. 1, 2. Berlin 1832. 35½ ark 4:o jemte 20 plancher.

J. J. Nordström, Hvarjehanda anteckningar under en utflygt från Helsingfors till Reval. Hfors 1837. 2⅝ ark 12:o.

—— Bidrag till den Svenska samhällsförfattningens historia. Del. 1, 2. Hfors 1840. 80⅝ ark 8:o.

—— *Disp.* Om länsförfattningen i den Svenska norden. Åbo 1826. *4 ark 8:o.*

J. J. Nordström, Disp. de municipiorum in Fennia constitutione. Hels. 1832. 5 ark 8:o. Äfven på Svenska: Skildring af municipalförfattningen i Finland. Hfors 1832.

—— Disp. Skildring af bevisningsmethoderna i brottmål efter landskapslagarne. Praes. V. G. Lagus. Hels. 1832. 5⅝ ark 8:o.

Norna Gests saga. Öfversatt från Isländskan. Åbo 1821. 2½ ark 4:o.

Nuoruuven syvän. Suoment. Hels. 1836. 4½ ark 8:o.

C. G. Nykopp, Disp. De galeis Homericis. Ab. 1812. 4 ark 4:o.

—— Disp. De Helotibus Spartanorum servis. Ab. 1820. 3 ark 4:o.

Nådens tid, Den korta och oskattbara. Öfversatt af H. Eneroth. Åbo 1836. 13½ ark 8:o.

Onnen ratas eli arpa-kirja. Tulkindo H. E. Hornborg. Viip. 1816. 5 ark tvär 8:o. 8 upplagor.

Orationes panegyricae, quibus in imperatorem Alexandrum I. pietatem suam 1811 testatam fecit Acad. Ab. Ab. 1812. 42 ark 4:o.

Orationes panegyricae trilingues, quibus paci 1814 compositae laeta plausit Acad. Ab. Ab. 1815. 28 ark 4:o.

Orationes in ter secularem reformationis memoriam 1817 habitae. Ab. 1821. 27 ark 4:o.

Orbis pictus, Ny, eller den synliga verlden i bilder för ungdom. Hfors 1840. 31⅝ ark 8:o med 300 plancher.

C. G. Ottelin, Disp. De fide religiosa. Ab. 1816. 3 ark 4:o.

—— Disp. De malo radicali doctrina. Ab. 1817. 5 ark 4:o

—— De första begreppen i läran om geometriska storheters mätande. Hfors 1830. 2 ark 8:o. Nya upplagor 1836, 1850.

Oulun viikko-sanomia, vuonna 1829—1834, 1836—1837, 1840. Oulussa. 4:o. 26 ark årgången.

G. Palander, Disp. de methodi logicae in synth. et anal. divisione. Ab. 1813. 2½ ark 4:o.

—— Disp. de divisione judiciorum ex respectu qualitatis oriunda. Ab. 1815. 2½ ark 4:o.

—— Disp. Summas serierum ex coeffic. binom. compositarum colligendi methodus. Ab. 1815. 5 ark 4:o.

—— Disp. Formarum etymologicarum in linguis Fennica et Estonica parallelismus. Ab. 1819. 3 ark 4:o.

F. V. Palmblad, Grunddragen till den mathematiska och physiska geographien. Åbo 1837. 13⅝ ark 8:o.

—— Lärobok i äldre och nyare geographien. Borgå 1837. 14½ ark 12:o.

J. Ph. Palmén, Disp. Om nödvärn enligt Finlands gällande lag. Praes. V. G. Lagus. Hels. 1840. 5 ark 8:o.

—— Disp. de errore contrahentium circa rem, quae in obligatione versatur. Hels. 1840. 2⅝ ark 8:o.

Pastoral-calender, eller minneshjelp för prester i Åbo stift. Åbo 1812. 10¾ ark 4:o.

Pharmacopœa Fennica. Ab. 1819. 7¾ ark 8:o.

F. V. Pipping, De principio immunitatis legatorum. Ab. 1810. 5¼ ark.

—— Comparatio inter Iphigeniam in Aulide Euripidis et Racinii. Ab. 1812. 5½ ark.

—— De bibliothecariis academiae Aboensis. Part. 1—20. Ab. 1813—1827. 24 ark.

—— De scriptis antiquorum linteis. Ab. 1815. 3 ark.

—— De bibliotheca ordinanda. Ab. 1819. 2½ ark. Alla dessa äro dispp. in 4:o.

G. E. Plate, Grundzüge aus Finnlands Bildungs-Geschichte. Petersburg 1810. 2½ ark 4:o.

Protocoller, hållne vid de till öfverseende af psalmboken, handboken, kyrkoordningen och catechesen förordn. committéers första sammanträden. Åbo 1818. 21½ ark 4:o.

L. J. Prytz, De laro ridibundo periculum ornithologicum. Ab. 1811. 6 ark.

—— De monstro humano bicipite et bicorpore. Ab. 1816. 3 ark.

—— De solo ex plantis eidem insitis dignoscendo. Ab. 1817. 4½ ark.

—— Florae Fennicae breviarium. Ab. 1819—1821. 11½ ark. Alla dessa dispp. in 4:o.

Psalmi-kirja. Ruotsista Suoment. J. Roschier. Tur. 1836. 29 ark 8:o.

L. Purgold, Über die Wichtigkeit der Deutschen Sprache für gründliche Bildung. Petersburg 1813. 5 ark 4:o. Program vid Viborgs gymnasium.

A. Puschkin, Minne af Kaukasien. Öfversättning. Åbo 1825. 2¼ ark 8:o.

—— Der Trauerqvell. Übersetzt von A. Wulffert. Petersburg 1826. 2 ark 12:o.

J. Qvirsfelds Himmelska örtagårds sällskap. Öfvers. af O. Rönigk. Åbo 1836. 17½ ark 12:o.

E. Rancken, Predikan vid promotionen den 10 julii 1827. Hfors. 1½ ark 8:o.

—— Tal vid Finska Evangel. sällsk. Åbo 1830. 2 ark 8:o.

—— Tal vid Bibelsällskapets i Åbo sammanträde d. 19 juni 1839. Åbo. 8:o.

G. Rancken, Uskon opin puhdistus. Ulosannettu H. Renqvistildä. Hels. 1836. 3 ark 8:o.

G. Regnér, Första begreppen af de nödigaste vetenskaper. Åbo 1826. 29 ark 8:o.

R. H. Rehbinder, Underdånig berättelse angående storf. Finlands tillstånd och förvaltning ifrån 1826. Hfors 1836. 21 ark 4:o.

G. Rein, De vetere Carelia ante occupationem Svecanam. Ab. 1825—1830. 9 ark 4:o.

—— De gente Sumorum in annalibus Russicis commemorata. Ab. 1827. 2 ark 4:o.

—— De rerum Fennicarum scriptoribus. Hels. 1828. 6½ ark 4:o.

—— Doctrina grammaticorum de declinationibus Fennicis expositio. Hels. 1829. 2 ark 4:o.

—— Periculum historicum de Curonibus. Hels. 1829. 4 ark 4:o.

—— Disp. chronologica, annum, quo verbum crucis contra Carelios praedicari jussit pontifex, expositura. Hels. 1835. 2 ark 4:o.

—— De loco quo appulerit Birgerus dux. Hels. 1833. 3 ark 8:o.

—— Biskop Thomas och Finland i hans tid. Hels. 1838—39. 7 ark 8:o. Alla dessa äro dispp.

—— Finlands forntid i chronologisk öfversigt. Hels. 1831. 6 ark 8:o. Förra hälften utkom såsom disp.

—— Kejsaredömet Rysslands statistik. Hfors 1837. 8:o. Disp. men äfven särskildt utgifven.

—— Statistische Darstellung des Grossfurst. Finnland. Hfors 1839. 6½ ark 8:o.

G. Renvall, Disp. Orthoëpia et orthographia linguae Fennicae. Ab. 1810—11. 8 ark 4:o.

—— Disp. de studio historiae patriae in scholis colendo. Ab. 1813. 2½ ark 4:o.

—— Disp. De signis relationum nominalium in Lingua Fennica. Ab. 1815—1817. 14 ark 4:o.

—— Suomalainen sana-kirja. Lexicon linguae Finnicae. Tom. 1 2. Åbo 1826. 89¾ ark 4:o.

—— Välmenta råd för Finska psalmförfattare. Åbo 1830. 6 ark 4:o.

G. Renvall, Grammatiska uppsatser. Åbo 1837. 2 ark 8:o.

—— Ruumis-saarna koska provasti Gustaf Avellan hautaan kätkettiin. Tur. 1834. 2 ark 4:o.

—— Finsk språklära. Del. 1 Formlära. Åbo 1840. 9 ark 8:o.

H. Renqvist, Lyhykäinen itse-koettelemus ja parannuxen neuvo. Tur. 1827. 2½ ark 8:o. 6 upplagor.

—— Lyhyk. tutkindo rukouksen tarpeellisuudesta. Hels. 1835. 2 ark 8:o.

Rikord, Berättelse om en resa till Japanska kusterna 1812. Öfversättning. Åbo 1818. 9½ ark 8:o.

J. Rissler, Betractelse öfver Guds vishet i Jesu död på korset. Götheborg 1804, omtryckt i Hfors 1829. 6⅝ ark 8:o.

L. Romell, Försök till bestämmande af vissa ords bemärkelser i Pauli sändebref till de Romare. Hfors 1832. 1⅛ ark 8:o.

J. H. Roos, Ines. Dramatiskt försök. Hfors 1839. 2½ ark 12:o.

A. O. Roos, Thalia, dramatiska försök. Sthm 1837. 16 ark 8:o.

E. E. Rosenback, Anteckningar om epidemiska kräk-utsoten i Helsingfors 1831. Praes. J. A. Törngren. Hfors 1832. 3 ark 8:o.

J. G. Rosenmüller, Religionshistoria för barn. Öfversatt af E. Schyttner. Åbo 1810. 10¾ ark 8:o. Nya upplagor 1822, 1828, 1829, 1832 m. fl.

F. C. Rosvall, Navigation eller en sjömans dagliga handbok. Sthm 1810. 34 ark 8:o. Ny upplaga Sthm 1824.

J. L. Runeberg, Disp. Medeam tragoediam Euripidis cum Medea Senecae comparans. Hels. 1830. 4½ ark 4:o.

—— Disp. Observationes circa chorum tragicum. Hels. 1833. 4 ark 4:o.

—— Dikter. Häft. 1—3. Hfors 1830, 1833, Borgå 1843. 31 ark 8:o. 3 upplagor i Finland.

—— Elgskyttarne. Nio sånger. Hfors 1832. 11¾ ark 8:o. 3 upplagor.

—— Friaren från landet. Lustspel. Hfors 1834. 3 ark 12:o.

—— Hanna. En dikt i 3 sånger. Hfors 1836. 5⅝ ark 8:o. 4 upplagor.

F. Rühs, Finland och dess invånare. Öfversättning. Andra upplagan tillökt och omarbetad af A. I. Arvidsson. Sthm 1827. 25 ark 8:o.

Rysk tolk för Svenskar. Åbo 1814. 4½ ark 8:o. Ny uppl. 1831.

Rysk krestomati med mellanradig ordagrann öfversättning (mest efter Tappe). Hfors 1832. 21¾ ark 8:o.

A. J. Rönnbäck, Tal vid Finska Evangel. sällsk. Åbo 1823. 1¼ ark 8:o.

P. U. F. Sadelin, Disp. Fauna Fennica sive enumeratio animalium Fenn. Ab. 1810, 1819. 4 ark 8:o.

C. R. Sahlberg, Disp. Observationes historiam notonectidum illustrantes. Ab. 1817. 2¼ ark 8:o.

—— Diss. entomologica, insecta Fennica enumerans. Part.. 1—33, 1—18. Med särskild titel: Insecta Fennica, pars I, II. Ab. 1817—27, Hels. 1829—39. 50½ ark 8:o. Sednare delen är ofulländad.

—— Species insectorum nondum descriptae. Ab. 1823. 5 ark 8:o.

Samling af nöjsamma lekar, konststycken, gåtor etc. Åbo 1822. 4 ark 16:o. Ny upplaga 1835.

Samling af domkapitlets i Åbo circulärbref ifrån 1564 till 1700. Utgifven af C. E. Hällfors, Jak. Tengström och V. G. Lagus. Åbo 1836. 54 ark 4:o.

Sammandrag af de lagrum och förordningar, som å predikstolarne årligen böra uppläsas. Vasa 1816. 26 ark 4:o.

Sanan saattaja Viipurista, vuonna 1833—1836, 1840. Viborg 4:o. 26 ark hvarje årgång.

F. G. Sanmark, Disp. Anteckningar om i Finland förekommande ögonsjukdomar. Praes. J. A. Törngren. Hels. 1832. 2½ ark 8:o.

Satu Sallisesta. Hels. 1831. 2⅛ ark 8:o.

J. J. Saurén, Om taxeringar i städerne. Hfors 1840. 2 ark 8:o.

F. L. Schauman, Disp. De fundamento fidei. Praes. A. A. Laurell. Hels. 1837. 8 ark 4:o.

G. Schartau, Hyväntahtoisia neuvoja katovuosina. Suoment. E. Lönnrot. Hels. 1834. 4 ark 8:o.

V. S. Schildt, Disp. Om staphylom i ögat. Hels. 1840. 2⅜ ark 8:o.

C. Schlyter, Russische Grammatik für Deutsche. Petersburg 1830. 8:o.

J. Schopenhauer, Berättelser: I. Clara. Öfvers. Åbo 1833. 4¾ ark. II. Snöraset och Anton Solario. Åbo 1834. 6 ark. III. Leontine och Natalia. Öfvers. Åbo 1832. 7 ark 12:o.

C. G. af Schultén, Tabeller till lättande af växelräkning etc. Hfors 1832. 6 ark 12:o.

N. G. af Schultén, Logarithmiska och trigonometriska tabeller. Hfors 1838. 6½ ark 18:o.

—— Disp. De moto corporum libero in medio resistente. Ab. 1815—17. 9½ ark 4:o.

N. G. af Schultén, Disp. Observationes hypsometricas ope barometri instit. computandi methodus. Ab. 1817. 6½ ark 4:o.

—— Disp. Theoria aequationum functionalium duarum variabilium. Ab. 1827. 7 ark 4:o.

S. Schultenius, Epistola postilla. Talvipuoli ja kesäpuoli. Suoment. H. Renqvist. Tur. 1836. 39 ark 8:o.

K. Sederholm, Das Lied vom Heereszuge Igors, metrisch übersetzt. Moskau 1825. 8:o.

—— Gedichte. Moskau 1828. 16:o.

—— Über die Möglichkeit und die Bedingungen einer Religionsphilosophie. Moskau 1829. 8:o.

—— Studien. Eine Reihe philosophischer Abhandlungen. Heft. 1. Moskau 1830. 8:o.

—— Evangelischer Katechismus. Probeabdruck für die Beurtheiler desselben. Berlin 1832. 5½ ark 8:o.

—— Die Erlösung. Ein Gedicht in 12 Gesichten. Berlin 1833. 6 ark 16:o.

—— Evangelisches Erbauungsbuch. Moskau 1835. 26 ark 8:o.

—— Evangelische Glaubenslehre oder die Lehre von unserm Leben in Gott. Moskau 1839. 8:o.

E. P. Selahn, Förklaring öfver Luthers lilla cateches. Åbo 1836.

Serviska folksånger, öfversatta af J. L. Runeberg. Hfors 1830. 3⅝ ark 12:o.

Sions sånger, begge samlingarne. Vasa 1840. 18¾ ark 8:o.

A. J. Sjögren, Über die Finnische Sprache und ihre Literatur. Petersburg 1821. 5 ark 8:o.

—— Anteckningar om församlingarne i Kemi Lappmark. Hfors 1828. 25½ ark 8:o.

—— Über die älteren Wohnsitze der Jemen. Petersburg 1831. 4:o.

—— Wann und wie wurden Sawolotschje Russisch? Petersburg 1832. 4:o.

—— Über die Finnische Bevölkerung des Petersburgischen Gouvernements. Petersburg 1833. 15 ark 4:o.

S. E. Sjöman, Disp. De momento processus morbosi degenerativo. Hels. 1832. 5½ ark 4:o.

C. G. Sjöstedt, Observationes in doctrinam de forma verborum linguae Russicae. Ab. 1824. 2 ark.

—— Voces Pentateuchi Persici in lexico Richardsoniano vel omissae vel non satis expositae. Ab. 1826. 4 ark.

C. G. Sjöstedt, De praesidiis ad interpretationem Veteris Test. necessariis. Hels. 1830. 4½ ark.

—— In Ahmedis Arabsiadae vitae et rerum gestarum Timuri historiam animadversiones. Hels. 1830. 4 ark. Alla dessa dispp. in 4:o.

A. G. Sjöström, Callimachi in Palladem hymnus Svethice redditus notisque illustratus. Ab. 1816. 4 ark 4:o.

—— Odysseae Homericae rhapsodia 1—4 Graece et Svethice. Ab. 1818—1827. 16½ ark 4:o.

—— Olympiorum ex Pindaro adumbratio. Hels. 1832. 2¾ ark 4:o.

—— Anthologium epigrammatum Graecorum, Graece et Svethice. Ab. 1821—26. 17 ark 8:o.

—— Musaei de Herone et Leandro carmen, Graece et Svethice. Ab. 1824. 5 ark 8:o.

—— Anacreon Svethice redditus. Ab. 1826. 4½ ark 8:o. Med särskild titel: Anakreons sånger, öfversatta.

—— Theocriti idyllia Svethice reddita. Hels. 1830—33. 14 ark 8:o. Med särskild Svensk titel.

—— Homeri Odyssea Svethice reddita. Tom. 1—4. Hels. 1835—1842. 43 ark 8:o. Med särskild Svensk titel. Alla dessa äro dispp.

—— Oskulden, promotionsverser den 28 juni 1819. 2 ark fol.

—— Skyddsgudinnorna, prom.verser d. 27 juni 1823. 2½ ark fol.

—— Hjertats hemlighet, prom.verser d. 10 juli 1827. 3 ark fol.

—— Juliets uppvaknande och död. Åbo 1825. 1½ ark 8:o.

—— Taflor af vådelden i Åbo. Åbo 1827. 3¾ ark 8:o.

—— Sorgetal öfver H. Kejserl. Maj. Alexander I. Åbo 1826. 4 ark 8:o.

H. Snellman, Disp. Doctrina Christi de morali hominis ad virtutem habitu. Ab. 1812. 4 ark 4:o.

—— Rede am Dankfeste 1811, übersetzt von F. A. Meyer. Åbo 1812. 3⅝ ark 8:o.

—— Tal vid Finska Evangel. sällsk. s. Åbo 1822. 8:o.

—— Predikan på klagodagen i Vasa kyrka. Vasa 1826. 8:o.

J. V. Snellman, Öfningsexempel, lämpade till Latinska språkets etymologie. Hfors 1834. 6 ark 8:o.

—— Försök till framställning af logiken. Häft. 1. Hfors 1837. 10 ark 8:o.

—— Spanska flugan. 1—3. Hfors 1839—41. 10 ark 8:o.

J. V. Snellman, Disp. Absolutismum systematis Hegeliani defensura. Hels. 1835. 2¼ ark 4:o.

—— Disp. De vi historica disciplinae philosophicae Leibnitii meditationes. Hels. 1836. 3 ark 4:o.

—— Om det akademiska studium. Sthm 1840. 8:o.

—— Philosophisk elementarkurs. Häft. 1—3. Sthm 1837—40.

A. G. Spangenberg, Syndein andexi andamisesta. Suoment. H. Renqvist. Tur. 1817. 2 ark 8:o. 2 upplagor.

Staberls Reise Abentheuer. Komisches Singspiel in 2 Akt. Hfors 1833. 1 ark 8:o.

L. Stenbäck, Dikter, 1, 2. Hfors 1840. 6½ ark 8:o. Ny upplaga 1850. 10 ark.

Th. Stenbäck, Lähtö-saarna, pidetty 1757 Ilmajoen kirkosa. Tur. 1825. 3½ ark 4:o.

J. Strahlmann, Finnische Sprachlehre. Petersburg 1816. 17½ ark 8:o. 16 ark.

C. H. Strandberg, Lärobok i Christendomen för enfaldigt folk. Åbo 1823. 17 ark 8:o.

—— Johdatus Christillisyyteen yksinkertaisille. Tur. 1826. 18 ark 8:o. Ny upplaga 1852, 13 ark.

—— Åbo stifts herdaminne. Del. 1, 2. Åbo 1832—1834. 103 ark 4:o.

J. Streling, Grammatica Latina. Öfversedd af H. Sjögren. Åbo 1825. 14½ ark 8:o. Nya upplagor 1831, 1837.

C. C. Sturm, Morgon- och afton-andagts-öfningar. Öfvers. Åbo 1825. 6 ark 18:o. Ny upplaga 1829.

—— Rukouskirja. Suoment. H. Renqvist. Viip. 4⅞ ark 16:o. 5 upplagor.

P. Suchtelen, Kriget emellan Sverige och Ryssland 1808—1809. Öfversatt med anmärkningar af R. F. Wrede. Sthm 1836. 21 ark 8:o.

J. Sundius, Disp. De artificio, quo in nutriendo fetu humano utitur natura. Ab. 1812. 4 ark 4:o.

—— Disp. de medico agente et expectante. Ab. 1815. 2 ark 4:o.

J. M. Sundvall, Disp. de dialectica intellectus natura. Ab. 1817. 4 ark 4:o.

—— Disp. de judiciorum analyticorum et syntheticorum discrimine. Ab. 1822. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. De principio ethices Kantianae. Ab. 1823. 3 ark 4:o.

J. M. Sundvall, Disp. Praenotiones problematis, quo potuerit modo homo a Deo desciscere, ipsamque problematis solutionem. Hels. 1832. 5 ark 4:o.

—— Disp. Systematisk uppställning af de till Finlands pastorallagfarenhet hörande ämnen i läran om giftermål. Hels. 1839—1842. 2 ark 8:o.

Suomen kansan vanhoja runoja, koonnut *Z. Topelius.* Osa 1—5. Tur. 1822—26, Hels. 1829—31. 19½ ark 8:o.

Svenska psalmboken, år 1695 öfversedd. Åtminstone 23 upplagor emellan åren 1824 och 1860, men troligen flere utan skildt årtal.

H. Tallqvist, Disp. Elementa orbitae cometae anni 1799. Ab. 1825. 3 ark 4:o.

Talisman mot ledsnad och elakt lynne. Hfors 1830. 10 ark 8:o.

N. A. Tapenius, Disp. Om elephantiasis nodosa. Praes. I. Ilmoni. Hels. 1840. 3⅞ ark 8:o.

F. Tarnow, Bref öfver St Petersburg. Öfversättning. Åbo 1820. 16½ ark 8:o.

E. Tegnér, Frithiofs saga. Viborg 1828. 14 ark 8:o.

Jak. Tengström, In solemnibus die 30 oct. 1817 peractis oratio. Ab. 1818. 7½ ark 4:o.

—— Afhandling om presterliga tjenstgöringen och aflöningen i Åbo erkestift. Del. 1—3. Åbo 1820—1822. 286 ark 4:o.

—— Oratio funebris in memoriam Henrici Gabr. Porthan. Ab. 1821. 12 ark 4:o.

—— Uusia virsiä, kirkosa ja kotona veisattavia. 1, 2. Tur. 1836. 67⅝ ark 8:o. Profpsalmbok, till en del af Tengström bearbetad och utgifven af psalmboks-kommittén.

—— Ajanviete lapsille. Suoment. O. Tarvanen. Hels. 1836. 9¾ ark 8:o.

—— Handlingar i anledning af prestmötet i Åbo 1825. Åbo 1826. 19½ ark 4:o.

C. J. a Tengström, Disp. Epinicium Deborae, notis philol. illustratum. Ab. 1811. 5 ark 4:o.

—— Disp. De justo ex fide vivente. Ab. 1818—26. 6½ ark 4:o.

J. M. a Tengström, Disp. De geo, periculum botanicum. Ab. 1816. 2¼ ark 4:o.

—— Disp. Commentationes in Aetii Amideni Anecdota. Praes. G. Bonsdorff. Ab. 1817. 7¾ ark 4:o.

—— Tal i anledning af H. Kejs. Maj. Nicolai 1:s kröning. Åbo 1826. 8:o.

J. J. Tengström, Disp. Observationes nonn. de satira. Ab. 1810. 3 ark 4:o.

—— Disp. de poesi Orphica. Ab. 1812. 2¾ ark 4:o.

—— Disp. De viris in Fennia peritia litterarum Graecarum claris. Ab. 1814—1821. 14 ark 4:o.

—— Disp. Dialogus Platonis, qui Protagoras inscribitur. Ab. 1824. 3½ ark 4:o.

—— Disp. Observationes in Moerin Atticistam. Ab. 1824. 2 ark 4:o.

—— Försök till en Grekisk språklära för scholor. Åbo 1822. 11¾ ark 8:o.

—— Minne öfver biskopen i Åbo Gezelius den äldre. Åbo 1825. 22 ark 8:o.

—— Gezelii den yngres minne. Hfors 1833. 17½ ark 8:o.

—— Chronologiska förteckningar och anteckningar öfver Finska universitetets procancellerer och faculteternas medlemmar. Hfors 1836. 21¾ ark 8:o.

G. Terstegen, Christi kärlek tvingar oss så, tal etc. Åbo 1826. 2½ ark 12:o.

—— Sangen hengellinen puhe. Suoment. Tur. 1825. 3 ark 8:o. 3 upplagor.

—— Sen jumalisen armella Nikolasin tyttären elämäkerta. Suoment. H. Renqvist. Borgå 1833. 6¾ ark 8:o.

A. Tibulli libri IV. ex recens. C. Lachmanni. Åbo 1832. 7 ark 8:o.

P. Ticklen, Kristillisen opin tieto Suom. lapsille. Oulussa 1837. 4¾ ark 12:o.

Tidningar ifrån Helsingfors, årg. 1829—1831. Hfors. 50 ark hvardera. 4:o. Redigerades af A. G. Sjöström.

Tidningar i andeliga ämnen, årg. 1836—1838. Hfors. 4:o. Redigerades af J. I. Bergh och L. Stenbäck.

M. Tjeder, Disp. Tankar om frihet i handel. Åbo 1826. 4 ark 8:o.

Tietoja kulkevasta Cholera-taudista. Hels. 1831. 4 ark 4:o.

Till Finlands invånare af en Finsk medborgare. Åbo 1812. 1½ ark 4:o.

Till storfurstendömet Finlands invånare. Åbo 1812. 1½ ark 4:o.

M. J. Tolpo, Tal vid Finska Evangel. sällsk. s. Åbo 1824. 2 ark 8:o.

N. M. Tolpo, Muistutuksia Herran Jesuxen pyh. ehtollisesta. Tur. 1832. 3⅞ ark 8:o.

G. Toppelius, Oulun kaupunnin palosta 23 p. Touk. 1822 runo. Oulusa 1832. 2½ ark 8:o.

Trenne samtal emellan en lärare och dess åhörare. Viborg 1826. 2 ark 8:o.

C. A. Tulindberg, Disp. In theoriam umbrae meditationes mathematicae. Hels. 1828. 3 ark 4:o.

—— Disp. In theoriam linearum secundi gradus stricturae. Hels. 1835. 7 ark 4:o.

—— Disp. De errore in computandis triangulis a tabulis logarithm. oriendo. Hels. 1837. 2 ark 4:o.

O. Tulindberg, Terpsichore, vittra och vetenskapliga försök. 1, 2. Hfors 1826. 10½ ark 8:o.

Turun viikko-sanomat, vuonna 1820—1827, 1829—31. Utgafs de första åren af *R. v. Becker.* 26 ark 4:o hvarje årgång.

J. A. Törngren, Disp. Positiones circa negotium insitionis variolarum. Ab. 1817. 3 ark 4:o.

—— Disp. Positiones circa necessitatem ordinationum cogentium ad insitionem variolarum. Ab. 1817. 2¼ ark 4:o.

—— Disp. de praecipuis insitionis variolarum tut. in Finlandia fatis. Ab. 1817. 3½ ark 4:o.

L. H. Törnroth, Disp. de blennorhoea oculi neonatorum. Hels. 1834. 4 ark 4:o.

—— Disp. de inflammatione aurem mediam exercente. Hels. 1837. 5⅜ ark 4:o.

C. Törnudd, Åbo erkestifts matrikel. Åbo 1840. 31 ark 8:o.

Underrättelse för dem som tänka begå den hel. nattvarden. Viborg 1826. 3½ ark 8:o.

Underrättelse om farsoten Cholera, försiktighetsmått m. m. Hfors 1831. 4 ark 4:o.

Underrättelser från Finska hushållnings-sällskapet. N:o 5—9. Åbo 1816—19. 25 ark 8:o. Andra samlingen: Häft. 1—7. Åbo 1823—25. 57 ark 8:o.

l'Univers pittoresque, ou aperçu de la nature, des sciences et de l'homme. Tom. 1, 2. Hfors 1839—40. 8:o.

N. A. Ursin, Disp. de morbis viarum lacrymalium. Praes. J. Pippingsköld. Ab. 1813. 3¾ ark 4:o.

—— Disp. de angina polyposa. Ab. 1816—22. 9 ark 4:o.

—— Disp. de respiratione. Ab. 1824. 7 ark 4:o.

M. Vacklin, Minnesbok för embets- och tjenstemän uti Finlands höfdingedömen. Hfors 1826. 9 ark 4:o.

H. J. Valbeck, Disp. De eclipsi solis 1816 Aboae apparitura. Ab. 1815. 1½ ark 4:o.

voro de enda i landet, utan man hade 3 i Åbo, 1 i Helsingfors och 1 i Viborg, kan tidningspressens allmännare inflytande i Finland räknas och den afspeglar derefter troget landets litterära lif, utvisande om detta för tillfället är stegradt eller aftynande. De politiska artiklar, som den tiden syntes i tidningarne, intyga ock att man dåmera temmeligen väl hunnit öfvertänka och gjort sig förtrogen med Finlands nya förhållanden, hvaraf litteraturens nya riktning berodde. Mycket uppseende väckte isynnerhet *Turun viikko sanomat* med sitt för den tiden oerhördt stora antal prenumeranter, nemligen 2000; de bröto isen för Nyfinskans införande och vande äfven Finnarne vid den nya tidens förnämsta vehikel för upplysning: periodiska blad. För den rent Finska allmänheten utgafs derefter alltid något blad, ty när nyssnämnda veckoblad afmattades och upphörde, trädde andra fram i dess ställe, nemligen *Oulun viikko-sanomia* och *Sanan saattaja Viipurista*, äfvensom den litterära månadsskriften *Mehiläinen*. *Mnemosyne* var ett företrädesvis akademiskt blad, behandlande lärda ämnen och utgörande organ för yngre akademiska lärare; oaktadt sin allmänna tendens innehöll det dock flere artiklar af fosterländskt intresse än den fordna *Åbo allm. litteraturtidning*. Det måste dock efter några år upphöra af brist på prenumeranter. Genom de periodiska skrifternas tillvext förlorade disputationerna vid universitetet småningom sin betydenhet såsom uteslutande organ för vetenskaplig forskning, ty mången meddelade sina tankar hellre i tidskrifter på modernt språk, än i Latinska disputationer. Vid dessa sistnämnda var Latinet ännu förherrskande, ehuru äfven många sådana på Svenska förekomma, men för öfrigt användes Svenskan mest, äfven i lärda ämnen; Fin-

skan hade ännu icke hunnit uppsvinga sig till bildningens språk, ehuru försök dertill gjordes i periodens slut, men de flesta öfverhetliga förordningar utgåfvos ifrån 1812 regelbundet på 3 språk: Finska, Svenska och Ryska. Derigenom erhöll Finskan småningom någon utbildning för behandlingen af förvaltnings-ärender, men var i periodens början ännu öfverfull af starka Sveticismer.

Redan 1810 begynte *G. Renvall* (född 1781, docens i Finskan 1811, död som kyrkoherde i Ulfsby 1841) i grundliga disputationer utreda Finska språkets grammatik och stadga reglor för dess ortografi, som dittills varit nog vacklande. Det var första försöket att kritiskt behandla Finska grammatiken och medförde ett betydande framsteg i ämnet, ty dittills hade man slafvat i den Latinska grammatikens ledband. Steget togs ut af *R. v. Becker* (född 1788, adjunkt i historien 1816, död 1858), som 1824 i en för grundlig forskning utmärkt Finsk grammatik bekantgjorde och kritiskt observerade äfven den östra dialektens former. Båda voro lika utmärkta för kritisk skärpa och noggrann kännedom af språket, men Renvall bearbetade den Vestfinska, Becker den Ostfinska dialekten; på dessa två grammatikers arbeten grunda sig alla sednare framställningar i ämnet, hvilka naturligtvis alltmera fullständigt uttömde detsamma. Renvalls Finska språklära fanns i handskrift nästan färdig redan 1819, men såg, besynnerligt nog, icke dagen i tryck förän 1840, kort före författarens död. På inrådan af den universelle språkforskaren Dansken Rask, som omkring 1818 vistades i Finland och i Petersburg, beslöt en Rysk magnat, grefve Nic. Rumänzoff, att föranstalta utgifvandet af ett fullständigt Finskt lexikon; detta svåra arbete uppdrogs åt Renvall och

sålunda utkom 1826 på Rumänzoffs bekostnad *Lexicon linguae Finnicae,* som utan tvifvel är ett bland denna periods mest betydande verk och som ännu icke blifvit öfverträffadt. Men en följd af företagets utländska ursprung var att ordens tolkning skedde på Latin och Tyska, icke på Svenska, således att detta lexikon sammanskrefs mera för utlänningar och lärda, än för den större allmänheten i hemlandet. Också hafva utländska lärda ända hittills hemtat all sin kunskap i Finska språket ur Renvalls Lexicon. Om ordens Tyska tolkning i detsamma har dåvarande magister G. Rein icke ringa förtjenst. Det för den tiden särdeles rika ordförrådet hemtade Renvall till stor del ur Gananders digra ordsamling, äfvensom ur några mindre samlingar af Porthan, E. Lagus och J. Judén. Men detta ordförråd, fastän ofantligt rikare än hvad man dittills haft sig bekant och samladt, blef otillräckligt, när först *Z. Topelius*, sedan i störrre skala *E. Lönnrot* framdrog ur traditionens gömmor Finska fornsånger af omätlig vigt för hela nationens bildning. Dessa fornsånger, bland hvilka de episka ordnades af Lönnrot till ett helt med namnet *Kalevala*, de lyriska samlades under benämningen *Kanteletar*, göra epok i Finska litteraturens historia och gaf nationalmedvetandet en fast hållpunkt, som det dittills saknat. Finnarnes forntid uppklarnade med ens genom sagda oväntadt rika folkpoesis offentliggörande i tryck år 1835 och 1840, jemte det sjelfva språket vann en ovärderlig skatt af förut okända, genuina och urgamla uttryckssätt. Östra dialekten vann mycket i betydenhet genom upptäckten af Kalevala-sångerna, så att den mer odlade och genomforskade vestra dialekten trädde något i bakgrunden; men genom Lönnrots skriftställeri på Finska utbildade sig småningom ett gemensamt skriftspråk,

som omfattade båda dialekterna och utan partiskhet i sig upptog det goda ifrån båda. Denna dialekternas försoning hör dock egentligen till nästa period, ty ännu i slutet af sin lefnad yrkade Renvall på Vestfinskans rätt att förbli allena gällande skriftspråk. *C. A. Gottlunds* stora samling af diverse uppsatser på vers och prosa under rubriken *Otava*, äfvensom *J. Judéns* ganska talrika småskrifter, mest på vers, äro icke heller utan vigt för språkets historia, emedan de bidrogo att utbilda det för nya ämnen, ehuru ingendera lyckades vinna något längre fortfarande inflytande. Den förre ville i skriftspråket införa en egendomlig dialekt, som dock af sednare författare icke blifvit accepterad. Gottlund och Judén äro i alla fall bland nyare poeter på Finska de mest betydande under denna period, i hvars början Judén nästan ensam representerade den Finska skaldekonsten, flitigt utspridande små, isynnerhet för allmogen välkomna dikter. För utlandet gjordes en del mindre Finska *runot* bekanta genom *Schröters* öfversättning på Tyska i hans *Finnische Runen*, utgifna i Upsala, hvilka på sin tid väckte uppseende.

Finlands nya förhållanden gåfvo anledning till forskningar äfven i Ryska språket och dessa anställdes förnämligast af *E. G. Ehrström* (född 1791, docens i Ryska språket 1816, sedermera pastor i Petersburg), som utgaf flere för undervisningen i sagda språk nödiga och länge ensamt begagnade läroböcker, samt *G. Geitlin*, som 1833 utgaf ett godt Ryskt och Svenskt handlexikon, förnämligast efter Ryska akademins, och dessutom öfversatte ett par läroböcker. Beträffande öfriga språk, offentliggjordes denna tid, om man undantager några disputationer af Fattenborg och Sjöstedt i orientaliska språk, intet annat af betyden-

het än *G. Geitlins* utmärkta *Principia grammatices Neo-Persicae*, som utkom i disputationsform 1839 ff., samt *J. J. Tengströms* Grekiska språklära 1822. Classiska studier idkades väl allmänt med både ifver och framgång, ty färdighet i Latintalande var oundgängligen nödigt för alla akademiska lärare, skolmän och prester, men något betydande sjelfständigt verk i detta ämne såg icke dagen; *J. G. Linséns* och *A. G. Sjöströms* disputationer, i sitt slag utmärkta, innehöllo dock blott öfversättningar, af den sednare i ganska stor mängd från Grekiskan och alla på vers. Genom sin ordagranna trohet och raska stil bidrogo dessa mycket till att göra de Grekiska originalen kända och med nöje studerade af ungdomen, ehuru deras Svenska vers saknade all elegans eller filning.

Forskningen i fäderneslandets häfder bedrefs med utmärkt nit i den Porthanska riktningen förnämligast af de båda Tengström, V. G. Lagus och G. Rein, ehuru sammanfattningen af de vunna resultaterna till ett helt ännu icke kunde rätt lyckas för bristen på urkunder i tillräcklig mängd. Medeltiden hade Porthan någorlunda genomforskat och upplyst i sina *Annotationes*, men för den nyare tiden voro de tillgängliga urkundsamlingarne alltför bristfälliga. Derföre måste en historikers håg främst vända sig till arkivforskning och urkunders meddelande i tryck, hvilket åter erfordrade anslag af allmänna medel; men då sådana vid denna tid icke kunde erhållas på annat sätt, lät erkebiskop Tengström domkapitlets i Åbo circulärer årligen åtföljas af ett häfte urkunder. Sålunda trycktes på domkapitlets bekostnad de strödda källor för fäderneslandets historia, som erkebiskopen sjelf och juris professorn V. G. Lagus utgåfvo åren 1821—1839; likaledes den hufvudsakligen historiskt värde ägande *Samling*

af domkapitlets i Åbo circulärbref ifrån 1564 till 1700, som på Jak. Tengströms bedrifvande trycktes och utkom några år efter hans död, mycket upplysande för kyrkans historia under nämnda vigtiga tidpunkt. Ehuru egentligen tillhörande kyrkorättens område, lemnar dock det voluminösa *Utdrag ur domkapitlets i Åbo circulärbref ifrån år 1700*, som professor G. G. Hällström 1824 utgaf, äfven mången värderik upplysning för kyrkohistorien och kan således på sätt och vis räknas med ibland historiska källor; dess utgifvande bevittnar synnerlig drift och håg att gagna hos en utmärkt naturforskare, hvars tid eljest var noga upptagen af fysiska observationer samt tjenstegöromål. Ganska många både statistiska, topografiska och historiska notiser af vigt kunna äfven hemtas af det digra verket: *Presterliga tjenstgöringen och aflöningen i Åbo stift*, som den outtröttligt verksamme Jak. Tengström utgaf i sin ålderdom, ehuru dess titel icke lofvar något sådant; det är ett kolossalt arbete, som torde sakna sin like i andra länder och för hvars utförande hvar och en mindre arbetsam författare skulle hafva bäfvat tillbaka. Men samma författare hade dock tid öfrig att medverka vid utarbetandet af ett annat ofantligt mödosamt verk af historisk halt, nemligen *Åbo stifts herdaminne af C. H. Strandberg*, hvars sednare del utkom 1834, således efter erkebiskopens död, men hvars förra del han under tryckningen granskat och supplerat. Sålunda hade Jak. Tengström under hela sin långa lefnad med förvånande uthållighet nitiskt verkat för kännedomen af fäderneslandet och derom inlaggt en alltid minnesvärd förtjenst. Herdaminnets författare *C. H. Strandberg*, född 1780, kyrkoherde i Loppis 1824, död 1865, har med detta vidlyftiga, på detalj-uppgifter synnerligen rika verk

oberäkneligt gagnat forskningen i våra häfder, framför allt riktat den ecclesiastika biografin och de enskilda församlingarnes historik. För landets andra stift torde rika samlingar i samma ämne vara gjorda, men dessa hafva ännu icke blifvit allmänheten delgifna. Från Åbo utgick således en ovärderlig skatt af urkunder eller historiskt material, under många olika titlar, kort förän staden med sina arkiver och biblioteker 1827 afbrann, då allt dylikt som icke hunnit tryckas, gick förloradt för alltid, eller måste genom långa, mödosamma omgångar från andra källor småningom utforskas. En betydlig mängd handskrifna anteckningar från de af elden förstörda urkunderna fanns dock i behåll hos några få forskare och kunde derföre efteråt komma vetenskapen till godo. På sådana undan förstörelsen räddade anteckningar grunda sig till en del Joh. Jak. Tengströms sakrika verk och V. G. Lagus' *Åbo hofrätts historia*, tryckt 1834; denna sistnämnda innehåller korta biografier öfver alla hofrättens ledamöter ifrån 1623 till 1823, då dess andra secularfest firades, och utgör isynnerhet för äldre tider ett vigtigt historiskt repertorium. Författaren, född 1786, juris professor 1823, död 1859, är isynnerhet bekant såsom ifrig arkivforskare och samlare af urkunder.

Bearbetningar af det samlade materialet utkommo vid denna tid icke i lika stort antal, men några få af stort värde. Främst deruti står *Joh. Jak. Tengström*, född 1787, professor i filosofin 1827, död 1858, genom sina utmärkta biografier öfver Gezelierna (den äldres minne 1825, den yngres 1833) samt Chronologiska anteckningar om Finska universitetet 1836 (utkommo dock icke förän 1838). De två *Minnena* redogöra fullständigt för de mäktiga biskoparnes hela

lefnad och gifva en klar bild af deras upprörda tid, den då kyrkoskicket ordnades, folkundervisningen fast grundades och alltsammans åter gick öfverända genom ett förhärjande krig; skildringen är af så mycket högre värde, som den grundar sig på numera förstörda dokumenter. Anteckningarne om universitetet utgöras också hufvudsakligen af biografier öfver Åbo akademis lärare ända ifrån dess stiftelse, men naturligtvis för det omfattande ämnets skull mycket knapphändigare och mindre utförda; bland den stora mängden biografier kunna icke alla vara lyckade, emedan speciell forskning skulle behöfts för hvar och en särskilt och en sådan icke var möjlig af lätt begripliga skäl. Verket innehåller ungefär allt hvad man tills nu vet om Åbo akademis inre förhållanden och litterära lif ända ifrån 1640, samt utgör en oumbärlig hjelpreda för hvar och en som vill skaffa sig en ungefärlig föreställning om hela landets litterära förhållanden på olika tider; särskilt för närvarande öfversigt har det varit en mycket ofta anlitad källa. Sedan professorn i Greifswald *Fr. Rühs' Finnland und seine Bewohner*, Leipzig 1809, en tid funnits öfversatt på Svenska, företog sig *A. I. Arvidsson* att utgifva den ånyo omarbetad och försedd med betydliga tillägg; denna i Stockholm 1827 tryckta bok har ända till denna dag förblifvit den enda helst någorlunda utförliga handbok i Finlands historia och geografie och var för sin tid ett särdeles godt arbete. Till det mesta ett utdrag ur detsamma var den *Lärobok i Finlands historia* för skolor och gymnasier, som samme Arvidsson lät trycka i Åbo 1832. Med dessa två jemförelsevis knapphändiga framställningar af Finlands öden i sin helhet fick man åtnöja sig under hela perioden, ty ehuru skolkommissionen 1819 utsatte pris

för en lärobok i Finlands historia, ville ingen täfla om detsamma; endast i slutet af perioden utarbetade *J. F. Cajan* en *Suomen historia* i sammandrag, som åtföljde Mehiläinen. Enskilda tidpunkter behandlades dock i sakrika disputationer af *G. Rein* (t. ex. den utmärkta afhandlingen om *Biskop Thomas* 1839), som äfven utgaf en mycket anlitad kronologisk öfversigt af de märkligaste händelser i *Finlands forntid* 1831, samt den första handbok i Finlands statistik, ursprungligen på Tyska, sedan på Svenska; af prosten *A. J. Hipping* har man några historiska afhandlingar, t. ex. *Neva och Nyenskans* 1836, som innehålla fyndiga, men icke nog bevisade eller bevisliga förslagsmeningar. Deremot utgaf *F. V. Pipping* i disputationsform ett i stor skala tilltaget verk *De bibliothecariis academiae Aboensis*, som innehåller rika frukter af minutiös och noggrann forskning i akademins häfder, men afbröts genom Åbo brand.

På gränsen emellan den egentliga historien och rättsvetenskapen står *J. J. Nordströms* (född 1801, professor i statsrätten 1834, öfverflyttad till Sverige 1846) berömda verk: *Svenska samhällsförfattningens historia*, efter de äldre lagarne till sednare hälften af sjuttonde seklet, hvilket med synnerlig sakrikhet och grundligt studium af källorna förenar kritisk skärpa i ämnets behandling. Det är ett ibland periodens viggigaste verk, ej blott för sin duglighet och egenskapen att vara ensamt i sitt slag, utan äfven för sitt stora inflytande på de juridiska studierna, emedan det ända ifrån början ingått ibland examens fordringar vid såväl Finlands, som Sveriges båda universiteter. Det är också det enda juridiska arbete af betydenhet, som här utgifvits efter Calonii tid, ty *J. G. v. Bonsdorffs* vidlyftiga *Finlands kameral-lagfarenhet* 1833,

är dock hufvudsakligen en samling af författningar, ehuru i sig sjelft ett ganska väl utfördt och för kamerala studier oundgängligen nödigt verk, som äfven blifvit allmänt begagnadt och således mycket gagnat.

Inom naturvetenskapernas område finner man på denna tid icke många arbeten af betydenhet vara utgifna, emedan de icke få utmärkta författare, som nu uppträdde i de afträdande äldres ställe, mest kungjorde sina forskningar i tidskrifter. Sedan förra perioden qvarstodo kemisten *Johan Gadolin* och fysikern *G. G. Hällström*, bland hvilka isynnerhet den sednare med oförminskad drift ända till sin höga ålderdom fortsatte sina för synnerlig noggranhet berömda forskningar och sina äfven för oinvigda intresserande föreläsningar. Bland de yngre utmärkte sig *F. W. Argelander*, som dock snart återflyttade till Tyskland, för både noggranna observationer och snillrik combination i astronomin; hans stora verk *Observationes astronomicae* utgafs i Helsingfors 1830—32 och den vigtiga upptäckten om fixstjernornas rörelse gjordes i Åbo observatorium. Vidare *Pehr Ad. v. Bonsdorff*, berömd såsom utmärkt kemist, och *N. Nordenskiöld*, såsom ansedd mineralog, ehuru båda egentligen föga framstodo i egenskap af författare; på naturalhistoriens område *C. R. Sahlberg*, född 1779, professor 1818, död 1860, såsom högt ansedd zolog och författare af det betydande verket *Insecta Fennica*, hvilket under en lång följd af år utkom i disputationsform, men tyvärr icke blef afslutadt innan förf. afgick från universitetet såsom prof. emeritus, samt *A. Nordmann*, hvars förnämsta arbete: *Mikrographische Beiträge* utgafs i Berlin 1832 under författarens vistelse derstädes. För naturalhistorien var dock i allmänhet tidpunkten icke gynsam, ty botaniken hade nästan ingen bearbetare

af betydenhet och sällskapet *pro Fauna et Flora Fennica*, inrättadt i Åbo 1821, förnyadt i Helsingfors 1829, var i sin början föga verksamt eller lemnade åtminstone intet spår efter sin verksamhet i tryck. Ekonomin representerades deremot af ett ännu nog verksamt sällskap i Åbo och dess sekreterare *C. C. Böcker* utgaf många ekonomiska skrifter af värde, bland hvilka den *Om skogars skötsel* blef prisbelönt och berömmes för ämnets grundliga utredning; sällskapets *Handlingar* och *Underrättelser* ägde äfven för den tiden mycket värde, till och med för de statistiska notiser samt naturvetenskapliga observationer, som der stundom meddelades.

I theologin har man, utom *Jak. Bonsdorffs Conspectus scientiae pastoralis* och metriska öfversättning af *Psalmerna* samt *C. H. Strandbergs Lärobok i kristendomen*, föga annat att märka än öfversättningar och de bidrag till en ny Finsk psalmbok, som genom erkebiskop Tengströms bedrifvande författades samt utgåfvos i tryck. Sådana förefinnas nemligen i original af *B. J. Ignatius*, i öfversättning från Svenska psalmboken af *C. Helenius* (Uusi virsikirja) och *J. Roschier* (Psalmi-kirja), hvarförutan dessa i urval blifvit samlade, med andra tillökade och till ett helt redigerade af Tengström under rubriken *Uusia virsiä.* Berömvärd ansträngning gjordes således för den gamla Finska psalmbokens förbättring, ty äfven G. Renvall utgaf *Välmenta råd för Finska psalmförfattare;* men med den osäkerhet i Finska metriken, som allmänt rådde, äfvensom för bristen på skaldeförmåga, kunde försöket icke lyckas, utan prof-psalmboken befanns vara otillfredsställande. Den asketiska litteraturen riktades förnämligast af kapellanen *Henr. Renqvist* med en *ofantlig* mängd öfversättningar till Finskan, bland

hvilka en del upplefde flere upplagor; han utvecklade deri en högst ovanlig verksamhet, som fortfor äfven i nästa period. Bland det stora antal upplagor, som togos af *Sionin virret* och Achrenii *Hengelliset laulut*, falla många inom denna period, hvaraf allmogens smak i asketiken till någon del kan bedömmas. Finska evangeliska sällskapet, som inrättades i Åbo 1817, utspridde småskrifter i ganska många tusental exemplar, och efter Bibelsällskapets i Åbo stiftelse 1812 trycktes genom dess försorg nya upplagor af Bibeln ojemförligt tätare än förut, ehuru språket i dem förblef oförändradt sedan 1776.

Den Svenska poesin i landet hade icke heller särdeles lyckliga idkare under större delen af denna period, förän i dess senaste decennium en skald af första ordningen framträdde. Promotionsverser författade 1810 *J. H. Avellan*, 1815 *J. G. Linsén*, 1819, 1823 och 1827 *A. G. Sjöström*, 1832 och 1836 *J. J. Nervander*, 1840 *F. Cygnaeus;* bland dessa var således Sjöström oftast anlitad och åtnjöt en tid icke ringa anseende för skaldeförmåga, liksom han hela sin lefnad igenom fortfor att flitigt skrifva vers. Men kritiken behandlade slutligen hans dikter nog hårdhändt och när *Taflorna af vådelden i Åbo* nedsablades med skonslöst gäckeri af Luthström, sjönk hans poetiska reputation. Fosforismen, som omkring 1810 uppträdde med mycket braskande i Sverige, hade här på sätt och vis 2 representanter, nemligen A. J. Arvidsson och nyssnämnde Sjöström, hvilka åtminstone i sina dikter hade ett visst slägttycke med densamma, ehuru de för öfrigt äro nog olika hvarandra. Arvidsson skref nemligen vers i en svulstig och braskande stil, men alltid anonymt eller rättare pseudonymt; så är hans diktsamling *Ungdoms-rimfrost* utgifven, som

icke heller ingick i bokhandeln. Sjöströms stil var icke svulstig, men den Fosforismen egna likgiltigheten för formen förrådde sig ofta nog i hans dikter, särdeles i hans talrika öfversättningar från Grekiskan. Lyriska diktare af verklig förtjenst voro *J. J. Nervander*, hvars förnämsta poem *Jephthas bok* 1832 prisbelöntes af Svenska akademien, och *L. Stenbäck*, som vann mycket bifall med fåtaliga, men för sin elegiska stämning och vårdade form utmärkta dikter. Franzén utgaf nu sina många storartade dikter, som alltid bibehålla sitt höga värde, ehuru de anslå mindre än hans små lyriska stycken; men han sjöng på vestra sidan om Bottniska viken och hans sednare poesi kan derföre icke egentligen anses såsom Finlands tillhörighet, ehuru vi på grund af skaldens Finska ursprung upptagit densamma. Förlusten af Franzén ersattes dock till fullo när *Joh. Ludv. Runeberg* 1832 uppträdde med det oförgängliga episka qvädet *Elgskyttarne*; ty med detta stycke dokumenterade han först sin höga skaldeförmåga och sin egendomlighet, ehuru första häftet af hans *Dikter* utkom tidigare. Hans anseende steg sedan med hvarje nytt poem, men i sjelfva verket torde *Elgskyttarne* böra anses för Runebergs gedignaste och egendomligaste dikt, genomandad som den är af genuin Finskhet, fastän skrifven på Svenskt språk. Erkännandet att vara nordens största skald för sin tid, vann Runeberg dock icke förän under nästa period. Ehuru äfven lyriker af hög förtjenst är hans skaldelynne dock öfvervägande episkt. Åtskilliga dramatiska stycken befinnas väl vara utgifna i Finland denna tid, några på Tyska, och äfven ett på Finska, nemligen *Ruunulinna*, men de äga ingen betydenhet; och romaner i original saknas nästan alldeles, om man undantager den af ett fruntimmer för-

fattade *Murgrönan*. Öfversättningar af skönlitterära alster utgåfvos deremot många, isynnerhet af den talangfulle skriftställaren *L. Arnell* i Åbo.

De yttre vilkoren för litteraturens fortkomst voro numera ansenligt bättre än förut, ty man hade ordentlig bokhandel i flere städer och t. ex. 1839 funnos i Finland 9 tryckerier, nemligen 3 i Helsingfors, 2 i Åbo, 1 i Vasa, Uleåborg, Viborg och Borgå.

8. Den nationella perioden åren 1841—1862.

Denna tidsafdelning af 22 år begränsas egentligen af den vigtiga, med så stora förhoppningar emotsedda landtdagen 1863 samt det kejserliga påbud, som befallte Finska språkets insättande i sina naturliga rättigheter, går således ungefär till medlet af år 1863; men emedan tiden då en bok är tryckt sällan kan uppgifvas på månaden, utan blott på året, måste periodens bibliografi sluta med årtalet 1862. Benämningen är förkortad och borde egentligen lyda: tiden för nationalitets-begreppets utveckling till klarhet och erkännande bland den större allmänheten. I trängre kretsar var det långt förut både utredt och till fullo erkändt, åtminstone från tiden omkring 1820, och Finska litteratur-sällskapets stiftelse 1831 var en yttring af nationalandans vaknande till lif; men kort efter Kalevalas och Kanteletars framträdande i tryck, då nationens forntid uppklarnade, begynte en alltmer i styrka tilltagande rörelse, som åsyftade att småningom göra Finskan till undervisnings-, kurial- och bildningsspråk, således bereda Finska nationen tillfälle att fritt utveckla sin andes gåfvor, sina inneboende anlag, isyn-

nerhet i litterärt afseende. Emedan Svenskan sedan lång tid tillbaka varit bildningens språk och dessutom en tiondedel af landets befolkning är Svensk, kunde en sådan åsyftad förändring icke försiggå utan strid och ömsesidigt missförstånd; denna inre strid emellan det Svenska och Finska elementet i Finland fortgick oafbrutet genom hela perioden, samt skönjes ofta i litteraturens alster, hvarföre periodens benämning har tillräckligt skäl för sig. Att den alltmera segrande Finskt-nationella bildningen skulle utveckla Finska språket i afseende å böjlighet, elegans och rikedom på uttryck, äfvensom höja litteraturen ifrån sin fordna låga ståndpunkt, är sjelffallet och synes redan vid första ögonkastet på efterföljande bokförteckning, som är ojemförligt rikare än någon föregående periods. Vår litteratur på Svenskt språk är också både till omfång och inre halt mer betydande än under någon föregående tidpunkt, hvaraf man ser att den nationella rörelsen verkat lifvande äfven på denna. Bland de 3 kanske framför andra berömda och betydande skriftställare, som vi kunna ställa i spetsen för denna tid, *Joh. Ludv. Runeberg*, *Math. Alex. Castrén* och *Elias Lönnrot*, skrefvo ännu två på Svenska, men helt och hållet i den nationella riktningen.

Aamurusko, vuonna 1857, 1858, 1859. Viipurissa. 52 numror årligen. 4:o.

Aapelus, Uusi. Hämeenlinnassa 1847. 4 ark 8:o.

J. Abbot, Lasten tie siveyteen. Suoment. A. J. Veänänen. Hels. 1852. 4 ark 8:o.

—— Lapsuuden koto. Suoment. R. Mellin. Oulussa 1862. 7 ark 12:o.

A. Achard, Fröken Stormil. Öfvers. Hfors 1862. 8½ ark 8:o.

Achat, Sisaren sukkeluus.. Leikin teko 1 näytelmässä. J. F. Granlund mukaillut. Hels. 1848. 3¾ ark 8:o. Ny upplaga Tur. 1858. *12:o.*

A. Achrenius, Den första bättringen af döda gerningar. Hfors 1845. 7 ark 12:o. Första upplagan trycktes 1746.

Acta societatis scientiarum Fennicae. Tom. I. 1842, 101 ark. Tom. II. 1847, 174 ark. Tom. III. 1852, 121 ark. Tom. IV. 1856, 96 ark. Tom. V. 1858, 74 ark. Tom. VI. 1861, 80 ark. Tom. VII. 1863, 82 ark 4:o. Helsingfors.

M. A. Adam, Kaukaiset kukkulat. Suoment. Hels. 1854. 3 ark 12:o.

—— Kuninkaan käskyläiset. Suoment. Hels. 1854. 3 ark 12:o.

—— Vanhan koto. Suom. R. Rehell. Hels. 1856. 4 ark 8.o.

Adresskalender och vägvisare inom Helsingfors. Utgifven 1859 och 1861. Hfors. 4½ ark 16:o hvardera.

A. P. Adler, Föredrag öfver Hegels objektiva logik. Öfvers. af F. Berndtson. Hfors 1851. 11½ ark 8:o.

J. F. Aejmelaeus, Disp. Om resektioner af nedra käkbenet. Praes. L. H. Törnroth. Hfors 1857. 3 ark 8:o.

G. F. Afzelius, Lärobok i logiken för elementar-underv. Hfors 1856. 5 ark 8:o.

A. E. Ahlqvist, De fem första sångerna af Kalevala, med ordbok. Hfors 1853. 9½ ark 8:o.

—— De tio första sångerna ur Kalevala med ordbok. Hfors 1862. 11 ark 8:o.

—— Bidrag till Finska språkforskningens historia. Disp. Praes. E. Lönnrot. Hfors 1854. 4½ ark 8:o.

—— Versuch einer Mokscha-Mordwinischen Grammatik. Petersburg 1861. 13½ ark 8:o.

—— Disp. Läran om verbet i Mordwinskan. Hfors 1859. 6½ ark 4:o.

—— Muistelmia matkoilta Venäjällä. Hels. 1859. 17 ark 8:o.

—— Säkeniä, kokous runoutta. Hels 1860. 10 ark 8:o.

F. Alm, Praktisk lärobok i Franska språket. Hfors 1855. 9½ ark 8:o.

Ajantieto Turun kaupungista. Tur. 1857. 2½ ark 8:o.

Aina, poetisk kalender 1851. Hfors 1850. 11½ ark 8:o.

M. Akiander, Ryska rikets historia. I. Hfors 1844. 13½ ark 8:o.

—— och G. *Geitlin,* Anmärkningar till Finska Bibelöfversättningen. Hfors 1852. 3½ ark 4:o.

—— Utdrag ur Ryska annaler. Hfors 1849. 18 ark 8:o. (Ingick äfven i tidskriften Suomi 1848.

M. Akiander, Försök till utredning af Finska språkets ljudbildning. Hfors 1846. 9 ark 8:o. (Likaledes i tidskriften Suomi).

—— Kirjoittamisen alkuoppi. Hels. 1851. 3¾ ark 8:o.

—— Historiska upplysningar om religiösa rörelser i Finland. Del. 1—7. Hfors 1857—1863. Tillsammans 178 ark 8:o.

Album utgifvet af Nylänningar. Hfors 1860. 8½ ark 8:o.

E. R. Alcenius, Genealogia Sursilliana. Hfors 1850. 46 ark 4:o.

C. A. Alcenius, Disp. De scholis Fenniae post reformatam ecclesiam. Hels. 1848. 3⅝ ark 8:o.

—— Disp. De scholis Fenniae ante reformatam ecclesiam. Hels. 1848—49. 5 ark 4:o.

—— Disp. De schola triviali Helsingforsiensi. Praes. G. Rein. Hels. 1850. 2⅝ ark 8:o.

J. Alfthan, Italine, lyriska skaldeförsök. Viborg 1850. 8 ark 8:o.

—— Molnbilder. Viborg 1853. 13½ ark 8:o.

Alku, poetisk kalender af Vendela *(Randelin)* och Augusta *(Vörlund).* Hfors 1853. 3½ ark 16:o.

Allmän Evangelisk tidning, årg. 1845—1848. Åbo. 13 ark 8:o årgången. Utgifven af F. G. Hedberg.

Allmogens i Viborgs län ekonomiska ställning. I. Valkeala socken. Viborg 1856. 3½ ark 4:o. och 11 tabeller fol.

C. J. L. Almqvist, Kappeli. Suoment. Hels. 1846. 3½ ark 8:o. (Annika I.)

G. F. Aminoff, Disp. De statu theologiae moralis in perfectiorem mox transgressuro. Hels. 1844. 5½ ark 8:o.

—— Disp. De notione honestatis absolutae. Hels. 1848. 3 ark 8:o.

Andeliga sånger. 1—3. Hfors 1850, Åbo 1852—56. 5 ark 12:o.

H. C. Andersén, De två baronessorna, roman. Borgå 1849. 11 ark 16:o. (Läsebibliothek i Finland).

Anna Maria, Angelika. Öfvers. Åbo 1856. 7½ ark 16:o. (Aura 1856).

O. Andersson, Hildegard eller mor och dotter. Åbo 1848. 3½ ark 16:o. (Aura IV).

Annonsblad för Kuopio 1858, 1859. 4:o. 52 numror årligen.

Antti-Kristuksesta. Kuopio 1861. 4 ark 8:o.

Anvisning till igenkännande och pröfning af läkemedlen i Finska Farmakopén. Hfors 1851. 13½ ark 8:o.

Apinjat ja marakatit, maalikuvilla selitetyt. Tur. 1856. 2½ ark 8:o.

G. Ph. Armfelt, Petit guide de l'etranger dans le gr. d. de Finlande. Åbo 1859. 3½ ark 16:o.

G. F. Armfelt, Målarens hustru. komedi i 2 akter. Åbo 1856. 2 ark 16:o.

—— Den döde älskaren, komedi i 1 akt. Åbo 1856. 1½ ark 16:o. (Båda i Aura, veckoskrift).

L. Arnell, Anteckningar om linskötseln. Åbo 1844. 8:o.

—— Handlingar, hörande till Finska landtbruksmötet i Åbo 1847. Åbo 1848. 10 ark 8:o.

J. Arndt, Katkismus-saarnoja. Suoment. K. Stenius. 1, 2. Viip. 1852. 24¾ ark 8:o.

—— Kolmas kirja Totisesta Christillisyydestä. Suoment. H. Renqvist. Kuopio 1843. 11 ark 8:o.

—— Neljäs kirja Totisesta Christillis. Suoment. G. Monell. Sordavala 1850. 8½ ark 8:o. 2 upplagor.

—— Postilla eli sunn. evangeliumein selityksiä. Suoment. G. Monell. Tur. 1862. 36 ark 8:o.

Arpakirja eli onnenpyörä. Hels. 1856. 5½ ark 8:o.

A. E. Arppe, Naturkunnighet och kemi. Föredrag. Hfors 1852. 2 ark 8:o.

—— Ett litet ord i stora frågor. Hfors 1860. 2¾ ark 8:o.

—— Disp. De jodeto bismutico. Hels. 1844. 3 ark 8:o.

—— Disp. De acido pyrotartarico. Hels. 1847. 6 ark 8:o.

J. Arrhenius, Tidskrift för landtmanna- och komm. ekonomien. Hfors 1852. Häft. 1—4. 16 ark 8:o.

P. Aschan, Analytisk framställning af räta linien och cirkeln. Kuopio 1845. 5 ark 8:o.

—— Kuopio stifts matrikel. Kuopio 1853. 19 ark 8:o.

Aur. Augustinon Käsikirja ja puheita Jumalan kanssa. Suoment. G. Dahlberg. Tur. 1861. 7 ark 8:o.

Aura I—XIV. Åbo 1847—1854. Aura för 1856. Åbo. 16:o.

Avdogasvuoda oappa. Hfors 1856. 3 ark 12:o. (Lappsk katekes).

H. Avellan, Strid och seger, novell. Hfors 1848. 5½ ark 12:o.

—— Pietisterne, fantasie. Kuopio 1849. 6 ark 12:o.

—— Hämden, novell. Kuopio 1849. 5 ark 12:o.

Balzac, Eugene Grandet. Öfvers. Åbo 1856. 8 ark 16:o. (Aura, veckoskrift).

S. Baranovski, Första grunderna i Geografin. Öfvers. Hfors 1854. 5 ark 8:o.

—— Folkmängdsförhållanden i Finland, och

—— Brottmålsstatistik i Finland. Hfors 1850. 5 ark 12:o.

S. Baranovski, Handledning vid undervisningen i Ryska språket. Svensk ordtolkning. Hfors 1856. 5 ark 8:o.

Barnträdgården. Små berättelser. Hfors 1853. 4 ark 8:o.

Barnvännen, tidning 1862. Ekenäs. 4:o.

Barnauppfostran, En christelig. Åbo 1853. 5½ ark 8:o.

Barometern, tidning, årg. 1861. H:fors.

C. G. Barth, Kamisardens flykt. Öfvers. Åbo 1853. 3 ark 12:o.

—— Biblia-historia. Suoment. J. Grönberg. Hels. 1850. 12 ark 8:o. Flere upplagor.

—— Paimen-poika. Suoment. Hels. 1851. 3½ ark 8:o.

—— Haikaran kynä, jutelma. Suoment. G. Cannelin. Oulussa 1855. 3 ark 8:o.

—— Kirkko-historia kodille ja koululle. Suoment. Hels. 1859. 11 ark 12:o.

J. Bartram, Beskrifningar öfver segellederna emellan Saima kanal och Joensuu. Hfors 1858. 4 ark 8:o.

—— Purjelaitain osoitukset Saiman kanavan ja Joensuun välillä. Suoment. Hels. 1858. 4⅝ ark 8:o.

K. G. Bauer, Homiletiken eller anvisning till ett krist. predikosätt. Öfvers. af K. A. Finelius. Tavastehus 1848. 5 ark 8:o.

R. Baxter, Herätys-huuto kääntymättömille. Suoment. G. Dahlberg. Tur. 1859. 6½ ark 12:o.

—— Pyhäin ijankaikkinen lepo. Suoment. F. J. Polviander. Hämeenl. 1862. 17 ark 8:o.

F. J. v. Becker, Disp. Anatomisk beskrifning öfver 6 cerebral-nervpar hos Sus scrofa. Praes. E. J. Bonsdorff. Hfors 1852. 5¾ ark 4:o.

—— Disp. Om resektion i knäleden. Hfors 1859. 11 ark 8:o.

J. Beckman, Några ord om Finska folkskolans praktiska ordnande. Hfors 1862. 4¾ ark 12:o.

A. Bednar, Barn-dietetik eller barnets naturenliga vård. Öfvers. af F. Flodin. Hfors 1860. 11 ark 8:o.

Berg, Berättelse om Finlands skogar. Hfors 1859. 9¾ ark 4:o.

—— Kertomus Suomenmaan metsistä. Hels. 1859. 4 ark 8:o.

J. I. Bergh, Kyrkans förhållande till verlden. Kuopio 1847. 3 ark 12:o.

Bergius, Skriftermålstal. Kuopio 1858. 6 ark 8:o.

K. V. Berghäll, Lärobok i arithmetiken för söndagsskolor. Hfors 1852. 7½ ark 8:o.

G. Bergman, Helsingfors stads adresskalender 1847 och 1848. Hfors 2½ ark 12:o hvardera årg.

J. E. Bergroth, Försök till framställning af proportionsläran. Hfors 1845.

—— Elementarlärobok i algebran. 1, 2. Vasa 1849, Hfors 1857. 18 ark 8:o. Ny upplaga af första delen 1854.

—— Elementarlärobok i fysiken. Vasa 1850. 22½ ark 8:o. Ny upplaga Åbo 1857.

—— Elementarkurs i stereometrin. Hfors 1859. 9½ ark 8:o.

—— Några paragrafer ur mekaniken. Åbo 1860. 5½ ark 8:o.

N. J. Berlin, Oppikirja luontotietehesen, kansakouluin oppilaisille. Suoment. H. G. Perander. Tur. 1859. 10 ark 8:o.

J. Bernière, Salattu elämä Christuxen kanssa Jumalassa. Toinen kirja. Viip. 1851. 5½ ark 12:o.

F. Berndtson, Den gamles minnen. Borgå 1843. 5 ark 8:o.

—— Necken, poetisk kalender för 1845, 1846, 1847, 1849. Hfors 12:o. Omkring 12 ark årg.

—— Fjäriln, poetisk kalender. Hfors 1851. 11⅜ ark 12:o.

—— Smärre dikter. Hfors 1846. 6⅜ ark 12:o.

—— Promotionsverser den 19 juni 1850. Hfors.

—— Noveller och teckningar. Hfors 1851. 9 ark 12:o.

—— Ur lifvets strid. Skådespel i 5 akter. Hfors 1851. 7 ark 8:o. 2 upplagor.

—— Notiser om Helsingfors för resande. Hfors 1845. 3½ ark 8:o.

—— Notices sur Helsingfors. Hfors 1846. 3 ark 12:o.

—— Hist. topogr. teckning till Panorama af Helsingfors. Hfors 1847. 2⅜ ark 8:o.

—— Esquisses hist. et topogr. pour servir au Panorama de Hels. Traduit par F. G. Hfors 1849. 3⅞ ark 8:o.

—— Disp. Adumbratio notionis phantasiae pulchrae. Hels. 1847. 4½ ark 4:o.

—— Disp. De vi et essentia ingenii in arte se manifestantis. Praes. J. J. Tengström. Hels. 1847. 3 ark 4:o.

W. F. Besser, John Williams, Etelämeren Saaristojen apostoli. Hels. 1860. 10½ ark 8:o.

Bibel oder die ganze heilige Schrift. Hfors 1851. 87 ark 8:o.

Biblia-katekismo. Suoment. A. Engblom. Tur. 1853. 4½ ark 12:o.

Biblia-historia Hübnerin, Barthin j. m. mukaan. Hämeenl. 1856. 6⅜ ark 12:o.

Bidrag till Finlands naturkännedom, etnografi och statistik. Häft. 1—10. Hfors 1857—1864. 8:o. Utgifna af Finska Vet.societeten.

Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk. Häft. 1—5. Hfors 1858—1862. 8:o. Utgifna af Finska Vet.societeten.

A. Björkqvist, Trones öfning till saligheten, framställd i predikningar. Öfversatt af L. J. Achrén. Vasa 1846. 52 ark 4:o.

J. J. Björksten, Disp. Om lungbrand. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1859. 3¾ ark 8:o.

G. R. Björksten, Disp. Om akut ledgångs-rheumatism. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1860. 5 ark 8:o.

Björnstjerne Björnson, Iloinen poika. Suoment. T. J. Dahlberg. Hels. 1862. 6 ark 8:o.

Björneborgs tidning, årg. 1860, 1861, 1862. Björneborg. Fol.

C. E. Bladh, Minnen från Finska kriget 1808. Sthm 1849. 21 ark 8:o.

A. Blanche, Första älskarinnan. Borgå 1848. 14 ark 16:o. (Läsebibliothek i Finland).

—— Kråknästet, berättelse ur Stockholmslifvet. Borgå 1849. 5 ark 16:o. (Läsebibliothek i Finland).

—— Sonen af söder och nord, skildring ur Pariser revol. Del. 1, 2. Borgå 1851. 34 ark 16:o. (Läsebibliothek i Finland).

O. Blomstedt, Kuvaelmia 1808 vuoden sodasta. Hels. 1858. 6 ark 16:o.

O. Blåfield, Disp. Om skjörbjugg. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1857. 5 ark 8:o.

A. E. Bodén, Disp. Om blysjukdom och särskilt blycolik. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1846. 7 ark 8:o.

C. H. Bogatzky, Den dyra skatten syndernas förlåtelse. Hfors 1849. 4½ ark 12:o.

—— Se kallis tavara syntein anteeksi saaminen. Suoment. F. Ahlqvist. Hels. 1852. 5¾ ark 8:o.

A. V. Bolin, Disp. Familjebegreppets utveckling ända till reformationen. Praes. J. V. Snellman. Hfors 1860. 5½ ark 8:o.

K. A. Bomansson, Finlands fornborgar. I. Kastelholm. Hfors 1856. 10 ark 8:o.

—— Skildring af folkrörelsen på Åland 1808. Sthm 1852. 8 ark 8:o.

—— Disp. Om Ålands fornminnen. Praes. F. Cygnaeus. Hfors 1858. 4½ ark 8:o.

K. A. Bomansson, Disp. Hertig Johan och hans tid. Hfors 1862. 8½ ark 8:o.

H. Bonar, Riemujen aamu. Suoment. A. J. Veänänen. Hels. 1854. 8 ark 8:o.

—— Kyyneleiden ehtoo. Suoment. A. J. Veänänen. Hels. 1857. 8 ark 8:o.

E. J. Bonsdorff, Munkafveln betraktad från rättsmedicinsk synpunkt. Hfors 1861. 3 ark 8:o.

—— Öppet bref till Hr A. af Forselles om naturläkekonst. Hfors 1861. 3⅝ ark 8:o. Andra brefvet 1862. 2½ ark.

—— Disp. Nervus trigeminus etc. Gadi Lotae. Hels. 1846. 6¾ ark 4:o.

—— Finlands tvåvingade insekter. Hfors 1861. 19 ark 8:o. (Bidrag till Finlands naturkännedom).

K. E. Bonsdorff, Disp. Om torsk hos barn. Praes. O. Hjelt. Hfors 1860. 3 ark 8:o.

C. G. Borg, Mathias Alexander Castrén tecknad. Hfors 1853. 4 ark 8:o.

A. G. Borg, Lasten postilla. Kuopio 1860. 40¾ ark 4:o.

—— Disp. De indole et initiis Chaldeae dictionis in Vet. Test. 3 ark 4:o. Hels. 1842.

A. F. Borenius, Luvunlaskun oppikirja. Hels. 1844. 3 ark 8:o. 2 upplagor.

—— Logu-luoittim oappa-kirji. Kuopio 1862. 4 ark 8:o. (Lappsk arithmetik).

Borgå tidning, årg. 1841—1858. Borgå. 26 ark 4:o årligen.

Borgåbladet, årg. 1861, 1862. Borgå. 4:o. Utgifvet af G. Lagus.

H. Borgström, Om hypotheksföreningar. Hfors 1858. 6½ ark 8:o.

—— Om penningeställningen år 1859 och privatbanker. Hfors 1859. 11½ ark 8:o.

K. Borman, Elämä kaupungissa ja maalla. Suoment. J. V. Murman. Hels. 1856. 7 ark 8:o.

C. A. Brakel, Anteckningar öfver 1789 och 1808 årens fälttåg i Finland. Hfors 1862. 10½ ark 8:o.

G. G. Bredow, Första begreppen i allmänna historien. Omarbetad af T. T. Renvall. Åbo 1857. 10¾ ark 8:o. Ny upplaga 1859.

—— Ensimmäiset alkeet ihmiskunnan historiassa. Tur. 1858. 11 ark 8:o.

—— Pääasiallisimmat tapaukset maailman historiasta. Tur. 1858. 3 ark 8:o.

E. af Brunér, Latinsk grammatik för begynnare. Hfors 1853. 15 ark 8:o.

—— Latinsk grammatik för skolor och gymnasier. Hfors 1853. 20½ ark 8:o. Ny upplaga 1855.

—— Disp. De gerundio adjectivo sermonis Latini. Part. 1—10. Hels. 1842—43. 10 ark 4:o.

—— Disp. De penatibus Laviniensibus ac Jove indigete. Hels. 1848. 6 ark 4:o.

—— Disp. De itacismo Aeolico linguae Latinae. Hels. 1849. 9 ark 4:o.

—— Oratio, accepto nuper ab aug. princ. Alexandro II diademate imperatorio habita etc. Hels. 1856. 2½ ark 4:o.

J. Bunian, Den himmelske löparen. Öfvers. Vasa 1848. 5 ark 8:o.

J. Bunians Omvändelse, beskrifven af honom sjelf. Öfvers. Vasa 1849. 8½ ark 8:o.

—— Taivaaseen juoksia. Suom. J. H. oikonut H. Renqvist. Kuopio 1846. 5½ ark 8:o. 4 upplagor.

—— Jumalan armo ulottuva suurimmille syntisille. Suoment. J. Aulin. Vasa 1852. 7½ ark 8:o.

—— Kolmas osa Kristityn vaellusta ijankaikkisuuteen. Suoment. A. J. Lilius. Vaasassa 1850. 10 ark 8:o.

—— Kertomus hengellisestä koettelemuksestansa. Suoment. A. J. Veänänen. Hels. 1856. 3 ark 8:o.

—— Jesuksen pyhä sota pimeyden ruhtinata vastaan. Suoment. G. Monell. Hels. 1856. 19 ark 12:o.

G. v. Burghausen, och A. G. Ingelius, Bruno, novell. Hfors 1853. 7 ark 16:o.

J. J. Burman, Berättelse om 5 brigaden af Finska armén 1808. Redigerad af R. A. Renvall. Hfors 1858. 7 ark 8:o. (Bidrag till kännedom af Finl. nat. o. folk 2).

R. Burns, Sånger och ballader. Öfversättning. Hfors 1854. 5 ark 8:o.

J. Burow, Barnavård och flickors uppfostran i hemmet. Öfvers. Hfors 1862. 10¾ ark 8:o.

Byron, Hebreiska melodier. Öfvers. af Th. Lind. Hfors 1862. 2½ ark 8:o.

K. A. Bäckman, Jalasjärven kappeli. Suomennos. Tur. 1854. 2 ark 8:o.

F. Bässler, Vapahtajamme syntymämaa. Suoment. E. J. Blom. Hels. 1857. 8½ ark 8:o.

C. J. Caesaris Commentarii de bello Gallico et civili. Utgifna af C. R. Forsman. Åbo 1849. 24 ark 12:o.

J. F. Cajan (Kajaani), Suomen historia lyhykäisessä järjestyksessä. 1 Osa. Hels. 1846. 14¾ ark 8:o. (Suom. kirj. seur. toim. N:o 7).

Z. Cajander, Lemminkäinen. 1, 2. Hels. 1845, 1847. 6¼ ark 12:o.

—— Osoituksia Suomen maan viljelyksessä. I. Viip. 1853. 6¾ ark 8:o.

—— Osoituksia lehmän-karjan sekä maidon hoidossa. Hels. 1856. 4 ark 8:o.

G. Cannelin, Käsikirja lain-opissa talonpojille. Vasa 1849. 14¼ ark 8:o.

E. Carlén, Bruden på Omberg. Viborg 1846. 16 ark 4:o. (Romanen, veckoskrift).

—— Jungfrutornet, Del. 1, 2. Borgå 1848. 37¼ ark 16:o.

—— En nyckfull qvinna, Del. 1, 2. Borgå 1849. 32¾ ark 16:o.

—— Romanhjeltinnan, novell. Borgå 1849. 14¼ ark 16:o.

—— Ett rykte, roman. Del. 1—3. Borgå 1850. 41¾ ark 16:o.

—— Förmyndaren, roman. Del. 1, 2. Borgå 1851. 30¼ ark 16:o. Dessa 5 arbeten ingå i Läsebibliothek i Finland.

M. Carlsson, Käsikirja maanviljelyksessä. Suoment. Hels. 1852. 5 ark 8:o.

V. Carlsson, Evangeliumin oppi omasta vanhurskaudesta. Tur. 1860. 4¾ ark 8:o.

M. A. Castren, Elementa grammatices Syrjaenae. Hels. 1844. 11 ark 8:o.

—— Elementa grammatices Tscheremissae. Kuopio 1845. 5¼ ark 8:o.

—— Disp. De affixis personalibus linguarum Altaicarum. Hels. 1850. 9¾ ark 4:o.

—— Disp. De nominum declinatione in lingua Syrjaena. Praes. G. Rein. Hels. 1844. 2¾ ark 4:o.

—— Hvar stod det Finska folkets vagga? Föredrag. Hfors 1849. 8:o.

—— Nordiska resor och forskningar. Hfors 1852—1858. Band 1—5. Tillsammans 108 ark 8:o.

—— Reise-Erinnerungen aus den Jahren 1838—44. Herausgeg. von A. Schiefner. Petersburg 1853. 8:o.

—— Reiseberichte und Briefe aus den Jahren 1845—1849. Herausgeg. von A. Schiefner. Petersburg 1856. 8:o.

—— Grammatik der Samojedischen Sprachen. Herausgeg. von A. Schiefner. Petersburg 1854. 8:o.

M. A. Castren, Wörterverzeichnisse aus den Samojedischen Sprachen, bearbeitet von A. Schiefner. Petersburg 1855. 8:o.

—— Vorlesungen über die Finnische Mythologie. Übertragen von A. Schiefner. Petersburg 1853. 8:o.

—— Vesuch einer Burjätischen Sprachlehre nebst Wörterverzeich nisse. Herausg. von A. Schiefner. Petersburg 1857. 8:o.

—— Grundzüge einer Tungusischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichnisse. Herausg. von A. Schiefner. Petersburg 1856. 8:o.

—— Versuch einer Ostjakischen Sprachlehre nebst Wörterverzeichn. Petersburg 1849. 8:o. Tillökt upplaga 1858.

—— Koibalische und Karagassische Sprachlehre. Herausg. von A. Schiefner. Petersburg 1857. 8:o.

—— Versuch, einer Jenisej-Ostjakische Sprachlehre. Petersburg 1858. 8:o.

—— Kleinere Schriften. Petersburg 1862. 8:o.

Catechismi eller barnapredikningar. Öfversatta af G. F. I. Vasa 1844. 10 ark 12:o.

A. v. Chamisso, Peter Schlemihls förunderliga historia. Öfvers. Hfors 1861. 6 ark 8:o.

Chinesische Fridolin, Der. Eine dram. Darstellung in 5 Spielen. Hfors 1841. 5½ ark 12:o.

Christus den gode herden. Åbo 1859. 6½ ark 8:o.

J. G. Chydenius, Försök att framställa Christendomens grundbegrepp. Hfors 1852. 4½ ark 8:o.

—— Lifsfrågor. Reflexioner och meditationer. Hfors 1856. 3 ark 8:o.

J. J. Chydenius, Disp. Kemisk undersökning af thorjord. Hels. 1861. 4 ark 12:o.

M. T. Cicero, Orationes selectae XV. Utgifna af C. R. Forsman. Hfors 1841. 32 ark 12:o. Ny uppl. 1851.

—— Tusculanarum disputationum libri V. Utgifna af C. R. Forsman. Hels. 1844. 16 ark 4:o. Ny uppl. 1850.

—— De officiis libri III. Kuopio 1847. 9½ ark 8:o.

—— De senectute et amicitia. Kuopio 1848. 5 ark 8:o.

—— Ad Marcum Brutum orator. Utg. af F. V. Hjelt. Åbo 1849. 7½ ark 8:o.

A. Th. Clàsen, Disp. De Galfredo Chaucero poeta. Hels. 1851. 5 ark 8:o.

C. F. Clemen, Handledning till Bibelkunskap. Bearbetn. Tavastehus 1850. 5 ark 8:o.

C. F. Clemen, Johto Biblia-taidoksi. Suoment. O. Tandefelt. Hämenl. 1850. 5 ark 8:o.

Z. J. Cleve, Försök till lärobok i psykologi. Hfors 1854. 7½ ark 8:o. Ny upplaga 1858.

—— Disp. De principio philosophiae. Hels. 1848. 6 ark 4:o.

—— Disp. De cognitionis generibus Spinozae. Praes. G. F. Aminoff. Hels. 1850. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Skolan, pedagogiskt utkast. Hfors 1861. 6½ ark 8:o.

O. H. Cleve, Disp. Försök att historiskt belysa läran om prestaembetet. Hfors 1863. 8:o.

A. J. Cnattingius, Kertoelmia Pyhästä Raamatusta. Suom. A. Engblom. Tur. 1853. 22 ark 8:o.

—— Kristin uskokunta apostolitten aikakaunna. Suoment. J. F. Granlund. Tur. 1854. 2¼ ark 16:o.

F. Collan, Finsk språklära. I. Formläran. Hfors 1847. 10½ ark 8:o.

—— Disp. De reformationis in Fennia initiis. Hels. 1843. 6⅞ ark 8:o.

—— Disp. De notione necessitatis Hegelianae. Hels. 1850. 4 ark 4:o.

—— Disp. De Socrate philosopho et cive. Praes. G. F. Aminoff. Hels. 1850. 5 ark 4:o.

A. Collan, Om hudens sjukdomar, anteckningar, I. Hfors 1856. 9½ ark 8:o.

—— Disp. Anatomisk beskrifning öfver muskelsystemet hos paddan. Praes. E. J. Bonsdorff. Hels. 1847. 9¾ ark 4:o.

K. Collan, Kurs i mathemat. och fysiska geografin. Hfors 1851. 3 ark 8:o. Flere upplagor.

—— Disp. Öfversigt af Serviens historiska folksånger. Praes. F. Cygnaeus. Hfors 1860. 4⅞ ark 8:o.

—— Disp. Om bibliografiska systemer och bibliotheksmethoder. Hels. 1861. 5 ark 8:o.

H. Conscience, Rekryten, berättelse. Öfvers. Hfors 1853. 6¾ ark 8:o.

—— Flämiskt stillif, berättelser. Öfvers. Hfors 1854. 5½ ark 8:o.

A. G. Corander, Utkast till Finsk satslära. Viborg 1861. 5¼ ark 8:o.

—— Kertoelma Suur-Savosta eli Mikkelistä. Mikkeli 1848. 3 ark 12:o.

C. F. Corander, Yleinen maatiede. Viip. 1862. 16 ark 8:o.

H. K. Corander, Suomalainen kielioppi koulujen tarpeeksi. Viip. 1845. 9½ ark 8:o.

H. K. Corander, Disp. Origo et indoles genuina formarum linguae Fennicae verbalium. Hels. 1853. 4¾ ark 4:o.

—— Disp. Sententiae, quas examen praestiturus pastorale offert etc. Hels. 1846. 5 ark 4:o.

—— Disp. Suomalaisten nimukka- ja lausukka-sanojen jakauntumisesta. Hels. 1859. 3½ ark 4:o.

Cornelius Nepos, Vitae excellentium imperatorum. Med anmärkningar. Kuopio 1858. 12 ark 8:o.

—— Ordbok till dens. för skolungdomen. Tavastehus 1848. 11 ark 8:o.

—— Jalojen sankarien elämäkertoja. Suoment. K. M. Forsberg. Hels. 1856. 13½ ark 8:o.

A. F. Cremer, Afhandling om Johannis uppenbarelse. Borgå 1861. 3½ ark 8:o.

G. F. Creutz, Vitterhetsarbeten. Hfors 1862. 7 ark 8:o.

C. M. Creutz, Disp. De initiis monasterii Vallisgratiae. Praes. G. Rein. Hels. 1850. 3½ ark 4:o.

—— Anjala-förbundet. Bidrag till dess historia. Sthm 1848. 8:o.

G. Crusell, Über den Galvanismus als chemisches Heilmittel. Petersburg 1841. 8:o.

—— Disp. Om det utböjda pyrocaustiska hjulet. Hels. 1857. 8¾ ark 8:o.

F. Cygnaeus, Tal vid Helsingfors bibelsällskaps sam. Hfors 1841. 2 ark 8:o.

—— Ett skoltal, hållet Luciaedagen. Hfors 1843 1¼ ark 8:o.

—— Höstispiggarne, ströskrift. Sthm 1841. 12 ark 8:o.

—— Ljus och skugga, vandringsbilder. 1, 2. Hfors 1845—46. 10½ ark 12:o.

—— Bidrag till de Nordeuropeiska folkslagens historia etc. Del. 1. Hfors 1848. 19 ark 8:o.

—— Johan Jakob Nervander, tecknad. Hfors 1846. 6 ark 8:o.

—— Disp. Stycken ur en teckning af Finska kriget 1741. Hfors 1843. 3 ark 8:o.

—— Disp. Erik XIV såsom dramatisk karakter. Hfors 1853. 8 ark 8:o.

—— Skaldestycken. Del. 1—5. Hfors 1851—1864. Tillsammans 82 ark 8:o.

—— Afhandlingar i populära ämnen. 1, 2. Hfors 1852, 1853. 22 ark 8:o.

—— Bilder ur förgångna tiders lif. I. Duncker. Hfors 1858. 18½ *ark 8:o.*

F. Cygnaeus, Ur dagens frågor, ett vågadt projekt. Hfors 1860. 4½ ark 8:o.

—— Om Fänrik Ståls sägner, betraktelser. Hfors 1861. 11 ark 8:o.

—— Tal vid akademiska sorgefesten den 27 april 1855. Hfors 4½ ark 4:o.

—— Promotionsverser 1850 och 1864. Hfors. 4:o.

J. D. Dahl, Anteckningar om böters förvandling. Hfors 1855. 7 ark 8:o.

T. J. Dahlberg, Runoja Herkules uroosta. Tur. 1862. 9 ark 8:o.

A. G. V. Dammert, Disp. Om inversio uteri. Praes. K. S. Sirelius. Hfors 1862. 4 ark 8:o.

Danilefski, Michailofski-, Beskrifning öfver Finska kriget 1808. Öfversatt. Tavastehus 1850. 13 ark 8:o.

Kun. Davidin Psalmien selityksiä. I. Tur. 1858. 8 ark 8:o.

De Foe, Robinpoika Kruusen ihmeelliset elämänvaiheet. Suoment. O. Tandefelt. Hels. 1847. 7 ark 8:o.

L. De Geer, Carl XII:s page. Borgå 1848. 11½ ark 16:o. (Läsebibliothek i Finland).

Ch. Dickens, Ett julqväde på prosa. Öfvers. Viborg 1846. 8 ark 4:o. (Romanen, veckoskrift).

J. Diederich, Ap. Paavalin Efesolaisille lähetetyn epistolan selitys. Suoment. G. Dahlberg. Tur. 1861. 3 ark 8:o.

Th. Dielitz, Berättelser för ungdom. 1, 2. Öfvers. Borgå 1854. 10 ark 8:o.

—— Lärokok i verldshistorien. Öfvers. af R. A. Renvall. Hfors 1855. 6½ ark 12:o.

Drei Predigten, für die Badegäste etc. Hfors 1845. 3 ark 8:o.

A. F. Drejer, Några sabbatsstunder, 3 pred. Hfors 1853. 4 ark 8:o.

A. Dumas, Kapten Richard. Öfvers. Åbo 1856. 12 ark 16:o. (Aura, veckoskrift).

V. P. Dumoor, Afhandling om linets odling. Öfvers. Tavastehus 1858. 6¾ ark 8:o.

J. H. Duncker, Den enkla och dubbla bokföringen. Abo 1850. 6½ ark 8:o.

Dupanloup, Bref om uppfostran i hemmet. Öfvers. Hfors 1853. 6 ark 8:o.

A. Edman, Finska universitetet. Sthm. 1858. 12:o.

—— Om det tragiska. Sthm 1859. 8:o.

K. G. Ehrström, Disp. Om företrädet emellan accusations- och inqvisitions-förfarandet i brottmålsprocessen. Praes. J. Ph. Palmén. Hels. 1854. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Om principen för fängelsestraffets ordnande. Hels. 1859. 6 ark 8:o.

C. E. Ekelund, Föreläsningår öfver Romerska privaträtten. Del. 1—3. Hfors 1850—51. Tillsammans 89 ark 8:o.

—— Föreläsningar öfver panträtten. Hfors 1854. 18½ ark 8:o.

B. M. Ekelund, Afhandling om vindarne, orkanerne och strömmarne. Åbo 1851. 5 ark 8:o.

—— Handbok för dem som idka sjöfart och handel. Del. 1, 2. Åbo 1854. 60 ark 8:o.

J. Ekelund, Lärobok i gamla tidens historia. Bearbetad af O. Nordström. Borgå 1861. 15 ark 8:o.

C. Ekenstam, Om starka dryckers missbruk. Bearb. af O. Rancken. Hfors 1858. 3½ ark 8:o.

J. H. Eklöf, Computus ecclesiasticus, bearbetad. Hfors 1844. 2 ark 8:o.

—— Almanach för 200 år, börjande med 1801. Hfors 1852. 3 ark 8:o.

—— Kolmiomittaviivain merk. yhtisoudet ja tasannes kolmiomit. Hels. 1848. 2½ ark 8:o.

—— Pallokolmiomitanto. Hels. 1856. 1½ ark 8:o. Båda i Suom. kirj. seur. toimit N:o 12.

—— 200-vuotinen almanakka. Hels. 1852. 3 ark 8:o.

K. G. U. Eklöf, Genealogisk dynasti-längd öfver Europeiska stater. Åbo 1845. 5¾ ark 8:o och 22 tabeller.

O. H. V. Eklundh, Berättelser ur den heliga skrift. Vasa 1847. 13 ark 8:o.

—— Christna kyrkohistorien i sammandrag. Vasa 1844. 8:o. 5 upplagor.

—— Vähä rukouskirja lapsille. Suoment. J. Tulindberg. Sthm 1842. 4 ark 12:o.

F. J. Ekman, Beskrifning om Runö i Lifland. Tavastehus 1847. 21½ ark 8:o.

—— Beskrifning om alfresco-målningen i Åbo domkyrkas högchor. Åbo 1854. 7 ark 12:o.

—— Systematisk samling af utdrag ur gällande ecclesiastika författningar. Titeln 1—5. Åbo 1860—1865. Tillsammans 160 ark 8:o.

Elehvantin ajaja Govinda. Suoment. Tur. 1862. 3 ark 8:o.

S. G. Elmgren, Beskrifning öfver Pargas socken. Hfors 1848. 5 ark 8:o. (Ingår äfven i tidskriften Suomi 1847).

—— Finska efämerider. Hfors 1854. 7 ark 8:o.

—— Disp. Öfversigt af Finlands litteratur 1542—1770. Hfors 1861. 9½ ark 8:o.

F. E. Emeléus, Disp. Om hydrocele. Praes. J. A. Estlander. Hfors 1860. 3½ ark 8:o.

En gnista, teckning af Jeremias Munter. Borgå 1851. 18 ark 16:o. (Romanbibliothek i Finland).

En blaserad man, af E. F. Borgå 1851. 6 ark 16:o. (Romanbibliothek i Finland).

C. V. Enckell, Disp. De anni tempore Pythiorum. Hels. 1848. 3¾ ark 4·o.

R. af Enehjelm, Svea rikes rådslängd, historisk afhandling. Disp. för skoltjenst. Hfors 1859. 14 ark 4:o.

O. Eneroth, Kasvutarha-kirja rahvaan hyödyksi. Suoment. F. v. P. Tur. 1860. 4 ark 8:o.

F. Engel, Anvisning att uppföra byggnader af stampadt kalkbruk. Öfvers. Hfors 1853. 4¾ ark 8:o.

J. V. Engel, Disp. Symbolae ad cognitionem remediorum amarorum. Hels. 1849. 6½ ark 8:o.

—— Disp. Kort framställning af diabetes mellitus. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 4½ ark 8:o.

Eos, tidskrift för barn, årg. 1854—1862. Åbo. 8:o. 24 numror årligen.

Erik neljästoista, Ruotsin kuningas, elämäkerta. Hämeenl. 1858. 3½ ark 12:o.

O. Eschenbach, En fattig flicka. Öfvers. Borgå 1854. 8½ ark 8:o.

J. A. v. Essen, Skärgårdsflickan, komedi i 2 akter. Åbo 1847. 4¾ ark 16:o. (Aura, I).

K. G. v. Essen, Anmärkningar vid "Förslag till kyrkolag." Vasa 1847. 4 ark 8:o.

—— och *A. Kihlman*, "Förslag till Svensk psalmbok" granskadt. Åbo 1862. 15¾ ark 8:o.

J. A. Estlander, Disp. Nekros i ben. Praes. O. Hjelt. Hfors 1858. 3½ ark 8:o.

—— Disp. Om behandlingsmethoder för organ. strikturer i urinröret. Hfors 1859. 8½ ark 8:o.

K. G. Estlander, Disp. Richard Lejonhjerta i historien och poesin. Praes. F. Cygnaeus. Hfors 1858. 7 ark 8:o.

K. G. Estlander, Disp. Folksångerna om Robin Hood. Hfors 1859. 5 ark 8:o.

Euclides Elementa, De 6 första böckerna, utg. af M. Strömer. Kuopio 1846. 27½ ark 8:o.

—— Alkeista mittaustieteessä neljä ensim. kirjaa. Suoment. V. Kilpinen. Hels. 1847. 8½ ark 8:o. (Suom. kirj. seur. toimit. N:o 8).

—— Alkeista 6 ensim. kirjaa. Suoment. P. Aschan. Kuopio 1858. 12 ark 8:o.

G. E. Eurén, Grunddragen till Finsk formlära. Åbo 1846. 4½ ark 8:o.

—— Finsk språklära. Åbo 1849. 14¾ ark 8:o.

—— Finsk språklära i sammandrag. Åbo 1851. 5 ark 8:o.

—— Elementarkurs i Hebreiska språket. Åbo 1857. 5½ ark 8:o.

—— Finsk-Svensk ordbok. Tavastehus 1860. 32 ark 8:o.

—— Suomalainen kieli-oppi Suomalaisille. Tur. 1852. 9¾ ark 8:o. Ny upplaga 1860.

D. E. D. Europaeus, Komparativ framställning af de Finsk-Ungerska språkens räkneord. Hfors 1853. 2½ ark 8:o.

—— Pieni runonseppä Hels. 1847. 6 ark 8:o.

—— Kirjoituksia Suomen kansan tärkeimmistä asioista. Hels. 1862. 4 ark 8:o.

A. J. Europaeus, Karjalan ajan-tiedot. Kuopio 1860. 2 ark 8:o.

Evangeliska misceller af f. d. redaktionen för Evang. veckoblad. Hfors 1841. 11 ark 8:o.

Evangeliskt veckoblad för 1841 N:o 1—11. (Indrogs derefter). Hfors 4:o.

Evangeliska budbäraren, årg. 1855—1857, 1861—1862. Borgå. 8:o. 12 ark årgången, månadsskrift.

Evangelii röst till kallade själar. Åbo 1860. 4 ark 8:o.

S. Evangeliumillisen seuran kirjoituksia N:o 32, 1847. N:o 33, 34, 1849. N:o 35, 1851. N:o 36, 1853. N:o 37, 1854. N:o 38, 39, 1855. N:o 40—43, 1857. N:o 44, 45, 1858. N:o 46, 1859. N:o 47—49, 1860. N:o 50—53, 1861. N:o 54—57, 1862. Alla tryckta i Åbo. 8:o.

Evangelium kirje, mi jakkasas sodna ja passi päivi epistoliidt ja evangeliumiidt. Samas jorggali A. Andelin. Uleåborg 1860. 25 ark 8:o.

Evankeliumillinen sanansaattaja v. 1856, 1857. Hämeenlinnassa. 8:o. Månadsskrift, 12 ark årligen.

Evangelisia neuvoja kutsutuille sieluille. Suoment. V. Carlsson. *Tur.* 1861. 3½ ark 8:o.

Falkner, Forntidsfantasten. Öfvers. Åbo 1849. 2 ark 16:o. (Aura VIII).

H. H. Fattenborg, Grekiskt lexikon öfver Nya Testamentet. Åbo 1842. 70 ark 8:o.

J. Fellman, Anteckningar om Fellmanska slägten. Hfors 1847. 3¼ ark 4:o.

—— Anteckningar under min vistelse i Lappmarken. Borgå 1844. 6⅝ ark 12:o.

—— Hengellisiä puheita. 1, 2. Hels. 1848. 12¼ ark 8:o.

Feuilletoner, en samling noveller. Hfors 1852. 12¼ ark 8:o.

C. F. v. Fieandt, Uppsatser och rön i landthushållningen. 1. Skogshushållning. Viborg 1848. 8¼ ark 8:o.

S. J. Filen, Lärobok i arithmetiken. Hfors 1844. 4 ark 8:o. Ny upplaga 1851 öfversedd af A. F. Borenius.

—— Lärobok i allmänna och Svenska grammatiken. Hfors 1853. 3⅜ ark 12:o. Ny upplaga 1851.

C. A. Finelius, Finsk språklära för lägre skolor. Vasa 1845. 4 ark 8:o.

—— Försök till lärobok i geografien för begynnare. Vasa 1848. 6 ark 8:o.

—— Försök till lärobok i Finlands historia. Hfors 1850. 8¾ ark 8:o.

Finlands minnesvärda män. Samling af lefnadsteckningar. Band. 1, 2. Hfors 1853—1857. 60 ark 8:o.

Finnland, Das malerische; 118 Ansichten der merkw. Örter. Hfors 1853. 4 ark 4:o. Plancherna desamma som i: Finland framställdt i teckningar.

Finlands rofdjur. Åbo 1855. 4 ark 8:o.

Finlands grundlagar. Hfors 1858. 2¾ ark 12:o.

Storf. Finlands grundlagar, jemte till dem hörande statshandlingar, utgifna af J. F. Palmén. Hfors 1861. 13 ark 12:o.

Finlands nuvarande statsförfattning. Af Olli Kekäläinen. Sthm 1841. 8:o.

Finlands allmänna tidning årg. 1841—1862. Hfors. 302 numror årligen fol.

Finlands statskalender för 1841—1862. Helsingfors. 12:o. 18 ark årgången.

Finska läkaresällskapets handlingar. Band. 1—8. Hfors 1841—1862. 8:o.

Finska trädgårdsodlings-sällskapets årsskrift 1841—43. Åbo. 8:o.

Finska evangeliska sällskapets skrift N:o 22, 1841. N:o 23, 1843. N:o 24, 1846. N:o 25, 1847. N:o 26, 27, 1848. N:o 28, 1849. N:o 29, 1851. N:o 30, 1853. N:o 31, 1854. N:o 32, 1855. N:o 33—36, 1857. N:o 37, 38, 1858. N:o 39, 1859. N:o 40—42, 1860. N:o 43—46, 1861. N:o 47—50, 1862. Alla tryckta i Åbo, många blott ½ eller ¼ ark.

Finska kadetten (poetisk kalender) 1846. Hfors. 8 ark 12:o.

Finska hushållningssällskapets handlingar. Tom. 4. Åbo 1856—59.

Finsk, Svensk och Rysk ordbok (tolk) Viborg 1844. 5½ ark 8:o. Annan upplaga 1848, 9½ ark.

F. Flodin, Disp. Om tarmens perforation. Praes. K. F. v. Willebrand. Hfors 1857. 4 ark 8:o.

F. E. Florin, Disp. De jure aedificandi antiquo in Svecia. Hels. 1848. 4 ark 8:o.

—— Disp. Om jordlägenheters bildning i Finland. Hfors 1853. 5 ark 8:o.

—— Disp. Framställning af läran om qvarnar. Praes. V. G. Lagus. Hfors 1848. 3 ark 8:o.

Folkvännen, tidning 1861, 1862. Hfors, fol.

A. af Forselles, Hvilkendera bör föredragas naturläkekonst eller medicin? Hfors 1861. 4 ark 8:o.

—— Svar på Hr E. J. Bonsdorfis öppna bref. Hfors 1862. 7½ ark 8:o.

K. F. Forsius, Disp. Om nicotinförgiftning. Praes. K. F. v. Willebrand. Hfors 1859. 3¾ ark 8:o.

D. T. Forssman, Disp. Om vattensot efter frossa. Praes. K. F. v. Willebrand. Hfors 1860. 4½ ark 8:o.

C. R. Forsman, Ord- och sakförklaringar till 15 Ciceros tal. Hfors 1844. 26 ark 8:o.

—— Ord- och sakförklaringar till Ciceros Tusculanae disputationes. Åbo 1847. 16 ark 8:o.

—— Latinsk skolgrammatik. Tavastehus 1848. 16 ark 8:o.

—— Ord- och sakförklaringar till Caesars Commentarii. Åbo 1852. 17 ark 12:o.

—— Latinska läseöfningar med ordregister. Hfors 1854. 10½ ark 8:o.

—— Pyhäin palvelus, sen synty ja varttuminen. Väitöskirja pappein kokouksessa. Tur. 1859. 4 ark 8:o.

G. Z. Forsman, (Yrjö Koskinen), Läseöfningar i Finska språket. I. *Vasa* 1855. 3 ark 8:o. Ny upplaga Tavastehus 1858. 7 ark.

G. Z. Forsman, (Yrjö Koskinen), Nuija-sota, sen syyt ja tapaukset. 1, 2. Tur. 1857, 1859. 31 ark 8:o.

—— Disp. Nuija-sodan syyt ja alku Pohjanmaalla. Praes. G. Rein. Hels. 1858. 4 ark 8:o.

—— Disp. Tiedot Suomen-suvun muinaisuudesta. Hels. 1862. 13 ark 8:o.

—— Olavi Maununpoika Parisissa. Hels. 1862. 3 ark 16:o.

—— Finska språkets satslära. Åbo 1860. 8 ark 8:o.

F. Forsten, Kurs i geografin för eleverna vid Finska cadett-corpsen. 1. Hfors 1850. 7 ark 8:o.

G. Forsten, Disp. Om pleuritis exsudatoria. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 8 ark 8:o.

F. Forström, Kirjoituksia laki-asioista. 1, 2. Hels. 1862. 9 ark 8:o.

Fosterländskt album, utgifvet af H. Kellgren, R. Tengström, K. Tigerstedt. Häft. 1—3. Hfors 1845—1847. 35 ark 8:o.

F. K. Frankenhäuser, Disp. Om variokele. Praes. O. Hjelt. Hfors 1860. 3 ark 8:o.

F. M. Franzén, Köyhille ja rikkaille. Suoment. A. J. Veänänen. Hels. 1851. 11¾ ark 8:o.

F. V. Fredriksson och E. O. Reuter, Försök till Biblisk historia. Ekenäs 1862. 8:o.

—— Skriftens lära om dopet. Ekenäs 1860. 8:o.

E. T. Freedly, Praktisk afhandling om affärslifvet eller huru man skall förtjena penningar. Öfvers. Hfors 1855. 15 ark 8:o.

R. Frenckell, Thalia 1847. Hfors 1846. 10½ ark 12:o.

—— Börsen i Paris, dess historia, inrättning m. m. Hfors 1858. 9 ark 8:o.

—— Om det industriela arbetet i dess förhållande till nationalförmögenheten. Hfors 1860. 15 ark 8:o.

J. Ph. Fresenius, Afhandling om en arm syndares rättfärdiggörelse inför Gud. Öfvers. Vasa 1844. 40½ ark 8:o.

—— Skriftermåls- och communionbok. Vasa 1847. 20 ark 12:o.

—— Tankar om frestelser. Öfvers. af J. Aulin. Åbo 1854. 3 ark 8:o.

—— Ajatuksia kiusauksista. Suoment. J. Aulin. Pietarsaaressa 1854. 3 ark 8:o.

J. Friman, Tutkintoja Suomenkielestä. Hels. 1848. 4 ark 8:o. (Pohjoinen palaa 2).

J. A. Friman, Disp. Om organisk strictur i oesophagus. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 3 ark 8:o.

A. Fritsch, Hengellinen myrhami-kimppu. Suom. J. H. oikonut H. Renqvist. Kuopio 1846. 5½ ark 8:o. 2 uppl.

C. Fromman, Pietismen, dess rätta uppfattning m. m. Öfvers. af O. V. Ehrström. Hfors 1841. 2½ ark 8:o.

—— Apologetisch-kritisches Sendschreiben in Sachen des Pietismus. Hfors 1845. 3½ ark 8:o.

J. G. Frosterus, Disp. Om chevaleriet i Frankrike. Praes. E. Grönblad. Hels. 1856. 10 ark 8:o.

—— Disp. Ludvig XI och Frankrikes sociala förhållanden i hans tid. Hfors 1860. 8 ark 8:o.

—— Disp. De Belgiska landskapernas utbildning till en stat. Hfors 1862. 5 ark 8:o.

Från nära och fjerran (tidning). Hfors 1860, 1861. 4:o.

Fröbels barnträdgård. Öfversättning. Hfors 1860. 3 ark 8:o.

Fuad-effendi und *Gävdät*-effendi, Grammatik der Osmanischen Sprache. Deutsch bearbeitet von H. Kellgren. Hfors 1855. 13¾ ark 8:o.

Förberedande kurs i allmänna och Finska geografin. Viborg 1847. 3¾ ark 8:o. 2 uppl.

Förhandlingar vid skolläraremötet i Åbo. Tavastehus 1860. 5 ark 8:o.

K. O. Gadd, Disp. Om inflammationer i höftbensgropen. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1861. 3 ark 8:o.

M. Gadd, Disp. Bidrag till kännedom af Ishafvets Asteroider. Åbo 1857. 3 ark 8:o.

J. A. Gadolin, Disp. De divisione decalogi. Hels. 1846. 3½ ark 8:o.

L. P. Gagner, Pippi- ja rukous-kirja. Suoment. Kuopio 1844. 4 ark 8:o.

—— Rukoushetket. Suoment. Oulussa 1854. 4 ark 12:o.

—— Biblia-historia. Suoment. Kuopio 1859. 7½ ark 8:o.

Galetski, Tjugu kopek silfver. Tidsfördrif i en akt. Hfors 1852. 3½ ark 8:o.

—— Den gamle målaren, komedi. Hfors 1852. 2½ ark 12:o.

Gaspari, Neljä koulu-sisarusta. Suoment. A. Varelius. Tur. 1858. 7 ark 16:o.

A. Geiger, Robinson Crusoës besynnerliga öden. Bearbetn. efter *De Foe*, Öfvers. Hfors 1847. 7½ ark 8:o.

G. Geitlin, Genesis på grundspråket jemte ordtolkning och comm. Hfors 1847. 17½ ark 8:o.

—— Hebraisk grammatik jemte öfningsexempel. Hfors 1856. 16½ ark 8:o.

G. Geitlin, Puhe, Kristin-uskon Suomeen saattamisen muistoksi etc. Hfors 1857. 4½ ark 4:o.

—— Disp. In librum Genesis prolegomena. Hels. 1846. 4⅞ ark 8:o.

J. G. Geitlin, Saksalainen kielioppi. Hels. 1861. 19½ ark 8:o. (Suom. kirj. seur. toimit. 26).

—— Disp. Periculum Syntaxin Latinam Fennice proponendi. Praes. E. Lönnrot. Hels. 1860. 7¾ ark 8:o.

—— Latinalainen kielioppi. Hels. 1858, 1860. 11 ark 8:o.

Geografia eli maan opas. Suoment. A. Ahlqvist. Kuopio 1844. 4¾ ark 12:o. 2 upplagor.

Geografiskt onomastikon. Åbo 1852. 5 ark 8:o.

E. P. Giers, Lutherin opin ydin eli autuuden tunto. Suoment. Tur. 1861. 6 ark 8:o.

—— Lain alaisen ja armoitetun sielun kesk. puhetta. Suoment. Tur. 1862. 8 ark 8:o.

J. V. Gilbart, Grunderna för bankväsendet. Öfvers. af H. Donner. Hfors 1861. 3 ark 8:o.

J. W. Goethe, Hertigens dotter, sorgespel i 5 acter. Öfversatt af G. A. Avellan. Björneborg 1851. 5½ ark 12:o.

N. Gogol, Mirgorod, genremålning. Öfvers. Hfors 1850. 4 ark 12:o.

O. Goldsmith, Maapapin Wakefieldissa elämä. Tur. 1859. 9¾ ark 8:o.

Th. Goodwin, Ihmisen turhista ajatuksista. Suoment. H. Renqvist. Hels. 1843. 6 ark 8:o.

J. Gossner, Jesus ihmisen sydäntä kolkuttava. Suom. J. Jaakonpoika. Borgå 1843. 4 ark 12:o. 2 uppl.

—— Tie autuuteen, kysymyksissä etc. Suoment. Kuopio 1845. 3½ ark 8:o.

C. A. Gottlund, Förteckning öfver en handskrift-samling. Utan titel och ofulländad. Hfors 1839. 8½ ark 8:o.

—— Historiska notiser angående Kurckska ätten. Hfors 1862. 4 ark liten 12:o.

—— Sampo, runollisto. Hels. 1847. 12 ark 16:o.

—— Disp. Jumalasta ja hänen moninaisesta nimittämisestä. Hels. 1850. 9 ark 8:o.

—— Disp. Försök att förklara de Finska stamordens uppkomst. Hels. 1853. 4½ ark 8:o.

Grammaire Française. Borgå 1861. 4 ark 8:o.

A. F. Granfelt, Försök till utredning af begreppet auktoritet och auktoritetstro. Hfors 1846. 5¾ ark 8:o.

A. F. Granfelt, Det kristliga lifvets vilkor och väsende. Hfors 1847, 1848. 20½ ark 8:o.

—— Lärobok i den kristliga sedoläran. Hfors 1851. 6 ark 8:o. Ny upplaga 1860.

—— Om nådens ordning. Hfors 1855. 14¾ ark 8:o. Tillägg 1856, 3½ ark, och 1857, 4½ ark.

—— Tal vid jubelfesten till minne af kristend. införande. Hfors 1857. 3½ ark 4:o.

—— Dansen, betraktad från kristlig synpunkt. Hfors 1857. Tillägg 1858. 6 ark 8:o.

—— Kristlig dogmatik. Hfors 1861. 42½ ark 8:o.

—— Disp. Observ. circa notionem cordis humani bibl. Hels. 1847. 3 ark 8:o.

—— Disp. Promissio Dei Abrahamo data. Hels. 1849. 5½ ark 8:o.

—— Disp. Beror Guds incarnation af menniskans synd? Hfors 1853. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Observ. circa originem et indolem indulgentiarum. Praes. B. O. Lille. Hels. 1845. 4¾ ark 4:o.

N. Gretsch, Praktisk Rysk grammatik. Öfversatt af V. Avellan. Tavastehus 1848. 44 ark 8:o.

S. Gripenberg, Lyh. kertomus vuoti-oppilaisille Suomen maan viljelys-opistossa annetuista neuvoista. Suoment. S. Roos. Tur. 1845. 10 ark 4:o.

—— Sammandrag af föreläsningar för fogde-elever. Åbo 1845. 4:o.

J. Grot, Calender till minne af K. Alexanders-universitetets andra secularfest. Hfors 1842. 22 ark 8:o.

—— Lärobok i Ryska språket. Hfors 1848. 8½ ark 8:o.

—— Rysk läsebok, innehållande smärre arbeten. Med lexikon. Hfors 1848. 15 ark 8:o Ny upplaga 1856.

—— Handbok i Ryska rikets historia. 1, 2. Hfors 1850, 1851. 14¾ ark 8:o.

N. Grubbe, Totisten kristittyin jokapäivänen risti. Suom. E. Svahn. Vasa 1841. 6 ark 8:o. 4 upplagor.

Grundtvig, Pyhän raamatun vähä aikakirja. Suom. Engblom. Tur. 1845. 8 ark 12:o.

G. A. Gråberg, Disp. Om grodsvulst. Praes. J. A. Estlander. Hfors 1860. 3 ark 8:o.

E. Grönblad, Urkunder, upplysande Finlands öden i slutet af 16:e årh. Häft. 1—4. Hfors 1843—1856. 46 ark 8:o.

—— Nya källor till Finlands medeltidshistoria. Köpenhamn 1857. 47 ark 8:o.

E. Grönblad, Disp. Utrum comitia ordinum Fenniae habita sunt Arctopoli 1602 an non? Hels. 1843—47. 19 ark 4:o.

J. J. Guinchard, Ny lärobok i Fransyska språket. 1, 2. Åbo 1849. 30 ark 8:o.

—— Fransysk läsebok för begynnare. Hfors 1856. 3½ ark 8:o.

Gullvifvor, berättelser för ungdom. Borgå 1856. 7 ark 8:o.

T. v. Gumpert, Den lilla skomakargossen. Öfvers. Hfors 1854. 3 ark 12:o.

—— Tiggargossen eller bed och arbeta! Öfvers. Hfors 1854. 2½ ark 12:o.

—— Kerjäläispoika, kertoelma. Suoment. Borgå 1862. 3 ark 12:o.

Gustav Vasa, Ruotsin kuningas, elämäkerta. Hämeenl. 1858. 6¾ ark 12:o.

N. A. Gyldén, Betydelsen af den antika konstens studium. Hfors 1841. 13 ark 8:o.

—— Latinsk läsebok jemte ordbok. Hfors 1856. 15½ ark 8:o.

—— Disp. De Sophoclis Ajace v. 2 etc. Hels. 1847. 4½ ark 4:o.

—— Disp. Vestigia Platonis in libro Ciceronis, qui inscribitur Somnium Scipionis, reperta. Hels. 1848. 3 ark 4:o.

—— Latinainen oppikirja vasta alkajille. Suoment. H. G. Perander. Tur. 1860. 4½ ark 8:o.

Cl. V. Gyldén, Historiska och statistiska anteckningar om städerna i Finland. Hfors 1845. 11 ark 8:o.

—— Handledning för skogshushållare i Finland. Hfors 1853. 15½ ark 8:o.

J. A. H. Gyldén, Disp. Beräkning af en theori för planeten Neptunus. Praes. A. Moberg. Hfors 1861. 5¾ ark 4:o.

—— Disp. Formler för beräkningen af en parabolisk kometbana. Hfors 1862. 5 ark 4:o.

B. Görwitz, Sago-under. Öfvers. Hfors 1851. 7½ ark 8:o.

C. D. v. Haartman, Anvisningar till igenkännande af de allmännaste sjukdomar. 1, 2. Hfors 1844—45. 27 ark 8:o.

F. G. v. Haartman, Anatomisk beskrifning öfver 6 cerebralnervpar hos hunden. Praes. E. J. Bonsdorff. Hfors 1846. 8 ark 4:o.

M. Hackzell, Grekiska läseöfningar. Hfors 1848. 4 ark 8:o.

K. P. Hagberg, Muistosanoja rippilapsille. Suoment. A. Engblom. Tur. 1851. 2¾ ark 8:o.

E. A. Hagfors, Disp. Om diphteritisk inflammation i ögats bindehinna. Praes.. J. A. Estlander. Hfors 1861. 4 ark 8:o.

B. G. Hahl, Disp. Grunddragen af lunginflammationens behandling. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1857. 4½ ark 8:o.

Hahn, fru, Theophania Abbiaggio. Åbo 1848. 6½ ark 12:o. (Aura V.)

A. Haken, Evangeliska parabler och dikter. Öfvers. af C. H. Alopaeus. I. Åbo 1861. 9 ark 8:o.

A. G. J. Hallsten, Ny lärobok i historie och geografi. Vasa 1842. 9 ark 12:o. Flere upplagor, mycket tillökta.

—— Lärobok i geografi för elementar-läroverket. Hfors 1853. 28 ark 8:o.

—— Handbok för den första undervisningen i historie. Biografier I. Åbo 1855. 10 ark 8:o.

—— Försök till satslära. Åbo 1855. 2 ark 8:o.

—— Finlands historie och geografi. Hfors 1848. 5½ ark 8:o. Många upplagor.

—— Ny lärobok i geografi. Åbo 1862. 11 ark 8:o.

—— Lyhy Suomen historia ja maantiede. Suoment. J. F. Granlund. Hels. 1849. 7 ark 8:o. (Suom. kirj. seuran toim. N:o 13). Ny upplaga 1859.

—— Suomen historia. Suoment. G. Cannelin. Tur. 1858. 3¾ ark 8:o.

—— Suomenmaan maantieto. Suom. G. Cannelin. Tur. 1859. 5 ark 8:o.

C. V. Hammarin, Disp. De lineis et superficiebus se invicem tangentibus. Hels. 1851. 3¾ ark 4:o.

J. G. Hammardahl, De första grunderna i kemin. Åbo 1847. 14 ark 8:o.

P. Hannikainen, Asianajaja eli lain-opillinen käsikirja. Viip. 1847. 29 ark 8:o.

—— Silmänkääntäjä, ilveillys 2 näytelmissä. St Michel 1847. 1¼ ark 16:o.

Handbok för resande i Finland. Åbo 1858. 3¾ ark 16:o.

Handlingar i anledning af prestmötet i Åbo 1842. Åbo 1843. 24 ark 8:o.

Handlingar i anledning af prestmötet i Åbo 1859. Åbo 1860. 34½ ark 8:o.

Handlingar, hörande till 4:e allm. landtbruksmötet å Mustiala 1857. Åbo 1858. 9 ark 8:o.

Handlingar till upplysning af Finlands häfder, utgifne af *A. I. Arwidsson.* Del. 1—10. Sthm 1846—1858. Omkring 23 ark hvarje del.

L. Harms, Jesu lidandes historia, 10 predikningar. Öfvers. af F. V. Fredriksson. Ekenäs 1861. 8:o.

L. Hase, Hutterus redivivus eller den Evang. Lutherska kyrkans dogmatik. Öfversatt af S. G. Elmgren. 1, 2. Hfors 1846, 1847. 33½ ark 8:o.

F. G. Hedberg, Verklärans vederläggning och Evangelii försvar. 1—3. Åbo 1847—1851. 28½ ark 8:o.

—— Sändebref om Christus och församlingen. Hfors 1850. 2⅜ ark 8:o.

—— Väktarerop eller det andra sändebrefvet. Hfors 1852. 4½ ark 8:o.

—— Trones lära till saligheten. Åbo 1853. 12½ ark 8:o.

—— Ett ord i sinom tid. Åbo 1855. 2 ark 8:o.

—— Uskon oppi autuuteen. Tur. 1843. 14 ark 8:o. 2 uppl.

—— Suloisia sanomia Sionille Suomessa. Suoment. C. Nordlund. Tur. 1848. 2 ark 8:o

—— Sana aikanansa sanottu. Hels. 1855. 2 ark 8:o. 2 uppl.

—— En röst från Zion. Åbo 1844. 3 upplagor.

—— Ainoa autuuden tie. Suoment. J. E. Ahlgren. Tur. 1859. 13 ark 12:o.

H. Heikel, Lärobok i geometrin, innefattande 1:a boken af Euclides Elem. Åbo 1842. 6 ark 8:o. Ny upplaga 1844, 1853.

—— Lärobok i geometrin, innef. 6 böcker af Euclides Elementa. Åbo 1847. 19 ark 8:o. Ny upplaga 1860.

—— Mittauden oppikirja. Suoment. D. E. Europaeus. Hels. 1847. 7½ ark 8:o.

V. Heikel, Grunddragen af jordbeskrifningen. Uleåborg 1843. 10 ark 8:o.

—— Praktisk språktänklära. Hfors 1845. 6½ ark 8:o.

—— Kurs i chemin och mineralogin vid Finska cadetcorpsen. Åbo 1850. 23 ark 8:o.

—— Lärobok i Svensk och allmän grammatik. Hfors 1856. 9½ ark 8:o.

—— Kurs i fysiken för Finska cadet-corpsen. Kuopio 1850. 31 ark 8:o.

H. Heine, Dikter i Svensk öfversättning af C. Renvall och C. Collan. Hfors 1849. 10 ark 12:o.

Den Heliga Skrifts skatter för fromma Christna. Åbo 1848. 14½ ark 8:o.

F. Hellström, Disp. Om tracheotomie i croup. Praes. L. H. Törnroth. Hfors 1853. 3 ark 8:o.

B. G. Hahl. ... ..55. 4:o.

Pra ... ..44. 4:o.

Hahn, ...62. 4:o och sednare folio.

rr ... Utkom 6 gånger i veckan, folio.

A. ... till den heliga skrifts kännedom. Ny upplaga 1853.

A ... ..ning af Finlands kyrkohistorie. 1. Ta... ark 8:o.

... Suomen rahvaalle. 1—3. Viip. 1849—53.

... Suoment. A. Räty. Hels. 1853. 3 ark 12:o. ... 1861.

... ..eilmiä koti-kehoitukseksi. Hels. 1854. 4 ark 8:o.

... Jumalisen elämän suloisuus. Suoment. G. A. Avellan. ... 1853. 10 ark 8:o.

... ..n musei Fennici. Förteckning öfver Finska musei vext- ...ning, uppgjord af V. Nylander och Th. Saelan. Hfors 1859. ... ark 8:o.

... *Herder,* Den befriade Prometheus. Öfvers. Hfors 1856. 2 ark 8:o.

... *J. Herrström,* Om folkbildningens befrämjande. Hfors 1861. 5½ ark 8:o.

P. Hersleb, Guds barnas dageliga framträdande till nådastolen. Öfvers. Vasa 1842. 5 ark 8:o.

F. Hertzberg, De 6 första sångerna af Homeri Ilias, med ordbok. Åbo 1849.

R. Hertzberg, Suomalaisista Biblioista, lyhy kertomus. Tur. 1842. 3 ark 8:o.

J. A. Hertzman, Disp. Om vesikovaginal-fistel. Praes. J. A. Estlander. Hfors 1860. 4 ark 8:o.

C. V. Hjelt, Försök till praktisk arithmetik. Vasa 1850. 6 ark 8:o.

—— Grund-drag till schack, bearbetning efter J. P. Philidor och P. H. Stamma. Åbo 1852. 4½ ark 8:o.

F. V. G. Hjelt, Ord- och sakförklaringar till 4 Ciceros tal. Åbo 1858. 7 ark 12:o.

—— Disp. De digammate. Hels. 1844. 6½ ark 4:o.

—— Lärobok uti kejsaredömet Rysslands historia. Åbo 1842. 8 ark 8:o.

O. E. A. Hjelt, Disp. de nervis cerebralibus Bufonis cin. Hels. 1852. 2¾ ark 8:o.

O. E. A. Hjelt, Disp. Naturhistoriens studium i Finland före Linné. Praes. J. M. af Tengström. Hels. 1843. 3 ark 8:o.

—— Disp. Bidrag till läran om det kalla vattnet såsom läkemedel. Praes. L. H. Törnroth. Hfors 1855. 8:o.

—— Disp. Om nervernas regeneration. Hfors 1859. 4½ ark 8:o.

Hjelpreda till den nya skolatlas af C. Vogel. Öfvers. af C. Sandbäck. Åbo 1841. 3⅝ ark 12:o.

A. J. Hipping, Beskrifning öfver Wichtis socken. Hfors 1845. 14 ark 8:o.

G. V. Hirn, Disp. Anmärkning rörande ett fall af kikhosta. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1845. 4 ark 8:o.

E. T. Hoffmann, Signor Formica. Öfvers. Hfors 1850. 4¾ ark 12:o.

D. Hollazius, Neuvo sydämen rukoukseen. Suoment. J. H. oikonut H. Renqvist. Kuopio 1846. 3 ark 8:o. 2 uppl.

H. J. Holmberg, Berättelse om orsaken till fiskens aftagande. —— Ytterligare om fiskodling. Hfors 1859. 6¾ ark 12:o.

—— Katalog öfver Universitetets ethnografiska samlingar. Hfors 1859. 3 ark 8:o.

—— Hydrographische und orograph. geogn. Beobachtungen im nördl. Finnland. Petersburg 1856. 4 ark 8:o.

—— Geognostische Bemerkungen auf einer Reise nach Ost-Finnland. Moscau 1857. 3½ ark 8:o.

—— Über Fisch-kultur in Finnland. 1—5. Moscau 1860—64. Tillsammans 27 ark 8:o.

—— Mineralogischer Wegweiser durch Finnland. Hfors 1857. 5 ark 8:o.

—— Materialier till Finlands geognosi. Hfors 1858. 16 ark 8:o.

—— Afbildningar af Finlands fornlemningar. Hfors 1863. Dessa 3 i Bidrag till Finlands naturkännedom.

Holmfrun, en sannsaga af A. Borgå 1848. 7 ark 16:o. (Läsebibliothek i Finland).

H. P. Holst, Reskamraten. Öfvers. Hfors 1851. 15 ark 8:o. 2 uppl.

R. J. Holsti, Disp. Evolutio principii, quo superstructa est speculatio philosophica. Praes. J. J. Tengström. Hels. 1847. 7 ark 4:o.

M. Hongelin, Disp. Stridigheter emellan Sverige och Ryssland under kon. Gustaf I:s tid. Hfors 1851. 4 ark 8:o.

A. J. Hornborg, Åbo erkestifts matrikel. Åbo 1854. 36½ ark 8:o.
—— Disp. Den Finska kyrkans barndopsritual. Praes. F. L. Schauman. Hfors 1860. 7 ark 8:o.

O. F. Hornborg, Disp. Om hjertsäcksinflammation. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1859. 3 ark 8:o.

J. V. Hoving, Den praktiske landthushållaren. Åbo 1853. 7 ark 8:o.
—— Käytöllinen maan-hoitaja. Suoment. J. V. Murman. Hels. 1854. 7 ark 12:o.

J. Hübner, Bibliska historier. Viborg 1847. 30 ark 8:o. Öfversedd upplaga, Tavastehus 1849, och dessutom flere upplagor.
—— Berättelser ur den heliga skrift. Vasa 1844. 7½ ark 8:o. Uleåborg 1851 m. fl.
—— Bibliallinen historia. Suoment. G. A. Saxbäck. Oulusa 1843. 8 ark 8:o. Flere upplagor.
—— Pipliän historiat. Suoment. Hels. 1850. 20 ark 8:o.

A. F. Huhn, Fridstoner ur Evang. under krigstid, 12 predikningar. Öfvers. af C. H. Alopaeus. Borgå 1855. 5 ark 12:o.
—— Väckelseskrifter N:o 1—4. Öfvers. Ekenäs 1862. 2 ark 12:o.
—— Tuhlaaja-poika. Suom. A. J. Veänänen. Hels. 1853. 4½ ark 8:o.
—— Pyhän hengen työt. Suom. K. R. Karlenius. Hels. 1854. 7 ark 12:o.
—— Saarnoja 1 ja 2 uskon-kappaleesta. Suoment. J. G. Heinonen. Tur. 1860. 15 ark 8:o.

Hultin, fru, Aslögs saga. Borgå 1847. 3 ark 16:o.

Huvikirja. 1—3 juttu. Hels. 1860. 4¾ ark 12:o.

Hyvästä paimenesta. Suoment. T. S. Tur. 1860. 4 ark 8:o.

Hyödyttäväisiä kertomuksia yht. kansalle. Suom. H. Nyman. 1, 2. Oulusa 1842, 1846. 22½ ark 8:o.

Hyödyllisiä ajaan kuluja. 1. Vasa 1844. 4 ark 12:o.

G. G. Hällström, Om nattfroster i Finland. Hfors 1851. 3 ark 12:o.

H. Hällström, Disp. Anatomisk beskrifning öfver bålens ben hos paddan. Praes. E. J. Bonsdorff. Hfors 1847. 5 ark 4:o.

H. H. Hällström, Disp. Om skelande och dess botande. Praes. L. H. Törnroth. Hfors 1857. 6½ ark 8:o.

H. A. Hällström, Disp. Om lungsäcksinflammation. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1860. 3 ark 8:o.

Hämäläinen vuonna 1858—1862. 4:o. Veckoblad.

F. Häyrén, Lutheruksen pieni katkismus selitysten kanssa. Hels. 1855. 5 ark 12:o.

O. Höijer, Bilder ur folklifvet. 1, 2. Nyländska skärgården och N. folkegendomligheter. Hfors 1858—59. 13½ ark 12:o.

Jacopo jemte flere berättelser. Öfvers. Hfors 1849. 4 ark 16:o.

J. A. James, Vägledning och tröst för bekymrade. Öfvers. Hfors 1846. 10 ark 8:o.

—— Johdatus ja lohdutus niille, jotka ovat murheelliset. Suoment. Hämeenl. 1848. 17 ark 8:o.

Ta Jauna Derriba muhsu kunga Jesus Kristus etc. Hfors 1854. 34 ark 8:o. Ny upplaga 1861. (Nya Testamentet på Lettiska).

Ibn-Malik, Lamiatulefal, edidit G. A. Vallin. Hfors 1851. 16:o.

C. I. Idman, Toner från lyran. Åbo 1856. 4½ ark 8:o.

K. H. Ignatius, Lukemisia Suomen kansalle. 1, 2. Hels. 1845. 11 ark 12:o.

K. E. F. Ignatius, Bidrag till Södra Österbottens historia. Praes. F. Cygnaeus. Hfors 1861. 5½ ark 8:o.

Ijankaikkinen Evangeliumi. Suom. A. J. Veänänen. Hels. 1853. 4¾ ark 8:o.

Ilmarinen, tidning, 1848—52, 1854. 4:o.

I. Ilmoni, Bidrag till Nordens sjukdomshistoria. Del. 1—3. Hfors 1846—1853. 84 ark 8:o.

—— Om läkarens yrke och pligter. Hfors 1847. 4½ ark 8:o.

—— och *L. H. Törnroth*, Analecta clinica iconibus illustrata. Tom. 1. Hels. 1851—1854. 8 ark fol. och plancher.

—— Tal vid akademiska minnesfesten den 11 jan. Hfors 1851. 2⅛ ark 8:o.

—— Rede bei der akad. Erinnerungs-Feier etc. Hfors 1851. 2 ark 8:o.

Indicia, quibus medicamina Pharmacopoeae Fennicae dignoscuntur. Hfors 1852. 13½ ark 8:o.

E. Indrenius, Disp. Acuta pneumoniens symptomatologie. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 4 ark 8:o.

A. G. Ingelius, Grauriskojan, novell. Åbo 1849. 4½ ark 16:o. (Aura IX.)

—— Det gråa slottet. Åbo 1851. 12½ ark 16:o. (Aura XII).

—— Guvernanten Celias minnen. Hfors 1852. 10½ ark 8:o.

—— Brokiga blad. Hfors 1853. 21½ ark 8:o.

—— Heinola-blomman, romantisk berättelse. Åbo 1856. 9 ark 16:o. (Aura, veckoskrift).

G. E. Ingelius, Disp. Froissart såsom krönikeskrifvare. Hfors 1854. 8 ark 8:o.

G. E. Ingelius, Disp. de statu Galliae Transalpinae politico. Praes. G. Rein. Hels. 1850. 3 ark 8:o.

—— Disp. Om medeltidens skådespel och Jakob Chronander. Hels. 1861. 11½ ark 8:o.

A. V. Ingman, Ännu några ord om pietismen. Hfors 1843. 3½ ark 8:o.

—— Hedbergska verklärans vederläggning och Evangelii försvar. Hfors 1850. 7½ ark 12:o.

—— Hedbergianismen skärskådad efter den heliga skrift. 1, 2. Hfors 1851—52. 24½ ark 12:o.

—— Om den föregående bättringen. Hfors 1856. 4 ark 12:o.

—— Disp. Om det Bibliska trosbegreppet. Praes. G. Geitlin. Hfors 1860. 7 ark 8:o.

E. A. Ingman, Disp. excerebratonis fetus in partu legem examinatura. Hels. 1842. 4 ark 4:o.

—— Disp. Om urinförgiftning hos hafvande qvinnor. Hfors 1857. 8 ark 8:o.

Insjövågen, samling af dikter, utgifven af fruntimmer. Hfors 1853. 7 ark 8:o.

Joukahainen, ströskrift utg. af Österbottningar. Häft. 1—5. Hfors 1843—1864. 43 ark 8:o.

Joulun aatto. Suom. F. Ahlqvist. Hels. 1854. 3½ ark 16:o.

Isämeidän laveampi selitys. Suoment. B. Sarlin. Kuopio 1858. 11 ark 8:o.

Itämaan satuja. 1—3. Tur. 1857. 3 ark 4:o.

Juudalaisten naimisista selitys. Tur. 1857. 3 ark 12:o.

Jumalan vastaukset ihmisten kysymyksiin. Suoment. Kuopio 1857. 8½ ark 8:o.

Jumalan kymmenen käskyn selitys. Kuopio 1860. 19 ark 4:o. En annan upplaga 12 ark 8:o.

J. Juteini (Judén), Sananlaskun koetuksia ja runon tähteitä. Viip. 1844. 10 ark 8:o.

—— Kirjoja. 1—9. Viip. 1856—1858. 79 ark 8:o.

Kaava-kirja. Kuopio 1856. 9 ark 8:o.

G. A. Kajanus, Samling af vapen för de adelige ätter, som äro introducerade å Finlands riddarhus, jemte vapenbeskrifning. Hfors 1840—1843. 190 pagg. 4:o och plancher.

Kalender, poetisk, utgifven af O. Rancken till förmån för de brandskadade i Björneborg. Åbo 1853. 19 ark 8:o.

Kalevala öfversatt af M. A. Castrén. Hfors 1841. 28½ ark 8:o.

Kalevala ins Deutsche übertragen von A. Schiefner. Hfors 1852. 19½ ark 8:o.

Kalevala, toinen painos. Hels. 1849. 24 ark 8:o. Redigerad af *E. Lönnrot.* (Suom. kirj. seuran toimit. N:o 14.)

Kalevala, lyhennetty laitos. Selityksillä varustanut *E. Lönnrot.* Hels. 1862. 26½ ark 8:o. (Suom. kirj. seuran toimit. N:o 27.)

Kalevipoeg, üks ennemuistene Eesti jut. Kuopio 1862. 16 ark 8:o.

Kallavesi, bihang till Saima. Kuopio 1846. 20 ark 4:o.

Kalliin päivistä t. lepopäivän siunaus. Suom. J. F. Granlund. Tur. 1852. 2½ ark 12:o.

Kanava, sanansaattaja Viipurista, v. 1845—1847. Viborg. 4:o. Utgifven af P. Hanén.

Karjalan kevätkäköinen. Runolaulukirja, koonnut D. E. Europaeus. Hels. 1854. 5½ ark 8:o.

C. A. Karsten, De Christnas fördelar. 1. Vasa 1859. 3½ ark 8:o.

P. A. Karsten, Disp. Sydvestra Finlands polyporeer. Praes. A. Nordmann. Hels. 1859. 8:o.

—— Disp. Synopsis pezizarum et ascobolorum Fenniae. Hels. 1861. 3 ark 8:o.

Katekismuksen saarnoja lapsille. Suom. G. Lönnmark. Vasa 1845. 14 ark 12:o. En annan öfversättning: Tur. 1850.

Keisarin ja patriarhojen kirjoitukset pyhimmän synodin asettamisesta. Suoment. T. Friman. Pietärissä 1849. 4 ark 8:o.

Kejsari Nikolain viimeiset elämänhetket. Hels. 1855. 2½ ark 8:o.

H. Kellgren, Die Grundzüge der Finnischen Sprache. Berlin 1847. 6½ ark 8:o.

—— Disp. Mythus de ovo mundano. Hels. 1849. 5 ark 8:o.

—— Disp. Nal och Damayanti, en Indisk dikt, öfversatt. Hfors 1851—52. 15 ark 8:o.

—— Disp. Om affix-pronomen i Arabiskan, Persiskan och Turkiskan. Hfors 1854. 9½ ark 8:o.

—— Disp. de cosmogonia Graecorum ex Aegypto profecta. Praes. N. A. Gyldén. Hels. 1850. 3 ark 8:o.

G. Kennedy, Bekännelse är icke tro. Öfvers. af F. Ekman. Åbo 1854. 7 ark 16:o. (Aura XIII.)

A. F. Kepplerus, Disp. Om diagnostiken af lungornas tuberkel-lidande. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 5½ ark 8:o.

Kertomus kuinka Heikki Tamminen oppi jumalata tuntemaan. Mukailema. (O. Tandefelt.) Hels. 1846. 3 ark 8:o.

Kertomus Vilhelmi Tellistä. Suoment. A. Räty. Hels. 1849. 3½ ark 8:o.

G. E. [illegible] Borgå 1848. 20 ark
G [illegible] Trollets s[illegible] berättelse.
— [illegible] Landtbruket i Finland. Borgå 1850. 12 ark 16:o. (Läse [illegible]
A. [illegible] i Finland. Minnesbok i ecclesiastika ämnen. Borgå 1849.
[illegible] ark 8:o.
— Kirkko-käsikirjan esitys etc. Tur. 1859. 12 ark 8:o.
[illegible] Luku- ja oppikirja. Suoment. S. Roos. Tur. 1860. 10 ark 8:o.
Kleine Deutsche Sprachlehre. (af C. Melart.) Sordavala 1850. 6 ark 8:o.
E. v. Knorring, Storf. Finlands ridd. och adels-kalender. Hfors 1858. 11 ark 16:o.
F. v. Knorring, Gamla Finland eller Viborgska guvernementet. Åbo 1833. 17 ark 8:o och 5 tabeller fol.
— Förslag till folkskolor. Åbo 1858. 5½ ark 8:o.
Th. Knös, Dikter, tillökt upplaga. Hfors 1853. 8½ ark 12:o.
R. Koch, Ungdomsminnen, berättelser. Öfvers. Tavastehus 1857. 3½ ark 8:o.
— Blommor, berättelser för barn. Öfvers. Hfors 1858. 11 ark 8:o.
Kokki-kirja eli neuvoja ruokien laitokseen. Tur. 1849. 13 ark 8:o.
Kolmen tynnyrin-alainen maatalomme. Tur. 1862. 3 ark 8:o.
P. Korhosen viisikymmentä runoa. Hels. 1848. 16 ark 8:o. Redigerade af E. Lönnrot. (Suom. kirj. seuran toim. N:o 10.)
H. Koskus, Uuden syntymisen tarpeellisuus. Kuopio 1861. 6½ ark 8:o.
Kristillinen lasten opettaja. Suom. G. Lönnmark. Vasa 1849. 12½ ark 8:o.
Kristillisiä sanomia, v. 1850—1862. Tur. 8:o. 13 ark årg. Utgifven af F. G. Hedberg.
Kristillinen huvittaja, v. 1851—1855. Hämeenlinnassa. 12:o. Månadsskrift utgifven af A. Lilius.
Kristillinen rukouskirja. Suoment. Hämeenl. 1850. 4½ ark 12:o.
Kristillisiä neuvoja palvelijoille. Suom. A. Räty. Hels. 1852. 4 ark 8:o. 2 uppl.
Kristillisiä virsiä, A. Kelanterin painattamia. Tur. 1853. 3 ark 8:o.
Kristillinen ja terveellinen lasten kasvattaminen. Hels. 1856. 7 ark 8:o.
Kristillinen päiväkirja, ilm. tietoja pyhistä martyreista. Suoment. J. A. Tur. 1857. 13 ark 16:o.

Kristuksen ansio. Suom. V. Carlsson. Tur. 1860. 3½ ark 8:o.
Kristin uskokunnan historia. Suoment. Tur. 1861. 7 ark 16:o.
Kristuksen ihmetyöt. Tur. 1862. 3 ark 8:o.
Kritiska ströftåg af Heimdall. 1. Sthm 1857. 5 ark 8:o.
J. L. F. Krohn, Disp. Suomenkielinen runollisuus Ruotsin vallan aikana. Hels. 1862. 11¾ ark 8:o.
C. A. Krook, Disp. Isokrates ställning till Sofisterna och Sokrates. Hfors 1856. 5½ ark 8:o.
F. V. Krummacher, Salomo ja Sulamith, saarnoja. Suoment. Hels. 1854. 9½ ark 12:o.
—— Saatanan syvyys. Suom. Veänänen. Hels. 1859. 3 ark 12:o.
F. C. Kruskopf, Disp. Om emphysema pulmonum. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 5 ark 8:o.
N. Kukolnik, Nadinka, en händelse. Hfors 1846. 2½ ark 12:o.
Kuopio tidning årg. 1851—1856. 4:o. Kuopio.
Kuopion sanomat, v. 1857. Kuopio. Fol.
J. H. Kurtz, Lärobok i kyrkohistorien. Öfvers. Hfors 1854. 9 ark 12:o.
—— Kristlig religionslära. Kuopio 1858. 14½ ark 8:o.
—— Biblisk historia. Kuopio 1859. 21 ark 8:o.
—— Kristillinen uskon oppi. Suom. J. V. Murman. Hels. 1854. 12 ark 12:o.
Kuvaelmia juopumuksesta. 1, 2. Suom. A. J. Veänänen. Hels. 1854, 1858. 5½ ark 8:o.
Kyrkohandboks förslag af den dertill för. komitén. Åbo 1859. 11 ark 8:o.
S. K. Küster, Lutheruksen elämäkerta. Suom. Hämeenl. 1851. 5 ark 8:o.
Käsikirja vanhemmille ohjeeksi. Suom. G. Dahlberg. Tur. 1859. 6 ark 12:o. Ny upplaga 1861.
J. F. Lagervall, Tuhkapöperö, kuvaus 4 kohtauksissa. — Kaini, murhekuvaus 2 koht. — Josephi, kuvaus 3 koht. — Judithi, kuv. 4 koht. Viip. 1847. 8½ ark 12:o.
R. Lagi, Robertsons praktiska läseöfningar i Engelska språket. Hfors 1853. 3½ ark 12:o.
G. Lagus, Disp. Gustaf III och hans tidehvarf uppfattade af poesien. Praes. J. V. Snellman. Hfors 1860. 4½ ark 8:o.
—— Disp. Ny-Grekernas strider för sin frihet. Hfors 1859. 4 ark 8:o.
—— Veteranen, poetisk kalender. Hfors 1858. 7½ ark 8:o.
—— Smärre dikter. Hfors 1856. 7 ark 8:o.

J. V. Lagus, Disp. Plutarchus vitae Ciceronis scriptor. Hels. 1846—48. 8½ ark 8:o.

—— Disp. Plutarchus vitae Catonis scriptor. Hels. 1848. 7 ark 8:o.

—— Disp. Den klassiska forntidens ställning till medeltiden. Hfors 1849. 14 ark 8:o.

—— Disp. Studia Latina provincialium. Hfors 1849. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Plutarchus Livii studiosus. Hels. 1848. 4 ark 4:o.

—— Disp. Seid Locmanni ex libro Turcico, qui Oguzname inscribitur excerpta. Hels. 1854. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Plutarchus Varronis studiosus. Praes. G. Rein. Hels. 1847. 4 ark 4:o.

—— Laudatio funebris in memoriam imper. Nicolai I. Hels. 1855. 6 ark 4:o.

K. F. Lagus, Disp. Om straffets grund och väsende. Hfors 1859. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Om återfall i brott. Praes. J. F. Palmén. Hfors 1855. 7 ark 8:o.

—— Disp. Om återfall i brott, sednare delen. Hfors 1856. 7½ ark 8:o.

—— Disp. Om jordaskiften. Hfors 1857. 10 ark 8:o.

—— Disp. Om dödsstraffet. Hfors 1859. 8 ark 8:o.

R. Lagus, Lärobok i verldshistorien. II. Medeltiden. Hfors 1853. 12½ ark 8:o.

—— Juridiska afhandlingar. Häft. 1—3. Hfors 1859, 1860. 20 ark 8:o.

—— Juridiskt album. Häft. 1—4. Hfors 1861—62. 43 ark 8:o.

—— Disp. De Hegeliana philosophiam juris tractandi ratione. Praes. G. F. Aminoff. Hels. 1852. 5½ ark 4:o.

—— Disp. Om oäkta barns rättsförhållande. Praes. J. F. Palmén. Hfors 1858. 8 ark 8:o.

—— Utkast till revision af läran om naturliga barns rätt. Hfors 1859. 10 ark 8:o.

V. G. Lagus, Handlingar och uppsatser rörande Finlands kyrkohistoria. Häft. 1—5. Hfors 1845—1850. 50 ark 8:o.

—— Borgå-boerne Wittenberg, Forbus, Stålhandske och Ruth. Hfors 1851. 3½ ark 12:o.

—— Bidrag till kännedom af Finlands geografi i äldre tider. Hfors 1852. 3½ ark 12:o.

V. G. Lagus, Om Kajana och Uleåborgs friherreskaper. Hfors 1853. 2¾ ark 12:o.

—— Anteckningar rörande 1741 och 1742 års Finska krig. Hfors 1853. 5 ark 8:o.

—— Undersökningar om Finska adelns gods och ätter. Hfors 1860. 107 ark 4:o.

A. de Lamartine, Kristofer Kolumbus. Öfvers. af A. E. Frosterus. Hfors 1861. 8½ ark 8:o.

I. K. Lampén, Om den katholska reformationen under schismen. Praes. B. O. Lille. Hfors 1857. 4 ark 8:o.

C. J. Landgren, Päässä laskemisen jakso etc. Suom. R. K. Tur. 1860. 5 ark 8:o.

J. Langén, A short Manual of the Russian Language for the Use of Englishmen. Hfors 1848. 6½ ark 8:o.

Lasten hupainen huvitus, 1—3. Hels. 1851—55. 5¾ ark 16:o.

Lasten Suometar v. 1856, 1857 N:o 1—24 och 1—36. Hels. 4:o.

Lasten ystävä, v. 1862. Ekenäs 4:o.

Latinsk läsebok jemte ordbok. Efter den af F. Gedike utgifna förkortad. Åbo 1843. 8:o.

A. A. Laurell, Några ord uti kyrkan och skolan. Hfors 1847. 8:o.

M. Laurén, Predikningar öfver de årliga sön- och högtidsdagars evangelier. 1, 2. Hfors 1845—46. 68 ark 8:o.

Lavea jalouskoisen Itäisen kathoolisen kirkon katehisis. Venäjästä Suoment. T. Friman. Pietärissä 1849. 12⅞ ark 8:o.

V. Lavonius, Suomen kansan lapsuuden elämä. Borgå 1858. 2½ ark 12:o.

J. P. Lefrén, Tal då grefve Joh. Henr. Tavasts vapen krossades. Sthm 1841. 8:o.

K. G. Leinberg, Det äldre gymnasium i Åbo. Hfors 1855. 3 ark 12:o.

—— Biblisk historia. Hfors 1858. 15 ark 8:o Flere upplagor.

J. H. Leiner, Den heliga döpelsens sakrament. Öfvers. Ekenäs 1861. 4 ark 8:o.

J. G. Leistenius, Pojken, småsaker på vers. Hfors 1847. 3½ ark 12:o.

—— Ynglingen, småsaker på vers. Hfors 1847. 6½ ark 12:o.

—— Dikter. Hfors 1855. 7½ ark 8:o.

Lemminkäinen, en sångcykel ur Kalevala, Öfversatt af K. G. Borg. Hfors 1852. 11 ark 8:o.

A. M. Lenngren, Poetische Versuche, übersetzt von G. Woldstedt geboren Struve. Bückeburg 1857. 8½ ark 16:o.

G. Leo, Krist. uskonnon ja kirkon historia. Kuopio 1862. 8:o.

Leonna, en skildring ur lifvet. Åbo 1854. 15 ark 16:o (Aura XIV).

Lermontoff, Vår tids hjelte. Öfvers. af O. Meurman. Hfors 1844. 11 ark 8:o.

J. de Liefde, Yhden kristityn tulot ja menöt. Suom. A. J. Veänänen. Hels. 1853. 3 ark 8:o.

A. Liljenstrand, System af samfunds-ekonomins läror. 1. Hfors 1860. 13 ark 8:o.

—— Disp. Historisk teckning af den i Finland tillämpade lagstiftningens grundsatser för näringarne. Hfors 1853. 5¾ ark 8:o.

—— Disp. Om kanoniska rättens inflytande på Sveriges lagstiftning. Praes. V. G. Lagus. Hfors 1851. 6¼ ark 8:o.

—— Disp. Afhandling om Finlands strömrensningsverk. Hfors 1856. 7 ark 8:o.

—— Disp. Om skifte af jord. Hfors 1857. 6¼ ark 8:o

A. Lilius, Lärobok i handelsvetenskapen. Del. 1, 2. Vasa 1856, 1857. 36 ark 8:o.

—— Praktisk anvisning att lära sig enkla bokföringen. Åbo 1861. 6 ark 8:o.

—— Suomenkielinen lukemisto. Osa 1—3. Tur. 1850. 21 ark 8:o. Ny upplaga 1858—1860.

—— Kirjanpito. Tur. 1862. 6 ark 8:o.

Lilla kusin från Kuusamo, lustspel. Hfors 1861. 2 ark 8:o.

J. V. Lilja, Bibliographia hodierna Fenniae. 1—3. Åbo 1846—1859. 13 ark 8:o.

Th. Lindh, Dikter. Hfors 1862. 9¼ ark 8:o.

J. M. Lindblad, Tutkistelemuksia rippilapsille. Suom. A. Räty. Hels. 1852. 9½ ark 8:o.

Lindbom, Helena, Sionin lasten juhlalliset riemuvirret. Tur. 1859. 4 ark 8:o.

L. L. Lindelöf, Disp. Bestämning af den komets bana, som 1853 upptäcktes af Secchi. Hfors 1855. 3 ark 4:o.

—— Disp. De orbita cometae, qui a. 1664 apparuit. Praes. N. G. a Schultén. Hels. 1854. 4 ark 4:o.

—— Leçons de calcul des variations. Redigeés en collaboration avec M. Moigno. Paris 1861. 8:o.

—— Disp. Variations-kalkylens theori. Hfors 1856. 10½ ark 4:o.

J. A. Lindelöf, Disp. Den katechetiska undervisningen i Finland. Praes. F. L. Schauman. Hfors 1858. 6 ark 8:o.

B. A. Lindeman, Ny vägvisare genom Finland. Hfors 1848. 9½ ark 8:o.

A. Lindh, Disp. Om hydrophobin och tobaken såsom medel deremot. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 3½ ark 8:o.

Lindqvist, Fredrika, Tankar i åtskilliga ämnen. Samlade för de enfaldiga. Sthm 1842. 4½ ark 12:o.

J. A. Lindström, Försök att visa grammatikaliska formers uppkomst i Finskan. Åbo 1847. 4½ ark 8:o.

—— Om Finska folkvandringar enligt Grekiska och Romerska källor. Åbo 1848. 4½ ark 8:o.

—— Försök att bestämma tiden, ifrån hvilken Finnarne innehaft sina nuv. boningsplatser. Åbo 1849. 4¾ ark 8:o.

—— Om den Keltisk-Germaniska kulturens inverkan på Finska folket. Tavastehus 1859. 13½ ark 8:o.

—— Samling af med Finskan beslägtade ord från de Uralska, Altaiska och Kaukasiska språken. Hfors 1853. 8:o (ingår i tidskriften Suomi 1852).

G. I. Lindström, Disp. Den gudomliga nåden och fria viljan i omvändelsen. Praes. F. L. Schauman. Hfors 1857. 4 ark 8:o.

J. G. Linsén, Disp. Poematia Romanorum in Suecanum conversa. Hels. 1842. 2 ark 8:o.

A. L. Linsén, Disp. Om rakitis. Praes. J. A. Estlander. Hfors 1861. 3½ ark 8:o.

Litterära soiréer i Helsingfors. Hösten 1849, våren och hösten 1850. Hfors 8:o.

Litteraturblad för allmän medborg. bildning, årg. 1847—1863. Kuopio och Hfors 4:o. Månadsskrift utgifven af J. V. Snellman; årg. 1850—1854 af S. G. Elmgren.

C. E. Litzell, Kristus se hyvä paimen. Tur. 1856. 6 ark 8:o.

J. Lundmark, Blåsippor, plockade om våren 1843. — Lopatinskis död. Hfors 1843. 3½ ark 12:o.

Lukemisia Suomen kansan hyödyksi, Savo-Karjal. oppiv. toimitt. 1—3. Hels. 1845—1847. 16½ ark 12:o.

Lukemisia Suomen rahvalle Viipurista. 1—3. Viip. 1849—1853. 12 ark 8:o.

Lukemisia maamiehille maanviljelys-asiosta 1, 2 vuosikerta. Viip. 1849, 1850. 14 ark 8:o.

Lukemisia kansalle, N:o 1—173. Tur. 1852—1862. J. V. Lilljas förlag. 8:o Ungefär 1 ark hvarje.

Lukemisia N:o 1—141. Tur. 1851—1855. 8:o J. C. Frenckells förlag. Utan gemensam titel, men numrerade.

Lukemisia kansalle v. 1855. Borgå. 12 ark 8:o. Månadsskrift.

Lukemisia nuorisolle v. 1856. Borgå 4:o.

Lukemisia lapsille, v. 1860—1862. Kuopio 16:o 6 ark årligen.

G. Lundahl, Disp. De numeris nutationis et aberrationis constantibus. Hels. 1842. 5 ark 4:o.

C. Lundahl, Disp. Anatomisk beskrifning öfver nematoid-slägtet Ascaris. Praes. E. J. Bonsdorff. 3 ark 8:o. Hels. 1847.

A. C. G. Lundenius, Disp. De Tiberio Sempronio Graccho. Hels. 1850. 10 ark 8:o.

—— Disp. Observationes circa aneurisma spurium. Praes. L. H. Törnroth. Hels. 1847. 4½ ark 8:o.

A. Lundman, Disp. Om skarlakansfeber. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1861. 3½ ark 8:o.

Luonnon-laadun mukaisia kertomuksia vieraista maista. Suom. J. G. Heinonen. Tur. 1861. 5½ ark 8:o.

Lutherilaisen seurakunnan opin ja uskon tunnustus-kirjat. Latinasta Suomensi J. Grönberg. Vasa 1849 96½ ark 4:o.

M. Luthers förklaring öfver Fader vår. Öfvers. Vasa 1841. 7½ ark 8:o. 2 upplagor.

—— Råd och tröst emot döden. Vasa 1842. 7 ark 12:o.

—— Sermon om en christen menniskas frihet. Öfvers. af F. G. Hedberg. Åbo 1844. 3 ark 8:o.

—— En bröllopps- och 2 likpredikningar. Öfvers. Åbo 1846. 3 ark 8:o.

—— Isä meidän selitys. Suom. N. G. Malmberg. Uleåborg 1854. 5 ark 12:o.

—— 51:n Davidin psalmin selitys. Suom. F. G. Hedberg. Oul. 1841. 5 ark 8:o. 4 upplagor.

—— Kaksi saarnaa. Suoment. Tur. 1844. 3 ark 8:o.

—— Lohdullinen ennustus Kristuksen valtakunnasta. Suom. K. I. Nordlund. Tur. 1844. 2½ ark 8:o.

—— Lyhyt tapa tutkia kymmeniä käskyjä. Suom. F. O. Durchman. Vasa 1844. 3 ark 8:o.

—— Kolme joulu-saarnaa. Suom. J. E. Ahlgren. Tur. 1845. 5 ark 8:o.

—— Saarna uudesta syndymisestä. Suom. J. E. Ahlgren. Tur. 1845. 3½ ark 8:o.

—— Saarna Jumalan lapsista. Suom. J. Helenius. Tur. 1845. 6 ark 8:o.

—— Kristityn vapaus. Suom. J. E. Ahlgren. Tur. 1845. 2½ ark 8:o.

—— Vastaus kahteen painavaan kysymykseen. Suom. K. I. Nordlund. Tur. 1845. 3½ ark 8:o.

M. Luther, Saarna apost. Thomaksen päivänä. Suom. C. H. Lindfeldt. Tur. 1845. 3 ark 8:o.
—— Jesuksen vuorisaarna. Suom. K. I. Nordlund. Hels. 1845. 27½ ark 8:o.
—— Ahti-saarnoja Kristuksen kärsimisestä. Suom. K. Enebäck. Hels. 1845. 20 ark 4:o.
—— Kolme kehottavaa kirjaista. Suom. J. E. Ahlgren. Tur. 1846. 12 ark 8:o.
—— Kirkko-postilla. Suom. K. I. Nordlund. 1:n vihko. Tur. 1846. 26 ark 4:o.
—— Kirkko-postilla. Suom. F. O. Durchman ja A. V. Ingman. Talvi puoli. Vasa 1848. Suvipuoli 1851. Tillsammans 197 ark 4:o.
—— Oppi Kristuksen lunastuksen työstä. Tur. 1846. 7 ark 8:o. Ny uppl. 1850.
—— Huone-postilla. Suoment. 1, 2. Hels. 1846—48. 105 ark 4:o.
—— Ap. Paavalin Galateaan lähetetyn epistolan selitys. Suom. G. Dahlberg. Tur. 1854. 23 ark 8:o.
—— Muistutuksia. Suom. E. Liljenstrand. Tur. 1854. 5 ark 12:o.
—— Lyhy evangeliumi-Postilla. Suom. J. E. Ahlgren. Tur. 1858. 26½ ark 8:o.
—— Epistola-postilla. Suom. C. Enebäck. Tur. 1858. 106 ark 4:o.
—— Lyhy epistola-postilla. Suom. J. E. Ahlgren. Tur. 1861. 29 ark 8:o.
—— Johdattavaiset kirjóitukset katekismukseen. Suom. A. Lilius. Tur. 1861. 4 ark 8:o.
—— Häälaulu 45:n Psalmin johdosta. Suom. G. Dahlberg. Tur. 1862. 6 ark 8:o.
Lykykäinen kirkkohistoria, kuvilla. Hels. 1857. 3 ark 8:o.
Lännetär. Album utgifvet af Vestfinnar. 1—3. Hfors 1860—1864. 29 ark 8:o.
Lärobok i historien för Finska cadet-corpsen. Kuopio 1850. 14 ark 8:o.
Lärobok i fysiska geografin. Kuopio 1854. 17 ark 8:o.
Läsebibliothek i Finland, årg. 1848—1851. Borgå. 16:o.
Läsning för barn. 1, 2. Öfvers. Hfors 1851. 7 ark 12:o.
E. Lönnrot, Svensk, Finsk och Tysk tolk. Hfors 1847. 15 ark 8:o.
—— Flora Fennica. Suomen kasvisto, koelma. Hels. 1860. 26½ ark 8:o.
—— Disp. Om det Nord-Tschudiska språket. Hels. 1853. 7 ark 4:o.

E. Lönnrot, Venäjän historia, lyhykäisesti kerrottu. Hels. 1842. 14 ark 8:o.

K. J. Lönnroth, Vexternas metamorphoser, i korthet skildrade. Hfors 1859. 2¾ ark 8:o.

Maamiehen ystävä v. 1844—1855. Kuopio Veckoblad 4:o.

Maamittauden alkeet. Suoment. P. Aschan. Kuopio. 1857. 6 ark 8:o.

K. R. Malmström, Dikter. Åbo 1856. 10 ark 8:o.

J. G. Mannelin, Trons artiklar förklarade. Hfors 1862. 5½ ark 8:o

E. G. Mannerheim, Beitrag zur Käfer-Fauna der Aleutischen Inseln. Moskwa 1843—1853. 28 ark 8:o. (Ingår i Bulletin de la soc. des natur. de Moscau).

—— Versuch einer monographischen Darstellung der Käfergattungen Corticaria und Lathridius. Halle 1844. 7 ark 8:o.

A. Manninen, Taito ja toimi. Hels. 1856. 6½ ark 8:o.

—— Maaviljelys-oppi. Hels. 1858. 5 ark 8:o.

—— Mietteitä katovuosista Suomessa. Kuopio 1860. 6 ark 8:o.

Manteuffel, Wilhelmi Linterin historia. Mukaillut E. Lönnrot. Hels. 1856. 2½ ark 8:o. (Raitt. seur. toim. 6.)

Mansikoita ja mustikoita. 1—4. Hels. 1859—1863. 15½ ark 16:o och 11 ark 8:o.

Maria de Padilja, dram i 5 akter. Öfvers. Hfors 1852. 3 ark 12:o.

H. Martensen, Om gudstjenstens inrättning i Luth. kyrkan. Kuopio 1862. 3 ark 8:o.

E. Mau, Ahtisaarnoja. Suom. K. G. Leidenius. Tur. 1861. 5½ ark 8:o.

M. Mayor, Yksinkertainen Chirurgia. Suom. S. Roos. Tur. 1845. 3 ark 8:o.

Mehiläinen vuonna 1859—1862. Månadsskrift i 4:o, utgifven af F. Polén.

F. K. Meier, Lärobok i dogmhistorien. Öfvers. af S. G. Elmgren. Hfors 1845. 17½ ark 8:o.

F. Melanchton, Totisesta parannuksesta. Suoment. Tur. 1862. 3 ark 8:o.

A. Melander, Neljä puolip. saarnaa. Suoment. Oul. 1851. 3½ ark 12:o.

G. H. Mellin, Fremlingen från Als. Borgå 1848. 6 ark 16:o.
—— Jacob Casimir De la Gardie, novell. Borgå 1849. 8 ark 16:o.
—— Tåget öfver Stora Belt, novell. Borgå 1849. 8½ ark 16:o. Dessa 3 i Läsebibliothek i Finland.)
A. Meurman, Om Finska folkskolans organisation. Åbo 1857. 4½ ark 8:o.
O. Meurman, Svenskt och Ryskt lexikon. Del. 1, 2. Hfors 1846, 1847. 84 ark stor 8:o.
St Michels annonceblad, årg. 1862. N:o 1—52. 4:o. St Michel.
Mikkelin ilmoituslehti v. 1862. 4:o. St Michel.
Miniatur-almanach för 1850 och 1854. Hfors. 5 ark 16:o hvardera.
Minnesord vid bergsrådet John v. Julins jordfästning. Åbo 1853. 3 ark 4:o.
Minneshjelp för ecclesiastika tjenstemän inom Åbo erkestift. Åbo 1861. 7 ark 8:o.
Mintähden ja sentähden. Suoment. S. Roos. Tur. 1845. 9 ark 8:o.
Missionstidning för Finland årg. 1859—1862. Hfors. 8:o. Månadsskrift. Missionsberättelser 1861, 1862.
Miten kopeekka kasvoi tuhanneksi ruplaksi. Tur. 1859. 5½ ark 8:o.
A. Moberg, Latinsk och Svensk ordbok till Finska Farmakopén. Hfors 1851. 3½ ark 8:o.
—— Granskning af "Förslag till Svensk psalmbok för Finland." Hfors 1862. 3 ark 8:o.
—— Disp. De chloreto chromico. Hels. 1843. 3½ ark 8:o.
—— Disp. De första grunderna af organiska kemien. Hfors 1843. 7 ark 8:o.
—— Disp. Kort anvisning till qvalitativa kemiska analyser. Hfors 1845. 6 ark 8:o.
—— Disp. De oxido chromoso. Hels. 1847. 4½ ark 8:o.
—— Disp. Försök till mineraliernas ordnande enligt kemiska systemet. Hfors 1846. 9 ark 4:o.
—— Disp. De undis liqvidis reflexis. Hels. 1849. 6 ark 4:o.
—— Klimatologiska iakttagelser i Finland. I. 1846—1855. I. Hfors 1860. 23 ark 8:o. (Bidrag till Finl. naturkännedom. 7.)
R. V. Montin, Disp. Num Paulus Collossis docuerit? Hels. 1843. 4 ark 4:o.
G. Montgomery, Historia öfver kriget emellan Sverige och Ryssland 1808—9. Del. 1, 2. Örebro 1842. 8:o.

Morgonbladet, årg. 1845—1855. Hfors. 4:o och fol.

V. de Motschulsky, Etudes entomologiques. Année 1—9. Hfors 1852—1860. Tillsammans 57 ark; ett häfte årligen af olika storlek.

P. Moulin, Kristityn sota. Suom. H. Renqvist. 1, 2. Hfors 1841, Kuopio 1843. 12½ ark 8:o.

Muhammedin elämä ja oppi. Tur. 1856. 5 ark 12:o.

Muiden maiden marjoja. 1, 2. Hels. 1861—62. 9½ ark 8:o.

H. Müller, Andeliga vederqvickelsestunder. Öfvers. Åbo 1851. 27½ ark 8:o.

—— Tutkistelemuksia jokavuot. sunnunt. Suoment. K. Enebäck. Tur. 1861. 14 ark 8:o.

P. Murbeck, Saarna rukous-sunnunt. Suoment. Porissa 1851. 3 ark 8:o.

J. V. Murman, Harjoittava Ruotsin kielen oppi. Hels. 1852. 4½ ark 8:o.

—— Setän opetuksia sielun tieteessä. Hels. 1856. — Setän opetuksia sielun viljelyksestä. Hels. 1860. 6½ ark 8:o.

Mynkhausin kummalliset matkat ja retket. Suoment. Hels. 1856. 4 ark 12:o.

O. Myrén, Disp. Om cirrhos i lefvern. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1860. 4½ ark 8:o.

F. V. Mäklin, Disp. Om så kallade vikarierande former bland coleoptera. Hfors 1855. 3½ ark 8:o.

—— Disp. Om insekternas geografiska utbredning i norden. Hfors 1853. 2¾ ark 8:o.

J. J. Maexmontan, Om stöfvaren. Åbo 1850. 6½ ark 8:o.

—— Dubbelbössan. Åbo 1852. 7 ark 8:o.

—— Orrjagt med bulvan. Åbo 1852. 1½ ark 8:o.

—— Studsaren. Åbo 1855. 9½ ark 8:o.

—— Krigsräfflan. Åbo 1861. 2¾ ark 8:o.

F. Mörtengren, Poetiska minnen. Hfors 1862. 5 ark 8:o.

Naapurit merensaaristossa, tarina. Suom. Hels. 1846. 2 ark 8:o.

C. Nassokin, Disp. Om ros. Praes. J. A. Estlander. Hfors 1862. 3½ ark 8:o.

J. Th. Nathorst, Landtbruk utan bränvinsbränning. Hfors 1855. 3¾ ark 8:o.

Nauman, Paulus eller kristendomens första segrar. Åbo 1855. 19 ark 8:o.

A. Neander, Muistelmia Krysostomon ja Hussin elämästä. Suom. *Hels. 1849.* 4½ ark 8:o.

Neovius, Lärobok i stereometri. Kuopio 1858. 3½ ark 8:o.

J. J. Nervander, Kurs i arithmetiken. Hfors 1844. 23 ark 8:o.

—— Observations faites a l'observatoire magnetique de Helsingfors. Vol. 1—4. Hfors 1850—1852. Hvarje volym 37 ark 4:o.

—— Skrifter, utgifne till minne för landsmän. Del. 1, 2. Hfors 1850. 29½ ark 8:o.

H. E. Nervander, Disp. Bidrag till Finlands bryologi. Praes. V. Nylander. Hfors 1859. 7 ark 8:o.

Neuvo kristillisesti valmistamaan itsiänsä pyh. ehtoolliselle. Suom. J. V. Elmgren. Tur. 1842. 2 ark 12:o.

Neuvo kuinka onnelliseksi tultaman pitää. Suom. A. Räty. Hels. 1851. 5 ark 8:o.

Newman Hall, Tule Jesukseu tykö! Suom. E. Salmelainen. Borgå 1855. 3 ark 12:o.

K. A. Nikander, Taika miekka, murhekuvaelema. Suom. K. Kiljander. Hels. 1855. 8 ark 12:o. (Annikka IV).

A. Nohrborg, Langenneen ihmisen autuuden järjestys. Suom. J. V. Durchman. Vasa 1848. 133 ark 4:o.

A. E. Nohrbeck, Lärobok i theologien för gymn. Hfors 1849. 11 ark 8:o.

—— Jumaluus-oppi. Suom. M. Akiander. Hels. 1850. 14 ark 8:o.

A. Nordlund, Suomalaisten virtten koraalikirja. Vasa 1850. 36 ark fol.

—— Suomalainen ja Ruotsalainen Messu. Vasa 1850. 10 ark 4:o.

A. E. Nordenskiöld, Beskrifning öfver de i Finland funna mineralier. Hfors 1855. 11 ark 8:o.

—— och *A. E. Nylander,* Finlands mollusker. Hfors 1856. 8 ark 8:o.

—— Disp. Om grafitens och chondroditens kristallformer. Praes. A. E. Arppe. Hfors 1855. 2¾ ark 8:o.

A. Nordmann, Palaeontologie Südrusslands. 1—4. Hfors 1858—1860. 37 ark 4:o.

J. J. Nordström, Förslag till kyrkolag för Finland, jemte motiver och betänkanden. Hfors 1845. 27 ark 8:o.

—— Disp. Om handelsböckers beviskraft. Hfors 1844. 2 ark 8:o.

O. M. Nordström, Disp. De statu Fenniae regnante Carolo XII. Praes. G. Rein. Hels. 1850. 5 ark 4:o.

V. Nordström, Dikter. Hfors 1861. 8 ark 8:o.

Notisblad för läkare och pharmaceuter, årg. 1849—1862. Hfors. 8:o. Månadsskrift.

Notiser ur Sällsk. pro Fauna et Flora Fennica förhandlingar. Häft. 1—3, Hfors 1848—1857, 105 ark 4:o. Häft. 4—6, Hfors 1859 —1861, 45 ark 8:o.

Numers, H. C. F., Dikter. Hfors 1858. 6½ ark 8:o.

—— På Gröna Lund, scenisk framställning i 2 akter. Sthm 1856. 2¾ ark 12:o.

—— Stora verldens lycka. Sthm 1861. 13½ ark 8:o.

—— Andeskådaren, romantisk teckning. Sthm 1862. 16 ark 8:o.

F. Nylander, Spicilegium plantarum Fennicarum. Hels. 1843—1846. 5½ ark 8:o.

W. Nylander, Expositio synoptica Pyrenocarpaeorum. Andecavis 1858. 5½ ark 8:o.

—— Synopsis methodica lichenum omnium hucusque cognitorum. Tom. 1. Paris 1858. 27 ark 8:o.

—— Disp. Monographia caliceorum. Hels. 1857. 2½ ark 8:o.

Nylands och Tavastehus läns landtbruks-sällskaps handlingar för 1858—59. Hfors 1860. 5 ark 8:o.

Nådens ordning till saligheten. Hfors 1841. 10 ark 8:o. Flere upplagor.

Näytelmistö, 1—3. Hels. 1861—1864. 53 ark 8:o. (Suom. kirj. seuran toim. N:o 25).

Näytelmä-kirjallisuutta. 1, 2. Hels. 1860: 3 ark 12:o.

L. B. Olsoni, Disp. Om organisk urethral-striktur. Praes. O. Hjelt. Hels. 1859. 3 ark 8:o.

Om odling af klöfver m. m. Hfors 1843. 3 ark 8:o.

Opastus luvun-lasku-taitoon. Suoment. Hels. 1857. 6 ark 8:o.

Opetuskirja maanviljelemisessä. Tur. 1844. 7 ark 8:o. 2 uppl.

Oppikirja Suomen maatietehesen. Kuopio 1859. 4 ark 8:o.

Oppikirja karjan hoidossa. Hämeenl. 1861. 7 ark 8:o.

Ota vaari tiestäsi eli herätys-huuto. Kuopio 1857. 3 ark 8:o.

Otava, vuonna 1860—1862. Viip. Fol. Veckoblad.

A. Paleario, Ristiinnaulittu Christus ja hänen armotyönsä. Suom. S. Roos. Tur. 1858. 4½ ark 8:o.

A. J. Palm, Hjelpreda i daglig handel. Hfors 1841. 14 ark 18:o.

—— Neuvottelia jokapäiväisessä kaupassa. Hels. 1841. 14 aık 18:o.

—— K. Alexanders-universitetets i Finland matrikel 1842. Hfors 1843. 8 ark 8:o.

A. J. Palmberg, Disp. Om smaksinnet. Praes. E. J. Bonsdorff. Hfors 1860. 3¾ ark 8:o.

J. F. Palmén, Juridisk handbok för medborgerlig bildning. Hfors 1859. 20 ark 8:o.

—— Disp. De irregulari Romanorum deposito. Hels. 1844. 4½ ark 4:o.

—— Disp. Rättshistoriska bidrag till tolkningen af 1734 års lag. Hfors 1849—52. 11 ark 8:o.

C. H. Palmros, Disp. Om metritis före förlossningen. Praes. L. H. Törnroth. Hfors 1847. 3 ark 8:o.

F. S. Palmros, Disp. Historisk teckning af sättet för biskopsembetens besättande. Praes. F. L. Schauman. Hfors 1857. 5 ark 8:o.

Papperslyktan årg. 1859—1861. Hfors. 4:o. Veckoblad.

G. Paturi ja *G. Sileeni,* Huvi-lauluja Härmehestä. Hels. 1842. 2 ark 8:o.

J. Paulinus, Till Finlands ära, Grekiskt skaldestycke med öfversättning af A. G. Sjöström. Hfors 1844. 2½ ark 8:o.

N. Pawloff, Namnsdagen. Öfvers. Hfors 1846. 3 ark 8:o.

Perheen ystävä. Kuopio 1862. 11½ ark 8:o.

Perustuslait, Suomen suuriruhtinanmaan. Hels. 1862. 14 ark 12:o. Utgifna af J. F. Palmén.

Pharmacopoea Fennica. Ed. secunda. Hels. 1850. 12 ark 8:o.

Pharmacopoea militaris, navalis etc. Hels. 1856. 1¾ ark 8:o.

N. H. Pinello, En Nylands dragon — Sommarnatten, skådespel i 3 akter efter Heiberg. Åbo 1848. Tills. 4½ ark 16:o. (Aura III och VI.)

—— Handlingar hörande till det 2:a allm. Finska landtbruksmötet i Åbo. Åbo 1851. 16 ark 8:o.

—— Junkerns förmyndare. Opera i 2 akter. Åbo 1861. 2 ark 12:o.

F. V. Pipping, Afhandling om de statsanslag i Finland, som kallas deputat. Hfors 1853. 8½ ark 8:o.

—— Förteckning öfver i tryck utgifna skrifter på Finska. Hfors 1856—57. 98 ark 4:o. (Suom. kirj. seuran toimit. N:o 20.)

—— Historiska bidrag till Finlands calendariografi. 1—3. Hfors 1858—62. 8:o. (Bidrag till kännedom af Finlands natur och folk. 1, 5.)

—— Bidrag till en historia om gymnasii boktryckeriet i Viborg. Hfors 1859. 8:o. (Nyssanförda Bidrag 4.)

J. V. Pipping, Disp. Anatomisk beskrifning om 6 cerebralnervpar hos hunden. Praes. E. J. Bonsdorff. Hfors 1847. 4 ark 4:o.

J. A. J. Pippingsköld, Disp. Studier i kretsloppets och de organiska musklernas dynamik. Praes. E. J. Bonsdorff. Hfors 1857. 6 ark 8:o.

—— Disp. Om bäckenets mekanism och variabla former. Hfors 1861. 12½ ark 8:o.

F. Polén, Disp. Johdanto Suomen kirjallis-historiaan. Praes. E. Lönnrot. Hels. 1858. 5 ark 8:o.

Porin kaupungin sanomia, v. 1860—1862. Fol veckoblad.

Porträtter till Fänrik Ståls sägner. I. (text). Hfors 1862. 5½ ark 8:o.

H. G. Porthan, Opera selecta. P:s skrifter i urval. Del. 1, 2. Hfors 1859, 1862. 49 ark 8:o. (Suom. kirj. seuran toim. 21.)

Praktisk kurs i arithmetiken. Hfors 1854. 5½ ark 8:o.

Protokoll vid synodalmötet i Kuopio 1856. Kuopio 1857. 3½ ark 4:o.

Protokoll, hållna hos ridd. och adeln vid landtdagen i Borgå 1809. Häft. 1, 2. Hfors 1862. 53 ark 8:o.

Protokoll i bondeståndet vid 1809 års landtdag i Borgå. Utan titel och ofulländadt; 5 ark tryckta i Åbo 1862.

S. Praetorius, Uskovaisten hengellinen aarre-aitta. 1, 2. Tur. 1852. 39 ark 8:o.

Puaux, Förnuftet och Christi graf. Öfvers. Kuopio 1856—58. 11 ark 8:o.

W. Pütz, Lärobok i nyare tidens historia, bearbetad af O. M. Nordström. 1, 2. Tavastehus 1858—59. 27 ark 8:o.

Pyhän Raamatun ytin. Viip. 1853. 13 ark 8:o.

Päivistä parhain. Suom. E. Rudbeck. Hels. 1850. 2½ ark 12:o.

E. Qvanten, Lärkan, poetisk kalender för 1845 och 1849. Hfors. 16:o. 11 ark tills.

—— Dikter. Hfors 1851. 6 ark 12:o.

C. J. Qvist, Disp. De philosophia juris Hegeliana. Praes. G. F. Aminoff. Hels. 1853. 3½ ark 8:o.

F. F. Rabbe, Laulun soittaja 1—5. — Tuttus visbok 1—5. Hfors 1856—57. 5 ark 12:o.

A. Rachmanny, Koketten. Öfvers. Viborg 1846. 4 ark 4:o.

Rahan kasvun lasku. Laskenut C. G. Tur. 1850. 5 ark 8:o.

Raha-asioista, 20 helppoa lukua. Mukailema. Hels. 1861. 3 ark 8:o.

Raittiuden ystäväin toimituksia N:o 1—6. Hels. 1854—56. 8½ ark 8:o.

O. Rancken, Folksångerna hos de Romaniska och Germaniska nationerna. Kuopio 1859. 4 ark 8:o.
—— Döbeln och Björneborgarne i Finska kriget 1808. (Anteckningar af C. H. Asp med tillagda noter.) Sthm. 1860. 13 ark 8:o.
—— Disp. De litteris historic's Fennorum. Hels. 1851. 5½ ark 8:o.
—— Handledning i praktisk uppfostringslära. Bearbetning. Sthm 1859. 8:o.
—— Disp. Cid i de Spanska romanserna. Hels. 1861. 3 ark 8:o.
V. Randelin, Den fallna, berättelse. Åbo 1848. 10 ark 16:o. (Aura II.)
P. Rasmussen, Kuva-Pipliä eli Pipliän-historia. Suom. Hels. 1851. 6 ark 12:o. 2 uppl.
Rauhan sanansaattaja v. 1855, 1856. Tur. 8:o. Månadsskrift.
J. H. Rausse, Anvisning till vattenkurens utöfning. Hfors 1861. 12 ark 8:o.
G. Rein, Statistisk teckning af storf. Finland. Hfors 1843. 5 ark 12:o. 2 upplagor.
—— Statistisk teckning af Finland, omarbetad upplaga. Del. 1. Hfors 1853. 16½ ark 8:o.
—— Bericht über die Verwaltung des Grossf. Finnland 1855—1861, verfasst nach officiellen Dokumenten. Hfors 1862. 33 ark 4:o.
—— Berättelse om storf. Finlands förvaltning 1855—1861. Hfors 1862. 32 ark 4:o.
—— Kriget i Finland 1788—1790. Del. 1. Hfors 1860. 11 ark 8:o. (Bidrag till kännedom af Finl. natur och folk 3.)
C. A. Reinecke, Zur Erinnerung an das Gründungsfest des Russischen Reichs. Ein Vortrag. Hfors 1862. 2 ark 8:o.
H. A. Reinholm, Disp. Om Finska folkens fordna hedniska dop och dopnamn. Praes. G. Rein. Hels. 1853. 4½ ark 8:o.
H. Renqvist, Väärän opin kauhistus ja oikian opin puolustus. Hels. 1844. 10½ ark 8:o. Ny upplaga 1854.
—— Vastauskirja sillen kirjallen, joka "Väärän opin k." vastaan on Turussa räntätty. Sordavala 1848. 2½ ark 8:o. 2 uppl.
R. A. Renvall, Elementarkurs i statistiken. Häft. 1. Hfors 1862. 5 ark 8:o.
T. T. Renvall, Disp. De P. Catone censorio. Hels. 1845. 9½ ark 8:o.
V. T. Renvall, Verldshistorien i 52 lefnadsteckningar. Åbo 1859. 28 ark 8:o.

V. T. Renvall, Försök till lärobok i medeltidens historia. Åbo 1862. 8½ ark 8:o.

L. C. Retzius, Vuosikerta saarnoja syntisten pelastukseksi. Suom. G. Polviander. Hämeenl. 1852. 55 ark. 4:o.

E. O. Reuter, Flickan på Inderskär. — Tvillingsbarnen, skildringar. Åbo 1848. 6 ark 16:o.

—— Intersaaren tyttö, jutelma. Suoment. Hels. 1855. 7½ ark 8:o.

C. F. Ridderstad, Svarta handen. Del. 1, 2. Borgå 1848. 26 ark 16:o. (Läsebibliothek i Finl.)

Rikkaus ja köyhyys. Suom. A. J. Veänänen. Hels. 1857. 4 ark 8:o.

A. G. Rindell, Handlingar hörande till 5:e allm. Finska landtbruksmötet i Fredrikshamn. Åbo 1860. 12 ark 8:o.

K. A. Ringbom, Disp. Om struma. Praes. F. v. Willebrand. Hels. 1859. 4 ark 8:o.

K. Rinman, Pieni haava-lääkäri. Suom. A. Rothman. Hels. 1855. 4 ark 12:o.

J. Rissler, Tutkistelemuksia Jumalan viisaudesta. Suom. J. G. Heinonen. Tur. 1861. 4 ark 8:o.

J. Rittmeier, Jesuksen pyhä ehtoollinen. Suom. H. Renqvist. Sordavala 1848. 7 ark 8:o.

—— Aamu- ja ehto-rukous-kirja. Suoment. Sordavala 1849. 5 ark 12:o. 2 uppl.

A. Rochat, Evankeliumillinen todistus. Suoment. Kuopio 1862. 3½ ark 8:o.

Romanen, veckoskrift. N:o 1—50. Viborg 1846. 4:o.

A. F. Roos, Elementarkurs i läran om tonkonsten. Hfors 1853. 4 ark 8:o.

J. H. Roos, Dikter. 1, 2. Hfors 1841, Åbo 1843. 15 ark 8:o.

—— Anmärkningar vid Förslag till Svensk psalmbok. Åbo 1861. 2½ ark 8:o.

—— Kristeliga sånger. Vasa 1862. 2½ ark 8:o.

M. F. Roos, Jumalan lasten erinkaltaisuudesta. Suoment. Hels. 1857. 4 ark 8:o.

—— Ristinkoulu. Suom. K. E. Stenbäck. Hels. 1862. 7½ ark 8:o.

S. Roos, Neuvoja lähetyskirjain tekemiseen. Tur. 1855. 7 ark 8:o.

J. V. Roschier, Disp. Om retinitis pigmentosa. Praes. J. A. Estlander. Hels. 1861. 3½ ark 8:o.

Rosen i Filipstad, berättelse af H. Braud. Borgå 1848. 8½ ark 16:o.

J. V. Rosenborg, Disp. Om inskränkningar uti dispositionsrätten öfver hemman. Praes. J. F. Palmén. Hels. 1856. 5 ark 8:o.

—— Disp. Om fattigdomen och allm. fattigvården i Finland. Hels. 1858. 7½ ark 8:o.

—— Disp. Bidrag till jordbeskattningens historia. Hels. 1860. 7 ark 8:o.

C. Rosendahl, Isblomman. Åbo 1855. 3 ark 8:o.

A. Rothman, Uusi hevoiskirja. Hels. 1852. 7 ark 8:o.

E. Rudbeck, Disp. Om Finnarnes folkdikt i obunden form. Praes. E. Lönnrot. Hels. 1857. 4½ ark 8:o.

—— Pääskysen pakinat. Kuopio 1857. 8 ark 8:o.

Runeberg, Carolina, Små diktförsök. Hfors 1855. 4 ark 8:o.

Runeberg, Fredrika, Fru Catharina Boije och hennes döttrar. Hfors 1858. 14½ ark 8:o. Ny upplaga Sthm 1861.

—— Teckningar och drömmar. Hfors 1861. 17 ark 8:o.

—— Sigrid Liljeholm, roman. Hfors 1862. 21 ark 8:o.

J. L. Runeberg, Nadeschda, nio sånger. Hfors 1841. 8 ark 8:o. 3 upplagor.

—— Julqvällen. Borgå 1841. 4½ ark 8:o. 3 uppl.

—— Kung Fjalar. Borgå 1844. 6 ark 8:o. 2 uppl.

—— Fänrik Ståls sägner 1, 2. Borgå 1848, Hfors 1860. 14½ ark 8:o. 5 upplagor.

—— Smärre berättelser. Hfors 1854. 9½ ark 8:o.

—— Förslag till Svensk psalmbok för Finland. Hfors 1857. 21½ ark 8:o. 2 upplagor.

—— Samlade arbeten. Band 1—4. Hfors 1861—62. 82 ark 8:o.

—— Kan ej! familjemålning i 2 akter. Hfors 1862. 7 ark 8:o.

—— Das Grab zu Perrho, übersetzt von C. E. Elfström. Hfors 1845. 1½ ark 8:o.

—— Der Weihnachtsabend, Gedicht. Wiburg 1852. 4½ ark 8:o.

—— Runoelmia. Suoment. A. Oksanen. Hels. 1845. 3 ark 12:o.

—— Salapurjehtia. Suom. R. M. Viip. 1857. 1½ ark 16:o.

—— Nadeschda, yhdeksän laulua. Suom. K. Kiljander. Kuopio 1860. 6 ark 8:o.

J. C. Ryle, Waitzen oder Spreu? Wiburg 1853. 5 ark 12:o.

Ryskt, Svenskt och Finskt handlexikon. Tavastehus 1851. 56½ ark 8:o.

P. U. F. Sadelin, Handledning för unga prester. 1, 2. Hfors 1847 6 ark 8:o.

P. U. F. Sadelin, Tillfällighetstal. 1, 2. Åbo 1848. 2½ ark 12:o.

—— Passionsbetraktelser. Åbo 1849. 2 ark 8:o.

—— Huru skall barnauppfostran handhafvas? Vasa 1850. 2½ ark 8:o.

—— Kuinka pitää lapsia kasvattaa? Suom. G. Cannelin. Vasa 1851. 2½ ark 8:o.

M. Sagoskin, Roslawleff eller Ryssarne 1812. Öfvers. Åbo 1850. 17 ark 16:o. (Aura XI.)

R. F. Sahlberg, Disp. In Faunam insectorum Rossicam symbola. Hels. 1844. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Monographia geocorisarum Fenniae. Hels. 1848. 12 ark 8:o.

Saima, årg. 1844—1846. Kuopio. Fol. Veckoblad, utgifvet af J. V. Snellman.

F. v. Saltza, Bönebok. Åbo 1851. 3 ark 18:o. Ny uppl. 1860.

Sammandrag af föreläsningar för fogdeelever vid Finska landtbruks-instit. (af S. Gripenberg). Åbo 1845. 9½ ark 4:o.

Sammandrag af de allmänna författningar, som å predikstolarne böra årligen uppläsas. Hfors 1848. 19 ark 4:o.

Samtalsöfningar i Ryska, Finska och Tyska språken. Åbo 1847. 15 ark 8:o. 2 uppl.

J. Sandeau, Slottet Valcreuse. Öfvers. Åbo 1849. 11½ ark 16:o. (Aura X.)

Sanansaattaja Viipurista v. 1841. Viip. 4:o.

Sanan lennätin, vuonna 1856—1858. Viipurissa. Fol. Veckoblad.

Sanomia Turusta, vuonna 1851—1862. Tur. Först 8:o, sedan 4:o. Veckoblad.

H. Schartau, Ensim. ja toisen rukouspäivän saarnoja. Suoment. Viip. 1854. 4½ ark 8:o.

F. L. Schauman, Handbok i Finlands kyrkorätt. Del. 1. Hfors 1853. 23 ark 8:o.

—— Tal i anledning af H. Kejs. Maj. Alexander II:s kröning. Hfors 1856. 4 ark 4:o.

—— Disp. De constitutione regiminis ecclesiastici. Hels. 1847. 6½ ark 8:o.

J. C. Schinmeier, Perheen vanhinten ja palveliain velvollisuudet. Suoment. Hels. 1841. 3 ark 8:o.

—— Bibliallinen lauseisto ja tavarasto. 1—3. Hämeenl. 1852. 22 ark 8:o.

K. v. Schmid, Pyhän Eustahiuksen merkilliset elämän vaiheet. Suom. A. Räty. Hels. 1848. 9 ark 8:o. Ny uppl. 1851. (Suom. kirj. seur. toim. N:o 11.)

—— Berättelser. Hfors 1851. 5 ark 12:o.

—— Genoveva, kertomus. Suom. A. Räty. Hämeenl. 1847. 9 ark 8:o. 3 upplagor.

—— Uusi Genoveva tahi Roosa Tannenpurista. Suom. A. Räty. Hels. 1851. 7½ ark 8:o.

—— Josafat, kertoelma. Suom. A. Räty. Hels. 1853. 6½ ark 8:o.

H. v. Schubert, Naturkunnighet för skolor och familjer. Öfvers. Åbo 1858. 7 ark 8:o.

G. H. v. Schubert, Lutheruksen elämäkerta. Suom. A. J. Veänänen. Hels. 1851. 5 ark 8:o.

C. v. Schoultz, Lärobok i Franska språket. 1, 2. Hfors 1859—60. 52½ ark 8:o.

N. G. af Schultén, Tables de logarithmes pour les nombres et pour les sinus et tangentes. Hfors 1841. 9 ark 18:o.

—— Strödda anteckningar rörande grunderna uti arithmetiken och geometrien. Hfors 1853. 12 ark 8:o. Utkommo i disputationsform.

F. H. Schwartz, Den Evang. Christna ethiken. Öfversatt af Ch. Sandbäck. Åbo 1842. 17 ark 8:o.

F. Schödler, Luonnonkirja I. Physikki. Suom. I. Innain. Viip. 1855. 14 ark 8:o.

E. Scriver, Gottholdin johdolliset hartaushetket. Suom. Hels. 1862. 20 ark 8:o.

K. Sederholm, Der geistige Kosmos. Eine Weltanschauung der Versöhnung. Leipzig 1859. 8:o.

Th. Sederholm, Smärre dikter och berättelser. Hfors 1858. 9½ ark 8:o.

Serkukset, alkuperäinen jutelma Ulla-tätiltä. Viip. 1848. 4½ ark 16:o.

C. G. Sibelius, Disp. Anteckningar om hafvandeskap utom lifmodren. Praes. L. H. Törnroth. Hels. 1855. 5 ark 8:o.

K. S. Sirelius, Disp. Om lägeförändringar och böjningar af lifmodren. Hels. 1859. 6 ark 8:o.

—— Disp. Om placenta praevia. Hels. 1861. 10½ ark 8:o.

A. F. Sirén, Borgå stifts matrikel. Borgå 1842. 21 ark 8:o.

—— Borgå stifts matrikel för 1854. Borgå. 28 ark 8:o.

K. Sirén, Puheet ja saarnat. Hels. 1853. 6 ark 8:o.

F. J. Sivén, Disp. Om mjeltens anatomi och fysiologi. Praes. O. Hjelt. Hels. 1861. 3 ark 8:o.

J. C. Sievers, Schmetterlinge im Gouvernement von St Petersburg. Hfors 1856—58. 2½ ark 8:o.

A. J. Sjögren, Gesammelte Schriften. Band 1, 2. Petersburg 1861. 207 ark 4:o. Det sednare bandet innehåller: Livisch-deutsches Wörterbuch, bearbeitet von F. J. Wiedemann.

—— Reise nach Livland und Kurland. Weimar 1847. 8:o.

—— Ossetische Studien. Petersburg 1848. 4:o.

A. G. Sjöström, Disp. Euripidis Orestes Svethice redditus. Hels. 1842—43. 8 ark 8:o.

—— Disp. Euripidis Electra Svethice reddita. Hels. 1843. 6 ark 8:o.

—— Disp. Euripidis Helena Svethice reddita. Hels. 1843. 8 ark 8:o.

—— Disp. Euripidis Iphigenia Aulide Svethice reddita. Hels. 1845. 7 ark 8:o.

—— Disp. Euripidis Iphigenia Tauris Svethice reddita. Hels. 1846. 4 ark 8:o.

Skoltidning, årg. 1847, 1848. Åbo. 4:o. Redigerad af G. E. Eurén och H. Heikel.

S. J. G. Smalén, Disp. Vaticinia Danielis de quatuor imperiis interpretandi periculum. Praes. B. O. Lille. Hels. 1849. 5½ ark 8:o.

J. V. Snellman, Läran om staten. Sthm 1842. 19 ark 12:o.

—— Tyskland. Skildringar och omdömen. Sthm 1842. 19 ark 12:o.

—— Fyra giftermål. Taflor i Terburgs manér. Sthm 1842. 11½ ark 12.o.

—— Versuch einer speculativen Entwicklung der Idée der Persönlichkeit. Tübingen 1841. 8:o.

—— Disp. De spiritus ad materiam relatione. Hels. 1848. 6 ark 4:o.

—— Johan Julin, minnesteckning. Hfors 1852. 2½ ark 4:o.

L. A. Soldin, Mietteet terveen ihmisen elämästä. Kuopio 1859. 6 ark 8:o.

H. F. Sohlberg, Lärobok i allmän och Svensk grammatik. Åbo 1857. 4½ ark 8:o.

E. Souvestre, Familjeanteckningar. Åbo 1861. 9½ ark 8:o.

P. Sparre, Sjökadetten i k. Gustaf III:s tid. Del. 1—3. Borgå 1850. 23½ ark 16:o. (Läsebibliothek i Finl.)

W. Spinola, Johdatus maaviljeliälle miten talon eläinten taudit parannetaan. Mukaillut H. Helin. Kuopio 1860. 6 ark 8:o.

E. J. Stagnelius, Martyrat, näytelmä-runo. Suom. K. Kiljander. Hels. 1848. 7½ ark 8:o. (Annikka 3.)

J. J. Staudinger, Disp. Anatomisk beskrifning öfver 6 cerebralnervpar hos gråa hafsskälen. Praes. E. J. Bonsdorff. Hels. 1847. 5½ ark 8:o.

Statistisk tabell öfver alla riken på jorden. Hfors 1854. 3 ark fol.

Steger, Historia pakanain kääntämisistä ja kääntymisistä. Suom. H. Renqvist. Sortavala 1847—49. 6½ ark 12:o.

L. Stenbäck, Några ord om pietismen. Hfors 1842. 2 ark 8:o.

—— Theologiska tractater. 1, 2. Hfors 1847, Vasa 1848. 13 ark 8:o.

—— Thomas Arnold, biografiskt utkast. Vasa 1851. 8 ark 8:o.

—— Tvenne predikningar. Hfors 1852. 2 ark 8:o.

—— Disp. De principiis, quibus innituntur ecclesia et theologia. Hels. 1844. 5½ ark 4:o.

—— Disp. Om pedagogin och dess närvarande utveckling. Hels. 1855. 4 ark 8:o.

G. L. Stenbäck. Sammandrag af Finska språkets formlära. Borgå 1844. 4½ ark 8:o.

Stefania, ett drag ur Ungerska kriget. Borgå 1850. 4 ark 16:o. (Läsebibl. i Finl.)

C. Steven, Disp. Om cardiostenos och valvelinsufficiens i hjertsäcken. Praes. I. Ilmoni. Hels. 1847. 4½ ark 8:o.

H. B. Stowe, Onkel Toms stuga. Öfvers. af S. J. Callerholm. Hfors 1853. 31½ ark 8:o.

E. Th. Strandberg, Disp. Svårigheterna för tillvägabringande af union em. Luth. och Reform. kyrkan. Praes. B. O. Lille. Hels. 1853. 5 ark 8:o.

—— Disp. Om syndafallets mysterium. Praes. G. Geitlin. Hels. 1856. 5 ark 8:o.

K. A. Strengell, Disp. Om fissur å ändtarmens slemhinna. Praes. O. Hjelt. Hfors 1860. 3 ark 8:o.

G. V. Strengell, Disp. Om resektion i knäleden. Praes. O. Hjelt. Hfors 1860. 3 ark 8:o.

V. Strauss, Lifsfrågor i berättelser. Hfors 1850. 3½ ark 12:o.

J. O. Strömberg, Disp. Finlands sjukdomskronik för 4:e decennium af innev. årh. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1847. 6½ ark 8:o.

J. E. Strömborg, Theser för lektorstjenst i naturvetenskaperna. Borgå 1857. 6 ark 4:o.

G. J. Strömborg, Disp. Om ögats accommodation. Praes. J. A. Estlander. Hfors 1860. 5 ark 8:o.

E. V. Strömborg, Om Uleåborgs län och forstväsendet några upplysningar. Hfors 1862. 6 ark 8:o.

Ströskrifter utgifna af Industriföreningen. 1, 2. Hfors 1861—62. 14 ark 8:o.

Stålberg, Vilhelmina, Drottning Filippa, roman. 1, 2. Borgå 1849. 25 ark 16:o. (Läsebibliothek i Finl.)

—— Lasse Lucidor den olycklige. Borgå 1850. 11 ark 16:o. (Läsebibl. i Finland.)

—— Familjen Skytte, hist.rom. taflor. Borgå 1851. 12 ark 16:o. (Läsebibl. i Finl.)

K. G. Sucksdorff, Disp. Om konens bugtiga yta. Praes. N. G. af Schultén. Hfors 1855. 6 ark 4:o.

—— Disp. Hvilken bland femplaniga figurer med lika volym har minsta yta? Hfors 1856. 5 ark 4:o.

E. Sue, Den vandrande Juden. Öfvers. Viborg 1846. 157 ark 4:o. (Romanen, veckoskrift.)

Sunnuntai- ja pyhä-lehti v. 1856. N:o 1—7. Viip. 8:o.

Suomi, tidskrift i fosterländska ämnen, årg. 1—20. 1841—1860. Hfors 1841—62. 8:o. Omkring 20 ark hvarje årgång. Utgifven af Finska litteratur-sällsk.

Suomi vuonna 1847—1849. Hels. 4:o. Veckoblad, utgifvet af C. A. Gottlund; ingendera årg. fullständig, af den första dock 46 numror.

Suomalainen v. 1846. N:o 1—23. Hels. 4:o. Veckoblad, utgifvet af C. A. Gottlund. Indrogs.

Suometar vuonna 1847—1862. Hels. 4:o. och fol. Veckoblad, flere år med talrika bihang. Redigeradt af A. Varelius, P. Tikkanen, F. Polén m. fl.

Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia N:o 1—27. Hels. 1834—1862.

Suomen kansan sanalaskuja. Hels. 1842. 36½ ark 8:o. Samlade och redigerade af E. Lönnrot.

Suomen kansan arvoituksia. Hels. 1844. 12½ ark 8:o. Redigerade af E. Lönnrot.

Suomen kansan laulantoja, pianolla soitettavia. I. Hels. 1849. 5 ark 4:o. Samlade af H. A. Reinholm.

Suomen kansan satuja ja tarinoita 1—3. Hels. 1852—1863. 36 ark 8:o. Redigerade af E. Rudbeck. (Dessa 4 ingå i Suom. kirj. seur. toimit. N:o 4, 5, 15, 17.)

Suomen huoneen-hallitus-seuran sanomia, v. 1851—1853. Tur. 8:o. 26 numror årligen. Redigerad af G. E. Eurén.

Suomen julkisia sanomia v. 1857—1862. Hels. Fol. 2 gånger i veckan.

Suomen lähetys-sanomia v. 1859—1862. Månadsskrift. 8:o. Hels.

Suomen maaviljelijäin-kokouksen, viidennen, toimituksia. Hels. 1862. 10 ark 8:o.

Suomen, Saksan, Venäjän ja Ruotsin sanakirja (tolk). Hels. 1856. 8½ ark 8:o.

Suomen maan pedot. Tur. 1854. 3½ ark 8:o.

J. Th. Svanström, Disp. Anmärkningar om bleksot. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1846. 3 ark 8:o.

Svarta gestalten på Thorsborg. Del. 1, 2. Borgå 1850. 13½ ark 16:o. (Läsebibl. i Finl.)

J. Svedberg, Uskollisen opettajan ja surullisen sielun kanssapuheita. Tur. 1862. 6 ark 8:o.

Sven Samuelinpoika, Hevoisen tautein tunteminen ja parantaminen. Suoment. Tur. 1861. 6 ark 8:o.

Svenskt-Finskt handlexikon. Ruotsalais-Suomalainen sanakirja. Hfors 1853. 23 ark stor 16:o (Suom. kirj. seuran toimit. N:o 16.) Utgifvet af Finska litteratursällsk., slutredaktionen af D. E. Europaeus.

Svenska skaldeprof för ungdom. Åbo (Stockholm) 1859. 17 ark 8:o.

Sveriges rikes landslag, öfversatt på Finska af Ljungo Thomae. Utgifven af V. G. Lagus. Hfors 1852. 29 ark 4:o.

Sveriges rikes stadslag, öfversatt på Finska af Ljungo Thomae. Utgifven af V. G. Lagus. Hfors 1852. 22 ark 4:o.

Sveriges rikes lag, antagen år 1734, jemte tillkomna författningar. Utg. af Lagkommissionen. Hfors 1856. 122 ark 4:o.

Sveriges första romanförfattare, novell af Pilgrimen. Hfors 1854. 16 ark 8:o.

H. P. Syréen, Matkustajat elämän ja kuoleman tiellä. Suom. O. Tandefelt. Hels. 1850. 9½ ark 12:o.

Syskonbarnen, berättelse af faster Ulla. Öfvers. Åbo 1853. 3 ark 16:o.

Szymanovsky, Der Tod durch Erstickung. Eine Skizze. Hfors 1861. 5 ark 8:o.

Så slutades min lek. En tafla ur lifvet. Åbo 1848. 3 ark 16:o.

C. G. Söderberg, Anteckningar om frukträds uppdragning m. m. Borgå 1861. 4½ ark 8:o.

—— Hedelmäpuiden ja marjapensasten kasvattamisesta. Suom. K. K. Borgå 1862. 4 ark 8:o.

J. A. Söderholm, Latinska skriföfningar med ordbok. H:fors 1859. 12 ark 8:o.

—— Latinsk läsebok jemte ordtolkning. 1—3. H:fors 1860, 1861. 15 ark 8:o.

—— Disp. De vernacula Romanorum satira. Hels. 1852. 8 ark 4:o.

—— Disp. De Antonio et Licinio Crasso oratoribus. Praes. E. af Brunér. Hels. 1853. 4½ ark 4:o.

Tal och predikningar vid Nikolaikyrkans invigning. Hfors 1852. 3½ ark 8:o.

Tapio, vuonna 1862. Kuopio fol. veckoblad.

C. Tavaststjerna, Lärobok i landtmätningen. Hfors 1843. 25 ark 8:o.

Teknisk tidskrift årg. 1853, 1854. Hfors 4:o. Månadsskrift, utg. af S. P. Dahlbeck.

Teknologen, industriel tidning, årg. 1845—1848. Åbo 4:o. Veckoblad utg. af J. G. Hammardahl.

J. R. Tengström, Finsk anthologi, skaldestycken af Finska författare. 1. Hfors 1845. 11 ark 12:o.

—— Disp. Doctrina philosophiae Hegelianae de essentia artis pulchrae. Hels. 1846. 4 ark 4:o.

—— Disp. de metaphysica pulchri indole. Praes. A. Blomqvist. Hels. 1846. 2½ ark 4:o.

J. Thuneberg, Praktiska öfningar i Franska språket efter Robertsonska methoden. Hfors 1857. 14 ark 8:o.

Tidskrift för Finska kyrkan N:o 1—6. H:fors 1857—58. N:o 1—4. Hfors 1859. 24 ark 8:o hvardera årg. Utgifven af F. L. Schauman.

Tietoja maailman kansoista. Tur. 1860. 5½ ark 12:o.

C. C. Tigerstedt, Disp. Administratio Fenniae Petri Brahe. Hels. 1846. 6 ark 8:o.

—— Finland och Finnarne före landets underkufvande. Hels. 1849—51. 3 ark 8:o.

—— Handlingar rörande Finlands historia kring medlet af 17:e *årh. Hels.* 1849—50. 32 ark 8:o.

P. Tikkanen, Suomen nykynen tilasto. Hels. 1848. 6 ark 12:o.
—— Disp. Väkiluvun ja asukas-vaiheiden suhteita Suomessa. Praes. G. Rein. Hels. 1859. 5 ark 8:o.
Timotheus ja Philippi, kertomus. Suom. F. Ahlqvist. Kuopio 1853. 6½ ark 8:o.
Timotheus ja Philemoni. Suom. R. M. Oulussa 1854. 6½ ark 8:o.
N. M. Tolpo, Lutheruksen Vähän katekismuksen yksink. selitys. Hämeenl. 1848. 7 ark 8:o.
—— Dissertatio synodalis de bonis operibus. Åbo 1842. 4:o.
Z. Topelius, Ljungblommor. 1—3. Hfors 1845—54. 14½ ark 16:o.
—— Sagor. 1—4. Hfors 1847—52. 21 ark 12:o. Ny upplaga af första häftet.
—— Hertiginnan af Finland, romantiserad berättelse (om 1741 års krig). Hfors 1850. 17½ ark 8:o.
—— Har vetenskapen ett fädernesland? — Striden om ljuset. Promotionsverser 1853 och 1860. Hfors. 6 ark 4:o.
—— Fältskärns berättelser. Cykeln 1—4. Hfors 1853, Sthm 1858—64. 8:o. Första delen 21 ark, andra 27, tredje 23½, fjerde 40 ark. Ny upplaga af 1:a delen.
—— Regina von Emmeritz, Skådespel i 5 akter. Hfors 1854. 8 ark 8:o.
—— Läsebok för de lägsta läroverken. I. Naturens bok. Hfors 1856. 12½ ark 8:o. 4 upplagor.
—— Sagor. Ny upplaga med teckningar af Alexandra Frosterus. Saml. I. Hfors 1860. 8½ ark 8:o.
—— Werner Holmbergs minne den 24 sept. 1861. Hfors. 2½ ark 8:o.
—— Efter femtio år, skådespel i 3 akter med prolog. Sthm 1851. 7½ ark 8:o.
—— Sånger. I. Sthm 1860. 8:o. 3 upplagor.
—— Dramatiska dikter. Första samlingen. Sthm 1861. 13½ ark 8:o.
—— Finland framställdt i teckningar. Text. Hfors 1845—1852. 64 ark tvärfolio, med 120 plancher.
—— Disp. De modo matrimonia jungendi apud Fennos. Praes. G. Rein. Hels. 1847. 3 ark 8:o.
—— Luonnon-kirja ala-alkeiskouluin tarpeeksi. Suom. J. Bäckvall. Hels. 1860. 13½ ark 8:o. (Suom. kirj. seuran toim. 23). 3 upplagor.
—— Ole armelias köyhille! Näytelmä. Suom. F. Ahlqvist. Kuopio 1857. 2 ark 16:o.
—— Tarinoita. Suom. A. J. Veänänen. Hels. 1861. 7½ ark 8:o.

O. *A. Toppelius*, Disp. Ludvig Holbergs komedier. Praes. F. Cygnaeus. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Folkvisorna om Marsk Stig. Hels. 1861. 5½ ark 8:o.

Tria symbola oecumenica etc. Kuopio 1858. 7 ark 8:o.

E. T. Turnerelly, Méthode Robertson. Anecdotes arrangées pour l'étude de la langue Anglaise. Hfors 1852. 4 ark 8:o.

Två systrar, en tafla ur lifvet af H. B. Borgå 1848. 12½ ark 16:o (Läsebibl. i Finl.)

Tysk och Svensk tolk. Hfors 1843. 6½ ark 8:o. Ny uppl. 1862.

Töpfer, Min farbrors bibliothek. Öfvers. Viborg 1854. 12:o.

C. V. Törnegren, Disp. Primordia artis scenicae Hispanorum. Hels. 1843. 5 ark 8:o.

—— Disp. De initiis carminis epici apud Italos. Hfors 1845. 4½ ark 8:o.

—— Disp. Trubadurerne, historisk skildring. Hfors 1849. 4 ark 8:o.

—— Disp. De Machiavello. Hfors 1850. 5 ark 8:o.

—— Dikter. Hfors 1860. 4 ark 8:o. (Ur Lännetär I.)

—— Promotionsverser den 29 maj 1857. 2½ ark 4:o

L. H. Törnroth, Lärobok för barnmorskor. Hfors 1843. 18 ark 8:o.

Undine. Ny bearbetning af Fortunatus. Öfvers. Hfors 1851. 3 ark 8:o.

V. af Ursin, Disp. Om kylskador. Praes. F. J. v. Becker. Hfors 1860. 4 ark 8:o.

Uskon tunnustus, ojettu kejs. Kaarle V:lle Augsburgin kaupungissa. Suom. G. Dahlberg. Hämeenl. 1847. 5 ark 8:o.

Usoffski, Lärobok i militära topografin. Öfvers. af L. Forsten. Kuopio 1858. 11 ark 8:o.

N. Ustrialoff, Historisk öfversigt af kejsar Nikolai I:s regering. Öfvers. Hfors 1850. 6 ark 8:o.

Uus Testament, Meie issanda Jesusse Kristusse etc. Hfors 1852. 37 ark 8:o. Ny upplaga 1857. (Nya Test. på Estniska).

Uusi Evangeliumi kirja. Pietarissa. 1844. 12½ ark 8:o.

Uusmaan ja Hämeen läänien maaviljelys-seuran toimituksia, v. 1857—59. Hels. 1858, 1860. 9½ ark 8:o.

Uuteloita, Suomalaisia. Tur. 1858. 7½ ark 12:o.

Uträkningstabeller å plankor och bräder. Hfors 1847. 7 ark 12:o.

J. E. Vaaranen, Disp. Öfversigt af Finlands tillstånd i början af 17:e seklet. Praes. G. Rein. Hfors 1860. 5 ark 8:o.

—— Disp. Landtdagen i Helsingfors 1616. Hfors 1862. 7½ ark 8:o.

Wacklin, Sara, Hundrade minnen från Österbotten. 1—3. Sthm *1844. 30 ark 8:o.*

Valda sångstycken ur operor. Hfors 1853. 4 ark 12:o.

Valituita selityksiä Kristuksen kärsimisestä. Kokoili G. Dahlberg. Tur. 1861. 7 ark 16:o.

I. R. Wallenius, Genealogi öfver Valleniska slägten. Viborg 1853. 6 ark 8:o.

G. A. Vallin, Första resan från Cairo till Arabiska öknen i april 1845. Fragment. Hfors 1853. 8 ark 8:o.

—— Disp. Carmen elegiacum Ibnulfaridi cum commentario etc. Hels. 1850. 3 ark 8:o.

O. Vallin, Synkronistiska tabeller öfver allm. historien. Hfors 1857. 4 ark fol.

—— Om folkbildning och folkskolor. Hfors 1861. 6 ark 8:o.

J. F. Vallin, Suomen-, Venäjän-Ruotsin-kielinen Sanakirja. Osa 1, 2. Hämeenl. 1848—50. 67 ark 8:o.

A. Varelius, Enon opetuksia Luonnon asioista. 1, 2. Hels. 1845. Tur. 1856. 10½ ark 12:o. Ny upplaga af första häftet 1855.

—— Vekkulit ja kekkulit, leikki-näytelmä. Hels. 1848. 2½ ark 12:o.

—— Kertomus Tyrvään pitäjästä. Hels. 1855. 12 ark 8:o (ingår i tidskriften Suomi 1854).

—— Beiträge zur Kenntniss Finlands in ethnographischer Beziehung. Petersburg 1849. 13½ ark 8:o.

—— Saatanto Tuonelaan. Tur. 1861. 2½ ark 12:o.

—— Peijais-puheita eli muistutteita mureh-väelle. Tur. 1861. 3½ ark 12:o.

Varpunen, vuonna 1860. N:o 1—24. Hels. 4:o.

Vasabladet årg. 1862. Vasa 4:o Veckoblad.

Vasa tidning årg. 1841—1847. Vasa 4:o. Veckoblad.

S. O. Vasastjerna, Disp. Om ven-thrombos. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1858. 4½ ark 8:o.

M. Veckström, Anteckningar i landthushållningen. Hfors 1850. 39 ark 8:o.

—— Geografiskt-statistiskt lexikon öfver Finland. I. Åland. Åbo 1852. 5 ark 8:o.

J. J. Vecksell, Valda ungdomsdikter. Åbo 1860. 7 ark 8:o.

J. Vegelius, Nio predikningar öfversatta af J. Grönberg. Hfors 1850. 16 ark 8:o.

—— Evangelii heliga ljus, af den heliga skrift utdraget, predikningar öfversatta af J. Grönberg och L. Törnvall. Del 1, 2. Hfors 1853—56. 130 ark 4:o.

Veljekset, uutelo. Hels. 1862. 3 ark 8:o.

C. A. Wetterbergh, Hat och kärlek, episoder ur en slägthistoria. Borgå 1849. 22 ark 16:o (Läsebibl. i Finland).

A. J. Veänänen, Naapuritalot. Hels. 1854. 3 ark 12:o.

—— Kun. Gustaf II Adolphin historia. Hels. 1857. 2½ 8:o.

Viborgs annonceblad årg. 1842—44, 1848. Viborg 4:o.

Viborgs läns landtbruks-sällskaps handlingar för 1853—1857. Viborg. 20 ark 8:o.

Viborgs tidning årg. 1854, 1855. Viborg 4:o. Veckoblad, redigeradt af J. G. Leistenius.

Viborg. Tidning, årg. 1855—1861. Viborg, 102 numror folio årligen. Redigerad af C. Qvist.

P. G. Vikman, Fredrikshamns historia. Viborg 1846. 3½ ark 8:o.

Viisukirja. Kuopio 1849. 3 ark 12:o.

Viivanto- ja mitanto-oppi. Suom. E. J. Blom. Viip. 1854. 5½ ark 8:o.

Viipurin läänin maaviljelys-seuran kirjoituksia. Viip. 1857. 3 ark 8:o.

F. D. Vilenius, Disp. Sjukvården vid Finska sjöekipaget. Praes. F. v. Willebrand. Hfors 1857. 4 ark 8:o.

K. F. v. Willebrand, Disp. De tabe mesenterica adultorum. Hels. 1843. 4 ark 4:o.

—— Disp. Om betydelsen af smärtor i hjertgropen. Hels. 1856. 7½ ark 8:o.

G. V. v. Willebrand, Disp. Om cephalaematon hos barn. Praes K. S. Sirelius. Hels. 1862. 3½ ark 8:o.

G. B. Winer, Jemförande framställning af de Kristna kyrkopartiernas lärobegrepp. Öfvers. i sammandrag af G. F. Helsingius. Åbo 1848. 10 ark 8:o.

G. Vinter, Disp. Om bronchitis capillaris hos barn. Praes. I. Ilmoni. Hfors 1853. 5 ark 8:o.

E. Vinter, Disp. Vaimon synnyttimistä ja raskauden tilasta. Praes. O. Hjelt. Hels. 1860. 4 ark 8:o.

G. M. Vinge, Opetuskirja geographiassa ja historiassa. 1, 2. Hernösand 1851. 3½ ark 12:o.

Vintergrön, poetisk kalender, utgifven af A. G. Ingelius. Åbo 1853. 13 ark 8:o.

Virgilius, Aeneidens 3 första böcker i öfversättning med anm. Uleåborg 1859. 5 ark 8:o.

J. E. A. Wirzen, Disp. De radice Lopeziana. Hels. 1845. 4 ark 8:o.

—— Disp. De balsamis, praesertim de balsamo Canadensi. Hels. 1849. 6 ark 8:o.

Visbok. Häft. 1—3. Hfors 1848—1854. 7 ark 12:o.

K. G. Vivolin, Luvunlaskun oppikirja. Tur. 1859. 11½ ark 8:o.

F. Woldstedt, Disp. De longitudine et latit. geogr. ex. azimuthis determinanda. Hels. 1845. 3 ark 4:o.

—— Disp. Inclinationis poli ad speculum astr. Hels. investigatio. Hels. 1849. 2½ ark 4:o.

C. G. Wolff, Finlands skeppskalender för 1842, 1844, 1846, 1848, 1850—53, 1856, 1858—62. Vasa, tvär 8:o 3 ark årgången.

A. Vostokoff, Ryska språkets grammatik i sammandrag. Öfvers. af V. Avellan. Tavastehus 1848. 8½ ark 8:o.

M. v. Wright, Finlands foglar, till deras drägter beskrifna. I. Hfors 1859. 19½ ark 8:o.

A. Wulffert, Helsingfors Souvenir. Hfors 1852. 4 ark 12:o.

Wuoingalahts Psalmack ja cattamus rokkous. Uleåborg 1849. 8:o.

Väktaren, tidskrift för läroståndet, utgifven af *A. A. Laurell*. Årgången 1—3. Hfors 1847—1849. 8:o utkom i 4 och 3 häften årligen.

Xenophontis, Anabasis Cyri. Första boken med förklaringar för begynnare, efter K. W. Krüger. Hfors 1851. 5½ ark 8:o.

Yhdeksän vuotiset almanakan neuvot. Tur. 1846. 7½ ark 8:o.

Yhteinen historia kansakoulujen tarpeeksi. Suom. K. Aejmelaeus. Hels. 1847. 8 ark 8:o (Suom. kirj. seuran toim. N:o 9).

Yhteinen historia lyhykäisesti Suomen kansalle. Kuopio 1845. 4½ ark 12:o.

Yksivakainen sana nykyiselle ajallemme. Suom. N. J. Juselius. Tur. 1858. 3 ark 8:o.

C. v. Zeipel, De sammansvurne, roman. Borgå 1849. Del. 1—3. 28½ ark 16:o (Läsebibliothek i Finl.)

H. Zschokke, Viina-myrkystä surullinen tarina. Suoment. Hels. 1844. 9 ark 8:o (Suom. kirj. seuran toim. N:o 6).

P. A. Zweigbergk, Lärobok i räknekonsten. Öfversedd af J. H. Eklöf. Hfors 1852. 14 ark 8:o. Flere upplagor.

N. V. Åberg, Rysslands historie för begynnare. Hfors 1846. 11½ ark 8:o.

J. E. Åberg, Paavo och Anna, en dikt. Episkt försök. Åbo 1856. 6½ ark 16:o. (Aura, veckoskrift.)

Åbo Tidningar, årg. 1841—1860. Åbo. 4:o. och fol. Af årg. 1861 N:o 1—4.

Åbo underrättelser 1841—1862. 4:o och fol. Åbo.

J. F. Åkerblom, Pyhän raamatun historia. Suom. E. O. Stenberg. Tur. 1859. 4½ ark 12:o. Många upplagor.

A. E. Åkesson, Disp. Om asthma nervosum. Praes. I. Ilmoni. Hels. 1847. 4½ ark 8:o.

Öfversigt af Finska vetenskaps-societetens förhandlingar, 1838—1853, 1854—1857, i 4 häften. Hfors 4:o.

A. *Öhlenschläger*, Balder den gode. — Den lilla herdegossen. Öfversatta af L. Laurén. Åbo 1848. 3½ ark 16:o. (Aura VII.)

—— Eräkäs, jutelma. Hels. 1846. 3½ ark 8:o. (Annikka 2.)

—— Luostari-veljekset, jutelma. Suom. A. Varelius. Hels. 1847. 3 ark 8:o.

J. E. *Öhman*, Latinsk språklära för skolor. Hfors 1844. 19 ark 8:o.

—— Historik öfver staden Borgå. Hfors 1847. 2 ark 8:o.

P. *Östring*, Tidskrift för landthushållare, häft 1—4. Hfors 1854—57. 14 ark 8:o.

Den i ekonomiskt afseende lyckliga ställning, hvari Finland befann sig vid början af 1840-talet, dels genom en långvarig fred och flere välgörande ekonomiska författningar, dels genom missvexters uteblifvande i ovanligt lång tid, gjorde äfven en såväl omfångsrik som duglig litteraturs uppblomstrande möjligt, så att denna sista bokförteckning har flere betydande verk att framvisa, än någon föregående, ehuru perioden omfattar blott 22 år. Medverkande orsaker till den andliga produktionens förkofran voro ock i främsta rummet tidsandan, som öfverallt i Europa framkallade en i förhållande till fordna tider rik litteratur, samt den nationella rörelsen i Finland, hvilken inom de flesta verksamhetskretsar åstadkom förhöjdt lif, ty man insåg allmänt att Finska nationens sträfvan efter erkännande i bredd med andra bildade nationer nödvändigt kräfde enig samverkan af alla dess medlemmar. Anmärkningsvärd är i sådant afseende uppkomsten af många litterära föreningar, som genom fleras förenade krafter uträttade hvad ingen enskild hade förmått; dessa yttrade nu långt mera lif och verksamhet, än dylika under föregående perioder.

Så t. ex. häfdade Finska litteratur sällskapet genom vigtiga skrifters framkallande och utgifvande sin rätt till det bifall och förtroende allmänheten i sednare tider skänkt det; Finska vetenskaps-societeten meddelade en icke ringa mängd värderika forskningar af dess fåtaliga medlemmar; Finska läkaresällskapet utgjorde en lifvande föreningspunkt emellan hela landets i antal starkt tillvexande läkare-corps; Sällskapet pro Fauna et Flora Fennica begynte nu äfven utgifva en mängd afhandlingar, ägande värde såsom material för forskare; andra sällskaper med företrädesvis ekonomiskt syfte, utgåfvo äfven ett och annat band af sina förhandlingar samt föranstaltade allmänna möten, exempelvis de vigtiga landtbruksmötena. Bevis på en nyvaknad litterär håg och vana vid samfält arbete för upplysning utgöra vidare de mångtaliga periodiska skrifter, som isynnerhet mot periodens slut ymnigt framkommo, ehuru de ofta nog voro af kort varaktighet, emedan förmågan icke alltid svarade emot viljan. I stället för de 6 tidningar som funnos 1835, hade man i Finland vid periodens slut omkring 30; de Finska bladens antal hade förökats ifrån 1 eller 2 till 14. Derjemte utvidgades de flesta blad till format och numrornas antal för året, i samma mån som läsarnes anspråk på ökadt innehåll stegrades.

Bokförteckningen utvisar att de flesta vetenskaper denna tid hade åtminstone någon bearbetare, ehuru många finnas representerade endast i disputationslitteraturen. De mest betydande verk, som under perioden utkommo, tillhöra kanske historien och Finska språkforskningen, ty de nog talrika skrifterna i naturvetenskaperna äga hvar för sig jemförelsevis mindre betydenhet; när dertill kommer att poesin representeras af många högt skattade alster och att fi-

